UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

FACULTATEA DE DREPT

DEPARTAMENTUL DREPT PROCEDURAL

Cu titlu de manuscris

C.Z.U. 347.922(043.3)

BOTNARI VEACESLAV

ASIGURAREA ACȚIUNII CIVILE

Specialitatea 553.03 – DREPT PROCESUAL CIVIL

Teză de doctor în drept

Conducător științific: **BELEI Elena,** doctor în drept,

Conferențiar universitar

Autor:

CHIȘINĂU, 2024

CamScanner

© Botnari Veaceslav, 2024

CUPRINS

ADNOTARE 4
LISTA ABREVIERILOR 7

INTRODUCERE 8

1. CONSIDERAŢIUNI GENERALE PRIVIND ASIGURAREA ACŢIUNII CIVILE 15
1.1. Repere conceptuale și istorice cu privire la instituția asigurării acțiunii civile 15
1.2. Sediul juridic al instituției asigurării acțiunii civile și aspecte de drept comparat 29
1.3. Natura și caracterele juridice ale asigurării acțiunii civile 41
Concluzii la capitolul 1 56

2. MĂSURI DE ASIGURARE A ACȚIUNII ȘI DEOSEBIREA LOR DE ALTE INSTITUȚII JURIDICE 58
2.1. Măsuri numite de asigurare a acțiunii (prevăzute de acte normative) 61
2.2. Măsuri nenumite de asigurare a acțiunii (nu sunt prevăzute expres de acte normative) 91
2.3. Măsuri de asigurare a acțiunii în alte state 95
2.4. Deosebirea instituției asigurării acțiunii civile de alte instituții juridice asemănătoare 104
Concluzii la capitolul 2 111

3. PROCEDURA ASIGURĂRII ACŢIUNII CIVILE 114
3.1.Solicitarea măsurilor de asigurare a acțiunii civile 114
3.2. Procedura de examinare a cererii de aplicare a măsurilor de asigurare 124
3.3. Executarea măsurii de asigurare a acțiunii civile 138
3.4. Asigurarea acțiunii civile în diferite categorii de cauze civile 147
Concluzii la capitolul 3 160

4. MIJLOACE DE APĂRARE A PĂRȚII AFECTATE DE MĂSURILE DE ASIGURARE 162
4.1. Substituirea măsurilor de asigurare a acțiunii civile 162
4.2. Încetarea efectelor măsurilor de asigurare a acțiunii 166
4.2.1. Anularea măsurilor de asigurare a acțiunii civile 167
4.2.2. Contestarea măsurilor de asigurare a acțiunii civile 177
4.2.3. Ridicarea sechestrului 179
4.3. Repararea prejudiciului cauzat prin asigurarea acțiunii civile 181
Concluzii la capitolul 4 190

CONCLUZII GENERALE ŞI RECOMANDĂRI 192

BIBLIOGRAFIE 203
ANEXE 224
DECLARAŢIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII 234
CV-UL AUTORULUI 235

ADNOTARE

Botnari Veaceslav, ”Asigurarea acțiunii civile”, teză de doctor în drept, Specialitatea 553.03 – Drept procesual civil, Chișinău, 2024

Structura tezei. Prezenta lucrare însumează 239 de pagini ce includ: adnotare în limbile română, rusă și engleză, lista abrevierilor, introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie ce conține 276 de titluri, o anexă. Rezultatele obținute sunt publicate în 3 lucrări științifice și 8 comunicări la conferințe științifice.
Cuvinte-cheie: asigurarea acțiunii civile, măsuri de asigurare, sechestru, interdicție, instanță, proces civil, cauțiune, suspendare.
Scopul general al tezei constă în realizarea unei cercetări complexe a actelor normative aplicabile, studierea opiniilor doctrinare, a practicii judiciare naționale și internaționale în vederea examinării și interpretării exhaustive a modului în care este reglementată instituția asigurării acțiunii civile.
Obiectivele tezei: analiza noțiunilor ”asigurarea acțiunii civile”, ”măsuri de asigurare a acțiunii civile” prin prisma legislației naționale, străine, internaționale, precum și a abordărilor doctrinare pentru elucidarea terminologiei, pentru stabilirea unor criterii clare de delimitare a noțiunilor asemănătoare și pentru clarificarea sensului autentic al noțiunilor din actele normative aplicabile instituției cercetate; determinarea naturii juridice și a caracterelor instituției cercetate; identificarea și descrierea măsurilor de asigurare a acțiunii aplicabile în procesul civil; determinarea procedurii ce trebuie realizată de instanță și de participanți în vederea aplicării măsurilor de asigurare a acțiunii civile; analiza mijloacelor de apărare a persoanelor afectate de măsurile de asigurare aplicate identificarea dificultăților existente la aplicarea instituției asigurării acțiunii civile și elaborarea unor soluții interpretative sau legislative pentru depășirea deficiențelor.
Noutatea și originalitatea științifică rezultă, în primul rând, din faptul că până în prezent în Republica Moldova nu au fost elaborate studii fundamentale dedicate acestei instituții de drept. De asemenea, este demonstrată și prin analiza complexă a asigurării acțiunii care a permis dezvoltarea definițiilor existente, identificarea unor noi caractere juridice, a dificultăților de interpretare și aplicare practică.
Rezultatele obținute contribuie la soluționarea unor probleme științifice importante care rezultă în stabilirea caracterelor juridice ale instituției asigurării acțiunii, elucidarea conținutului măsurii de asigurarea a acțiunii sub formă de sechestru, propuneri de lege ferenda pentru îmbunătățirea cadrului normativ, precum și pentru introducerea unor concepte noi, dar utile pentru apărarea drepturilor în cadrul proceselor civile.
Semnificația teoretică. Lucrarea elucidează diverse abordări doctrinare privind instituția asigurării acțiunii și elementele acesteia și este demonstrată prin analiza comparativă și istorică a diverselor surse examinate.
Valoarea aplicativă se exprimă prin enunțarea unor viziuni critice asupra modului de interpretare și aplicare practică a anumitor elemente ale instituției cercetate. Procesul de cercetare a permis elaborarea unor argumentări bazate pe doctrină, practică judiciară și analiză proprie pentru a servi avocaților, judecătorilor și altor categorii de juriști la aplicarea instituției asigurării acțiunii civile și uniformizarea practicii.
Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării sunt utilizate în procesul didactic și științific din cadrul USM. De asemenea, rezultatele cercetării se exprimă prin transferul cunoștințelor către mediul academic și științific, precum și către practicienii din domeniul dreptului.

АННОТАЦИЯ

Ботнарь Вячеслав, „Обеспечение иска в гражданском судо производстве" диссертация на соискание ученой степени доктора наук. Специальность 553.03 – Гражданское процессуальное право. Кишинев, 2024

Структура диссертации. Данная работа состоит из 239 страниц, включающих: аннотацию на румынском, русском и английском языках, список сокращений, введение, пять глав, общие выводы и рекомендации, библиографию из 276 источников. Полученные результаты опубликованы в 3 научных работах и в 8 докладах на научных конференциях.

Ключевые слова: обеспечение иска, обеспечительные меры, арест, запрет, суд, гражданский процесс, залог, приостановление.

Цель дипломной работы заключается в проведении комплексного исследования применимых нормативных актов, изучении доктринальных мнений, национальной и международной судебной практики с целью исчерпывающего изучения и толкования того, каким образом институт обеспечение гражданского иска регулируется.

Задачи диссертации: анализ понятий «обеспечение гражданского иска», «меры обеспечения гражданского иска» в свете национального, зарубежного, международного законодательства, а также доктринальные подходы к уточнению терминологии, установлению четких критериев разграничения сходных понятий уточнить смысл понятий из нормативных актов, применимых к институту обеспечения иска, определение правовой природы и характеристик исследуемого института; определение порядка действий суда и участников в целях обеспечения иска; анализ средств защиты лиц, пострадавших от применяемых мер для обеспечения иска; выявление существующих сложностей в применении института обеспечения гражданских исков; определение интерпретационных или законодательных решений для преодоления выявленных сложностей.

Новизна и научная оригинальность обусловлена, прежде всего, тем, что до сих пор в Республике Молдова не проводились фундаментальные исследования, посвященные этому правовому институту. К тому же посредством комплексного анализа обеспечения иска, удалось развить существующие знания об обеспечения иска и выявить новые юридические признаки, преодолеть трудности толкования и практического применения данного института.

Полученные результаты способствуют решению важных научных проблем, следствием которых является установление правовой характеристики института обеспечения иска, выяснение содержания меры обеспечения иска в виде наложения ареста, предложения по внесению поправок в законодательство для совершенствования нормативной базы, а также для введения новых норм.

Теоретическая значимость. Работа освещает различные доктринальные подходы к институту искового страхования и его элементам и демонстрируется через сравнительный и исторический анализ различных изученных источников.

Прикладная ценность выражается в критических взглядах на толкование и практическое применение элементов исследуемого института. Процесс исследования позволил разработать аргументы, основанные на доктрине, судебной практике и собственном анализе, которые послужат адвокатам, судьям и другим специалистам в области права в применении института страхования гражданского иска и единообразия практики.

Внедрение научных результатов. Полученные выводы могут послужить учебным материалом при подготовке студентов и магистров в юридических вузах. Также достигается за счёт передачи знаний академической и научной среде, а также среди практикующих юристов.

ANNOTATION

Botnari Veaceslav „Interim remedies in civil lawsuit", PhD thesis in law, Specialty 553.03 – Civil Procedural Law. Chisinau, 2024

Structure of the thesis. This work includes 239 of text pages, annotation in Romanian, English and Russian, list of abbreviations, introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliography consisting of 276 titles. The results obtained are published in 3 scientific papers and in 8 communications in scientific forums.

Keywords: interim orders, interim remedies, seizure, prohibition, court, civil procedure, bail, suspension.

The purpose of the thesis is to carry out a complex research of the applicable law, doctrinal opinions, national and international practice in order to establish the true meaning of the different elements of interim remedies and the procedure for granting them.

Main objectives of the research: the examination of the concept of "interim remedies" through the national, foreign, international legislation, as well as doctrinal approaches to clarify concept, to establish clear criteria for delimiting it from other similar concepts; establish the legal nature and characteristics of the researched institution; establish the procedure to be carried out by the court and the participants in order to grant interim remedies; the examination of the means of defense against interim measures; identification of existing difficulties in applying interim remedies and provide interpretative solutions or recommendations of improvements of the law.

The novelty and scientific originality consists primarily in the fact that until now in the Republic of Moldova no fundamental studies dedicated to this legal institution have been carried out. The paper is a complex research of all the elements of the different interim measures as well as of the procedure to be followed by the court and participants.

The obtained results helped to solve important scientific issues in particular – establishment of the legal characteristics of the interim measures, the true meaning of the seizure as an interim measure, recommendations of *lege ferenda* for the improvement of the legal framework as well as for the introduction of new but useful concepts of the defense in civil proceedings.

The theoretical significance resides in the research and analysis of various doctrinal approaches regarding interim remedies and its elements and is demonstrated through the comparative and historical analysis of the various examined sources.

The applicative value is expressed through critical views on the interpretation and practical application of certain elements of the researched institution. The research process has allowed the development of arguments based on doctrine, judicial practice and own analysis that will serve lawyers, judges and other legal professionals in the application of the institution of civil interim remedies and the standardization of judicial practice.

Implementation of scientific results. Research results are used in the teaching and scientific process at Moldova State University. The research results are also expressed through the transfer of knowledge to the academic and scientific community as well as to legal practitioners.

LISTA ABREVIERILOR

alin. – alineat

art. – articol

CC **–** Cod Civil

CEDO – Convenţia Europeană a Drepturilor Omului

CPC – Codul de procedură civilă

CSJ – Curtea Supremă de Justiţie a Republicii Moldova

CtEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului

ed. – editura

lit. – literă

MO –- Monitorul Oficial

mun. – municipiu

nr. **–** număr

pag. – pagină

pct. – punct

RM – Republica Moldova

UNCITRAL – Comisia Națiunilor Unite pentru Dreptul Comercial Internațional

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate

Instanțele judecătorești și magistrații au avut întotdeauna un rol deosebit în apărarea drepturilor omului. Totuși, puterea magistratului nu este una nelimitată, iar debitorii de rea-credință devin tot mai inventivi în identificarea diverselor metode și tertipuri pentru a eluda de la obligațiile pe care le au sau pe care, în mod previzibil, le vor avea. În acest fel, apărarea drepturilor subiective, chiar și realizată pe cale judecătorească nu întotdeauna poate garanta repunerea efectivă în dreptul lezat și înfăptuirea justiției în deplinul sens al cuvântului. Astfel, în condițiile unei constante mișcări de globalizare, a liberalizării deplasării persoanei, serviciilor și bunurilor nu doar în cadrul unei comunități, dar și la nivel internațional, sarcina justiției de a repune efectiv în drepturi persoana devine tot mai dificilă fără instrumente specifice și pasibile de a fi utilizate imediat pentru a ține pasul vieții tot mai rapide a secolului XXI.

Unul dintre aceste instrumente, puse la dispoziția justițiabilului pentru a face posibilă repunerea sa în drepturi, este asigurarea acțiunii civile. Această instituție juridică are menirea de a introduce un status *quo* asupra unui anumit patrimoniu sau bunuri, care, de regulă, aparțin debitorului-pârât și care ar putea fi irosite de un debitor de rea-credință în dauna creditorului său atunci când acesta este proactiv în apărarea drepturilor sale și ”îl amenință” pe debitor cu executarea silită a obligațiilor.

Simplitatea aparentă a sarcinii acestui instrument juridic este, însă, marcată de o serie de pietre subacvatice care împiedică justițiabilii să ancoreze în siguranță pe tărâmul justiției. În acest sens, este de menționat că aplicarea măsurilor de asigurare reprezintă o ingerință în viața și drepturile potențialului debitor, astfel încât aplicarea lor trebuie realizată cu o deosebită atenție pentru ca scopul nobil de a apăra creditorul să nu se transforme într-o sancțiune nejustificată pentru debitor. Concomitent, nu trebuie să ignorăm și ipoteza unui creditor de rea-credință care simulează gravitatea situației pentru a dăuna debitorului și a obține un anumit avantaj. O asemenea ipoteză trebuie tratată cu toată seriozitatea, iar legea trebuie să creeze mecanisme suficiente pentru a se convinge că forța coercitivă a statului nu este aplicată abuziv. Astfel, putem lesne observa că judecătorul, în calitatea sa de observator independent față de litigiul transmis spre examinare, este constrâns, pe de o parte, de ipoteza unui debitor de rea-credință, iar, pe de altă parte, de riscul de a se implica în drepturile pârâtului fără o justificare suficientă, toate acestea sub presiunea nemiloasă a timpului impus prin reglementări rigide și care poate fi un factor crucial în eficacitatea măsurilor, dacă ele vor fi, totuși, necesare.

În continuarea ipotezei creditorului-reclamant de rea-credință, lansată mai sus, legea trebuie să permită potențialului debitor-pârât să își poată repara prejudiciile cauzate prin aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii, dacă va avea câștig de cauză. Această ipoteză poate și chiar trebuie să aibă în considerație un reclamant insolvabil sau cu active reduse. În acest caz, prejudiciile cauzate pârâtului nu vor mai putea fi recuperate de la reclamant, perspectivă care complică și mai mult sarcina celor implicați, cu precădere a instanței de judecată.

Situațiile prezentate denotă atât importanța, cât și complexitatea care se ascunde în spatele unor reglementări relativ sumare a acestui instrument juridic, care, deși este consacrat normativ o perioadă suficientă de timp, așa și nu a găsit o aplicare practică deplină a tuturor posibilităților legal instituite.

Într-o altă perspectivă trebuie avut în vedere că situațiile aduse de justițiabili în fața instanței pot fi deosebit de diverse și complexe, astfel încât și măsurile pe care le poate dispune instanța, pentru a se asigura că eventuala hotărâre judecătorească va putea fi efectiv executată, trebuie să fie suficient de variate pentru a satisface necesitățile justițiabililor în particular și a justiției în general. În acest sens, legiuitorul, pe de o parte, a propus judecătorului și celor interesați o serie de măsuri pe care le pot utiliza pentru a se asigura de posibilitatea repunerii efective în drepturile sale, însă, pe de altă parte, a lăsat deschisă posibilitatea de a fi aplicate și alte măsuri care să corespundă exigențelor legii. Astfel, participantul interesat, pe de o parte, este liber să dea frâu imaginației și să solicite orice măsură care va asigura scopul propus, iar instanței, pe de altă parte, îi revine rolul de a examina și decide asupra legalității și oportunității unei asemenea solicitări, fiind ținut să decidă, practic, imediat dacă va satisface doleanța creditorului-reclamant și va limita pârâtul sau, din contra, nu va aplica măsura solicitată, mizând pe buna-credința pârâtului.

În special, statele dreptului comun au o gamă variată de măsuri asiguratorii pe care le aplică. În contrast, statele care aplică dreptul continental și, în particular, instanțele naționale sunt relativ reticente în diversificarea măsurilor de asigurare pe care le aplică, limitându-se la un set îngust, dar verificat în timp de măsuri asiguratorii, chiar dacă acestea nu corespund nici scopului și nici nu subscriu definițiilor legale. În prezentul studiu sunt elucidate cauzele acestei divergențe, precum și perspectivele viitoare cu privire la instituția asigurării acțiunii civile.

Scopul și obiectivele tezei

Scopul lucrării constă în cercetarea instituției asigurării acțiunii pentru a identifica sensul autentic al acesteia și al măsurilor de asigurare aplicabile în procesul civil precum și a etapelor de aplicare a măsurilor de asigurare a acțiunii în vederea evidențierii disfuncționalităților existente,

reglementărilor inexacte, deficitare sau incomplete, precum și identificarea unor soluții viabile de interpretare sau intervenție legislativă ce ar putea fi puse în aplicare de legiuitor sau practicieni.

Scopul tezei nu este conturat de viziuni doar teoretice sau practice ci de simbioza metodelor științifice de abordare a temei alese în vederea dezvoltării cunoașterii teoretice pentru dezvoltarea științei dreptului, precum și elaborarea de soluții deopotrivă fundamentate științific și utile practic pentru dificultățile identificate.

În vederea atingerii scopului preconizat ne propunem următoarele **obiective**:

- analiza noțiunilor ”asigurarea acțiunii civile” și ”măsuri de asigurare a acțiunii civile” prin prisma legislației naționale și internaționale, precum și a abordărilor doctrinare pentru elucidarea terminologiei pentru stabilirea unor criterii clare de delimitare a noțiunilor asemănătoare și pentru clarificarea sensului autentic al noțiunilor din actele normative aplicabile instituției cercetate;

- elucidarea și dezvoltarea caracterelor juridice a instituției cercetate și a măsurilor de asigurare;

- identificarea și descrierea măsurilor de asigurare a acțiunii aplicabile în procesul civil;

- determinarea procedurii ce trebuie realizată de instanță și de participanți în vederea aplicării măsurilor de asigurare a acțiunii;

- analiza mijloacelor de apărare a persoanelor afectate de măsurile de asigurare aplicate;

- identificarea dificultăților existente la aplicarea instituției asigurării acțiunii civile și elaborarea unor soluții interpretative sau legislative pentru depășirea acestora;

Ipoteza de cercetare. Studiul efectuat a avut ca fundament următoarele ipoteze de cercetare: asigurarea acțiunii civile reprezintă un instrument viabil și indispensabil pentru repunerea efectivă a reclamantului în dreptul pretins încălcat care se apără în procesul civil; aplicarea măsurilor de asigurare reprezintă o ingerință în drepturile persoanelor și în acest fel măsurile de asigurare a acțiunii trebuie aplicate doar la întrunirea unor condiții clare care să asigure un just echilibru între interesele tuturor celor implicați.

Sinteza metodologiei de cercetare științifică. La elaborarea tezei de doctorat au fost utilizate un ansamblu de metode, tehnici și procedee, precum: metoda logică (inclusiv cea a deducției și inducției), istorică, analitică, gramaticală, prospectivă, interviului, empirică și comparativ-juridică.

În procesul de elaborare a tezei au fost studiate: legile, lucrările doctrinare și actele judecătorești relevante. De asemenea, a fost supusă cercetării atât doctrina de specialitate în domeniul dreptului procesual civil, dedicată instituției cercetate, cât și doctrina aferentă altor

ramuri de drept, cum ar fi: dreptul privat roman și istoria dreptului pentru a identifica evoluția istorică a instituției cercetate. Este de menționat că a fost studiată atât doctrină autohtonă, cât și străină, cu precădere din România și Federația Rusă, dar și din sistemul de drept anglo-saxon – Marea Britanie și Statele Unite ale Americii.

Cu privire la suportul normativ, relatăm că au fost supuse examinării Constituția Republicii Moldova, Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, Codul Administrativ al Republicii Moldova și alte legi care conțin reglementări referitoare la instituția asigurării acțiunii, precum și la alte instituții asemănătoare, de care s-a făcut distincție în prezenta lucrare. La fel, au fost examinate și sediile juridice ale asigurării acțiunii din alte state europene, precum și din dreptul anglo-saxon.

Cercetarea științifică a fost realizată și prin abordarea practicii judiciare, acumulate din experiența practică a autorului, din actele judecătorești publicate pe portalurile oficiale ale instanțelor judecătorești din Republica Moldova, precum și din discuțiile cu practicienii în domeniul dreptului (avocați, judecători, executori judecătorești, administratori autorizați, jurisconsulți). O amprentă semnificativă asupra prezentului studiu a fost evidențiată și de studierea practicii judiciare a statelor cu sistem de drept anglo-saxon, care se deosebește, în special, prin faptul că este ulterior utilizată în calitate de izvor de drept pentru examinarea altor cauze judiciare, dar și printr-o abordare îndrăzneață de soluționare a unor dileme practice care nu este întâlnită în practica autohtonă.

O modalitate pragmatică a cercetării a fost materializată prin utilizarea de către autor a instituției cercetate în calitate de avocat. Această activitate a permis înțelegerea efectivă a modului de aplicare a tuturor elementelor constitutive a instituției cercetate, precum și perceperea modului de abordare a diferitor aspecte ale acestei instituții de către practicieni.

Teza este structurată în patru capitole, respectiv fiecare capitol conține și câteva subcapitole. Având în vedere concluziile și multitudinea recomandărilor propuse în fiecare dintre capitole, ar fi fost necesar un volum considerabil al concluziilor finale. Astfel, s-a apreciat ca fiind oportună formularea de concluzii pentru fiecare capitol în parte.

Capitolul 1 ”**Considerațiuni generale privind asigurarea acțiunii civile**” conține trei subcapitole și concluzii la capitolul 1. În acest compartiment al tezei sunt analizate sursele doctrinare naționale și străine în care a fost examinată instituția asigurării acțiunii civile. De asemenea, este expus un scurt istoric referitor la instituția cercetată și sunt reliefate opiniile diverșilor autori asupra conceptului de asigurare a acțiunii civile. Definițiile oferite de către cercetătorii în domeniu au fost examinate prin prisma elementelor comune și cele care le

diferențiază. Au fost scoase în evidență variate abordări referitor la elementele principale ale acestui instrument juridic.

Tot în acest capitol este examinat sediul juridic al instituției asigurării acțiunii în diverse acte normative din Republica Moldova, dar și din alte jurisdicții, precum: România, Federația Rusă, Germania, India, Elveția, Muntenegru, SUA și Marea Britanie. În același context, au fost examinate și reglementările europene și internaționale în domeniu.

Un interes deosebit pentru prezentul studiu au reprezentat sursele doctrinare și jurisprudențiale care să permită elucidarea caracterelor juridice ale asigurării acțiunii civile. La baza aceste sarcini a stat examinarea Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a RM nr. 32 din 24.10.2003, prevederile legale și studiile doctrinare care au permis autorului să identifice, dezvolte și să descrie o listă exhaustivă a caracterelor juridice pentru instituția cercetată.

Capitolul 2 ”**Măsuri de asigurare a acțiunii și deosebirea lor de alte instituții juridice**” este structurat în 4 compartimente, în care au fost examinate detaliat elementele expuse în titlul capitolului, și concluzii la capitolul 2.

În conținutul acestui capitol au fost examinate sursele doctrinare și sistemul legislativ național pentru identificarea unor criterii de clasificare a măsurilor de asigurare a acțiunii deja abordate în doctrină, dar și pentru fundamentarea unor clasificări originale care să servească cercetărilor ulterioare.

Pe parcursul acestui capitol au fost elucidate măsurile de asigurare a acțiunii prevăzute expres de actele normative naționale. Măsurile de asigurare, astfel identificate, au fost minuțios examinate prin prisma definițiilor legale și a modului de aplicare a acestora cu expunerea practicii judiciare relevante, fiind astfel realizată o descriere completă a acestor măsuri. Concomitent au fost elucidate inadvertențele și omisiunile de interpretare și legislative, pentru care au fost propuse operarea unor modificări ale normelor relevante.

Capitolul conține un compartiment dedicat măsurilor de asigurare care au fost aplicate în practica judiciară autohtonă, dar care nu sunt reglementate expres în acte normative. Lista acestor măsuri a fost completată de măsurile de asigurare care au putut fi elucidate din legislațiile altor state și din reglementări internaționale.

Ultimul subcapitol este dedicat elucidării asemănărilor și deosebirilor instituției asigurării acțiunii de alte instituții care sunt asemănătoare după denumire sau după esență, astfel fiind înlăturată posibilitate confundării diferitelor instituții juridice.

Capitolul 3 ”**Procedura asigurării acțiunii civile**” este structurat în patru subcapitole și concluzii. Acesta include, în principal, examinarea tuturor cerințelor înaintate față de solicitantul

unei asemenea măsuri pentru ca cererea acestuia să fie examinată, în fond, de o instanță de judecată, fiind, în acest fel, examinați subiecții care au dreptul de a cere asigurarea acțiunii, condițiile de formă și conținut a cererii și limitele de timp când ea poate fi depusă precum și instanța căreia trebuie adresată această cerere.

De asemenea, în acest capitol este examinată modalitatea în care instanța, care primește cererea de asigurare a acțiunii civile, va soluționa respectiva chestiune. În acest sens, sunt abordate aspecte precum: termenul în care instanța de judecată trebuie să examineze cererea privind asigurarea acțiunii; modul de examinare (cu prezență sau *ex-parte*); circumstanțele importante pentru soluționarea cererii; sarcina probațiunii; actul emis de instanță în scopul soluționării cererii privind asigurarea acțiuni și conținutul acestuia, dar, nu în ultimul rând, și împuternicirile pe care le are instanța la examinarea acestei chestiuni.

Un subcapitol aparte este dedicat cercetării detaliate a modului de executare a măsurilor de asigurare a acțiunii în care sunt elucidate acțiunile executorului judecătoresc în legătură cu aceste documente executorii specifice și diferite incidente care pot apărea pe parcursul executării măsurilor de asigurare a acțiunii.

Ultimul compartiment din capitol conține analiza modului de asigurare a acțiunii în cadrul unor litigii specifice, unde se aplică nu doar reglementările Codului de Procedură Civilă, dar și ale altor legi speciale. În acest sens, enumerăm: litigiile în domeniul proprietății intelectuale, cauzele de insolvabilitate, cauzele în contencios administrativ, litigiile cu privire la libertatea de exprimare și cauzele soluționate în arbitraj.

Cercetarea minuțioasă a acestor aspecte ale asigurării acțiunii a permis determinarea exhaustivă a tuturor etapelor, examinarea și descrierea acestora cu formularea unor raționamente bazate pe metode științifice de cercetare pentru aplicarea corectă a instituției cercetate. Concomitent au fost identificate anumite dificultăți în aplicarea măsurilor de asigurare, cu formularea unor soluții interpretative, dar și a mai multor propuneri de *lege ferenda* care să contribuie la înlăturarea carențelor depistate.

În **Capitolul 4** ”**Mijloace de apărare a părții afectate de măsurile de asigurare**” care este compus din trei subcapitole, sunt examinate mijloacele cu ajutorul cărora se pot apăra persoanele afectate prin măsurile de asigurare a acțiunii aplicate de instanță, urmate de concluziile formulate la acest capitol.

În acest sens sunt cercetate reglementările și practica judiciară referitoare la substituirea măsurilor de asigurare a acțiunii, contestarea măsurilor de asigurare a acțiunii, ridicarea

sechestrului aplicat eronat pe bunurile unui terț și repararea prejudiciului cauzat prin aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii.

Aceste mijloace de apărare au fost examinate prin prisma subiecților cărora le sunt dedicate, a condițiilor de exercitare și a instanței competente. Concomitent cu elucidarea exigențelor normative, sunt propuse și modificări ale legislației care au drept scop eficientizarea aplicabilității acestor instrumente.

În **Concluzii generale și recomandări** sunt expuse principalele categorii de constatări deduse pe parcursul tezei, cauzele unor dificultăți constatate, precum și viziunea autorului asupra modului de evoluție a instituției cercetate. În acest compartiment s-a ținut cont de faptul că fiecare capitol al tezei a fost însoțit de concluzii dedicate în care au fost expuse cele mai importante constatări ale autorului și recomandările propuse pentru depășirea dificultăților existente. În special au fost propuse o serie de modificări legislative, inclusiv introducerea unor concepte principial noi care să determine aplicarea corectă și să eficientizeze utilizarea acestui instrument. Dorim să evidențiem că recomandările autorului privind intervențiile legislative au fost numeroase. Pentru o mai bună înțelegere, ele au fost compilate și simulată integrarea acestora în conținutul reglementărilor actuale fiind reflectate în volumul lor integral în anexă la prezenta lucrare. Această anexă face parte din recomandărilor autorului în urma studiului efectuat.

1. CONSIDERAŢIUNI GENERALE PRIVIND ASIGURAREA ACŢIUNII CIVILE

1.1. Repere conceptuale și istorice cu privire la instituția asigurării acțiunii civile

”Drepturile pe care o persoană le are asupra unei alte persoane și în particular creanțele, indiferent de faptul că sunt de origine legală, contractuală, delictuală sau cvasi-delictuală, nu reprezintă valori decât în măsura în care ele pot fi realizate efectiv. Întregul demers judiciar de constituire a unui titlu executoriu este lipsit de orice interes practic în cazul în care, la capătul acestui parcurs, dreptul recunoscut nu ar putea fi efectiv realizat din cauza insolvabilității debitorului.”[1]

Republica Moldova, fiind un stat democratic, cu înalte aspirații spre valori europene și internaționale, garantează prin Constituție accesul la justiție și oferă mijloace legale pentru apărarea eficientă a drepturilor și libertăților omului, precum și o protecție suficientă intereselor acestuia.

Cel mai înalt for judiciar din țară – Curtea Supremă de Justiție a RM, în Hotărârea Plenului nr.32 din 24.10.2003, cu toate completările și modificările ulterioare, *atenționează că ”asigurarea acțiunii contribuie real la executarea ulterioară a hotărârii judecătorești adoptate și, astfel, constituie un mijloc eficient de protecție a drepturilor subiective ale participanților la proces”*[2].

Mijlocul de bază, predestinat pentru apărarea de către stat a drepturilor persoanelor private, este **acțiunea civilă.**

Acțiunea, în sens larg, reprezintă totalitatea mijloacelor procesuale prin care o persoană își satisface drepturile civile subiective, inclusiv măsurile asiguratorii[3]. În mod similar, se expune și Judecătorul Curții Constituționale a României – Ciobanu Viorel Mihai: ”*Protecția drepturilor subiective se realizează prin intermediul a trei căi formale, și anume: procedura de judecată, executarea silită și diverse măsuri asiguratorii și preventive, care toate la un loc constituie, după cum se știe deja, acțiunea civilă.*”[4] Adresându-se într-o instanță judiciară, persoana, în primul rând, dorește restabilirea drepturilor sale, ceea ce uneori poate fi imposibil fără asigurarea acțiunii civile intentate. Asemenea situații apar atunci când, fiind citate într-o procedură judecătorească, unele persoane sunt de rea-credință și, prin acțiunile lor, fac ca reclamantul să nu mai poată fi repus în

---

[1] Aubanel Jules, De la protection et de la conservation des droits du creancier en procedure Civile, Ed. Firmin, Montpellier, 1935, p.7-11, citat în Noul Cod de procedură civilă: comentat și adnotat. Vol. 2. Coord. Viorel Mihai CIOBANU, Nicolae MARIAN. București: Universul Juridic, 2016. ISBN 978-606-673-309-0, pag.1224

[2] Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.32 din 24.10.2003 Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a legislației ce reglementează asigurarea acțiunii la judecarea cauzelor civile [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

[3] MĂGUREANU, Florea. Drept Procesual Civil. Ed. a 4-a. București: Allbeck, 2001. ISBN 973-655-114-8, p.228

[4] CIOBANU, Viorel Mihai. Tratat teoretic și practic de procedură civilă. București: Național, 1997, vol. 2, pp. 60-61. ISBN 973-97574-1-3, p.60-61

drepturi. În asemenea circumstanțe, reclamantul poate înainta către instanța de judecată o cerere, prin care să solicite asigurarea acțiunii civile intentate, prin aplicarea anumitor măsuri care ar împiedica pârâtul să zădărnicească repunerea sa în dreptul invocat.

Curtea Europeană a Drepturilor omului a stabilit în jurisprudența sa[5], încă în anul 1979, că aceasta nu garantează drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi eficiente și practice. La fel, tinde să exceleze și justiția națională. Prin hotărârea sa, o instanță trebuie să acorde persoanei posibilitatea reală și efectivă de a-și realiza dreptul. Manifestul expus de CtEDO ar putea servi drept un suport vital pentru argumentarea necesității instituției asigurării acțiunii civile, or, deseori, anume această instituție asigură drepturi eficiente și realizabile, și nu doar unele teoretice sau iluzorii.

Instituția asigurării acțiunii civile are rădăcini adânci în istorie. Instituție asemănătoare asigurării acțiunii se regăsea și în dreptul roman, unde, în procesele privind apărarea dreptului asupra unui sclav sau alt drept decât proprietatea, părțile puteau să promită o anumită sumă de bani pe care o va plăti în cazul în care va pierde procesul.[6] Acest mijloc era ca o garanție a solvabilității participanților la proces și, chiar dacă este o modalitate care nu întrunește exigențele contemporane, de fapt, urmărește același scop – de a garanta solvabilitatea unui eventual debitor.

Într-un alt format, dreptul roman indica că *Pignus ex iudicati causa captum,* lucrul sechestrat în baza hotărârii judecătorești, urmat de vinderea lucrului: procedura se întrebuințează atunci când pârâtul solvabil este silit să plătească o sumă de bani.”[7]

În ”*legis actio per condictiones”* nu se mai depunea *”sacramentum”.* Însă cel puțin când era vorba de pecunia certa, rămășagul de odinioară era înlocuit prin *”apondato tertise partis”* adică pârâtul se obliga, dacă va pierde procesul, să plătească 1/3 din suma reclamată – *”stipulatio tertise partis”,* reclamantul, de asemenea, se obliga dacă pierde procesul să plătească 1/3 – *”restipulatio tertise partis*”.[8]

Același autor mai menționează că: ”*Odată hotărârea pronunțată, sarcina judecătorului se sfârșește și începe din nou rolul magistratului. El este acela care trebuie să ia măsuri pentru a se aduce la îndeplinire, pentru a se executa o hotărâre.*

Pentru executarea hotărârilor, trebuie să deosebim mai multe cazuri:

---

[5] Hotărârea CtEDO din 09.10.1979 în cauza Airey v. Irlanda [online]: cererea nr. 6289/73 [citat 22.02.2023]. Disponibil:https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/?library=ECHR&id=001-57420&filename=CASE%20OF%20AIREY%20v.%20IRELAND.docx&logEvent=False

[6] JAKOTA, Mihai Vasile. Dreptul Roman. Vol. 1. Iași: Editura Fundației Chemarea, pag.125.

[7] Ibidem, pag. 150.

[8] LONGINESCU, Gheorghe Ștefan, Istoria Dreptului Roman. Bucureşti: Litografia Scrisul Studențesc, 1927, pag. 41-42.

a) Se poate ca procesul să fi fost început cu o ”action in rem”. După cum se știe, cazul când se intenta o asemenea acțiune, procesul se înjgheba ”per sponsionem”, și în acest caz se încheia o ”stipulatio pro praede litis et vindiciarum”; ”pro praede”, pentru că se încheia o stipulație care ținea locul garanților - ”praedes” – de mai nainte. Prin urmare, în cazul în care procesul, începea cu o ”actio in rem”, hotărârea se executa în contra aceluia care garantase prin ”stipulatio” acesta era asemănat cu ”praes” de mai nainte, care putea fi vândut, și prin urmare și garantul acesta era vândut, dacă hotărârea nu se executa de bună voie.”[9]

”În sfârșit, magistratul care hotăra, tot el trebuia să ia și măsurile pentru executarea hotărârii. Aceste măsuri constau în: condamnarea la amendă – ”multae”, luarea de amanet – ”pignoris capio” -, și întrebuințarea forței publice – ”manus militaris”.[10]

Informația prezentată pune în evidență preocuparea juriștilor antici de identificarea unor garanții și mecanisme care să determine executarea efectivă a drepturilor adjudecate, sarcină care, în pofida evoluției socio-umane, până în prezent nu a fost pe deplin realizată.

Literatura rusă în domeniul dreptului privat roman, la fel, relevă anumite instituții ale acelei perioade care sunt foarte asemănătoare cu cele ale asigurării acțiunii: ”*Обеспечение исполнения решения. При иске, направленном на вещь, ответчик должен представить обеспечение при содействии поручителей, что он выплатит присужденное с него – cautio iudicatum solvi*[11]*. Эта cautio состояла из трех клаузул: а) de re iudicata – что он исполнит решение; б) de re defendenda – что он будет надлежащим образом защищаться; в) de dolo malo – что он не будет поступать и не поступал злоумышленно.*

При личных исках обязанность предоставлять обеспечение наступала только в виде исключения по отношению к подозрительным ответчикам (например, которые ранее были объявлены несостоятельными)….”[12]. Cu privire la posibilitatea asigurării executării hotărârii, autorii au menționat că în cazul unei acțiuni cu privire la un bun, pârâtul trebuia să prezinte garanții prin concursul unor fidejusori, că acesta va putea plăti ceea ce s-a adjudecat. De asemenea, este evidențiat că această garanție conține trei componente, și anume că el va putea executa hotărârea, se va apăra în modul cuvenit și nu se comporta cu rea-credință. În cazul unor

[9] Ibidem, pag. 102
[10] Ibidem, pag. 113
[11] ЗАЙКОВ, Андрей. Римское частное право в систематическом изложении: учебник. Москва: Русский Фонд Содействия Образованию и Науке, 2012. ISBN 978-5-91244-089-2, pag. 452
[12] Римское Частное Право [online]: учебник. Под ред. И. Б. НОВИЦКОГО, И. С. ПЕРЕТЕРСКОГО. Москва: Юриспруденция, 2000, ISBN 978-5-9916-3728-2. [citat 25.07.2022]. Disponibil: http://www.bibliotekar.ru/rimskoe-pravo-2/76.htm

acțiuni personale, garanții se cereau numai cu privire la pârâți suspecți (de exemplu, anterior declarați insolvabili).

Conform unei alte surse, aceeași expresie latină are o altă semnificație, asemănătoare cu cea a asigurării acțiunii, care nu se regăsește în legislația RM, dar care, după cum vom vedea în continuare, se regăsește în dreptul altor state – ”*Cautio judcatum solvi – cauțiune pentru a plăti cheltuielile de judecată.*”[13]

În baza studiilor prezentate, putem concluziona că instituția cercetată este una care, deși în forme arhaice caracteristice perioadei respective, a fost folosită cu mii de ani în urmă, ceea ce demonstrează că oamenii încă din perioada Imperiului Roman au plasat la un nivel înalt securitatea pe care trebuie să o aibă justițiabilul.

În România, formele asigurării acțiunii au fost incluse în Codul Civil din 1865 sub forma sechestrului asigurator și judiciar (art.610-620)[14]. În același cod, prin Decretul nr.132 din 1952, au fost modificate art.581-582, fiind introdu-se Ordonanțele Prezidențiale, care se ofereau pentru *”păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere, pentru prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara, precum și pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări.”*[15,16]

În dreptul anglo-saxon, cu precădere în Marea Britanie, nu existau prevederi, dar nici practică judiciară în ceea ce privește aplicarea interdicțiilor de a dispune de bunuri până la examinarea cauzei[17]. Din contra, în cauza Lister & Co vs Stubbs (1890) a fost stabilit că ”*Legea nu oferă dreptul unei persoane de a obține o interdicție care să oprească o altă persoană de a-și risipi banii sau de a-i strămuta înafara jurisdicției curții în care are loc procesul împotriva sa. Adică, dacă A înaintează acțiune împotriva lui B în Marea Britanie pentru plata unei sume de bani, atunci în timp ce durează procesul, A nu poate obține o măsură care să îl oprească pe B, care, temându-se că va pierde procesul și va trebui să plătească lui A din banii pe care îi are în Londra sau Marea Britanie, va decide să folosească rapid acești bani, fie să îi transfere în bănci străine. Asemenea acțiuni sunt de rea-credință, dar nu sunt ilegale așa cum s-a indicat în cauza*

[13] MOTICA, Radu I., NEGRESCU, Dan. Lexicon Juridic: latin – român. Bucureşti: Lumina Lex, 2001. ISBN 973-588-359-7, pag. 49

[14]Codul de Procedură Civilă al României din 1865, [citat 15.08.2017], disponibil: https://lege5.ro/Gratuit/heztqnju/codul-de-procedura-civila-din-1865-al-romaniei/18

[15] CIUTACU Florin, Codul de procedură civilă Român adnotat, Ed. Sigma 2001, ISBN 973-8068-45-2, pag. 178

[16] BOROI, Gabriel, RĂDUCAN, Gabriela. Codul de procedură civilă (Adnotat). Bucureşti: AllBeck, 2000. ISBN 973-9435-90-4, pag. 176.

[17] Aceasta nu înseamnă că în Marea Britanie nu existau alte măsuri de asigurare. Totuși am considerat curios acest aspect și demn de a fi scos în evidență, deoarece această măsură este cea mai populară și reprezintă majoritatea absolută a măsurilor de asigurare a acțiunii civile dispuse în instanțele naționale.

Lister & Co vs Stubbs (1890)"[18]. În pofida relațiilor comerciale foarte dezvoltate ale Marii Britanii, dar și a problemelor aferente practicii instituite prin cauza sus-citată, aceasta a fost schimbată abia în anul 1975, când în două cauze a fost aplicată interdicția pârâtului de a retrage în afara țării mijloacele financiare pe care le deținea în Marea Britanie. Una dintre aceste două cauze a fost Mareva Compania Naviera SA vs International Bulkcarriers[19], unde a fost emis un așa-numit *freezing order*[20], în speță privind interdicția de a retrage banii pe care pârâtul îi deținea în băncile engleze. În prezent, această interdicție poartă în dreptul comun numele de Ordinul Mareva.

În ceea ce privește teritoriul Republicii Moldova, asigurarea acțiunii era prezentă în Codul de Procedură Civilă din 1964, care la art. 135 prevedea că *"Instanța sau judecătorul la cererea participanților la proces sau din oficiu poate dispune măsuri privind asigurarea acțiunii. Asigurarea acțiunii se permite în orice fază a procesului dacă neaplicarea măsurilor de asigurare poate îngreuna sau face imposibilă executarea hotărârii judecătorești."*[21]

Abordările doctrinare cu privire la instituția cercetată pot fi întâlnite sub diverse denumiri: „măsuri de asigurare", „asigurarea drepturilor ce se valorifică prin acțiune"[22], „măsuri asiguratorii" sau „măsuri provizorii". În limba engleză, această instituție poate fi întâlnită sub numele de *interim measures*[23], *injuction*[24], *security for costs*[25] sau *security for action*, iar în limba rusă – *обеспечение иска*[26], *обеспечительные меры* sau *меры обеспечения*[27]. Deși mai sus am citat că *security for costs* se traduce ca asigurarea acțiunii (обеспечение иска), în sursele în limba engleză[28], termenii *security for costs* și *security for action* nu sunt identici, prima referindu-se la garanții privind posibilitatea satisfacerii de către reclamant a cheltuielilor de judecată suportate de pârât, iar cea de a doua – la posibilitatea pârâtului de a satisface o hotărâre de admitere a acțiunii, în esență ele

[18] Cauza Lister & Co vs Stubbs (1890) LR 45 Ch D 1 (CA) citată în Richard Clements, Ademola Abass, Equity and Trusts, ed.4, Oxford University Press, 2015, ISBN 978-0-19-872624-1, pag. 571, , [citat 11.01.2018] Disponibil: https://books.google.md/books?id=XTpICgAAQBAJ&pg=PT615&lpg=PT615&dq=Lister+%26+Co+vs+Stubbs+(1890)+injunction&source=bl&ots=nW5R2abPVP&sig=SinfTt2GMEW7V0h8Hsdf3OUtjWI&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwiCipjT7s_YAhWUh6YKHdIEBgAQ6AEITDAE#v=onepage&q=Lister%20%26%20Co%20vs%20Stubbs%20(1890)%20injunction&f=false

[19] Mareva Compania Naviera SA v International Bulkcarriers SA [1980] 1 All ER 213, [citat 15.08.2017] Disponibil: http://www.uniset.ca/other/cs4/19801AER213.html

[20] În traducere directă ordin privind înghețarea (n.a.- activelor).

[21] Codul de procedură civilă al RSSM, Ed. Cartea Moldovenească, Chișinău, 1983.

[22] DELEANU Ion, Tratat de procedură civilă, Editura Servo-Sat, 2000, ISBN 973-9442-11-0, pag. 41.

[23] Art.39 din Regulamentul Curții Europene a Drepturilor Omului, [citat 15.08.2017] Disponibil:: http://echr.coe.int/Documents/Rules_Court_ENG.pdf și Instrucțiunea practică cu privire la măsurile provizorii , [citat 15.08.2017] Disponibil:http://echr.coe.int/Documents/PD_interim_measures_ENG.pdf

[24] Richard Clements, Ademola Abass, op.cit., pag. 571.

[25] МАМУЛЯН Алексей, КАШКИН Сергей, Англо-русский полный юридический словарь, первое издание, Рэббит, 1993, ISBN 5-87465-001-6 pag.331.

[26] ОСОКИНА Галина, Гражданский процесс. Общая часть, Юристь, 2004, ISBN 5-7975-0636-X, pag. 485.

[27] ВАСЬКОВСКИЙ Евгений, Учебник гражданского процесса, изд. Зеркальцо, 2003, ISBN 5-8078-009-7, pag. 308.

[28] LOUGHLIN Paula, GERLIS Stephen, Civil procedure – 2nd ed, Marea Britanie, 2004, ISBN 1-85941-775-2, pag.320-321.

ambele se referă la măsuri de asigurare aplicate în scopul garantării posibilității reale de executare a unei hotărâri definitive. Diferența constă în faptul că *security for costs* se va referi la o hotărâre de respingere a acțiunii reclamantului cu încasarea de la aceasta a cheltuielilor de judecată, iar *security for action* la o hotărâre de admitere a acțiunii cu încasarea de la pârât a sumelor/bunurilor adjudecate pe fondul cauzei. În același timp, ambele se referă la asigurarea executării efective a unei hotărâri judecătorești și evitarea situației în care debitorul are un patrimoniu insuficient. În acest sens, noțiunea de *security for costs* pare să fie ceea ce dreptul privat roman înțelegea prin *cautio judicatum solvi* – cauțiune pentru a plăti cheltuielile de judecată[29].

Asigurarea acțiunii poate fi înțeleasă atât ca instituție de drept, cât și ca acțiune sau activitate a instanței de judecată. Definirea asigurării acțiunii va fi realizată cu ocazia examinărilor ulterioare, dar acum, fără a prejudicia ceea ce va urma, ne limităm în a constata că în sensul de instituție, *asigurarea acțiunii semnifică totalitatea normelor de drept care reglementează activitatea instanței și a participanților implicați pentru a aplica măsuri de asigurare în cadrul unui proces civil.*

În sensul de activitate a instanței de judecată trebuie să înțelegem acele *acțiuni ale instanței prin care se aplică măsuri de asigurare a acțiunii* (de ex., instanța, la cererea reclamantului, a asigurat acțiunea și a aplicat sechestru pe bunurile pârâtului).

În abordările cu privire la definirea ”asigurării acțiunii” vom trata acest concept în sensul de instituție juridică.

Considerăm oportun să evidențiem și distincția dintre *instituția asigurării acțiunii* și *măsurile de asigurare a acțiunii*. Astfel, dacă prima a fost primar definită *supra*, și va fi pe larg discutată în cele ce urmează, atunci cea de-a două reprezintă măsuri concrete ce se aplică în cadrul asigurării acțiunii (sechestru, interdicție etc).

Cu această ocazie, putem afirma că între aceste două categorii există un coraport de gen – specie, or, măsurile de asigurare a acțiunii sunt niște componente ale instituției asigurării acțiunii, cea din urmă reprezentând o categorie mai largă, ce include și alte aspecte, precum: scopul asigurării, condițiile asigurării acțiunii, părțile în drept să o ceară etc., care vor fi analizate pe parcursul prezentei cercetări științifice.

Analiza conceptuală a instituției investigate nu poate fi inițiată decât prin examinarea definițiilor formulate de autorii care au studiat această instituție juridică. În această ordine de idei, pare interesantă constatarea Comisiei Europene în Comunicarea din 26 noiembrie 1997[30], care

[29] MOTICA Radu I. și NEGRESCU Dan, op.cit, pag. 49
[30] KENNETT Wendy, The Enforcement of Judgments in Europe, Oxford University Pres, 2000, ISBN 0-19-829819-6, pag. 131.

menționează că, potrivit unui studiu comparativ al legislațiilor naționale, s-a stabilit faptul că, practic, nu există definiții pentru măsuri provizorii sau de asigurare și că prevederile legale diferă esențial (n.a. – de la stat la stat). Unicul aspect convergent este stabilirea funcției unor asemenea măsuri, care constă în a garanta ulterioara executare a hotărârilor judecătorești emise asupra fondului cauzei (sau executarea anticipată), asigurarea aspectelor de fapt sau temporar drepturile și interesele părților care pot fi afectate în cadrul unei cauze pendinte spre examinare.

În opinia noastră ar fi injust să acceptăm o asemenea ipoteză, or, în esență orice definiție se bazează pe expunerea elementelor componente ale unui concept, fie că aceste elemente se referă la subiecți, obiect, scop, premise, finalități sau oricare altele. Situația cu privire la asigurarea acțiunii civile nu este diferită. În fine, aceeași comisie a propus o definiție care, așa cum se va arăta mai jos, s-a bazat tot pe caracteristicile scopului urmărit.

Pentru definirea instituției cercetate, inițial, vom scoate în evidență formulările expuse în dicționarele juridice.

Astfel, în sursa autohtonă, Dicționarul de Drept Procesual Civil[31], prin „asigurarea acțiunii" se înțelege *luarea de către instanța de judecată, în acțiunile reale sau de creanță, pe timpul judecării procesului, a unor măsuri care să asigure executarea unei hotărâri viitoare pe care reclamantul speră să o obțină în favoarea sa.*

Micul dicționar Juridic, îngrijit de autorul român Hanga Vladimir[32], definește „măsurile asiguratorii" ca fiind *măsurile pe care o instanță… poate să le ia spre a preîntâmpina înstrăinarea unor bunuri de către debitor…*

În continuare propunem și explicațiile surselor dicționarelor din Federația Rusă. Astfel, Marele Dicționar Juridic[33] explică noțiunea în felul următor:

"*обеспечение иска – в гражданском и арбитражном процессе совокупность мер, обеспечивающих исполнимость будущего судебного или арбитражного решения; одна из гарантий защиты истца*", adică, asigurarea acțiunii în procesul civil și de arbitraj – ansamblul măsurilor care asigură executarea viitoarei hotărâri judecătorești sau arbitrale; una dintre garanțiile apărării reclamantului.

Aceeași definiție este expusă și în Краткий юридический словарь, sub redacția M.E. Волосов.[34]

---

[31] GRUȘCA Ion, Dicționar de drept procesual civil, Chișinău, 2003, ISBN 9975-932-47-9, pag. 45.
[32] HANGA Vladimir, Mic Dicționar Juridic, Ediția II, Lumina Lex, 2005, ISBN 973-588-895-5, pag. 132.
[33] Большой юридический словарь, под.ред. А.Я. Сухарева, В.Е.Крутских, Москва, Инфра-М 2004, ISBN 5-16-000169-7, A se vedea „обеспечение иска" pag. 378.
[34] Краткий юридический словарь, под.ред. М.Е. Волосов, Москва, Инфра-М, 2000, ISBN 978-5-16-002606-0 pag. 157.

Instituția asigurării acțiunii este cercetată în doctrina procesual civilă a oricărui stat. Deși conținutul definițiilor oferite pentru instituția cercetată diferă de la un stat la altul și, bineînțeles, de la un autor la altul, elementele esențiale ale acestei instituții se mențin.

Astfel, încă în 1957, I.Stoenescu și R. Hilsenrad, preocupându-se de asigurarea acțiunii, deși nu au oferit o definiție expresă instituției, au menționat că măsurile asiguratorii urmăresc ”*în cazul acțiunilor reale – evitarea dispariției sau degradarea bunului ce formează obiectul litigiului, iar în cazul acțiunilor personale – împiedicarea diminuării activului patrimonial al debitorului*”[35]. Această definiție, deși este incompletă pentru realitățile contemporane, definește cele mai importante componente ale instituției asigurării acțiunii civile.

Aceeași definiție, cu mici adaptări de exprimare, este reiterată și peste 70 de ani în Drept Procesual Civil[36] de către autorii Gabriel Boroi și Mirela Stancu.

Marele procedurist român Ioan Leș explică: asigurarea acțiunii civile reprezintă mijlocul pe care legiuitorul l-a pus la dispoziția reclamantului de bună-credință, prin care acesta poate să indisponibilizeze și conserve bunurile care formează obiectul litigiului pentru a preîntâmpina situațiile nefavorabile, precum cele în care în intervalul dintre promovarea acțiunii și executarea hotărârii este distrus bunul dobândit prin hotărâre sau s-a diminuat activul patrimonial al debitorului.[37]/[38] După mai bine de 20 de ani și după adoptarea noului Cod de Procedură Civilă în România, explicația oferită de același autor pentru asigurarea acțiunii a rămas neschimbată.[39]

Cercetătorul Florea Măgureanu[40,41] explica că *”prin măsuri asigurătorii înțelegem posibilitatea recunoscută de lege reclamantului de a solicita instanței măsuri de indisponibilizare și conservare, de natură să împiedice pe pârât, în timpul procesului, să distrugă sau să înstrăineze bunul ce constituie obiectul litigiului sau activul patrimonial, când obiectul litigiului este o sumă de bani.”*

---

[35] STOENESCU Ilie, HILSENRAD Arthur, Proces civil în R.P.R., editura Ştiinţa, Bucureşti, 1957, citat de CIOBANU Viorel Mihai, op.cit., pag. 61.
[36] BOROI Gabriel, STANCU Mirela, Drept Procesual Civil, ed. a 5-a, Ed. Hamangiu, 2020, ISBN 978-606-27-1428-4, pag.451
[37] LEȘ Ioan, Tratat de drept procesual civil, ed.2, Ed. AllBeck, 2002, ISBN-973-655-233-0, pag. 161
[38] LEȘ Ioan, Principii și instituții de drept procesual civil, volumul 1, Ed. Lumina Lex. 1998, ISBN 973-588-073-3, pag. 254
[39] Tratat de drept procesual civil, vol.2, ed. 2, coord. Leș Ioan, Jugastru Călina, editura Universul Juridic, 2020, ISBN 978-606-39-0723-4, pag. 271.
[40] MĂGUREANU Florea, Drept Procesual Român, vol.I, editura Lumina Lex, 1997, pag. 262.
[41] MĂGUREANU Florea, Drept Procesual Civil, Ediția IV, Ed. Allbeck 2001, ISBN: 973-655-114-8, pag. 229

Definițiile doctrinarilor români, citate *supra*, cu mici diferențe de exprimare, au fost împărtășite și de alți autori români, precum: Gabriel Homotescu[42], Constantin Crișu[43], Dragomir Eduard și Roxana Paliță[44], Răducan Gabriela[45] și Liviu-Narcis Pîrvu[46].

Profesorul Ion Deleanu expune o formulare puțin diferită pentru definirea măsurilor de asigurare a acțiunii, menționând că prin acestea se înțelege ”*posibilitățile conferite de lege pentru ca, pendinte lite, să fie ordonate de către instanță, în limitele adecvate, măsuri de indisponibilizare și de conservare a unor bunuri față de acte sau fapte de natură să pericliteze posibilitatea realizării efective în momentul executării silite a hotărârii, a dreptului creditorului”*[47]. În această definiție observăm că se indică și asupra unor limite ale asigurării acțiunii – detaliu inexistent în anterioarele definiții propuse. Elemente ale acestei ultime definiții și ale celor de mai sus au fost propuse în lucrarea Drept Procesual Civil[48], elaborată de dr. Dumitru Radu și dr. Gheorghe Durac.

În comentariul la Noul Cod de Procedură Civilă a României, autorii, deși nu definesc expres noțiunea asigurării acțiunii, remarcă, totuși, că în condițiile existenței debitorilor de rea-credință, se impune (n.a. – cu referire la asigurarea acțiunii) organizarea *”unui mecanism legal eficient de protecție a drepturilor de la nașterea acestuia și până la momentul în care debitorul efectiv executat silit, iar în cazul drepturilor reale, până la încetarea efectivă a încălcării acestora”*[49].

Doctrina Federației Ruse definește instituția asigurării acțiunii într-un mod similar cu cel expus mai sus. Spre exemplu, în manualul de drept procesual civil, editat sub conducerea М.К. Треушникова[50/51], se definește instituția asigurării acțiunii ca fiind *totalitatea măsurilor prevăzute de lege, care pot fi dispuse de instanță din oficiu sau la cererea participanților la proces, dacă există probabilitate ca executarea hotărârii emise să fie dificilă sau imposibilă*.

Aceeași definiție este agreată și în comentariul la Codul de Procedură Civilă al RSFSR.[52]

---

[42] HOMOTESCU Gabriel, Litigii Patrimoniale, Soluționarea pe calea arbitrajului, Ed. LuminaLex,2000, ISBN 973-588-128-4, pag. 81.
[43] CRIȘU Constantin, Ghidul Juristului ed.4, Ed. Juris Argessis, 2001, ISBN 973-99578-9-7, pag. 83.
[44] DRAGOMIR Eduard, Paliță Roxana, Drept procesual civil: sinteze pentru pregătirea examenului de admitere și definitivare în profesia de avocat, Ed. Nomina Lex, 2009, ISBN 978-973-88153-7-7, pag. 150-151.
[45] RĂDUCAN Gabriela, Drept Procesual Civil, Ed. AllBeck, 2005, ISBN 973-665-558-5, pag. 113.
[46] PÎRVU Liviu Narcis, Elemente de procedură civilă și contencios administrativ, Ed. Lumina Lex, 2003, ISBN 973-588-613-8, pag. 205-206
[47] DELEANU Ion, op.cit, pag. 41- 42.
[48] RADU Dumitru, DURAC Gherghe, Drept Procesual Civil, Ed. Junimea, Iași 2001, ISBN 973-37-0581-0, pag.192
[49] CIOBANU Viorel Mihai și Nicolae Marian, op.cit., pag.1244
[50] Гражданский процесс, учебник 3-е изд., под ред. М.К. ТРЕУШНИКОВА, ООО. Городец, 2000, ISBN 078-5-906815-71-2, pag. 205.
[51] Ibidem, pag. 239.
[52] АРГУНОВ, Владимир et al. Научно-практический коментарий к Гражданскому процессуальному кодексу РСФСР. Москва: Изд. дом «Городец», 2000. ISBN 978-5-00156-135-4, pag. 214.

În Manualul editat sub redacția M.C. Шакарян [53] se menționează că *”Asigurarea acțiunii este activitatea judecătorului sau a instanței cu privire la cauza aflată în examinare și soluționare, dictată de necesitatea aplicării măsurilor prevăzute de lege, atunci când neaplicarea lor poate duce la imposibilitatea executării hotărârii de adjudecare pronunțate și rămasă definitivă”.*

Într-un alt manual rus, sub redacția prof. B.B. Ярков [54], se definește instituția cercetată ca fiind *activitatea judecătorului sau a instanței îndreptată spre aplicarea măsurilor prevăzute de lege care vor garanta executarea efectivă a viitoarei hotărâri, în cazul dacă acțiunea va fi admisă.* Aceeași definiție poate fi găsită și în Comentariul la Codul de procedură civilă al RSFSR.[55]

Într-o lucrare ulterioară[56] același autor renunță la unele elemente cum ar fi ”*dacă acțiunea va fi admisă” și* menționează că *”asigurarea acțiunii constă în luarea măsurilor cu ajutorul cărora se garantează ulterioara executare a hotărârilor judecătorești.”*

În altă ordine de idei, autorul rus Osokina G.[57] menționează că ”*Asigurarea acțiunii reprezintă activitatea judecătorului (instanței) îndreptată spre neadmiterea imposibilității executării efective a viitoare hotărâri judecătorești de admitere a acțiunii la demersul privind apărarea dreptului sau a interesului ocrotit de lege în legătură cu pericolul de dispariție la momentul executării actului judecătoresc a obiectului acelui drept sau interes (adică a banilor sau bunurilor).”*

În manualul de Drept Procesual Civil[58], al autorului rus Власов A.A., putem găsi o definiție puțin mai diferită a asigurării acțiunii, abordată dintr-o altă perspectivă: *”Asigurarea acțiunii reprezintă instituția de drept procesual civil (art.139-146 CPC), care reglementează limitările temporare ale pârâtului în exercitare a atributelor de proprietar (în dreptul de posesie, folosință și dispoziție) cu scopul de a garanta executarea unei viitoare hotărâri judecătorești”*

Este notabil faptul că definițiile sus-expuse ale autorilor ruși puțin diferă de definițiile expuse în anii '70 ai sec. XX. [59]/[60]/[61]

---

[53] Гражданское процессуальное право, учебник, под ред. М.С. Шакарян, ООО. Из. Проспект, 2005, ISBN 5-482-0073-7, pag. 221.
[54] Гражданский процесс, учебник, отв. ред. проф. В.В. Ярков, ООО. Из. Бек 2000, ISBN 5-85639-264-7, pag. 253.
[55] Коментарий к Гражданскому процессуальному кодексу РСФСР, colectiv de autori sub redacția М.К. Треушникова, Из. Спарк, 1997, ISBN 5-88914-029-9, pag. 192.
[56] Гражданский процесс, учебник, 5-е изд.,отв. ред. проф. В.В. Ярков, ООО. Из. Волтерс Клувер, 2004, ISBN 5-466-00016-7, pag. 289.
[57] ОСОКИНА Галина, Гражданский процесс, общая часть., Юристь 2004, ISBN 5-7975-0636-x, pag. 485.
[58] ВЛАСОВ Андрéй, Гражданское процессуальное право: учебник, ТК Велби 2005, ISBN 5-98032-357-0, pag. 222
[59] Советский гражданский процесс, изд.2-е, под. ред М.А.Гурвича, Москва, 1975, pag. 127.
[60] Научно-практический коментарий к ГПК РСФСР, colectiv de autori sub redacția Р.Ф. Калистратова, Л.Ф. Лесницкая, В.К. Пучинчкип, Из. Юридическая литература, 1976, pag. 198.
[61] Советский гражданский процесс, под. ред. К.И. Комисаров, В.М. Семенов, Из. Юридическая литература, 1978, pag. 160.

Cercetătorii din Marea Britanie, fără a oferi o definiție expresă a măsurilor asiguratorii, în capitolul destinat acestei instituții (*Interim remedies*, care pot fi traduse și ca măsuri provizorii), explică, cu titlu introductiv, că în unele situații părțile pot solicita instanței asistență pentru a conserva proprietatea care face obiectul unei dispute, sau pentru a conserva probele sau bunurile până la pronunțarea unei hotărâri finale dacă există riscul că acesta va fi distrus sau irosit cu intenția de a zădărnici acțiunea[62].

Kennett W.A. [63], concluzionând abordările Comisiei Europene, menționează: ”*este clar că din perspectiva dreptului comunitar măsurile care conservă dreptul aflat în proces de soluționare a unui litigiu satisface scopul prevăzut în Articolul 24*[64]”.

În SUA, aplicarea măsurilor de asigurare are o istorie mai veche, dar o dezvoltare mai puțin vertiginoasă decât cea europeană și în particular a Marii Britanii. Studii dedicate măsurilor asiguratorii au fost realizate încă la mijlocul sec. XIX. Astfel, Thompson Isaac Grant[65] a menționat cu referire la măsurile provizorii că acestea constau într-un *”act de dispoziție al instanței cu caracter prohibitiv care restrâng persoana de la posibilitatea de a face ceva sau de a interveni într-o altă acțiune care are loc*[66] *atunci când altfel ar fi inechitabil sau necugetat”*.

În studiile mai recente[67], autorii din SUA explică măsurile de asigurare a acțiunii ca fiind *”un număr de remedii provizorii care permit părții să își apere dreptul sau acțiunea înaintea unei soluții judiciare asupra fondului cauzei.”*

În continuarea expunerii diferitor accepțiuni cu privire la definirea instituției asigurării acțiunii civile vom supune analizei și definițiile autorilor și a resurselor autohtone.

Printre primele definiții, expuse în baza Codului de procedură Civilă al RM din 2002, intrat în vigoare în 2003, menționăm definiția cercetătorului Dorfman Ina, care relata: *”Asigurarea acțiunii reprezintă activitatea instanței de judecată privind luarea măsurilor prevăzute de lege, ce vor garanta executarea reală pe viitor a hotărârii pe pricina intentată în cazul în care cererea va*

---

[62] LOUGHLIN Paula, GERLIS Stephen, op. Cit., pag. 297.
[63] KENNETT Wendy, op.cit., pag. 131.
[64] Se face referire la ”Articolul 24 – Măsuri provizorii, inclusiv de protecție” din Convenția privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială din 27.09.1968, Bruxelles.
[65] THOMPSON Isaac Grant, Provisional Remedies, Diossy&Cockcroft, New York 1867, pag. 196. [citat 10.02.2023] Disponibil:https://www.google.md/books/edition/The_Law_and_Practice_of_Provisional_Reme/GqZXAAAAcAAJ?hl=ru&gbpv=1&dq=Thompson+Isaac+Grant&printsec=frontcover
[66] de a interveni într-o altă acțiune care are loc – în original ”Suffering to be done” a fost explicat - The High Court has held that for a company to “suffer” something to be done under section 239 of the Insolvency Act 1986, it must permit something to happen that it has the power to stop or to obstruc.
[67] ROSENTHAL, Lee H., LEVI, David F., RABIEJ, John K., Federal Civil Procedure Manual, Juris Publishing, 2014, pag. 411, [citat 05.04.2023] Disponibil: https://www.google.md/books/edition/Federal_Civil_Procedure_Manual/KpPsCQAAQBAJ?hl=ro&gbpv=1

fi satisfăcută"[68]. Este lesne de observat că această definiție este foarte asemănătoare cu cele expuse mai sus în doctrina rusă.

O definiție similară o întâlnim în Manualul judecătorului la examinarea pricinilor civile, care, în prima ediție, publicată în anul 2006[69], explică că „*asigurarea acțiunii înseamnă totalitatea măsurilor care garantează executarea hotărârii judecătorești în cazul admiterii cerințelor înaintate de către reclamant*".

Definiția, expusă în anul 2003 de autorul Ina Dorfman, a fost agreată și de autoarea Olga Pisarenco[70], care însă a mai menționat că: *"Asigurarea acțiunii este un act procesual pe care îl dispune instanța la solicitarea participanților la proces în situația în care există temeiuri de a considera că pot apărea dificultăți în soluționarea cauzei sau executarea hotărârii ar deveni imposibilă".*

În ediția a II-a a Manualului judecătorului[71], asigurarea acțiunii a fost definită de dr. în drept E. Belei și judecătorul Curții Supreme de Justiție S. Filincova ca fiind „*o instituție a procesului civil, constând dintr-o totalitate de măsuri dispuse de către judecător sau instanța de judecată la solicitarea părții interesate, menite să garanteze executarea efectivă a unei hotărâri judecătorești definitive*". Aceeași definiție este expusă de E. Belei și în Revista Institutului Național al Justiției[72], fiind acceptată și de autorul autohton Al. Prisac[73].

Într-un mod foarte asemănător, asigurarea acțiunii a fost definită în anul 2014 de către membrii Catedrei Drept Procesual Civil a USM, autori ai manualului Drept Procesual Civil. Partea generală, astfel: *"Asigurarea acțiunii civile este o instituție a dreptului procesual civil, ce constă dintr-un șir de măsuri (mijloace) procedurale menite să garanteze posibilitatea unei executări efective a unei hotărâri judecătorești în cazul satisfacerii pretențiilor reclamantului."*[74] Aceeași definiție este reiterată și în manualul din 2016[75] la aceeași disciplină.

---

[68] DORFMAN Ina, Drept procesual civil: (note de curs), Chișinău, 2003, ISBN 9975-9511-5-5, pag.85
[69] MACINSKAIA Vera., NOVAC Svetlana, Asigurarea acțiunii. în: Manualul judecătorului la examinarea pricinilor civile, coordonator Poalelungi Mihai, Cartier juridic, 2006, ISBN 978-9975-79-412-1, pag.140
[70] PISARENCO Olga, Drept procesual civil: (note de curs), Chișinău, 2012, ISBN 978-9975-45-180-2, pag.199
[71] FILINCOVA Svetlana, Belei Elena, Asigurarea acțiunii. În Manualul judecătorului pentru cauzele civile, coord. M.POALELUNGI, E.BELEI, I. SÎRCU, 2013, ISBN 978-9975-53-197-9, pag.164.
[72] BELEI Elena., Probleme de reglementare și aplicare a normelor procesuale privind asigurare acțiunii civile, în Revista Institutului Național al Justiției nr.2, 2013, ISSN 1857-2405, pag. 29.
[73] PRISAC Alexandru, Drept Procesual Civil, Partea generală, Cartier, Chișinău, 2013, ISBN 978-973-664-653-9, pag. 307.
[74] Drept Procesual Civil. Partea Generală: Manual, coord. BELEI Elena, Chișinău, 2014, ISBN 978-9975-4188-5-0, pag. 267.
[75] Drept Procesual Civil. Partea Generală: Manual, coord. BELEI Elena, Chișinău, 2016, ISBN 978-9975-4072-9-8, pag. 278.

Cercetătorul autohton, Adelina Bîcu, în manualul Drept Procesual Civil, partea generală[76], consideră că ”*instituția asigurării acțiunii civile reprezintă un ansamblu de măsuri determinate prin lege, aplicabile de către instanță în temeiul demersului părților, dacă există posibilitatea ca executarea ulterioară a hotărârii judecătorești să devină imposibilă sau dificil de realizat.”*

Într-o lucrare[77] ulterioară, același autor citează următoarea definiție a măsurilor de asigurare: *”măsurile de asigurare sunt definite ca fiind acele instrumente procesuale al căror scop este indisponibilizarea bunurilor urmăribile ale debitorului, pentru a se evita dispariția sau degradarea lor, respectiv diminuarea activului patrimonial al subiectului acționat în judecată. Aceasta presupune faptul că proprietarul bunurilor supuse măsurilor asigurătorii pierde dreptul de a dispune de acestea, de a le înstrăina sau greva de sarcini, măsura, prin reglementarea dată, afectând atributul dispoziției dreptului de proprietate.”* În același timp, propune și propria definiție *” măsurile de asigurare ale acțiunii civile constituie un mijloc legal prin care se previne abuzul din partea debitorului, precum și pagubele ce ar surveni în rezultatul imposibilității executării hotărârii judecătorești definitive și prin care reclamantul se asigură că procedura de examinare și soluționare a pretenție înaintate își va atinge scopul. Aceste măsuri se dispun de către instanța de judecată doar pentru motive întemeiate, anume atunci când se identifică elemente care ridică suspiciuni cu privire la acțiunile întreprinse de debitorul care urmărește să se sustragă de la plata sumelor datorate.”*[78]

Merită atenție și definiția expusă de cercetătorul autohton Prisac Alexandru în Comentariul[79] la Codul de Procedură Civilă, care explică: *”Asigurarea acțiunii civile este o instituție a procesului civil, care are ca obiect de reglementare aplicarea unor măsuri dispuse de către judecător sau instanța de judecată la solicitarea părții interesate sau în cazurile prevăzute de lege din oficiul instanței, având scopul garantării executării efective a unei hotărâri judecătorești definitive prin care a fost admisă parțial sau integral acțiunea reclamantului sau intervenientului principal.”*

---

[76] BÎCU Adelina, Drept Procesual Civil, partea generală, Chișinău, 2013, ISBN 978-9975-56-094-8, pag. 261.

[77] BOROI Gabriel, SPINEANU-MATEI Octavia., THEOHARI Delia-Narcisa, etc. Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole. Vol.II. Art.456-1134. București: Hamangiu, 2016, citat în BÎCU Adelina, Măsurile de asigurare în procesul civil englez, în International Scientific Conference “30 Years Of Economic Reforms In The Republic Of Moldova: Economic Progress Via Innovation And Competitiveness”, ISBN 978-9975-155-64-9, pag. 273. [citat 11.03.2023] Disponibil: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/156401

[78] BÎCU Adelina, Măsurile de asigurare în procesul civil englez, publicat în International Scientific Conference “30 Years Of Economic Reforms In The Republic Of Moldova: Economic Progress Via Innovation And Competitiveness”, ISBN 978-9975-155-64-9, pag. 273 [citat 11.03.2023] Disponibil: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/156401

[79] PRISAC Alexandru, Comentariul Codului de procedură civilă al Republicii Moldova. Chișinău: Cartea Juridică, 2019, pag. 579.

Pe lângă opiniile doctrinare expuse mai sus, considerăm oportun de a pune în lumină și explicațiile oferite de unele acte cu caracter de recomandare, emise de Curtea Supremă de Justiție a RM. Astfel, Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.32 din 24.10.2003[80] cu toate completările și modificările ulterioare, explică că: *Asigurarea acțiunii civile constă dintr-o totalitate de măsuri silite temporare dispuse de către judecător sau instanța de judecată la solicitarea părții interesate, menite să garanteze executarea efectivă a unei hotărâri judecătorești definitive.*

Într-un alt act cu caracter de recomandare, plasat pe site-ul CSJ – Nota informativă a Curții Supremă de Justiție, privind unele întrebări ce apar în practică la aplicarea de către instanțele judecătorești a măsurilor de asigurare, sunt definite măsurile de asigurare:[81] „*drept măsuri procesuale cu caracter temporar menite să asigure executarea actului judecătoresc pronunțat, precum și să contribuie la păstrarea situației existente între părțile în litigiu până la finalizarea examinării cauzei în instanța de judecată".*

În sinteză, menționăm că noțiunea instituției cercetate nu a suferit modificări conceptuale în nici una din țările studiate. Ea s-a bucurat de o abordare stabilă atât la nivel conceptual, cât și la nivelul reglementărilor comunitare și internaționale, cu deosebirea că în timp această instituție s-a bucurat de o mai mare atenție și reglementări mai minuțioase.

În rezultatul analizei tuturor definițiilor expuse, considerăm reușită formulare expusă de E.Belei și S.Filincova în Manualul Judecătorului pentru cauzele civile: *Asigurarea acțiunii civile este o instituție a procesului civil, constând dintr-o totalitate de măsuri dispuse de către judecător sau instanța de judecată la solicitarea părții interesate, menite să garanteze executarea efectivă a unei hotărâri judecătorești definitive*.

În opinia noastră, această definiție este una simplă, concisă și redă suficient de clar esența instituției abordate. Considerăm că utilizarea în această definiție a formei nearticulate „a unei hotărâri judecătorești" este mai reușită decât cea formulată în CPC, deoarece dintr-o asemenea formulă nu rezultă că judecătorul deja ar cunoaște soluția.

Cu toate că anticipăm unele aspecte care vor fi analizate abia în următoarele două subcapitole, totuși, dorim să expunem și o formulă mai complexă a definiției asigurării acțiunii civile, care redă și unele dintre caracterele esențiale ale acesteia. Astfel, în opinia noastră poate fi propusă spre utilizare următoarea definiție: *asigurarea acțiunii este instituția de drept procesual*

---

[80] Hotărârea Plenului CSJ a RM din 24.10.2003, nr.32 Cu privire la aplicarea de către instanţele judecătoreşti a legislaţiei ce reglementează asigurarea acţiunii la judecarea cauzelor civile [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

[81] Nota informativă a Curții Supremă de Justiție privind unele întrebări ce apar în practică la aplicarea de către instanţele judecătoreşti a măsurilor de asigurare, [citat 26.10.2017] Disponibil: http://www.csj.md/admin/public/uploads/Privind%20aplicarea%20m%C4%83surilor%20de%20asigurare.doc

civil care constă dintr-o serie de măsuri silite temporare și urgente, ce pot fi aplicate de instanță, la cererea persoanei interesate, cu scopul de a asigura executarea efectivă a unei hotărâri judecătorești definitive.

1.2. Sediul juridic al instituției asigurării acțiunii civile și aspecte de drept comparat

Izvoare naționale

Pentru identificarea corectă și deplină a conținutului instituției asigurării acțiunii civile este necesar să cercetăm și prevederile legale care o reglementează.

Printre actele normative care conțin reglementări referitor la instituția asigurării acțiunii sunt:

- Codul de Procedură Civilă al RM[82];
- Codul Administrativ al RM[83];
- Codul de executare[84];
- Codul Civil al RM[85];
- Legea privind protecția desenelor și modelelor industriale nr. 161 din 12.07.2007;
- Legea cu privire la arbitraj nr.23 din 22.02.2008;
- Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional nr.24 din 22.02.2008;
- Legea privind protecția mărcilor nr.38 din 29.02.2008;
- Legea privind protecția soiurilor de plante nr.39 din 29.02.2008;
- Legea privind protecția invențiilor nr.50 din 07.03.2008;
- Legea privind protecția indicațiilor geografice, denumiri de origine și specialităților tradiționale garantate nr.66 din 27.03.2008;
- Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe nr.230 din 28.07.2022;
- Legea privind libertatea de exprimare nr.64 din 23.04.2010;
- Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548 din 21 iulie 1995;
- Legea privind activitatea băncilor nr. 202 din 06.10.2017;
- Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului nr.308 din 22.12.2017;
- Legea privind Comisia Națională a Pieței Financiare nr. 192 din 12 noiembrie 1998.

[82] Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 225 din 30.05.2003.
[83] Codul Administrativ al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 116 din 19.07.2018
[84] Codul de Executare al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 443 din 24.12.2004
[85] Codul Civil al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.1107 din 06.06.2002

Sediul central de reglementare se găsește în Codul de Procedură Civilă a RM. Art.174 alin.1 CPC prevede că „*La cererea participanților la proces, judecătorul sau instanţa dispune în aceeaşi zi aplicarea sau neaplicarea măsurilor de asigurare a acţiunii. Asigurarea se admite în orice fază a procesului până la etapa în care hotărârea judecătorească devine definitivă, în cazul în care neaplicarea măsurilor de asigurare a acţiunii ar face imposibilă executarea hotărârii judecătoreşti*". Din interpretarea acestui articol putem conchide că asigurarea acțiunii este activitatea instanței de judecată, prin care aceasta, la cererea participanților la proces, aplică măsuri de asigurare a acțiunii în situațiile când neaplicarea acestora ar face imposibilă executarea unei hotărâri judecătorești. Fără a trece la o analiză mai profundă a formulării propuse de legiuitor, ne expunem asupra faptului că, aplicând interpretarea gramaticală, aceasta ar avea o anumită exprimare deficitară. Astfel, reieșind din actuala formulă articulată a substantivului „*hotărâre*" din art.174, în caz de aplicare a măsurilor de asigurare a acțiunii, judecătorul se prezumă că ar cunoaște care ar fi hotărârea concretă ce se va emite și doar așa va putea aprecia dacă neasigurarea va face sau nu imposibilă executarea acesteia. Repercusiunile unei asemenea realități ar fi nu tocmai plăcute în examinarea cauzelor civile, fiind pasibile de a culmina cu recuzarea judecătorilor în cauză pentru că aceștia și-au expus opinia asupra cauzei, adică au considerat că va fi emisă o anume hotărâre și anume acea hotărâre a considerat că nu va putea fi executată în lipsa măsurilor de asigurare pe care le și aplică. În acest sens, în loc de sintagma folosită în art.174 CPC - "*hotărârii judecătorești*", pare mai reușită formularea propusă de S.Filincova și E.Belei în Manualul judecătorului pentru cauzele civile – "*unei hotărâri judecătorești definitive".*

Cu ocazia examinării art.174 CPC, este oportună și citarea alineatului 1 în redacția sa inițială, care avea următorul conținut: "*La cererea participanților la proces, judecătorul sau instanța poate lua măsuri de asigurare a acțiunii. Asigurarea se admite în orice fază a procesului, în cazul în care neaplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii ar crea dificultăți judecătorești sau ar face imposibilă executarea hotărârii judecătorești*."

Pentru a înțelege tendințele existente în evoluția acestei instituții, considerăm necesar să trecem în revistă modificările care au fost operate de-a lungul celor 20 de ani de existență a acestei norme și să identificăm impactul fiecărei intervenții legislative.

Astfel, prin Legea nr.155 din 05 iulie 2012, după cuvintele „în orice fază a procesului" din textul inițial au fost introduse cuvintele „*până la etapa în care hotărârea judecătorească devine definitivă"*, iar cuvintele „*ar crea dificultăţi judecătoreşti sau*" au fost excluse.

În acest fel, legiuitorul a fixat limita temporală până la care instanța poate asigura acțiunea, și anume: "*până la etapa în care hotărârea judecătorească devine definitivă",* în acest fel a fost

exclusă posibilitatea asigurării acțiunii la examinarea recursului împotriva deciziilor Curților de Apel. Mai jos vom arăta că această intervenție este pe deplin fundamentată. Într-o altă ordine de idei, a fost exclus unul dintre temeiurile pentru care era posibilă aplicarea măsurilor de asigurare și anume atunci când neaplicarea lor ”*ar crea dificultăţi judecătoreşti”.* În considerația definițiilor expuse în paragraful 1.1. *supra,* constatăm că doctrinarii și autorii care s-au preocupat de studiul acestei instituții nu au identificat ”*dificultățile judecătorești*” în calitate de element definitoriu al instituției asigurării acțiunii. Mai mult ca atât, această sintagmă pare obscură și neclară, astfel încât și această intervenție pare a fi una reușită.

În continuare, prin Legea nr. 122 din 02.06.2016, textul inițial ”*poate lua măsuri*” a fost substituit cu textul ”*dispune în aceeași zi aplicarea sau neaplicarea măsurilor*”. Această redacție este actuală și în prezent. Prin modificarea operată, forma dispozitivă ”poate” a fost înlocuită cu forma imperativă ”dispune”, fiind expres stabilit și termenul pe care judecătorul îl are pentru a se expune asupra cererii privind asigurare acțiunii – ”*în aceeași zi”,* ceea ce confirmă una dintre caracteristicile de bază ale asigurării acțiunii – urgența. Prin aceeași lege s-a clarificat faptul că instanța poate atât să admită cererea participantului la proces prin ”aplicarea”, cât și să o respingă prin ”neaplicarea” măsurilor de asigurare a acțiunii.

Legislația ce reglementează proprietatea intelectuală[86] stabilește că „*dacă s-a constatat faptul sau iminența încălcării drepturilor asupra desenului sau modelului industrial, instanța de judecată poate, la cererea titularului (deținătorului) de drepturi, să instituie măsuri de asigurare a acțiunii privind încălcarea drepturilor împotriva contravenientului și/sau intermediarilor…*”. Observăm că această definiție expusă în legile citate este diferită de cea expusă în CPC prin faptul că permite aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii doar atunci când instanța constată faptul încălcării sau iminența încălcării dreptului asupra proprietății intelectuale, indiferent de faptul dacă neasigurarea acțiunii ar face imposibilă executarea ulterioară a acțiunii. În acest context, vrem să punem în evidență opinia autorilor Manualului judecătorului la examinarea pricinilor civile[87], care consideră că în această definiție legiuitorul definește aceeași condiție ca și în CPC, însă într-o altă formulare. La interpretarea literală a textului de lege rezultă că judecătorul, la aplicarea măsurilor de asigurare, se expune și asupra faptului dacă este sau nu este încălcat dreptul subiectiv,

[86] Art.64 din Lege privind protecţia desenelor şi modelelor industriale, nr.161 din 12.07.2007;
art.68 din Lege privind protecţia mărcilor nr.38 din 29.02.2008;
art.78 din Lege privind protecţia soiurilor de plante, nr.39 din 29.02.2008;
art.80 din Lege privind protecţia invenţiilor nr.50 din 07.03.2008;
art.54 din Lege privind protecţia indicaţiilor geografice, denumirilor de origine şi specialităţilor tradiţionale garantate nr.66 din 27.03.2008;
[87] FILINCOVA Svetlana., BELEI Elena op.cit., pag.165.

adică se expune asupra fondului cauzei. O asemenea acțiune nu este doar inoportună, ci și periculoasă, după cum s-a menționat și în Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr.5[88]: "*o măsură asiguratorie abuzivă amplifică un pericol social creat cu concursul instanțelor de judecată. Instanța nu numai că încalcă principiul imparțialității, ci și cel al legalității. Or, sarcina primordială a justiției este consolidarea legalității și a ordinii de drept".* Totuși, dacă admitem ipoteza interpretării literale, atunci în asemenea cauze acțiunea nu va putea fi niciodată asigurată, or, de fiecare dată judecătorul s-ar ante-expune asupra cauzei. O asemenea interpretare pare să determine inaplicabilitatea normei și de aceea nu considerăm justă această cale.

Din aceste considerente trebuie să oferim o altă interpretare textului de lege astfel încât să nu determine automat aplicarea sancțiunilor procesuale sub formă de recuzare a judecătorului.

În opinia noastră, norma sus citată urmează a fi interpretată în sensul de a impune judecătorul la o examinare mult mai atentă a șanselor solicitantului (de regulă, a reclamantului) de a avea câștig de cauză. O asemenea abordare este întâlnită în Codul Administrativ într-o altă formulare[89]. Putem presupune că în reglementarea de mai sus, instanța va trebuie să parcurgă același test, însă va trebui să ia în considerație un "barem" mai riguros cu privire la stabilirea temeiniciei acțiunii. De altfel, considerăm că în Legea nr. 548 din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei este reglementată expres anume o asemenea situație la art.11[1] alin.3 lit.a) care prevede:

" *(3) Suspendarea executării actelor Băncii Naţionale poate fi dispusă de instanţa de judecată numai la cererea reclamantului, depusă concomitent cu înaintarea acţiunii, şi doar în cazul în care sunt întrunite cumulativ următoarele condiţii:*

a) motivele invocate de reclamant în susţinerea acţiunii sunt pertinente şi bine întemeiate şi este un caz prima facie împotriva legalității actului contestat;

…"

Practica judiciară[90]/[91] a Marii Britanii (care reprezintă izvor de drept în sistemul anglo-saxon), în dependență de tipul măsurii de asigurare, poate aplica testul "*good arguable case*" [92] –

[88] Recomandarea CSJ nr.5 - Privind dreptul instanţei de judecată să suspende actul de concediere ca măsură asiguratorie [citat 30.10.2021] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=20

[89] A se vedea art.215 alin. 2 lit.a) Cod Administrativ – " în baza unei examinări sumare, ajunge la concluzia că pretenția revendicată de reclamant este întemeiată".

[90] Holyoake & Anor v Candy & Ors [2016] EWHC 970 (Ch) (29 April 2016) paragraful 51, [citat 10.02.2023] Disponibil http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Ch/2016/970.html

[91] American Cyanamid Co (No 1) v Ethicon Ltd [1975] UKHL 1 (05 February 1975, [citat 10.02.2023] Disponibil http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/1975/1.html

[92] Good arguable case - the right course is to adopt the test of a good arguable case, in the sense of a case which is more than barely capable of serious argument, and yet not necessarily one which a judge believes to have a better than 50% chance of success

reclamantul trebuie să prezinte o cauză cu puternică șansă asupra fondului sau ”*serious issue to be tried*” [93] – cauza prezintă temei de fapt și de drept și nu este vădit neserioasă.

Acest test a fost în particular aplicat în cauza American Cyanamid Co vs Ethicon Ltd sus menționat, care privește proprietatea intelectuală și anume o pretinsă încălcare a unui brevet. În această cauză, în a doua cale de atac, a fost casată decizia instanței de apel și menținută hotărârea instanței de fond prin care s-a dispus obligarea pârâtului de a se abține de la încălcarea brevetului reclamantului în schimbul garanțiilor acordate de reclamant pentru compensarea prejudiciilor cauzate prin aplicarea acestei măsuri. În speța respectivă, întrebarea de bază disputată de părți, dar și de instanțele de judecată, inclusiv în ordinea exercitării căilor de atac a fost dacă reclamantul a prezentat o cauză *prima facie bine întemeiată*. Această condiție va mai fi discutată în capitolele ce urmează, dar la această etapă, considerăm că noțiunea expusă în legile în materie de proprietate intelectuală[94] nu trebuie interpretată *ad-literam,* ci în sensul de *temeinicie prima facie* a acțiunii.

Legea nr. 548 din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei și Legea nr. 192 din 12 noiembrie 1998 privind Comisia Națională a Pieței Financiare la care se face expres referire în art.174 alin.2 CPC, precum și Legea nr. 202 din 06.10.2017 privind activitatea băncilor și Legea nr.308 din 22.12.2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului conțin prevederi aplicabile exclusiv acelor raporturi juridice în care sunt sau pot fi vizate competențele BNM sau CNPF. Aceste două legi nu conțin o definiție a instituției cercetate, motiv din care derogările pe care le prevăd vor fi cercetate mai jos la compartimentele respective.

Revenind la definiția ce poate fi dedusă din art.174 CPC, vom extrage principalele caracteristici ale instituției asigurării acțiunii.

Un prim aspect este acela că asigurarea acțiuni se supune la fel ca și alte acțiuni procesuale principiului disponibilității, astfel încât aceasta se va aplică la cererea participanților.

Al doilea aspect este că măsurile de asigurare a acțiunii se aplică doar de către judecător sau de instanță.[95]

---

[93] Serious issue to be tried - It is not necessary for the Claimant to show that it is more likely than not to obtain a final injunction at trial. All the Claimant needs to satisfy the court of at this stage, is that the claim has some substance and is not frivolous or vexatious.

[94] A se vedea Art.64 din Lege privind protecţia desenelor şi modelelor industriale, nr.161 din 12.07.2007;
art.68 din Lege privind protecţia mărcilor nr.38 din 29.02.2008;
art.78 din Lege privind protecţia soiurilor de plante, nr.39 din 29.02.2008;
art.80 din Lege privind protecţia invenţiilor nr.50 din 07.03.2008;
art.114 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe nr.230 din 28.07.2022
art.54 din Lege privind protecţia indicaţiilor geografice, denumirilor de origine şi specialităţilor tradiţionale garantate nr.66 din 27.03.2008;

[95] Vom vedea în continuare că arbitrajul la fel poate dispune măsuri de asigurare, însă acestea nu se mai referă la acțiunea civilă, ci la drepturile apărate într-un proces de arbitraj.

A treia caracteristică – *urgența* – rezultă din interpretarea istorică a conținutului normei. Astfel, merită amintit faptul că în urma modificărilor operate prin Lega nr.122 din 02.06.2016, sintagma ”*poate lua*” a fost înlocuită cu *”dispune în aceeași zi…*”. Adică, instanța va fi obligată să decidă într-un termen cu adevărat scurt dacă va aplica sau nu măsuri de asigurare a acțiunii, instanța fiind lipsită de discreția pe care a avut-o în redacția inițială a normei.

Următorul aspect asupra căruia atragem atenția este că această instituție poate fi folosită până la momentul când hotărârea devine definitivă. Explicăm în acest sens că, din momentul când hotărârea este definitivă ea poate fi executată și, deci, pot fi aplicate măsuri de asigurare a executării documentului executoriu de către executorul judecătoresc și, în acest fel, măsurile de asigurare a acțiunii nu mai sunt necesare.

O altă caracteristică ce reiese din art.174 CPC este că acțiunea va fi asigurată doar dacă neasigurarea va face imposibilă executarea hotărârii judecătorești. Există suficiente critici pentru această formulare rigidă utilizată în norma vizată, totuși practica judiciară arată că această condiție nu este interpretată *ad literam*.

Reglementările altor state

Majoritatea statelor lumii, urmare a dezvoltării unor norme mai vechi, fie din necesitate curentă, fie ghidați de reglementări internaționale, s-au preocupat de elaborarea unor mecanisme care să păstreze *status-quo-ul* drepturilor disputate într-o cauză până instanța competentă se va pronunța asupra fondului.

Codul de Procedură Civilă a Federației Ruse[96] reglementează asigurarea acțiunii la art.139-147 din Cod, care, numeric, după denumire și, în mare parte, după conținut sunt identice cu cele din CPC al RM. Ca definiție a măsurii de asigurare putem doar evidenția că în CPC al Federației Ruse se prevede posibilitatea asigurării acțiunii nu doar când hotărârea va fi imposibil de executat, dar și atunci când executarea va fi îngreunată. În același timp, nu este prevăzută obligația examinării în aceeași zi a cererii de asigurare a acțiunii.

Art.139 alin.2 din CPC al Federației Ruse prevede că ”*Обеспечение иска допускается во всяком положении дела, если непринятие мер по обеспечению иска может затруднить или сделать невозможным исполнение решения суда.*” Examinând acest text normativ putem observa că este absolut identic cu cel din redacția inițială a art.174 CPC al RM, cu excepție cuvântului ” *затруднить” (n.a. –* se traduce ca *”a îngreuna”).* În CPC al Federației Ruse acest cuvânt s-a referit la posibilitatea de executare a hotărârii. În redacția CPC al RM, însă, acest cuvânt

[96] Codul de procedură civilă al Federației Ruse adoptat la 30.10.2002, [citat 10.02.2023] Disponibil - https://rulaws.ru/gpk-rf/Razdel-II/Glava-13/Statya-139/

a fost, probabil nereușit, tradus ca ”dificultăți judecătorești”. Traducerea corectă ar fi fost ”…. *va îngreuna sau ar face imposibilă*…”. Această nefastă traducere a creat în consecință o singură circumstanță pentru care se permite aplicarea măsurilor de asigurare și care, dacă este aplicată *ad literam,* ar fi un impediment semnificativ în eficiența acestui mecanism.

Codul de Procedură Civilă al Germaniei[97] prevede la art.935 că *”Interdicții referitor la obiectul pricinii pot fi aplicate atunci când există temeri că din cauza schimbării situației juridice existente s-ar putea altera realizarea drepturilor unei părți fie va îngreuna substanțial realizarea acestora.”* În continuare, la art. 938 se indică că: *”(1) Instanța va determina la propria discreție ce măsuri sunt necesare pentru atingerea scopului pentru care se aplică”* și că ”*(2) ordinul (încheierea) poate consta în deposedarea temporară de proprietate (sechestrare), precum și obligarea de a face sau nu face ceva, în special de a nu vinde sau greva un bun imobil, o navă înregistrată sau o navă în construcție.*”

Noul Cod de Procedură Civilă a României[98], de altfel ca și anteriorul, nu reglementează o definiție pentru asigurarea acțiunii, divizând această instituție în altele distincte. Astfel, *Titlul IV – Măsuri asiguratorii și provizorii* din Noul Cod de Procedură Civilă al României este împărțit în 4 capitole, după cum urmează: sechestrul asigurator, poprire asiguratorie și sechestru judiciar, măsuri provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală, care sunt definite și reglementate separat. Cu excepția popririi asiguratorii (care se aseamănă cu poprirea reglementată în Legea insolvabilității în RM), celelalte capitole își regăsesc reglementare într-un mod mai mult sau mai puțin asemănător și în legislația RM în calitate de elemente ale instituției de asigurare a acțiunii. Mai întâlnim în Codul de Procedură Civilă al României *Procedura ordonanței prezidențiale,* reglementată în Titlul VI și care după definiția expusă se încadrează în noțiunea de asigurare a acțiunii, însă cu anumite elemente specifice, care, ca excepție, sunt reglementate și în legislația RM tot în instituția asigurării acțiunii.

Astfel, art. 996 din Codul de Procedură Civilă al României prevede la alin.1 că *”Instanța de judecată, stabilind că în favoarea reclamantului există aparența de drept, va putea să ordone măsuri provizorii în cazuri grabnice, pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere, pentru prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara, precum și pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări.”*

[97] Codul de procedură civilă a Germaniei, [citat 10.02.2023] Disponibil: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/englisch_zpo.pdf
[98] Codul de Procedură civilă al României [citat 10.02.2023] Disponibil: http://www.avocatura.com/ll490-noul-cod-de-procedura-civila.html

Această definiție, în mare parte, subscrie elementelor definitorii ale asigurării acțiunii în RM, însă este predestinată doar executării anticipate a unei acțiuni la moment inexistente.

Elementele menționate din Legislația României permit să concluzionăm despre justețea distincției efectuate în paragraful 1.1. din prezenta lucrare între noțiunea de gen – ”asigurarea acțiunii” și cea de specie – ”măsuri de asigurare”.

Codul de Procedură Civilă al Indiei,[99] similar cu cel al RM, are un capitol separat dedicat instituției asigurării acțiunii. Acesta prevede că *”atunci când în oricare acțiune este demonstrat că: a) bunurile aflate în dispută sunt în pericol de a fi risipite, înstrăinate sau distruse sau că b) pârâtul intenționează să deplaseze sau dispună de bunurile sale în dauna creditorilor, atunci instanța va putea oferi un ordin (încheiere) temporar prin care să prevină asemenea acțiuni sau un asemenea ordin (încheiere) prin care să fie prevenită risipirea, distrugerea, înstrăinarea, deplasarea sau dispoziția bunurilor după cum instanța va considera de cuviință, până când va fi examinată acțiunea sau până la alte dispoziții.”*

Același Cod mai prevede că *”în oricare acțiune privind constrângerea pârâtului de la acțiunile care încalcă un contract sau încălcare de oricare fel, indiferent dacă o despăgubire este cerută sau nu în acțiune, reclamantul poate în orice moment, după promovarea acțiunii și până la emiterea hotărârii, să ceară instanței aplicarea unei interdicții temporare pentru a împiedica pârâtul să comită încălcarea contractului sau altă încălcare deplânsă sau orice altă încălcare care rezultă din contract sau în legătură cu proprietatea sau dreptul.”*

Codul de Procedură Civilă al Elveției la art.261 stabilește de principiu că ”*instanța va institui măsuri de asigurare atunci când reclamantul prezintă suficiente temeiuri care să arate: (a) că un drept de care dispune este încălcat sau o asemenea încălcare se preconizează sau că (b) încălcarea va putea cauza daune care nu vor putea fi ușor suportate de către reclamant.”*

Alin.2 din același articol prevede că ”*instanța ar putea să nu aplice măsurile de asigurare dacă partea adversă depune cauțiunea necesară.*”[100]

În Muntenegru este adoptată Legea privind executarea forțată și asigurarea acțiunii[101] ce reglementează două categorii distincte care ar satisface rigorile instituției cercetate:

Previous measures – măsuri preventive – capitolul XXVIII. La art.269 se menționează că ”*o măsură preventivă va trebuie să fie dispusă în baza unei hotărâri cu privire la o acțiune*

[99] Codul de procedură civilă al Indiei, 1908 (act.nr.5 din 1908), [citat 10.02.2023] Disponibil: https://www.ma-law.org.pk/pdflaw/CODE%20OF%20CIVIL%20PROCEDURE%201908.pdf

[100] Codul de Procedură Civilă al Elveției, [citat 10.02.2023] Disponibil: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2010/262/en

[101] Law on enforcement and securing of claims, [citat 10.02.2023] Disponibil: https://wipolex-res.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/me/me031en.html

pecuniară, care nu a devenit definitivă și irevocabilă sau nu a devenit executorie, dacă solicitantul măsurii arată existența unui potențial pericol că fără asemenea măsuri executarea acestei acțiuni va fi imposibilă sau semnificativ îngreunată".

Interim reliefs – satisfacție provizorie – din conținutul art.287 al Legii privind executarea forțată și asigurarea acțiunii din Muntenegru. Temeiurile pentru a admite cererea cu privire la acordarea de satisfacții provizorii sunt similare cu cele ale măsurilor de prevenire. Totuși, din cumulul prevederilor respective rezultă că satisfacțiile provizorii provoacă o ingerință sporită în drepturile celeilalte părți, iar uneori poate fi asemănător cu o executare anticipată a unei hotărâri de admitere a pretențiilor reclamantului, din care motiv este prevăzut expres că acestea sunt inadmisibile dacă același efect se poate obține prin aplicarea măsurilor preventive.

Statele Unite al Americii, în Regulile Federale, cu privire la procedura civilă[102] explică la Regula 65 lit.b că "*O dispoziție de constrângere temporară va fi luată fără notificarea scrisă sau orală a părții adverse sau a avocatul ei, doar dacă (1) din circumstanțele specifice ale cauzei, confirmate printr-o declarație sub jurământ sau printr-o plângere verificată, este evident că în cel mai scurt timp, până a putea fi audiată partea adversă sau avocatul ei, vor survenit daune, pierderi sau prejudicii ireparabile pentru solicitant; și (2) avocatul solicitantului demonstrează prin înscrisuri, încercarea de a notifica partea adversă, dacă au fost asemenea încercări și temeiurile pentru care notificarea nu este necesară.*"

Regatul Unit al Marii Britanii în Regulile de Procedură Civilă[103], codificate în 1998 cu modificările ulterioare, nu prevede nici o definiție pentru asigurarea acțiunii, în schimb oferă o listă detaliată a măsurilor de asigurare și condițiilor esențiale pentru aplicarea lor. Aceste reguli codificate sunt însoțite și de un supliment-anexă care clarifică în continuare anumite reguli mai specifice referitoare la aplicarea măsurilor de asigurare.

Multe dintre aceste reguli și condiții nu sunt obligatorii pentru instanță, fiind lăsată o mare marjă de discreție, ultima fiind în drept să aplice alte criterii și condiții dacă consideră just în virtutea tuturor circumstanțelor cauzei. Așa cum se va vedea, judecătorii englezi dau dovadă de o deosebită meticulozitate în examinarea și motivarea criteriilor aplicate pentru decizia sa chiar și atunci când aplică standarde și criterii deja stabilite, nemaivorbind de situații derogatorii de la reguli, astfel încât să convingă un observator independent dincolo de orice dubiu rezonabil că soluția luată este una motivată. În aceste condiții pare cât se poate de justificată acordare acestei libertăți judecătorilor. Este notabil că pentru instituția cercetată, regulile de procedură ale Marii

[102] Federal Rules of Civil Procedure, Lexis Nexis, ISBN 978-0820561271, 2004

[103] Regulile de Procedură Civilă a Marii Britanii, [citat 10.02.2023] Disponibil https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part25

Britanii utilizează mai multe sintagme și noțiuni, precum: *interim remedies, interim injunction, interim declaration, order*. Mai întâlnim și combinații, cum ar fi: *order for injuction.* Cuvântul *interim* poate fi tradus ca temporar, *remedies* – remedii sau măsuri, *injuction* – ordin de a face sau de a nu face; *order* – ordin. Toate acestea sunt, în esență, diverse măsuri de asigurare și pot fi în sens larg privite ca sinonime ale sintagmei – măsuri de asigurare.

Reglementări europene și internaționale

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în virtutea art.39 din Regulamentul acesteia[104], este abilitată cu dreptul de a adopta măsuri provizorii, care, după natura lor se aseamănă cu instituția asigurării acțiunii civile. Măsurile provizorii sunt dispuse de CtEDO, pentru ca prin acestea să fie împiedicată producerea unor prejudicii ireparabile care ar putea face inutilă constatarea ulterioară a unei încălcări.[105] Remarcăm că, spre deosebire de concepțiile expuse mai sus referitor la aplicarea măsurilor de asigurare, CtEDO va aplica o măsură provizorie doar în cazul unor pericole iminente și imediate și nu în cazul unor pericole probabile sau îndepărtate.

Regulamentul (CE) nr.44/2001 al Consiliului din 22.12.2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială[106] recunoaște posibilitatea instituirii măsurilor provizorii între statele membre, dar evită să ofere o definiție în acest sens.

Astfel, art. 31 al acestui regulament prevede că: *"Măsurile provizorii și de conservare prevăzute de legislația unui stat obligat prin prezenta convenție pot fi solicitate instanțelor statului în cauză chiar dacă, în temeiul prezentei convenții, o instanță dintr-un alt stat obligat prin prezenta convenție este competentă să judece cauza pe fond."*

Conform art.47 din Regulament, "*(1) În cazul în care o hotărâre trebuie să fie recunoscută în conformitate cu prezenta convenție, nimic nu îl împiedică pe reclamant să solicite aplicarea măsurilor provizorii și de conservare prevăzute de legea statului solicitat fără să fie necesar să fie încuviințată executarea hotărârii respective în temeiul articolului 41.*

(2) Hotărârea de încuviințare a executării permite autorizarea luării oricăror măsuri de conservare.

---

[104] Art.39 din Regulamentul Curții Europene a Drepturilor Omului, [citat 10.02.2023] Disponibil: http://echr.coe.int/Documents/Rules_Court_ENG.pdf și Instrucțiunea practică cu privire la măsurile provizorii [citat 10.02.2023] Disponibil: http://echr.coe.int/Documents/PD_interim_measures_ENG.pdf

[105] Clements Luke, Nuala Mole, Simmons Alan, Drepturile Europene ale Omului: înaintarea unei cauze pe baza convenției, traducere din engleză de Florin Sicoie, Cartier Juridic, pag.126.

[106] Regulamentul (CE) nr.44/2001 al Consiliului din 22.12.2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, [citat 11.03.2023] Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:02001R0044-20130709&from=SK

(3) Pe durata termenului prevăzut pentru introducerea unei căi de atac împotriva hotărârii de încuviințare a executării în conformitate cu articolul 43 alineatul (5) și până la pronunțarea unei hotărâri, nu se poate proceda decât la aplicarea de măsuri de conservare a bunurilor părții împotriva căreia se solicită executarea.

Prevederi similare sunt prevăzute și în Convenția semnată la 21.12.2007 la Lugano privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială.[107] Este notabil că această convenție a înlocuit Convenția de al Lugano din 16.09.1988 și pe cea de la Bruxelles din 27.09.1968, ambele cu aceeași denumire. Redacția art. 31 cu privire la măsurile provizorii a rămas neschimbată din 1968 până în prezent.

Nu putem trece cu vederea Regulile de arbitraj aprobate de Comisia Națiunilor Unite pentru Dreptul Comercial Internațional (UNCITRAL). Pe baza acestor reguli este organizată activitatea arbitrajelor multor state ale lumii și a multor instanțe internaționale de arbitraj, astfel încât ele au un impact major asupra reglementărilor în materie. Mai este de menționat că, în pofida faptului că aceste reguli se referă la soluționarea cauzelor în arbitraj, sub aspect conceptual al noțiunii și regulilor de aplicare, aceste reglementări nu se deosebesc de cele utilizate de instanțele de judecată și prezintă interes cu ocazia realizării prezentului studiu.

Astfel, în redacția Regulilor UNCITRAL[108] din anul 2021 cu privire la arbitraj[109], măsurile de asigurare sunt reglementate în art. 26, care prevede că:

"1. Tribunalul arbitral poate, la solicitarea părții, dispune măsuri provizorii.

2. O măsură provizorie este orice măsură temporară prin care în orice moment anterior pronunțării asupra fondului cauzei aflate în examinare, tribunalul arbitral dispune unei părți, spre exemplu, dar fără a se limita la:

(a) să mențină sau să restabilească status quo *cu privire la obiectul aflat în dispută;*

(b) să întreprindă acțiuni care să prevină sau să se abțină de la acțiuni care cu anumită certitudine vor cauza (i) acum sau în curând prejudicii sau (ii) daune însuși procesului de arbitraj.

…

[107] Convenția de la Lugano din 21.12.2007 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială [citat 11.03.2023] Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22007A1221(03)&from=RO

[108] United Nations Commission On International Trade Law – Comisia Națiunilor Unite pentru Dreptul Comercial Internațional

[109] UNCITRAL Arbitration Rules, Vienna, 2021, [citat 11.03.2023] Disponibil: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/21-07996_expedited-arbitration-e-ebook.pdf

3. Partea care solicită aplicarea măsurilor provizorii conform alineatului 2 lit. (a) și (c) trebuie să convingă tribunalul arbitral cu privire la următoarele:

(a) În lipsa măsurilor de asigurare poate surveni un prejudiciu care nu poate fi reparat corespunzător prin adjudecarea unui echivalent bănesc, și că acest prejudiciu depășește considerabil prejudiciul ce poate fi cauzat părții vizate de măsurile provizorii, dacă acestea vor fi dispuse;

(b) Există suficiente temeiuri pentru a considera că solicitantul va avea câștig de cauză în fond. Determinarea acestei posibilități nu trebuie să afecteze nepărtinirea tribunalului arbitral în soluționarea chestiunilor ulterioare."

Tot UNCITRAL a aprobat un proiect-model de lege cu privire la arbitrajul internațional care este propus tuturor statelor membre spre utilizare, *"dat fiind necesitățile specifice ale practicilor în arbitrajele internaționale și oportunitatea uniformizării legilor privind procedurile arbitrale."*[110]

În proiectul-model de lege cu privire la arbitrajul internațional, propus de UNCITRAL în redacția adoptată în 1985[111], măsurile asiguratorii erau reglementate destul de sumar.

Astfel, art. 17 prevede "*Dacă părțile nu au decis altfel, tribunalul arbitral poate, la solicitarea părții, dispune oricărei alte părți să ia asemenea măsuri provizorii pe care tribunalul arbitral le consideră necesare în corespundere cu obiectul aflat în dispută. Tribunalul arbitral poate dispune oricărei părți să ofere garanție sau o cauțiune corespunzătoare în legătură cu o asemenea măsură*."

În continuare, art. 9 a acestei Legi model explică și posibilitatea instanțelor judecătorești de a dispune măsuri de asigurare: *"Nu este incompatibil cu o clauză arbitrală, ca oricare parte să solicite unei instanțe judecătorești, precum și pentru instanță să dispună, înainte sau în timpul procedurilor de arbitraj, măsuri provizorii."*

Dezvoltarea ulterioară a acestui instrument internațional a fost marcată de rezoluția ONU nr.61/33 din 04.12.2006, în care s-a atras atenția în mod expres asupra necesității revizuirii unor reguli ale arbitrajului din redacția anului 1985, precum și dezvoltarea regulilor cu privire la măsurile de asigurare.

---

[110] Rezoluția nr.40/72 a Adunării Generale a ONU din 11.12.1985, [citat 10.02.2023] Disponibil: https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/477/79/IMG/NR047779.pdf?OpenElement

[111] UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration (United Nations document A/40/17 annex 1) as adopted by the United Nations Commission on International Trade Law on 21.06.1985, [citat 10.02.2023] Disponibil: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/06-54671_ebook.pdf

Astfel, a fost aprobată un nou proiect model al Legii cu privire la arbitrajul internațional în redacția anului 2006.[112]

În această nouă redacție, măsurilor de asigurare li s-a dedicat integral un capitol: nr. IV A – Măsuri de asigurare și ordine provizorii.

Articolul 17 din noua redacție a Legii model, pentru scopurile acestui paragraf, este identic cu art.26 din Regulile UNCITRAL cu privire la arbitraj, citat mai sus, motiv pentru care nu va fi expus repetat. Există mici deosebiri, dar care nu aduc o modificare a elementelor esențiale a acestei instituții și la această etapă este inutilă scoaterea în evidență a acestora. Este notabil că, pe lângă reglementarea măsurilor de asigurare, a fost introdusă și noțiunea de ordin prealabil, care, în esență, reprezintă o măsură de asigurare dispusă ex parte, adică fără notificarea părții adverse. În legislația RM, constituie regula, ca măsurile de asigurare să fie luate fără notificarea părții adverse, pe când în concepția UNCITRAL, pentru o asemenea intervenție sunt prevăzute reglementări distincte.

Este important să remarcăm că dedicarea unui capitol întreg în 2006 (cu 11 articole grupate în 4 secțiuni), în comparație cu doar 2 articole în 1985, reprezintă o evoluție reprezentativă a importanței care se acordă pentru această instituție, ceea ce reconfirmă actualitatea temei cercetate și exprimă convingerea că procesul de globalizare determină ca această instituție juridică să fie în continuă dezvoltare, din acest motiv este evident interesul nostru în studierea asigurării acțiunii.

1.3. Natura și caracterele juridice ale asigurării acțiunii civile

Instituția asigurării acțiunii, după cum am constatat în paragraful precedent, este o instituție a cărei aplicare tinde să garanteze că hotărârea emisă în privința unei cauze judiciare va putea fi efectiv executată, chiar și în cazul când debitorul executării este de rea-credință.

Așa cum am menționat în debutul acestei lucrări, CEDO nu asigură doar drepturi teoretice și iluzorii, dar drepturi practice și eficiente. În acest context, statele semnatare și CtEDO, prin interpretarea oferită, au statuat asupra necesității executării efective a hotărârilor judecătorești emise. Cât privește măsurile de asigurare, acestea servesc doar instrument pentru atingerea acestui scop.

Curtea cu titlu de principiu a indicat[113] că măsurile de asigurare nu fac obiectul art.6 CEDO. Totuși, în unele cauze CtEDO a considerat că procedurile ce vizează măsurile de asigurare pot să

[112] UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration 1985 with the amendments as adopted in 2006, [citat 10.02.2023] Disponibil: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-09955_e_ebook.pdf

[113] Hotărârea CtEDO din 18.09.2006 în cauza Mohammad Yassin DOGMOCH vs Germany, cererea nr. 26315/03 [citat 10.02.2023]. Disponibil: https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/2015/06/DOGMOCH-v.-GERMANY.pdf

cadă sub aria de protecție a Convenției. Astfel, procedura de aplicare a măsurilor de asigurare (inclusiv anularea lor) poate, în mod separat, să facă obiectul art.6 CEDO, cel puțin sub aspectul termenului rezonabil al procedurilor[114]. În altă cauză[115], judecătorii CtEDO s-au expus, în opinii separate, că aplicarea măsurilor asiguratorii pot face și obiectul art.1 din Primul protocol adițional. La fel, CtEDO a mai constatat[116] violarea art.6 CEDO (care a absorbit art.13 din Convenție, ultimul fiind invocat separat de reclamant) pentru că măsurile provizorii dispuse de un organ nejudiciar nu erau pasibile de contestare în instanța de judecată. Astfel, se poate afirma că măsurile asiguratorii, deși, în principiu, nu reprezintă un drept al participanților la proces care să fie pasibil de apărare prin prisma CEDO, totuși, în aspecte specifice cu privire la asigurarea acțiunii pot constitui obiect al unei plângeri la Curte.

Natura juridică a instituției asigurării acțiunii și caracterele juridice ce o descriu sunt determinate, în primul rând, de scopul aplicării instituției.

În reglementările asigurării acțiunii nu sunt indicate expres anumite caractere juridice ale instituției așa cum se întâmplă în privința unor alte instituții de drept, însă acestea rezultă din modalitatea de aplicare și scopul formulat de legiuitor.

La pct. 1 din Hotărârea Plenului CSJ nr.32 din 24.10.2003 sunt enumerate patru particularități ale măsurilor de asigurare a acțiunii:

1. sunt urgente;
2. au un caracter temporar;
3. au drept scop apărarea drepturilor patrimoniale ale solicitantului[117];
4. urmează să fie în concordanță cu obiectul acțiunii.

În continuare vom supune analizei cele patru particularități care au fost evidențiate în Hotărârea Plenului CSJ nr.32 din 24.10.2003.

1. Caracterul **urgent** al măsurilor de asigurare a acțiunii civile este dictat, bineînțeles, de scopul urmărit, și rezultă, în mod clar și evident, din termenele foarte restrânse ce se oferă instanței pentru a decide aplicarea sau neaplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii.

Spre exemplu, art.174 CPC prevede că ”*…instanţa dispune în aceeaşi zi aplicarea sau neaplicarea măsurilor de asigurare…”;* art.177 alin.2 CPC – “ *Cererea de asigurare a acţiunii* ***se***

[114] Hotărârea CtEDO din 02.07.2002 în cauza Markass Car Hire Ltd v. Cyprus (dec), cererea nr. 51591/99[citat 18.03.2023]. Disponibil: http://hudoc.echr.coe.int/?i= 001-60557
[115] Hotărârea CtEDO din 05.05.1995 în cauza Air Canada v. the United Kingdom cererea nr.18465/91[citat 14.01.2023].Disponibil: http://hudoc.echr.coe.int/?i=001-57939
[116] Hotărârea CtEDO din 15 iunie 2006 în cauza Zlínsat, spol. s r.o. v. Bulgaria, cerea nr.. 57785/00 [citat 20.05.2023]. Disponibil: http://hrlibrary.umn.edu/research/bulgaria/Zlinsat_en.pdf
[117] Denumirea a fost păstrată așa cum este indicată în Hotărârea Plenului CSJ nr.32 din 24.10.2003

soluţionează *de către judecătorul care examinează cauza* ***în ziua depunerii****, fără înştiinţarea pârâtului şi a celorlalţi participanţi la proces. Dacă cererea de asigurare a acţiunii este depusă concomitent cu cererea de chemare în judecată, aceasta* ***se soluționează în ziua emiterii încheierii privind acceptarea cererii de chemare în judecată****, fără înştiinţarea pârâtului şi a celorlalţi participanţi la proces."*

Alin. 2^1 din acelaşi articol prevede că "*Dacă cererea de asigurare a acţiunii este formulată în timpul şedinţei de judecată, aceasta* ***se soluţionează*** *de către instanţă* ***în şedinţa respectivă****, indiferent de absenţa unor participanţi la proces*."

În situația în care cererea de asigurare a acțiunii este depusă simultan cu cererea de chemare în judecată, instanța are mai mult timp pentru a decide primirea cererii de chemare în judecată[118], însă dacă a decis primirea, atunci cererea privind asigurarea acțiunii se soluționează în aceeași zi.

Observăm că în ambele cazuri, instanța, efectiv, soluționează cererea de aplicare a măsurilor de asigurare a acțiunii în aceeași zi, or, pentru situația depunerii cererii de asigurare a acțiunii concomitent cu cererea de chemare în judecată, judecătorul are 5 zile pentru a decide acceptarea spre examinare a acțiunii. Până a soluționa această chestiune judecătorul nu poate purcede la examinarea cererii privind asigurarea acțiunii, iar odată soluționat acest aspect, judecătorul este obligat să se expună în aceeași zi și asupra chestiunii privind asigurarea acțiunii.

În același fel este formulată și Legea insolvabilității[119], care la art. 24 alin. 1 prevede că "*După ce primește cererea introductivă spre examinare, instanța de insolvabilitate aplică măsurile necesare pentru a preveni modificarea stării în care se aflau bunurile debitorului în perioada de până la intentarea procesului de insolvabilitate",* iar la art. 21 alin. 5 "*Prin încheierea consemnată la alin. (2), instanţa de insolvabilitate dispune punerea sub observaţie a debitorului prin desemnarea unui administrator provizoriu şi aplică măsuri de asigurare a creanţelor creditorilor".*

Din interpretarea coroborată a articolelor citate mai sus rezultă că instanța de insolvabilitate aplică măsurile de asigurare concomitent cu admiterea spre examinarea a cererii introductive, adică analogic cu ceea ce este prevăzut de CPC în privința acțiunii civile.

Similar cu cele expuse mai sus referitor la această particularitate s-a expus și autorul Manualului Drept Procesual Civil – Adelina Bâcu, care consideră că "*caracterul urgent semnifică*

[118] Conform art.168 alin.4 Cod de Procedură Civilă – " Printr-o încheiere nesusceptibilă de recurs, judecătorul acceptă cererea de chemare în judecată în decurs de 5 zile de la repartizare, dacă legea nu prevede altfel".
[119] Legea insolvabilității, nr.149 din 29.06.2012.

necesitatea soluționării cererii de asigurare cât mai rapid, precum și simplificarea procedurii de soluționare a acestei chestiuni."[120]

Caracterul urgent al aplicării măsurilor de asigurare justifică reglementarea posibilității ca în anumite categorii de cauze civile să fie aplicate măsuri de asigurare chiar și până la intentarea procesului judiciar. Relevante, în acest sens, sunt prevederile Legii cu privire la libertatea de exprimare[121], care, la art. 22 alin. 1 indică că "*Concomitent cu depunerea cererii prealabile către mass-media, în scopul prevenirii unei pagube iminente, reclamantul poate solicita instanței de judecată aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii".*

Cercetătorii Federației Ruse[122], la fel, recunosc această particularitate a asigurării acțiunii și indică că *măsurile de asigurare a acțiunii poartă un caracter urgent…, care semnifică neamânarea examinării cererii de asigurare a acțiunii, precum și procedura simplificată de soluționare a acestei chestiuni.*

Relevant pentru dezvăluirea acestei particularități a măsurilor de asigurare este și faptul că procedura de asigurare a acțiunii se desfășoară în absența participanților la proces (art. 177 alin. 2 CPC, art. 21 coroborat cu art. 24 din Legea insolvabilității). Aceasta facilitează examinarea rapidă, deoarece nu sunt necesare realizarea formalităților de citare, precum și devine imposibilă tergiversarea examinării cererii de asigurare prin acțiunile participanților de rea-credință. Acest aspect este, într-un mod similar, reglementat și în Federația Rusă, unde la fel cererile de asigurare a acțiunii sunt examinate în absența participanților la proces.[123] / [124]

Din păcate, însă, nu este cu putință de a atenua lipsa de diligență a instanței, care, uneori, primind cererea de asigurare a acțiunii, fie omite să se expună asupra acesteia, fie se expune în termene mult mai lungi decât cele prevăzute de lege. Spre exemplu, într-o cauză civilă privind încasarea sumei aflată pe rolul Judecătoriei Cimișlia, reclamantul a depus cerere privind asigurarea acțiunii concomitent cu cererea de chemare în judecată. Nici-o soluție cu privire la această cerere nu a fost comunicată reclamantului.[125]

2. Asigurarea acțiunii are caracter **temporar**, care, ca și în cazul caracterului urgent, nu este menționat în mod expres de către legiuitor, însă care lesne se deduce din prevederile normative aferente instituției cercetate.

---

[120] BÂCU Adelina, op. cit., pag. 261.
[121] Legea cu privire la libertatea de exprimare, nr.64 din 23.04.2010.
[122] Гражданский процесс, учебник, 5-е изд.,отв. ред. ЯРКОВ В.В., ООО. Из. Волтерс Клувер, 2004, ISBN 5-466-00016-7, pag. 289.
[123] Гражданский процесс, учебник, отв. ред.. ЯРКОВ В.В., ООО. Из. Бек 2000, ISBN 5-85639-264-7, pag. 253.
[124] Гражданское процессуальное право, учебник, под ред. ШАКАРЯН М.С., ООО. Из. Проспект, 2005, ISBN 5-482-0073-7, pag. 222.
[125] Cauza Civilă nr. 2-839/18, Judecătoria Cimișlia

Astfel, conform art. 180 CPC, măsurile de asigurare a acțiunii au o durată strict determinată care depinde de anumiți factori.

Conform alin. 3 din art. 180 CPC, măsurile de asigurare a acțiunii se mențin:

a) în caz de admitere a acțiunii – până la executarea hotărârii judecătorești;

b) în caz de respingere a acțiunii – până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești. Într-un mod identic s-a expus și legiuitorul rus la art. 144 alin. 3 din CPC al Federației Ruse.

Limitarea în timp a măsurilor de asigurare a acțiunii este determinată de scopul aplicării măsurilor de asigurare, și anume: pentru a asigura o acțiune civilă.

Astfel, dacă în primul caz acțiunea a fost finalizată, iar soluția emisă a fost executată, efectiv nu mai există ce să fie asigurat. În cel de-al doilea caz, dacă acțiunea a fost respinsă printr-o hotărâre definitivă, atunci, dat fiind faptul că hotărârile definitive sunt executorii, putem afirma că soluția emisă asupra acțiunii urmează a fi executată, iar asigurarea unor cerințe respinse printr-o hotărâre definitivă va reprezenta o limitare abuzivă și nejustificată a drepturilor unei părți.

Un temei special de anulare de drept a măsurilor de asigurare este cel prevăzut la art. 22 alin. 6 din Legea cu privire la libertatea de exprimare, care prevede că „*Dacă persoana nu a depus cerere de chemare în judecată în termenul stabilit la art.17 alin.(1), măsura de asigurare a acțiunii își pierde efectele”.*

O reglementare similară întâlnim și în Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, care la art. 114 alin. 6 indică că ”*Măsurile de asigurare sunt anulate, la cererea pârâtului, care își păstrează dreptul de a cere despăgubiri, sau încetează să producă efecte dacă reclamantul nu intentează o acțiune pe fond în termen de 20 de zile lucrătoare de la data pronunțării încheierii de asigurare a probelor”.*[126] Fără a intra în detaliile procedurii asigurării acțiunii în acest caz, care vor face obiectul studiului unui ulterior paragraf, menționăm că este vorba despre măsurile de asigurare a acțiunii aplicate, într-o categorie specială de acțiuni, anterior depunerii cererii de chemare în judecată și a primirii acesteia. Mai este de notat că ultimul cuvânt din citatul propus este ”*probelor*”. Ne exprimăm convingerea că, de fapt, trebuia să fie ”*acțiunii*”. Or, în caz contrar, norma este lipsită de sens juridic. Mai mult, un alineat identic este formulat de legiuitor în art.111 din aceeași lege care se referă anume la asigurarea probelor. În acel context, cuvântul ”*probelor*” este corect, pe când art.114 se referă nu la asigurarea probelor, ci a acțiunii și în prezenta normă urma la final să fie cuvântul ”*acțiunii*”.

Caracterul temporar al măsurilor de asigurare este identificat și de cercetătorul autohton Adelina Bîcu, care menționează că „*natura temporară se explică prin limitarea acțiunii în timp a*

[126]FILINCOV Svetlana, BELEI Elena, op.cit, p.169 – 170.

acestei măsuri, în dependență de faptul în ce moment a fost înaintată cererea de asigurare și dacă a fost sau nu satisfăcută acțiunea reclamantului. Autorii de drept procesual civil din Federația Rusă[127] se expun într-un mod identic, acest fapt fiind determinat inclusiv datorită similitudinii normelor juridice ale Republicii Moldova și ale Federației Ruse, care reglementează acțiunea în timp a măsurilor de asigurare.

Caracterul temporar a mai fost menționat în manualul de Drept Procesual Civil[128] al savantului rus Власов А.А și în Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.32 din 24.10.2003[129].

Uneori, caracterul temporar este prevăzut expres și *ad literam* în reglementări străine sau internaționale, de exemplu, în Comunicarea Comisiei Europene din 26 noiembrie 1997[130], art.938 din Codul de Procedură Civilă a Germaniei[131], Codul de Procedură Civilă al Indiei[132], Regula 65 din Regulile Federale cu privire la procedura civilă din SUA[133], Regulile UNCITRAL cu privire la arbitraj[134].

În cele abordate mai sus a fost examinat caracterul temporar doar ca un adjectiv doctrinar sau normativ (fie că a fost prevăzut direct sau rezultă din textul de lege). Totuși, considerăm oportună examinarea și a unei alte modalități de instituire temporară a măsurilor de asigurare și anume instituirea pentru o perioadă de timp expresă și anticipat fixată. Drept exemplu vom aduce cauza Mareva[135], menționată în paragrafele anterioare, în care, inițial, măsura de asigurare a fost fixată până la 23.05.1975 ora 17.00, iar, ulterior, prin Hotărârea Curții de Apel, a fost prelungită până la emiterea hotărârii asupra fondului sau a unei alte hotărâri în această privință.

La fel, uneori poate fi rezonabil ca măsura de asigurare să fie inițial fixată pentru o anumită perioadă, până la înștiințarea ambelor părți, care urmează să se expună în ședință asupra necesității menținerii sau încetării măsurilor de asigurare instituite. Astfel, partea în defavoarea căreia au fost

---

[127] Гражданский процесс, учебник, 5-е изд.,отв. ред. ЯРКОВ В.В., ООО. Из. Волтерс Клувер, 2004, ISBN 5-466-00016-7, pag.289.
[128] ВЛАСОВ Андре́й, op.cit., pag. 222.
[129] Hotărârea Plenului CSJ a RM din 24.10.2003, nr.32 - Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătoreşti a legislației ce reglementează asigurarea acțiunii la judecarea cauzelor civile.
[130] KENNETT Wendy, op.cit., pag.131.
[131] Codul de procedură civilă a Germaniei, [citat 10.02.2023] Disponibil: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/englisch_zpo.pdf
[132] Codul de procedură civilă al Indiei, 1908 (act.nr.5 din 1908), [citat 10.02.2023] Disponibil: https://www.ma-law.org.pk/pdflaw/CODE%20OF%20CIVIL%20PROCEDURE%201908.pdf
[133] Federal Rules of Civil Procedure, Lexis Nexis, 2004
[134]UNCITRAL Arbitration Rules, Vienna 2021, [citat 11.03.2023] Disponibil: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/21-07996_expedited-arbitration-e-ebook.pdf
[135] Mareva Compania Naviera SA v International Bulkcarriers SA [1980] 1 All ER 213, [citat 15.08.2017] Disponibil: http://www.uniset.ca/other/cs4/19801AER213.html

instituite măsurile de asigurare va avea șansa, conform principiului contradictorialității, să se expună asupra demersului părții interesate.

În concluzia analizei prezentate mai sus, dar și a opiniilor doctrinare prezentate, considerăm că limitarea în timp a măsurilor de asigurare a acțiunii este determinată de însăși natura instituției și de scopurile în care este utilizată, în caz contrar fiind alterată fundamental natura juridică a asigurării acțiunii, care se va transforma într-o decizie paralelă și alternativă asupra fondului cauzei.

3. Un alt caracter juridic menționat de Curtea Supremă de Justiție este că măsurile de asigurare **au drept scop apărarea drepturilor patrimoniale ale solicitantului**. Acest scop, expus, după cum am menționat mai sus în HPCSJ nr.32 din 2003, este unul logic din perspectiva solicitantului, or, în procesul civil, fiecare persoană își apără propriile interese. La fel, dat fiind faptul înaintării cererii de asigurare a acțiunii la dorința persoanei interesate, aceasta este în corespundere cu principiul disponibilității în drepturi a participanților la procesul civil. Însă, aceste argumente nu pot fi aplicate pentru a justifica intenția legiuitorului în introducerea unui asemenea instrument, precum și intenția instanței de a admite cererea solicitantului. Atât în primul, cât și în al doilea caz, motivația instituirii unei asemenea instituții de drept și, respectiv, a aplicări ei nu vine să apere interesele vreo-unei anume persoane, ori ar fi vorba despre parțialitate, ci să garanteze faptul că oricare hotărâre ar fi emisă de instanță va fi posibil de executat. Unica diferență constă în faptul că solicitantul cere aplicarea măsurilor de asigurare având în vedere perspectiva emiterii unei hotărâri favorabile sie. Anume din acest considerent se poate crea confuzia că măsurile de asigurare se emit pentru asigurarea intereselor solicitantului. În realitate, judecătorul nu este ghidat doar de interesul solicitantului, ci de scopul în sine a instituiții, și anume de a asigura posibilitatea reală de executare a unei eventuale hotărâri judecătorești.

O asemenea concluzie rezultă inclusiv din interpretarea art. 174 CPC, în care se indică că măsurile de asigurare se aplică doar *în cazul în care neaplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii ar face imposibilă executarea hotărârii judecătorești*. Considerăm că măsurile de asigurare a acțiunii, fiind aplicate de instanță, în baza acestei condiții expres prevăzute de lege, nu au scopul apărării drepturilor solicitantului. Este de la sine înțeles că solicitantul urmărește scopul apărării propriilor drepturi, dar instanța le ia în considerație nu pentru a apăra drepturile solicitantului, ci pentru a asigura posibilitate executării efective a unei hotărâri judecătorești ce va fi emisă asupra fondului, chiar dacă în final hotărârea va fi în detrimentul solicitantului. Drept exemplu elocvent al lipsei interesului solicitantului în asigurarea acțiunii poate servi asigurarea acțiunii civile în situația unei acțiuni înaintate de Cancelaria de Stat în baza Legii privind administrația publică

locală[136] către un consiliu local pentru anularea unui act administrativ, care, în urma controlului legalității efectuat de Cancelaria de stat, este considerat de către ultima ca fiind ilegal. Asigurarea acțiunii admisă la solicitarea Cancelariei de stat nu vine să apere interesele acesteia, ci interesele fie a unui cerc nedeterminat de persoane, fie chiar interesele pârâtului – consiliul local. Asigurarea acțiunii prin suspendarea actului administrativ contestat într-o asemenea cauză cu siguranță nu va satisface acest criteriu.

O concluzie similară poate fi dedusă și din interpretarea *per a contrario* a opiniei expuse în Manualul judecătorului pentru cauzele civile, unde se menționează că *nu se justifică de scopul legitim și nici de principiul procesului echitabil suspendarea la cerere sau din oficiu a ordinului de concediere a salariatului*[137]*... Per a contrario,* suspendarea ordinului de concediere a salariatului ar fi fără îndoială în favoarea salariatului-reclamant, însă aceasta nu justifică aplicarea măsurii de asigurare respective. Or, scopul instanței este altul, și anume de asigurare a posibilității de executare efectivă a hotărârii, care, în cazul respectiv, nu este neapărat în pericol.

Tot în Manualul Judecătorului pentru cauzele civile, cercetătorii S. Filincova și E. Belei menționează că *orice măsură de asigurare a acțiunii civile prezintă un grav disconfort pentru persoana căreia îi este opozabilă, de aceea judecătorul sau* ***instanța va trebui să țină cont nu de scopul urmărit de reclamant, ci de cel prevăzut de lege****, precum și de valoarea acțiunii*[138]*,* ceea ce susține argumentarea expusă mai sus.

În urma celor menționate, ne exprimăm convingerea că abordarea scopului urmează a fi condiționată de persoană: solicitantul urmărește propriile scopuri în aplicarea măsurilor de asigurare, pe când instanța și legiuitorul sunt imparțiali și urmăresc un scop general, mai curând de origine publică – și anume, de a asigura posibilitatea executării efective a hotărârilor judecătorești, prin aceasta fortificând încrederea publică în justiție și sistemul judecătoresc. Astfel, în sensul prezentei cercetări putem afirma că **scopul este de a asigura posibilitatea executării efective a hotărârilor judecătorești.**

4. O altă particularitate a măsurilor de asigurare a acțiunii, indicată în HPCSJ nr. 32 din 2003, este că acestea **urmează să fie în concordanță cu obiectul acțiunii.** Mai mult decât atât, această particularitate tinde să fie o condiție obligatorie pentru admiterea solicitării de aplicare a măsurilor de asigurare după cum se va arăta în continuare.

Astfel, potrivit art.174 CPC, *La cererea participanților la proces, judecătorul sau instanţa* ***dispune*** *în aceeaşi zi* ***aplicarea*** *sau neaplicarea* ***măsurilor de asigurare a acțiunii****.*

[136] Legea privind administrația publică locală nr.436 din 28.12.2006
[137] FILINCOVA Svetlana., BELEI Elena op.cit., p.166
[138] Ibidem.

Acțiunea civilă are un obiect bine individualizat. În virtutea acestui fapt, măsura de asigurare a acțiunii trebuie să vizeze anume garantarea faptului că reclamantul va putea fi repus în dreptul său subiectiv, dacă acțiunea va fi admisă. *Per a contrario* dacă măsura de asigurare a acțiunii nu vizează dreptul subiectiv ce se solicită a fi apărat prin acțiunea intentată, atunci, *de facto,* nu se mai asigură acțiunea ca atare, ci un presupus drept în privința căruia nu a fost intentată acțiunea. Această situație contravine cu însăși esența instituției, care permite asigurarea doar **a acțiunii**, adică a posibilității efective de repunere într-un drept subiectiv presupus încălcat ce se solicită a fi apărat în instanța de judecată prin intermediul acțiunii civile.[139]

Cu titlu de exemplu de aplicare a măsurilor de asigurare a acțiunii ce nu se referă la obiectul acțiunii poate fi prezentat următorul caz: S.A. „Z" înaintează cerere de chemare în judecată către Consiliul Local pentru a anula Decizia ultimului de privatizare a unui teren în favoarea intervenientului accesoriu – C.V., dar, fără a pretinde vreo-un drept asupra terenului respectiv. În calitate de măsură de asigurare s-a solicitat aplicarea sechestrului pe terenul vizat, măsură care a fost admisă de instanță. Considerăm că sechestrul ar fi fost o măsură adecvată în cazul invocării unor drepturi asupra terenului respectiv, iar, în prezentul caz, măsura aflată în concordanță cu obiectul litigiului este suspendarea actului contestat, prin aceasta împiedicându-se încheierea contractului de vânzare-cumpărare până la soluționarea cauzei. O altă măsură posibilă ar fi fost interdicția aplicată părților de a încheia un contract de vânzare-cumpărare în temeiul actului administrativ contestat. Mai mult ca atât, aplicarea sechestrului este o măsură ineficientă în prezenta speță, care împiedică părțile să înregistreze dreptul de proprietate la OCT, dar nu împiedică însăși semnarea Contractului de Vânzare cumpărare. Odată semnat contractul, după finisarea cauzei și ridicarea sechestrului, indiferent de soluția instanței, va putea fi depus la OCT pentru înregistrare și transmiterea efectivă a dreptului, or, la momentul semnării contractului Decizia Consiliului local avea forță juridică, iar în caz de anulare a acesteia, forță juridică are Contractul semnat și necontestat. În cauza prezentată, aplicarea sechestrului a fost contestată de intervenientul C.V., dar recursul său a fost respins de Curtea de Apel Chișinău.[140]

Într-o altă cauză, reclamanta într-o cauză[141] privind determinarea cotelor părți din bunurile obținute în timpul căsătoriei, *in concreto,* a cotei părți din partea socială dintr-o societate cu răspundere limitată, a solicitat asigurarea acțiunii prin aplicarea la ASP, Departamentul Unităților de Drept a interdicției de a efectua orice acțiuni în privința capitalului social și patrimoniului SRL-ului vizat, inclusiv înstrăinarea părții sociale. În motivarea solicitări a menționat că la data fondării

[139] Cu excepțiile stabilite de lege când se permite asigurarea unui drept anterior înaintării acțiunii.
[140] Dosarul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru nr 3ca-1095/13
[141] Dosarul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru nr.2-10769/22.

capitalul social al societății vizate a fost de 5400 lei, iar pe parcursul căsătoriei, acesta s-a majorat până la 6,7 milioane lei. A mai invocat că în legătură cu divorțul între solicitantă și pârât, acesta din urmă întreprinde acțiuni de diminuare a patrimoniului societății comerciale, considerent din care cota parte care va fi stabilită de instanță va valora mai puțin din cauza acțiunilor pârâtului. Examinând această cerere, instanța a respins măsura de asigurare, motivând că în speță este solicitată doar cota parte din partea socială, dar nu și partajul proprietății comune în legătură cu ce măsurile de asigurare solicitate nu sunt în concordanță cu obiectul acțiunii.

Deși, aparent, reclamanta va avea de suferit ca urmare a diminuării valorii cotei sale sociale (dacă acțiunea va fi admisă), totuși hotărârea instanței de judecată va putea fi cu ușurință executată prin efectuarea înregistrărilor în registrul persoanelor juridice, dacă acțiunea va fi admisă și reclamanta va deveni proprietară personală a unei anumite părți sociale din societatea comercială respectivă. Astfel, judecătorul just a concluzionat că măsurile solicitate de reclamantă nu sunt în concordanță cu obiectul cauzei și că acestea camuflează o altă eventuală acțiune.

Concomitent, cu toate că este vorba despre măsuri asiguratorii aplicate într-o cauză penală, dar în scopul discutat aceasta este mai puțin relevant, respectiv am dori, în aspect comparativ, să prezentăm o altă speță, și anume cea de învinuire a lui Veaceslav Platon în comiterea mai multor infracțiuni. În această cauză penală, instanțele judecătorești au decis să aplice sechestru pe bunurile ce aparțineau inculpatului și societăților comerciale pe care acesta le-ar fi controlat (pe acțiuni în bănci și companii de asigurare). Pe lângă aceasta, au fost aplicate sechestre și pe toate bunurile care aparțin băncilor și companiilor de asigurare, cu toate că aceste bunuri, în mod evident, nu aparțineau inculpatului, dar entităților respective care nici măcar nu aveau calitate procesuală.

În continuarea aceluiași subiect, prezentăm o cauză din instanțele Marii Britanii[142], în care la fel s-a solicitat aplicarea interdicțiilor pe bunurile unor persoane juridice care nu aveau calitate procesuală, dar care erau controlate de una dintre părțile procesului. Este vorba despre cauza Lakatamia Shipping Company Ltd către Nobu Su și alții. În această cauză, reclamantul solicita de la Nobu Su și câteva companii pârâte, în care Nobu Su era acționar unic sau majoritar, suma de peste 48 milioane de dolari în calitate de prejudiciu cauzat prin neexecutarea contractului. Instanța a dispus anterior aplicarea măsurilor de asigurare sub forma interdicției de a deplasa (scoate) de pe teritoriul Angliei și Wales a oricăror active care se află în Anglia și Wales în limita valorii acțiunii; la fel a interzis pârâților efectuarea actelor de dispoziție sau care vor diminua patrimoniul pârâților, indiferent dacă ele sunt realizate în Anglia și Wales sau în afară în limita valorii acțiunii.

[142] Lakatamia Shipping Company Ltd v Su & Ors [2014] EWCA Civ 636 (14 May 2014) [citat 15.08.2021] Disponibil: http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2014/636.html

Această ultimă obligație s-a referit inclusiv la bunurile care nu sunt proprietatea personală sau pe cote părți ale pârâților, dar și la acele bunuri asupra cărora pârâții pot decide, direct sau indirect. În acest sens, instanța a clarificat că se consideră că pârâtul poate decide asupra unui bun dacă bunul se află în proprietate sau posesia unui terț care acționează la indicația directă sau indirectă a pârâților.

În acest context, au fost puse în discuție legalitatea acestei măsuri în situația în care pârâții dețineau cote sociale în alte societăți comerciale (de obicei, în calitate de asociat unic sau majoritar), iar aceste societăți comerciale dețineau bunuri.

Avocații pârâților au insistat în repetate rânduri că proprietarii bunurilor vizate (în exemplu – a navei maritime, care aparține unei companii care nu este pârât) sunt alte persoane decât pârâtul. Au argumentat că aceste persoane juridice, potrivit legislației pertinente se bucură de personalitate distinctă de cea a fondatorului lor și că activele acestor persoane juridice nu sunt activele fondatorului. Au mai menționat că persoana juridică nu răspunde pentru obligațiile fondatorului, cum nici invers nu este valabil. În acest fel, proprietarii, prin intermediul administratorilor, pot să dispună după bunul plac de propriile bunuri.

Astfel, instanța de fond a indicat că toate aceste argumente ale pârâților sunt corecte din perspectivă academică, totuși, ele par puțin relevante situației concrete și a motivat că: deși proprietarul navei nu este pârât în această cauză, totuși, pârâtul, direct sau prin intermediari, deține 100% cotă socială în persoana juridică care este proprietarul navei maritime. Astfel, dacă reclamantul va avea câștig de cauză, acesta va urmări bunurile pârâtului, și anume va căuta să vândă cota socială pe care pârâtul o deține în alte companii, inclusiv compania care deține nava maritimă. Așadar, dacă compania care deține nava maritimă (și care este principalul bun al companiei) va înstrăina între timp această navă, atunci valoarea cotei pe care o deține pârâtul în această companie va scădea dramatic, ceea ce este în mod evident în dauna reclamantului.

Acest exemplu justifică soluția adoptată în speța penală sus menționată. În ambele cazuri, pârâtul (inculpatul) era urmărit în justiție pentru plata unor sume. Astfel, diminuarea activelor deținute indirect vor dăuna reclamantului dacă acesta va avea câștig de cauză și va fi ținut să vândă cotele sociale. În același timp, în speța prezentată din Judecătoria Chișinău[143], solicitarea reclamantei era una nepatrimonială, astfel încât situația este diferită și soluția judecătorului pare a fi una justă.

Sarcina identificării faptului dacă măsura de asigurare corespunde cu obiectul acțiunii revine, în primul rând, instanței. Această concluzie reiese din considerentul că reclamantul, în

[143] Dosarul nr.2-10769/22, Judecătoria Chișinău, sediul Centru

solicitările sale, va urmări cu prioritate propriul interes și mai puțin aplicarea legală și corectă a măsurilor de asigurare. Instanța urmează să identifice dacă măsura solicitată spre a fi aplicată este sau nu este în concordanță cu obiectul litigiului și să decidă admiterea fie respingerea cererii de asigurare a acțiunii, motivând în încheiere soluția adoptată.

Cele patru particularități ale asigurării acțiunii, expuse în hotărârea plenului Curții Supreme de Justiție a RM și supuse analizei, pot fi completate cu următoarele:

5. sunt obligatorii și executorii;

6. sunt aplicate în exclusivitate de către instanța de judecată;

7. sunt măsuri excepționale;

8. sunt accesorii în raport cu acțiunea principală.

5. O particularitate a măsurilor de asigurare a acțiunii propusă de noi este că acestea **sunt obligatorii și executorii** pentru toate persoanele în privința cărora au fost aplicate.

Această particularitate reiese din art.178 CPC și presupune că nici o persoană nu poate opune vreo excepție pentru a nu executa încheierea de asigurare a acțiunii. Conform articolului menționat, ”*încheierea de asigurare a acțiunii se execută imediat, în ordinea stabilită pentru executarea actelor judecătorești”*. Constituția RM, în art.120 dispune: ”*Este obligatorie… executarea hotărârilor judecătorești”*. Nici o derogare de la această normă imperativă nu există, iar persoanele afectate prin aplicarea interdicțiilor vor adopta o conduită care se va conforma prescripției instanței formulate în încheierea de asigurare a acțiunii, iar în caz contrar această conduită va fi asigurată silit prin intermediul executorului judecătoresc care va realiza acțiunile necesare în acest sens.

Pentru integritatea cercetării trebuie să aducem în vizor norma legală din art. 23 alin. 4 din Legea cu privire la arbitraj[144], în care se indică că ”*În cursul arbitrajului, măsurile asigurătorii, constatarea unor anumite împrejurări de fapt pot fi încuviințate și de instituția de arbitraj. În caz de neacceptare, executarea acestor măsuri o dispune instanța de judecată*.”

Astfel, conchidem că măsurile asiguratorii, indiferent dacă vor fi dispuse de instanța de arbitraj sau direct de instanța de judecată, oricum sunt obligatori și în prima situație, după caz, cu concursul instanței de judecată va fi asigurată silit executarea acestora.

O asemenea abordare este cât se poate de benefică pentru a nu descuraja părțile litigante de a apela la arbitraj din cauza lipsei unor instrumente pe care le-ar fi avut în instanța de judecată.

[144] Legea cu privire la arbitraj, nr.23 din 22.02.2008.

6. Sunt aplicate în exclusivitate de către instanța de judecată

Examinarea acestei caracteristici poate fi realizată având în vedere sensul în care abordăm noțiunea de asigurare a acțiunii.

Astfel, *stricto sensu,* având în vedere că acțiunea civilă, ca fel de procedură civilă, poate fi realizată exclusiv prin intermediul instanței de judecată rezultă că și asigurare acestei acțiuni civile este pasibilă doar prin instanța de judecată în vederea asigurării posibilității de executare a unei hotărâri judecătorești ce va fi pronunțată cu ocazia examinării unei acțiuni civile.

Lato sensu, dacă abordăm asigurarea acțiunii prin prisma aplicării unor măsuri de asigurare, atunci această operațiune poate avea loc și în lipsa unei acțiuni civile depuse, cum ar fi: cazurile prevăzute de Legea privind libertatea de exprimare nr.64/2010 sau Legea cu privire la arbitraj nr.23/2008. În prima situație, autoritatea care poate aplica măsurile de asigurare este tot instanța de judecată. În cazul litigiilor soluționate pe cale arbitrală, însă, măsurile de asigurare pot fi, până la inițierea procedurii în arbitraj, aplicate de instanța de judecată, iar după aceasta atât de instanța de judecată, cât și de cea de arbitraj – *"În cursul arbitrajului, măsurile asigurătorii, constatarea unor anumite împrejurări de fapt pot fi încuviințate și de instituția de arbitraj. În caz de neacceptare, executarea acestor măsuri o dispune instanța de judecată."*[145]

În acest caz, s-ar părea că măsurile de asigurare nu mai sunt o competență exclusivă a instanței de judecată. Totuși, din norma citată există cel puțin două argumente care ne fac să respingem o asemenea ipoteză:

1) Primul se referă la sintagma "*pot fi încuviințate și de instituția de arbitraj*", ceea ce lasă de înțeles că, de regulă, măsurile de asigurare se aplică de instanța de judecată, dar ar putea fi dispuse și de tribunalul arbitral.

2) Al doilea se referă la constatarea de mai sus că măsurile de asigurare sunt obligatorii. Or, niște măsuri neobligatorii nu contribuie în nici-un fel la atingerea scopului acestei instituții. Ultima propoziție de la art. 23 alin. 4 din Legea cu privire la arbitraj nr.23/2008 ne face să înțelegem că, indiferent de situație, executarea silită a măsurilor de arbitraj va fi dispusă doar de instanța de judecată. În acest context, aplicarea unor măsuri de asigurare **obligatorii** și care pot fi executate forțat rămân a fi de competența exclusivă a instanței de judecată.

La fel, poate fi interpretată ca o derogare și măsura de asigurare sub forma notării, reglementată la art. 175 alin. 1 lit. a[1]) CPC, deoarece în art. 175[1] alin.1 CPC este prevăzut că notarea în cazurile prevăzute de art. 435 Cod Civil se face fără instanța de judecată. Totuși, în debutul art. 175 CPC este expres indicat că notarea se dispune de instanță. La fel, în art. 175[1] alin.

[145] Art.23 alin.4 din Legea cu privire la arbitraj, nr.23 din 22.02.2008.

2 CPC, alte cazuri decât cele de la alin. 1, se dispun spre notare de către instanță. Respectiv, am putea deduce că vor constitui măsură de asigurare a acțiunii acele cazuri când notarea este dispusă de instanță.

Din analiza actelor normative ce reglementează asigurarea acțiunii civile nu pot fi identificate alte autorități publice sau private care ar fi competente să aplice măsuri de asigurare a acțiunii obligatorii pentru părți.

7. Măsurile de asigurare a acțiunii sunt măsuri excepționale. Conform art. 55 din Constituția RM: „*...orice persoană își exercită drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință fără să încalce drepturile altora*", iar conform art. 513 Cod Civil al RM: "*Debitorul și creditorul trebuie să se comporte cu bună-credință și diligență la momentul nașterii, pe durata existenței, la momentul executării și stingerii obligației*".

Conform art. 10 alin. 1 Cod Civil: *"Persoanele fizice și juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să își exercite drepturile și să își execute obligațiile cu bună-credință, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică și cu bunele moravuri. Buna-credință se prezumă până la proba contrară."*

Respectiv, orice persoană va fi de bună-credință atâta timp cât nu este demonstrat contrariul. În debutul prezentei lucrări am remarcat că asigurarea acțiunii este instrumentul pus la dispoziția creditorului pentru a-și apăra drepturile și interesele sale de un debitor de rea-credință, până când instanța va statua definitiv asupra disputei. Astfel, măsurile de asigurare a acțiunii se vor aplica doar atunci când partea interesată va arăta că cealaltă parte este într-un fel sau altul de rea-credință și ar putea să întreprindă acțiuni în dauna solicitantului. Având în vedere că reaua-credința este excepția, rezultă că și necesitatea de aplicare a măsurilor de asigurare, la fel, este o măsură care se aplică ca excepție.

Acest argument este fortificat și de impactul pe care îl au măsurile de asigurare. Totodată, este cunoscut că acestea reprezintă o ingerință, uneori severă, în drepturile și libertățile persoanei vizate. Toate persoanele au dreptul natural de a se bucura de posibilitatea exercitării drepturilor sale fără impedimente. Astfel, ca și oricare altă ingerință, aceasta nu poate fi regula, ci doar o excepție admisă ca urmare a unei necesități demonstrate.

8. Măsurile de asigurare sunt accesorii în raport cu acțiunea principală

Această particularitate a măsurilor de asigurare a fost evidențiată de proceduristul român Ioan Leș[146]/[147], dar care nu a fost reluată în doctrina de specialitate autohtonă. Ulterior, a fost expusă și în comentariul la Noul Cod de Procedură Civilă Român[148]. În opinia noastră, autorul român a constatat corect că măsurile asiguratorii sunt accesorii în raport cu acțiunea introdusă de reclamant contra pârâtului.

Caracteristica dată se confirmă și prin actele normative naționale. De exemplu, Legea cu privire la libertatea de exprimare nr.64/2010 art. 22 alin. 1 permite ”*Concomitent cu depunerea cererii prealabile către mass-media, în scopul prevenirii unei pagube iminente, reclamantul poate solicita instanței de judecată aplicarea măsurilor de asigurare a acţiunii.”*

Alin. 6 din același articol statuează că în situația în care *”persoana nu a depus cerere de chemare în judecată în termenul stabilit la art. 17 alin. (1), măsura de asigurare a acţiunii îşi pierde efectele.”*

În mod similar este prevăzut și în art.114 din Legea privind drepturile de autor și drepturile conexe nr.230/2022.

Ambele situații arată că legea, deși permite în anumite situații specifice asigurarea acțiunii în lipsa ca atare a unei acțiuni (asigurarea unei acțiuni civile viitoare), a obligat solicitantul să înainteze acțiunea într-un anumit termen restrâns, sub sancțiunea desființării măsurilor aplicate.

Lipsa asigurării acțiunii nu influențează nemijlocit soluționarea cauzei, iar uneori nici executarea hotărârii judecătorești. Neaplicarea acestei instituții nu pune în pericol legalitatea și valabilitatea actelor și acțiunilor instanței sau a celorlalți participanți la proces. Acest instrument, este necesar doar în situațiile, după cum am menționat mai sus, *excepționale*, în care pârâtul este de rea-credință și va întreprinde acțiuni ce ar face imposibilă executarea unei hotărâri judecătorești.

[146] LEŞ Ioan, Tratat de drept procesual civil, ed.2, Ed. AllBeck, 2002, ISBN-973-655-233-0, pag.160
[147] LEŞ Ioan, Principii şi instituţii de drept procesual civil, volumul 1, Ed. Lumina Lex. 1998, pag. 254
[148] Noul Cod de procedură civilă: comentat şi adnotat, coord. CIOBANU Viorel Mihai şi NICOLAE Marian, editura Universul juridic, 2016, ISBN 978-606-673-309-0, pag. 1247.

Concluzii la capitolul 1

Studiul efectuat în acest prim capitol cu privire la aspectele de concept ale asigurării acțiunilor civile și ale măsurilor de asigurare a permis să constatăm că asigurarea acțiunii civile reprezintă una dintre instituțiile juridice cheie în asigurarea unei protecții efective a drepturilor și intereselor subiective apărate pe calea judiciară, care, deși este accesorie, permite fructificarea deplină a instrumentelor de bază oferite de lege pentru apărarea acestor drepturi și interese.

Totodată, remarcăm că baza teoretico-științifică a tezei este asigurată, în mare parte, de autori autohtoni, din România, Federația Rusă, Marea Britanie, SUA ș.a., alegerea lor fiind condiționată în special de cunoștințele limbilor străine ale autorului tezei, precum și de accesul la asemenea surse în biblioteci, bazele de date disponibile în biblioteci (de ex: EBSCO), materialele științifice, texte de acte normative, practică judiciară care se regăsesc în circulație liberă pe internet, precum și alte analize și resurse publicate în internet.

Examinarea detaliată a surselor doctrinare a permis să constatăm că asigurarea acțiunii a fost cunoscută în Europa încă din timpul Imperiului Roman, forme ale acestei instituiții regăsindu-se în dreptul privat roman. De asemenea, am atestat că, în SUA, acestei instituții i-au fost dedicat studii distincte încă din sec. XIX, fapt care demonstrează că la acea perioadă instituția deja cunoștea o aplicare constantă. La fel, am remarcat că în istoria contemporană a acestei instituții, indiferent de stat și sistemul de drept, la nivel conceptual instituția asigurării acțiunii nu a suferit careva modificări esențiale, dar în același timp, în ultima perioadă poate fi constatat un interes sporit, dar și reglementări mai detaliate.

Metoda istorică de cercetare a permis să scoatem în evidență că reglementările instituției cercetate, în pofida unor schimbări majore în ultimii 60 ani, nu au suferit un salt calitativ. Această constatare nu este neapărat una critică, dar, în același timp, poate semnaliza lipsa unui interes real, pentru modernizarea acestei instituții sau, mai degrabă, suficiența reglementărilor existente.

Examinarea surselor doctrinare autohtone a confirmat că în Republica Moldova nu au existat studii fundamentale cu privire la asigurarea acțiunii, aceasta fiind una dintre premisele care a îndemnat autorul să opteze pentru această temă de cercetare.

Tot în primul capitol au fost identificate actele normative naționale care reglementează aplicarea asigurării acțiunii, fiind efectuată o analiză de drept comparat cu legislația altor state, precum și cu reglementări europene și internaționale. În pofida unei aparente reglementări reduse a acestei instituții, nu este neglijabil faptul că aceste reglementări sunt realizate într-un număr destul de mare de legi speciale identificate.

Considerăm că se impune examinarea în detaliu a tuturor aspectelor relevante pentru aplicarea instituției asigurării acțiunii. Aceasta va avea drept scop elucidarea condițiilor ce urmează a fi întrunite de către fiecare parte implicată în aplicarea acestei instituții pentru ca aceasta să fie, pe de o parte, conformă cu prevederile legale, iar, pe de altă parte, să asigure o balanță justă între apărarea eficientă a drepturilor și intereselor solicitantului în coraport cu ingerința în drepturile și interesele persoanei vizate/afectate de asemenea măsuri.

În partea de studiu rezervată primului capitol am reuşit să identificăm caracterele juridice ale asigurării acțiunii care au fost recunoscute pe plan național, dar și alte particularități juridice ce caracterizează natura juridică a acestei instituții. În acest sens, a fost posibil să stabilim că măsurile de asigurare au următoarele caractere juridice: *sunt urgente; au un caracter temporar, au scopul de a asigura posibilitatea executării efective a hotărârilor judecătorești, urmează să fie în concordanță cu obiectul acțiunii, sunt obligatorii și executorii, sunt aplicate în exclusivitate de către instanța de judecată, sunt măsuri excepționale și sunt accesorii în raport cu acțiunea principală*.

La fel, în partea ce cuprinde noțiunea asigurării acțiunii a fost elaborată o definiție nouă, mai complexă, dar care, în opinia noastră, redă mai deplin esența instituției cercetate: *asigurarea acțiunii este instituția de drept procesual civil care constă dintr-o serie de măsuri silite temporare și urgente, ce pot fi aplicate de instanță, la cererea persoanei interesate, cu scopul de a asigura executarea efectivă a unei hotărâri judecătorești definitive.*

Totodată, ne exprimăm convingerea că rezultatele obținute vor facilita și contribui ca practicienii, studenții și peroanele interesate de acest domeniu să înțeleagă mai bine natura juridică a asigurării acțiunii, să o delimiteze mai ușor de alte instituții de drept și, eventual, vor impulsiona alte studii juridice și cercetări la acest subiect.

2. MĂSURI DE ASIGURARE A ACȚIUNII ȘI DEOSEBIREA LOR DE ALTE INSTITUȚII JURIDICE

Instituția asigurării acțiunii, după cum am identificat în capitolul anterior, are drept scop garantarea executării unei hotărâri definitive într-o anumită cauză civilă. Hotărârea judecătorească și modul de executare a acesteia este condiționată de acțiunea civilă adusă în fața instanței, mai exact de obiectul acesteia. Astfel, executarea unei hotărâri de încasare a pensiei de întreținere, de regulă, se execută altfel decât o hotărâre privind încasarea unei sume rezultate dintr-un împrumut și, bineînțeles, se execută diferit decât o hotărâre prin care se recunoaște dreptul asupra unui bun mobil sau imobil.

La fel, în capitolul precedent am identificat că măsurile de asigurare urmează să fie în concordanță cu obiectul acțiunii. În consecință, instanța va aplica diferite măsuri de asigurare a acțiunii sau o combinație din câteva măsuri de asigurare, în funcție de circumstanțele specifice ale unei cauze concrete, cu condiția ca acestea să corespundă obiectului acțiunii și să favorizeze atingerea scopului – garantarea executării efective a unei hotărâri definitive.

În mod similar s-a expus și legiuitorul în art.175 alin.2 CPC: „*Judecătorul sau instanța poate aplica, după caz, și alte măsuri de asigurare a acțiunii care să corespundă scopurilor specificate la art.174. Pot fi admise concomitent mai multe măsuri de asigurare a acțiunii dacă valoarea bunurilor sechestrate nu depășește valoarea acțiunii”*.

În acest fel, constatăm că legiuitorul nu a prevăzut exhaustiv și limitativ măsurile de asigurare a acțiunii ce pot fi solicitate de părți și, respectiv, aplicate de instanță. La aceeași concluzie au ajuns și autorii Manualului judecătorului pentru cauzele civile: *„…măsurile de asigurare a acțiunii sunt prevăzute nelimitativ în Codul de Procedură Civilă, precum și în legi speciale. Caracterul nelimitativ rezultă cert din art.175 alin. 2 CPC…”*[149].

Norma citată *supra,* apreciată în coroborare cu alin. 1 din același articol 175 din CPC, precum și cu alte norme legale care reglementează modalități de asigurare a acțiunii, permit să identificăm[150] două mari categorii de măsuri de asigurare, în funcție de faptul dacă sunt sau nu prevăzute expres de lege. Făcând analogie cu clasificarea contractelor civile, putem denumi cele două categorii după cum urmează:

a) numite – care sunt prevăzute de lege (precum cele de la art. 175 alin. 1 CPC) și

[149] FILINCOVA Svetlana, BELEI Elena, op.cit., pag.165.
[150] BOTNARI Veaceslav, Varietățile măsurilor de asigurare a acțiunii civile și efectele acestora // Studia Universitatis Moldaviae, nr. 8 (88), 2015, ISSN 1814-3199, pag. 81.

b) nenumite – care nu sunt prevăzute de lege (dar pot fi aplicate prin prisma art. 175 alin. 2 ca fiind *alte măsuri de asigurare*).

În mod identic cu CPC al RM s-a expus și legiuitorul rus, care, în art.140 din Codul de Procedură Civilă al Federației Ruse, stipulează că instanța poate aplica și alte măsuri de asigurare a acțiunii, care corespund scopului indicat în art. 139 din Cod (n.r. – Codul de Procedură Civilă al Federației Ruse), precum și faptul că instanța este în drept să aplice mai multe măsuri de asigurare a acțiunii. Astfel, clasificarea pe care o propunem este aplicabilă și în cazul Federației Ruse.[151]

Legislația României, însă, nu permite să identificăm categoriile menționate mai sus. Noul Cod de Procedură Civilă Român[152], în Titlul IV – *Măsuri asiguratorii și provizorii*, indică exhaustiv trei măsuri asiguratorii: sechestrul judiciar, sechestrul asigurator și poprirea asiguratorie. În acest fel, instanțele românești sunt lipsite de posibilitatea aplicării unor alte măsuri de asigurare.

Vorbind despre legislația comunitară, cercetătorul autohton Adelina Bîcu relevă[153] trei categorii de măsuri de asigurare:

Măsuri de conservare, menite să protejeze drepturile recunoscute în alte proceduri ale instanței care audiază cauza în fond, pentru a menține situația de la momentul respectiv atât în realitate, cât și în procedurile judiciare (se oferă ca exemplu sechestru, interdicții etc.).

Măsuri provizorii, se iau atunci când măsurile de conservare nu sunt suficiente și au efecte similare unei hotărâri judecătorești anticipate pe baza faptelor prezentate (n.a. – un exemplu de măsură provizorie ar fi obligarea pârâtului la executarea contractului pe parcursul examinării unei cauze în care se solicită obligarea pârâtului la executarea obligațiilor contractuale[154]).

Executare provizorie, care reprezintă executarea imediată a hotărârii pronunțate atunci când creditorul consideră că debitorul ar putea să apeleze la căile de contestare doar pentru a întârzia începerea procedurilor de executare. De altfel, în art255-256 CPC al RM este reglementată executarea imediată a unei hotărâri, însă aceste cazuri sunt expres și limitativ indicate, iar posibilitatea executării imediate a hotărârii nedefinitive nu se consideră a fi asigurare a acțiunii.

O clasificare similară cu cea propusă de Bîcu Adelina a fost realizată la nivel normativ în legislația Muntenegru, examinată în par.1.2, care este întâlnită în legislația Marii Britanii, dar și

---

[151] Codul de procedură civilă al Federației Ruse adoptat la 30.10.2002, [citat 10.02.2023] Disponibil https://rulaws.ru/gpk-rf/Razdel-II/Glava-13/Statya-139/

[152] Codul de Procedură civilă al României [citat 10.02.2023] Disponibil : http://www.avocatura.com/ll490-noul-cod-de-procedura-civila.html

[153] BÎCU Adelina, Instituția măsurilor de asigurare a acțiunii civile în contextul reglementărilor actuale. Legea și viața. 2012, nr. 11, pp. 26-30. ISSN 1810-309X, Pag.29

[154] Cauza AB v CD [2014] EWCA Civ 229 (06 March 2014), [citat 10.02.2023] Disponibil: http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2014/229.html

legislația altor țări europene care au admis măsuri provizorii (în sensul expus de autorul Bîcu Adelina) și executare provizorie.[155].

O altă clasificare posibilă a măsurilor de asigurare este împărțirea acestora în măsuri *in rem* și măsuri *in personam*. Distincția între aceste două tipuri de măsuri se realizează după obiectul interdicției. Dacă interdicția vizează unul sau mai multe bunuri concrete, indiferent de proprietarul sau posesorul acestora, atunci măsura este una *in rem*. Exemplu de asemenea măsuri este sechestrul aplicat pe un anumit bun. Indiferent cine este proprietarul bunului, asupra acestuia nu pot fi întreprinse acțiuni de înstrăinare sau de distrugere. Dacă, însă, măsura de asigurare vizează comportamentul unei persoane, de exemplu obligarea pârâtului de a nu crea anumite impedimente sau interdicția aplicată pârâtului de a înstrăina unul sau mai multe bunuri, identificate sau încă nu, atunci vorbim despre o măsură de asigurare *in personam*. În acest caz, măsura de asigurare nu va urma bunurile, ci persoana, iar asupra bunurilor se va răsfrânge indirect, prin intermediul persoanei vizate. Această distincție a fost una deosebit de importantă în practica judiciară a Marii Britanii la formularea așa-numitor *worldwide orders (ordine/măsuri internaționale)*, atunci când cauza, în fond, se examinează de o instanță dintr-o altă jurisdicție. Instanța a stabilit că, în măsura în care are jurisdicție asupra pârâtului, nu vede de ce nu ar putea interzice acestuia săvârșirea diverselor acțiuni în afara jurisdicției Marii Britanii.[156]/[157]

În Comentariul la Codul de Executare al RM, cercetătorii autohtoni Elena Belei, Nelea Budăi, Victor Pruteanu și Gheorghe Stratulat explică că *"Măsurile de asigurare a acțiunii pot fi structurate în două categorii: determinate și generice. Atunci când se revendică drepturi asupra unor bunuri determinate este notabil interesul reclamantului pentru bunul litigios. În consecință, măsura asiguratorie se va referi la instituirea de sarcini referitor la bunul pentru urmărirea căruia reclamantul are un interes. Consecvent, actul de dispoziție al executorului judecătoresc va dubla conținutul măsurii de asigurare a acțiunii. Distinct, în contextul acțiunilor privind încasarea sumelor de bani, formula măsurii de asigurare a acțiunii prin aplicarea sechestrului va fi una generică. Astfel, executarea dispoziției instanței de judecată de aplicare a sechestrului, rezultată dintr-o acțiune de încasare a sumei, denotă lipsa interesului creditorului pentru urmărirea unui*

[155] KENNETT Wendy, The Enforcement of Judgments in Europe, Oxford University Pres, 2000, ISBN 0-19-829819-6, pag. 132.
[156] Cauza Babanaft International Company S.A. v Bassatne, [citat 10.02.2022] Disponibil: http://www.uniset.ca/other/cs2/19891AER433.html
[157] HARTLEY Trevor C., International Commercial Litigation, Cambridge University Press, 2010, ISBN 978-0-521-86807-5, pag. 412.

bun determinat. În ultimul caz, executorul judecătoresc va aplica sechestrul reieșind din consecutivitatea acțiunilor stabilite la art. 176 alin. (1) CE."[158]

Doctrina rusă[159] propune și alte criterii de clasificare a măsurilor de asigurare, după cum urmează:

a) după timpul apariției:

− până la intentarea unei acțiuni în instanță;

− în cadrul unei acțiuni în instanța de judecată.

b) după subiectul care solicită aplicarea măsurilor de asigurare:

− de reclamant;

− pârât;

− reclamant procesual;

− etc.

Unele dintre clasificările sus enunțate, în opinia noastră, sunt suficient de clare din explicațiile deja oferite. Altele vor fi abordate cu ocazia examinării unor aspecte separate la aplicarea măsurilor de asigurare (de ex., subiecții care pot solicita aplicarea lor).

În cele ce urmează, vom examina măsurile de asigurare a acțiunii *numite și nenumite*. Anterior am studiat măsurile de asigurare aplicabile în Republica Moldova, rezultatele fiind materializate într-un articol științific. Totuși, între timp, am asistat la mai multe modificări în legislație – modernizarea Codului Civil, adoptarea Codului Administrativ, înlocuirea unor alte legi relevante, astfel, încât rezultatele anterioare vor servi doar ca o punte pentru a atinge obiectivele acestei cercetări. La fel, vom prezenta și măsuri de asigurare care nu sunt specifice legislației și practicii autohtone, dar care sunt aplicate în alte state.

2.1. Măsuri numite de asigurare a acțiunii (prevăzute de acte normative)

Măsurile de asigurare din această categorie vor fi abordate în ordinea în care sunt prevăzute în actele normative care le reglementează:

a) aplicarea sechestrului pe bunurile sau pe sumele de bani ale pârâtului, inclusiv pe cele care se află la alte persoane, este prevăzută la art. 175 alin.1 lit. a) din CPC; și, *este una dintre cele mai răspândite măsuri de asigurare a acțiunii*[160] solicitate de părți, dar care nu rareori este eronat solicitată și, din păcate, admisă de către instanță, după cum am arătat în exemplul

[158] BELEI Elena, BUDĂI Nelea, STRATULAT Gheorghe, Comentariul Codului de Executare al Republicii Moldova, 2021, pag. 88.

[159] Арбитражный процесс, 2-е изд, отв. ред.. Яркова В.В изд, Вольтер Клувер, 2005, ISBN 5-466-00003-5, pag. 207.

[160] FILINCOVA Svetlana, BELEI Elena, op.cit., pag. 167.

prezentat în paragraful 1.3 din prezenta lucrare, unde am explicat că măsura de asigurare a acțiunii trebuie să fie în corespundere cu obiectul acțiunii. Omniprezența acestei măsuri de asigurare în practica judiciară este paralel marcată de o reglementare extrem de sumară în legislația autohtonă, după cum a constat și M. Dascălu încă în anul 2003, dar actual și peste două decenii – *„la moment… mai curând ne-ar interesa definiția sechestrului în contextul legislației de procedură civilă înnoită…”* pentru ca ulterior să constate că *”…legislația* (n.a. – procesual civilă) *utilizează noțiunea de sechestru fără a-i da definiția….”*[161]. Același autor, într-o altă publicație, menționează că *„jurisprudența autohtonă a fost lipsită de acele elemente simple, cu ajutorul cărora principiile și regulile de drept ale sechestrului primesc formularea materială a punerii lui în aplicare”*[162].

Din momentul abordării anterioare[163] am asistat la un eveniment marcant în evoluția legislației civile și anume intrarea în vigoare a Codului Civil modernizat. Fără a neglija multitudinea de concepte și instituții noi introduse în această nouă redacție a Codului Civil, nu putem să trecem cu vederea că instituția sechestrului a rămas, practic, neatinsă. Cu siguranță că autorii propunerilor de modernizare a Codului Civil au cunoscut despre practica aplicării noțiunii de sechestru de către instanțele de judecată, astfel încât menținerea normelor ce privesc sechestrul din Codul Civil anterior în cel modernizat, fără operarea unor modificări care să clarifice într-un oarecare fel conceptul de sechestru, așa cum este el aplicat de instanțele judecătorești, ne-au determinat să propunem[164] o altă viziune decât cea expusă în abordările anterioare și anume că acest deficit de reglementare duce la utilizarea de către participanții la procesele civile, dar mai grav și de către instanța de judecată, în mod eronat a noțiunii de sechestru, atunci când efectele dorite, solicitate și dispuse, nu corespund acestei instituții.

În Codul Fiscal al RM s-a explicat sechestrarea bunurilor ca fiind *acţiuni întreprinse de Serviciul Fiscal de Stat pentru indisponibilizarea bunurilor persoanei.*

În ce ne privește, examinăm acțiunile instanței de judecată și această noțiune nu ne este de real folos, deși aparent se aseamănă cu ceea ce părțile doresc și în cadrul proceselor civile. Scopul urmărit în prezenta cercetare, însă, nu este de a ne limita la dorințele părților, ci de a identifica sensul acestei măsuri reieșind din cadrul normativ existent.

---

[161] DASCĂLU Mihai, Aspecte noi referitoare la regimul juridic al sechestrului în Revista Națională de Drept, nr.9, 2003, ISSN 1811-0770, pag.23

[162] DASCĂLU Mihai, Sinteză de practică bibliografică în definitivarea noțiunii de sechestru în Revista Națională de Drept nr.12, 2003, ISSN 1811-0770, pag.18

[163] BOTNARI Veaceslav, Varietățile măsurilor de asigurare a acțiunii civile și efectele acestora // Studia Universitatis Moldaviae, 2015, nr. 8 (88), ISSN 1814-3199, pag. 81.

[164] BOTNARI Veaceslav. Sechestrul – reglementare insuficientă sau aplicare incorectă în practica judiciară procesual civilă. In: Integrare prin cercetare si inovare.: Științe juridice și economice, 10-11 noiembrie 2021, Chișinău, CEP USM, 2021, ISBN 978-9975-158-56-5, pag.356

Având în vedere că nici-un alt act normativ nu oferă sechestrului o noțiune mai complexă decât cea din Codul Civil, abordarea prezentului studiu, deși vizează mai curând procesul civil, își va avea începutul tot în Codul Civil.

Astfel, potrivit art. 1567 Cod Civil, ”*Sechestrul convenţional este depozitul în baza căruia persoanele remit un bun mobil sau imobil* ***în litigiu*** *unui terţ, care se obligă să-l restituie, după terminarea procesului, celui care are drept asupra lui”.*

Conform art. 1537 Cod Civil, *”Prin contract de depozit o parte (deponent) se obligă să predea pentru păstrare, pe o perioadă determinată sau nedeterminată, bunul mobil celeilalte părți (depozitar), iar depozitarul se obligă să păstreze bunul mobil și să-l restituie la cerere.”*

Reieșind din prevederile art.1567 și 1537 Cod Civil, constatăm că sechestrul se manifestă prin transmiterea bunului **aflat în litigiu** către un terț, pentru o perioadă determinată, iar acesta îl va restitui după finalizarea litigiului către persoana care a obținut dreptul asupra bunului. Totuși, acesta este un contract civil, ce apare și se execută prin acordul de voință al părților și nu corespunde particularităților unei măsuri de asigurare a acțiunii, care, apare în pofida voinței unei părți și care, *volens nolens* urmează a fi executată (a se vedea și caracterul obligatoriu al măsurilor de asigurare).

În continuare, în art. 1572 Cod Civil este expus: ”*Sechestrul poate fi instituit şi de către instanţa de judecată. În acest caz, el este supus regulilor stabilite de Codul de procedură civilă, precum şi de prezentul capitol, în măsura în care nu sunt incompatibile*.” Doar că în Codul de Procedură Civilă nu este indicată nici-o regulă care să distingă conceptual sechestrul instituit de instanța de judecată de cel convențional reglementat de Codul Civil, rezumându-se la numirea secă a sechestrului ca fiind una dintre măsurile de asigurare pe care instanța o poate dispune.

În această situație ar trebui să afirmăm că este aplicabilă definiția de la art.1567, coroborată cu art.1537 Cod Civil, dar așa cum am stabilit *supra*, aceasta nu corespunde cu efectele pe care le produce „sechestrul” ca măsură de asigurare aplicată de instanța de judecată în Republica Moldova. În acest context, menționăm că, aplicând sechestrul în calitate de măsură de asigurare a acțiunii civile, instanțele naționale, dar și solicitanții acestei măsuri au în vedere interdicția modificării proprietarului bunurilor (uneori și al stării bunurilor), dar nu vizează obligativitatea de a transmite aceste bunuri spre păstrare unor terțe persoane.

Această constatare ne determină să credem că măsura de asigurare sub formă de sechestru fie este greșit aplicată, atunci când, de fapt, se doresc alte efecte decât cele ale sechestrului, fie este greșit executată.

În conformitate cu art.178 CPC, *Încheierea de asigurare a acţiunii se execută imediat, în ordinea stabilită pentru executarea actelor judecătoreşti*, adică de executorul judecătoresc în conformitate cu regulile din Codul de Executare al Republicii Moldova.

Astfel, considerăm de cuviință să facem o scurtă incursiune și în prevederile Codului de executare al Republicii Moldova, care la art. 115-118 prevede modalitatea de sechestrare a bunurilor. Relevant se prezintă a fi art. 115 alin. 1, care prevede că „*Sechestrarea bunurilor constă în întocmirea unui proces-verbal în condițiile art. 118".* Așadar, art. 118 alin. 2 prevede că „*În procesul-verbal se enumeră obiectele şi documentele sechestrate, indicându-se numărul, măsura, greutatea lor, genul, elementele de individualizare, gradul de uzură şi, pe cât este posibil, valoarea lor. În cazul valorilor mobiliare, se indică numărul, emitentul, preţul nominal şi alte date cunoscute la momentul sechestrării lor",* iar în alin. 3 din același articol se menționează că *„Procesul-verbal de sechestrare şi/sau de ridicare a bunurilor se aduce la cunoştinţă tuturor persoanelor care participă la efectuarea acestor acte procesuale, fapt confirmat prin semnătura fiecăreia."* Din normele legale citate rezultă că sechestrul ar consta în întocmirea unui proces verbal în care se enumeră anumite bunuri. Totuși, nici o asemenea definiție nu ar fi una care să satisfacă noțiunea de *sechestru* în calitate de măsură de asigurare a acțiunii. În acest context, considerăm oportun să prezentăm și conținutul art.115 alin.9 Cod de executare, care prevede că *„Despre aplicarea sechestrului asupra bunurilor supuse înregistrării de stat executorul judecătoresc informează neîntârziat, în regim automatizat, organele care efectuează înregistrarea de stat pentru a se face în registrul respectiv o menţiune cu privire la interdicţia de înstrăinare a bunului sau de aplicare a sechestrului…"* Din această prevedere rezultă că efectul aplicării sechestrului se materializează și prin mențiunea în registrul de stat a interdicției de înstrăinare, fie a sechestrului. Observăm că este vorba despre acțiuni alternative, aplicarea uneia fiind suficientă. În această situație pot fi identificate două soluții: 1) Mențiunea despre sechestru este diferită de interdicția de înstrăinare sau 2) sechestrul și interdicția de înstrăinare sunt sinonime.

După cum am menționat anterior, din practica aplicării instituției sechestrului se deduce că acesta este perceput de toți cei implicați ca o interdicție de înstrăinare. Totuși, o asemenea ipoteză lipsește de conținut și efecte juridice măsura prevăzută la art. 175 lit. b) CPC și invalidează soluția secundă sus enunțată.

În continuarea executării sechestrului, executorul judecătoresc urmează să stabilească modul de păstrare a bunurilor sechestrate. În acest sens, sunt relevante dispozițiile art.120 Cod de Executare, care prevăd următoarele:

”(1) Cu consimțământul creditorului, bunurile sechestrate se transmit spre păstrare, contra semnătură, debitorului sau membrilor lui de familie adulți.

(2) În cazul în care creditorul nu este de acord cu faptul că debitorului i se transmit bunurile sechestrate sau în cazul în care creditorul refuză să preia la păstrare bunurile, cu acordul părţilor se numeşte un administrator sau bunurile se dau la păstrare în baza unui contract de depozit.”

Această ultimă normă pare să readucă în lumină noțiunea de sechestru așa cum este ea reglementată în Codul Civil. Astfel, din cumulul normelor sus expuse rezultă că prin sechestru urmează să înțelegem *acea măsură de asigurare prin intermediul căreia bunurile vizate vor fi cercetate în natură de către executorul judecătoresc, care întocmește, în acest sens, un proces verbal*[165]*, pe care, după caz, îl comunică autorității relevante pentru a fi supus notării în registrul de publicitate*[166]*, iar ulterior bunurile respective vor fi transmise (lăsate) la păstrare debitorului sau creditorului sau unui terț (administrator) sau se dau la păstrare în baza unui contract de depozit*[167].

În opinia noastră, această definiție pare să satisfacă noțiunea sechestrului din Codul Civil și modul de executare a acestuia expus în Codul de Executare. Aceleași elemente principale ale sechestrului judiciar sunt propuse și de autorii autohtoni[168] de drept civil cu ocazia examinării sechestrului judiciar din Codul Civil.

La fel, concluzia la care am ajuns pare să clarifice și dilema, lansată ceva mai sus, dacă *sechestrul este aplicat greșit sau executat greșit.*

Astfel, din cele expuse, executorul judecătoresc, atunci când primește spre executare o asemenea măsură de asigurare, va întreprinde măsurile stabilite de Codul de Executare, care, în mare parte, subscriu noțiunii de sechestru din Codul Civil, aceasta înseamnă că executarea este una conformă cu noțiunea.

Prin metoda excluderii, rămâne să înțelegem că solicitantul măsurii de asigurare, dar și instanța care admite această solicitare o face eronat, contrar efectelor dorite și contrar noțiunii de sechestru.

---

[165] art. 115-118 Cod de Executare al Republicii Moldova.
[166] art. 115 alin. 9 Cod de Executare Republicii Moldova, dacă bunul este supus înregistrării de stat.
[167] art.1 567, 1537 Cod Civil și art. 120 Cod de Executare Republicii Moldova.
[168] CHIBAC Gheorghe, BĂIEȘU Aurel, ROTARI, Alexandru, Drept Civil. Contracte și succesiuni. Ed. a 3-a, revăzută și completată. Chișinău: Cartier, 2010, vol. 3, pp. 292-293. ISBN 978-9975-79-620-0, pag. 292-293. Deși această sursă a examinat prevederile Codului Civil al Republicii Moldova de până la modernizarea acestui, conținutul normelor relevante sunt aproape identice, astfel încât abordările și concluziile formulate sunt valabile și pentru legea în vigoare.

În acest sens, vrem să clarificăm că potrivit art. 1567 Cod Civil, sechestrul se va institui asupra bunurilor aflate în litigiu. Relevantă este următoarea–cauză[169] privind partajul averii în devălmășie,în care instanța a dispus cu titlu de măsură de asigurare *sechestru asupra apartamentului vizat în acțiune.*

Deci, această măsură de asigurare trebuie aplicată doar atunci când părțile sunt interesate într-un bun concret aflat în dispută în fața instanței.

Însă, dacă părțile dispută o creanță, atunci asigurarea executării unei eventuale hotărâri judecătorești nu vizează un bun concret, ci oricare dintre bunurile pârâtului pasibile de a fi urmărite în cazul în care acțiunea va avea succes și atunci: reclamantul va trebui să ceară, iar instanța să dispună aplicarea interdicției de înstrăinare a bunurilor pârâtului în limita acțiunii.

M. Dascălu, în studiile sale[170], relevă că nu este diferită situația nici în Federația Rusă, unde la fel există un deficit de reglementare a noțiunii și efectelor sechestrului ca măsură de asigurare a acțiunii.

În continuare vom prezenta prevederile Noului Cod de Procedură Civilă al României, care oferă o noțiune destul de completă și clară a instituției sechestrului ca măsură de asigurare a acțiunii. Preliminar precizăm că legislația română face distincția între două tipuri de sechestre: sechestrul *judiciar* și sechestrul *asigurator*. Astfel, primul tip de sechestru este reglementat la art. 972 din Codul de Procedură Civilă al României, care prevede că: *„Sechestrul judiciar constă în indisponibilizarea bunurilor ce formează obiectul litigiului sau, în condițiile legii, a altor bunuri, prin încredințarea pazei acestora unui administrator sechestru”.* După cum este lesne de observat, în legislația română sechestrul judiciar, ca măsură de asigurare, coincide cu noțiunea de sechestru oferită de Codul Civil al Republicii Moldova la art. 1567 coroborat cu art. 1572. Cel de-al doilea tip de sechestru – sechestrul asigurator – este reglementat în art. 952 din Codul de procedură civilă al României, care prevede că „*Sechestrul asigurator constă în indisponibilizarea bunurilor mobile sau/și imobile urmăribile ale debitorului aflate în posesia acestuia sau a unui terț, în scopul valorificării lor în momentul în care creditorul unei sume de bani va obține un titlu executoriu.”* Această noțiune, la rândul său, coincide cu sechestrul ca măsura de asigurare a acțiunii utilizată în Republica Moldova *de facto*, dar care nu coincide cu noțiunea legală a sechestrului în Republica Moldova. În același context, dorim să menționăm că primul tip de sechestru se aplică atunci când este vorba despre revendicarea unui bun anume, iar în cel de-al doilea – bunul este privit doar ca un mijloc de stingere a unei alte obligații. Anume din acest motiv, în primul caz, bunul se transmite

[169] Decizia Curții de Apel Chișinău nr.2r-762 din 18.04.2016; [citat 10.10.2022]. Disponibil: http://instante.justice.md
[170] DASCĂLU Mihai, Natura juridică a a institutului de sechestru în reflecția legislației contravenționale // Revista Națională de Drept nr.8 din 2002, ISSN 1811-0770, pag. 53

spre păstrare unei terțe persoane pentru a fi asigurată integritatea acestui bun concret, iar în cel de-al doilea caz – doar se interzice înstrăinarea, pentru ca, ulterior, acesta să poată fi valorificat de executorul judecătoresc în contul stingerii obligației.

Revenind la legislația națională, conform art. 176 alin. 2 CPC și art. 27 alin. 4 din Codul de executare, sechestrul urmează a fi aplicat în limita revendicărilor din acțiune. Hotărârea Plenului CSJ nr.32 din 24.10.2003 la pct. 7, precum și autorii Manualului Judecătorului pentru examinarea pricinilor civile[171] explică că la calcularea valorii totale a bunurilor asupra cărora se aplică sechestru se va ține cont și de taxa de stat, mărimea căreia se va include în valoarea bunurilor respective. Practica judiciară, în general, urmează aceste recomandări, dar pot fi observate cazuri în care instanțele judecătorești, la aplicarea măsurilor de asigurare, nu iau în considerație pretențiile accesorii sub formă de penalități și dobânzi, limitându-se la aplicarea măsurilor de asigurare doar în partea ce privește revendicările principale ale acțiunii. O asemenea soluție pare a fi incoerentă cu normele aplicabile. Acestea spun clar că asigurarea acțiunii se limitează prin valoarea revendicărilor. Astfel, considerăm că instanța ar trebui să limiteze măsurile de asigurare la valoarea totală a acțiunii.

În acest context, trebuie să reiterăm concluzia la care am ajuns mai sus că sechestrul se va aplica atunci când părțile au un litigiu cu privire la un bun concret.

Prin urmare, obiect al sechestrului poate fi oricare bun care poate face obiectul disputei dintre două părți.

În această ordine de idei, considerăm că nu este relevantă lista bunurilor care nu pot fi urmărite, prevăzută la art. 89 Cod de executare. Drept exemplu poate servi speța în care reclamantul revendică de la pârât o medalie cu care a fost decorat. În această situația în pofida faptului că medalia nu este un bun urmăribil conform art. 89 alin. 1 lit. c) din Codul de executare, totuși, el poate face obiectul sechestrului și va putea fi executat în folosul reclamantului, dacă acesta va avea câștig de cauză.

Legislația procesual civilă, la art. 176 alin. 1 CPC indică ordinea de aplicare a sechestrului asupra bunurilor persoanelor fizice cu statut de întreprinzător și ale organizațiilor. Este de remarcat că această normă învederează sechestrul ca interdicție de înstrăinare în scopul asigurării unei acțiuni patrimoniale, și, concomitent, neglijează noțiunea sechestrului din Codul Civil.

În cele ce urmează vom explica modul în care este aplicată această normă în condițiile actuale, sub rezerva de a recomanda o revizuire a acestor dispoziții normative.

[171] FILINCOVA Svetlana, BELEI Elena, op.cit., pag.167.

Remarcăm că această normă se referă doar la persoane juridice și persoanele fizice cu statut de întreprinzător. Considerăm această ordine ca fiind una imperativă atât pentru instanță, cât și pentru executor. Totuși, admitem situația când solicitantul și instanța nu cunosc despre existența tuturor bunurilor debitorului. În acest caz, instanța aplică sechestru asupra bunurilor indicate de solicitant sau, dacă acesta nu indică un anumit bun, aplică sechestru pe bunurile debitorului fără a le indica expres. Considerăm posibil ca persoana în privința căreia se solicită aplicarea sechestrului (în situații când este disputată o creanță, dar nu un bun concret) să indice un alt bun asupra căruia cu prioritate se aplică sechestru, iar instanța va fi obligată să aplice sechestru asupra bunului indicat, și doar dacă acesta nu acoperă valoarea acțiunii să purceadă la aplicarea sechestrului asupra altor bunuri pentru valoarea rămasă. Executorul va aplica sechestru asupra bunului indicat în încheierea de aplicare a măsurii de asigurare, iar dacă nu a fost indicat un asemenea bun, va identifica singur bunurile persoanei și va aplica sechestru în ordinea prevăzută de art. 27 alin. 4 din Codul de executare și de art. 176 alin. 1 CPC, adică va respecta limita valorii acțiuni și ordinea de aplicare a sechestrului.

În privința persoanelor fizice care nu au statut de întreprinzător, CPC al RM nu indică o anumită ordine de aplicare a sechestrului. În hotărârea explicativă dedicată aplicării măsurilor de asigurare a acțiunii civile, CSJ nu se expune referitor la acest aspect. Autorii Manualului Judecătorului pentru examinarea pricinilor civile[172] consideră că ordinea va fi cea expusă la art. 90 din Codul de executare al RM, în virtutea faptului că anume această ordine va fi urmată de executor la faza executării hotărârii judecătorești și îi oferă un anumit grad de protecție din partea unor eventuale abuzuri ale executorului judecătoresc. Dat fiind faptul că în art. 90 din Codul de executare se reglementează faza executării unei hotărâri judecătorești, rezultă că instanța va aplica acest articol prin analogie. Considerăm că pot exista argumente pro și contra acestei poziții, dar, indiferent de soluția adoptată, suntem reticenți în a afirma că instanța poate fi obligată să urmeze o anumită ordine de aplicare a sechestrului în privința persoanelor fizice care nu au statut de întreprinzător, întrucât o asemenea ordine nu este expres indicată de legiuitor.

Trebuie avute în considerație și derogările prevăzute la art. 175 alin. 5 și 6 CPC, care interzic aplicarea sechestrului asupra acțiunilor băncilor care cad sub incidența dispozițiilor art. 45 alin. (4), art. 46 alin. (4), art. 52 alin. (1) lit. b) și c), alin. (2), alin. (3), alin. (6) și art. 521 din Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor.

[172] Ibidem

În cazul în care obiect al sechestrului a fost un bun supus înscrierii într-un registru de stat, în conformitate cu art. 176 alin. 3 CPC, instanța va înștiința organul care înregistrează bunul sau dreptul asupra lui.

b) Notarea acțiunii în registrele de publicitate în raport cu drepturile pârâtului este o măsură de asigurare a acțiunii reglementată în art. 175 alin. 1 lit. a[1]) și 175[1] CPC. Menționăm că această măsură a fost reglementată relativ recent și a intrat în vigoare la 01.03.2019, odată cu Legea de modernizare a Codului Civil. Aceasta este o modalitate distinctă de asigurare a acțiunii și urmează a fi aplicată în coroborare cu prevederile Codului Civil. Notabil este că, spre deosebire de alte măsuri de asigurare, aceasta este mult mai liberală și nu reprezintă o interdicție nedepășibilă pentru pârât. În același timp, așa cum vom prezenta mai jos, notarea, de cele mai multe ori poate fi suficientă pentru a asigura interesul reclamantului și posibilitatea asigurării efective a unei hotărâri judecătorești.

Observăm că notarea poate opera doar cu privire la drepturile care se înscriu în registrele de publicitate. Noțiunea registrelor de publicitate este oferită în art. 420 Cod Civil. Exemplu de asemenea registru poate constitui registrul bunurilor imobile, registru transporturilor, registrul persoanelor juridice etc.

Codul de Procedură Civilă nu explică noțiunea de ”notare”. Codul Civil, la fel, nu oferă o definiție clară, deși din conținutul art. 421 alin.1 și 2 Cod Civil coroborat cu art. 435 alin.1 Cod Civil se poate deduce că notarea ar fi o înscriere în registrul de publicitate cu privire la alte drepturi, acte, fapte sau raporturi juridice decât însăși dreptul care se înregistrează în acest registru. În contextul dat, propunem și definiția acestei noțiuni reglementată la art. 27 alin. 4 din Legea cadastrului bunurilor imobile[173]: *”notarea se referă la înscrierea drepturilor de creanță, a faptelor sau a raporturilor juridice care au legătură cu bunurile imobile înregistrate în registrul bunurilor imobile.”* Norma din CPC nu se referă doar la bunurile imobile, însă această definiție, care corespunde și cu noțiunea ce rezultă din Codul Civil poate fi extrapolată în mod corespunzător pentru înscrierile efectuate în alte registre decât cel al bunurilor imobile.

Așadar, observăm că la art.175[1] alin.1 CPC se face trimitere la art. 283[27] Cod Civil. Acest articol constituie echivalentul actualului art. 435 Cod Civil.[174]

De menționat că potrivit art. 175[1] alin. 1 CPC – *în cazurile prevăzute de art.435 Cod Civil, reclamantul poate efectua notarea fără concursul instanței*.

---

[173] Legea cadastrului bunurilor imobile, nr. 1543 din 25.02.1998.

[174] art.283[27]Cod Civil a devenit art.435 Cod Civil în urma Republicării Codului Civil în conformitate cu art. 6 alin. 2 a Legii nr.133 din 15.11.2018, art. 6 alin. 2.

În același timp, conform alin. 2 din art.175[1] CPC, *Instanța de judecată poate dispune notarea acțiunii în registrul de publicitate în alte cazuri decât cele enunțate la art. 435 Cod Civil*.

Conform art.435 alin.2 Cod Civil, în partea relevantă acestui studiu, sunt supuse notării:

- sechestrul dreptului înregistrat al fructelor ori al veniturilor sale;
- interdicțiile stabilite de instanța de judecată sau alte autorități abilitate conform legii;
- acțiunea în efectuarea înregistrării, acțiunea în justificare și acțiunea în rectificare;
- acțiunea privind contestarea deciziei registratorului și, dacă procedura prealabilă este obligatorie conform legii, cererea prealabilă acelei acțiuni;
- orice acțiuni privitoare la drepturi, acte, fapte, raporturi juridice în legătură cu dreptul înregistrat, indiferent dacă vizează o înregistrare ori o înregistrare provizorie existentă sau radiată, inclusiv:
- acțiunea pentru apărarea dreptului înregistrat;
- acțiunea de anulare a hotărârii judecătorești de declarare a morții;
- acțiunea de partaj;
- acțiunea în nulitate absolută sau relativă a actului juridic ori de constatare a ineficienței actului juridic pe care s-a întemeiat o înregistrare sau înregistrare provizorie;
- acțiunea în declararea rezoluțiunii contractului pe care s-a întemeiat o înregistrare sau înregistrare provizorie;
- acțiunea revocatorie privind actul juridic pe care s-a întemeiat o înregistrare sau înregistrare provizorie;
- cererea de revizuire a hotărârii judecătorești pe care s-a întemeiat o înregistrare sau înregistrare provizorie.

Art. 175[1] alin. 1 CPC prevede că *"În cazurile prevăzute de art.435 din Codul civil și în alte cazuri prevăzute de lege, **acțiunea** este notată în registrul de publicitate prevăzut de lege la cererea reclamantului, **fără intervenția instanței de judecată**".*

Conform art. 435 alin. 2 pct. 13 Cod Civil, sunt pasibile de notare *"**oricare dintre acțiuni** referitoare la drepturi, acte, fapte, raporturi juridice în legătură cu dreptul înregistrat…"*. Respectiv, toate acțiunile de acest fel se vor nota fără concursul instanței de judecată.

Pe cale de consecință, instanța se implica în notarea acțiunilor atunci când acestea nu se referă neapărat la un drept asupra unui bun înregistrat, cum ar fi, încasarea unei sume. În acest caz, notarea va avea scopul de a asigura existența unui patrimoniu pasibil de urmărire dacă acțiunea se admite.

În continuare, vom vedea că notarea nu împiedică titularul dreptului să realizeze oricare acte de dispoziție în privința dreptului, deci notarea este o acțiuni minim invazivă[175] în coraport cu persoana împotriva căreia s-a realizat notarea. În acest fel, limitarea instanței cu privire la dreptul de a nota doar o anumită informație nu este justificată.

Introducerea acestei noi măsuri de asigurare a acțiunii este însoțită de încurajarea directă a legiuitorului în aplicarea ei. Astfel, la art. 175[1] alin. 4 CPC se remarcă că instanța nu va dispune aplicarea sechestrului sau a interdicției în coraport cu dreptul dacă notarea este o măsură suficientă. În acest sens, amintim că măsurile de asigurare, fiind excepționale, se aplică doar în cazul în care potențialul debitor este de rea-credință. Asigurarea acțiunii, dacă, totuși, este dispusă, trebuie să realizeze o ingerință minim necesară în drepturile pârâtului. Această condiție nu justifică aplicarea sechestrului atunci când este suficientă o interdicție de înstrăinare, la fel cum nu justifică interdicția de înstrăinare, dacă este suficientă notarea. Așa cum am menționat, notarea, efectuată în raport cu un drept înregistrat, nu împiedică efectuarea înregistrărilor, a înregistrărilor provizorii sau a altor notări în folosul terților fără consimțământul solicitantului sau al beneficiarului notării. Aceste efecte sunt expres prevăzute la art. 435 alin. 5 CPC.

În același timp, existența notării este o garanție destul de serioasă a posibilității de a executa o hotărâre judecătorească, deoarece ”*face opozabilă față de terți hotărârea judecătorească favorabilă solicitantului înregistrării notării, care în temeiul acestei hotărâri poate urmări atât pârâtul, cât și oricare persoană care a dobândit acest bun*” (art.175[1] alin. 6 CPC).

c) interzicerea pârâtului de a săvârși anumite acte este măsura de asigurare prevăzută de art. 175 alin. 1 lit. b) CPC, care se referă doar la pârât și nu la terțe persoane, pentru care CPC a rezervat o altă prevedere legală.

Legislația prevede și o serie de interdicții cu privire la anumite acțiuni concrete, din acest motiv, considerăm că sub incidența acestei litere vor cădea acele interdicții care nu sunt prevăzute în mod expres de lege.

Drept exemplu de așa interdicție este interzicerea de a continua anumite lucrări de construcție sau, cu alte cuvinte, suspendarea lucrărilor de construcție. O asemenea măsură însoțită sau nu de suspendarea actului administrativ ar putea fi îndreptățită atunci când sunt contestate autorizațiile ce permit desfășurarea lucrărilor de construcție. Această măsură de asigurare a fost dispusă într-o speță în care reclamantul solicita declararea nulă a unor contracte de înstrăinarea

[175] Trebuie să remarcăm că deși notarea nu împiedică titularul dreptului referitor la care s-a efectuat notarea de a încheia acte de dispoziție cu privire la acel bun, anumite prejudicii pot exista prin descurajarea unor potențiali cumpărători de a procura un bun aflat în litigiu sau prin necesitatea reducerii prețului din aceleași motive. A se vedea în acest sens art. 436 alin. 4 Cod Civil al RM.

referitor la niște construcții nefinalizate. Din perioada încheierii contractului și până la înaintarea acțiunii, pârâții (noii proprietari) au purces la demolarea parțială a unor construcții și realizarea altora. Curtea de Apel Chișinău a dispus aplicarea sechestrului pe construcțiile vizate și interdicția de a efectua lucrări de construcții. Fiind contestate aceste măsuri de asigurare au fost menținute și de Curtea Supremă de Justiție.[176]

Într-o altă cauză[177], instanța a respins solicitarea de a interzice exploatarea unei construcții. Speța viza o acțiune privind obligarea la demolarea unei construcții, anularea actelor permisive pentru construcție și încasarea prejudiciului. Reclamanta a solicitat asigurarea acțiunii prin interdicția pârâtei și altor persoane să exploateze construcția. Judecătoria Strășeni a respins cererea. Această soluție a fost menținută și de Curtea de Apel Chișinău.

Autorul autohton Adelina Bîcu menționează că la această categorie se atribuie interdicția de a transporta produsul finit de la depozit, interdicția de a tipări o operă literară, interdicția de a transmite copilul altor persoane sau la o instituție cu regim staționar[178]. Aceeași sursă indică la această categorie și interdicția de a înstrăina un bun. Susținem această părere, mai cu seamă în virtutea concluziilor la care am ajuns cu ocazia examinării măsurii de asigurare sub forma sechestrului.

În acest context, suntem de părere că de fiecare dată când disputa dintre părți vizează încasarea unei sume, instanța urmează să aplice măsura de asigurare anume sub forma interdicției pârâtului de a înstrăina, greva, distruge bunurile sale în limita valorii acțiunii (cu excepția situației când este suficientă notarea). Executorul judecătoresc, deja la executarea acestei măsuri de asigurare, va trebui să identifice bunurile debitorului, să noteze această obligație în registrele de publicitate dacă este cazul, să comunice debitorului obligația care i-a fost prescrisă. Mai opinăm că, în principiu, interdicția de înstrăinare trebuie aplicată cu prioritate față de sechestru, care, în opinia noastră, poate duce la deposedarea fizică a pârâtului de bun, și care, cu excepția unor circumstanțe extraordinare, pare a fi o ingerință prea gravă.

Tot cu privire la executarea unei asemenea măsuri de asigurare, considerăm că ar fi relevantă aplicarea listei prevăzute la art. 176CPC, precum și identificarea bunurilor urmăribile. Cu această ocazie reiterăm derogările prevăzute la art.175 alin. 5 și în special alin. 6 CPC.

Astfel, lista bunurilor indicate la art. 176 CPC este elaborată într-un asemenea mod încât, pe de o parte, să asigure interesul creditorului, iar, pe de altă parte, în măsura în care asta este

[176] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2rc-43/17 din 25.01.2017, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
[177] Decizia Curții de Apel Chișinău nr.2r-2430/18 din 07.02.2019, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
[178] BÎCU Adelina, Drept Procesual Civil, partea generală, Chișinău, 2013, ISBN 978-9975-56-094-8, pag. 263.

posibil să nu intervină excesiv în procesul de producție al întreprinzătorului. Dacă, de exemplu, executorul ar alege să aplice prioritar interdicția de înstrăinare asupra materiei prime utilizate în procesul de producție sau asupra stocurilor de marfă finită ce trebuie livrată clienților, aceasta va afecta grav activitatea de producție și va limita posibilitatea obținerii mijloacelor bănești.

În același timp, ordinea prevăzută la art.176 CPC nu poate fi relevantă în contextul în care obiect al cauzei este un bun determinat. În acest context, considerăm oportună clarificarea legislativă a acestui aspect în art.176 CPC prin introducerea unui nou alineat care să aibă următorul conținut: ”*Ordinea prevăzută la alin.1 nu se aplică dacă acțiunea vizează un bun individual determinat*.”

Tot în acest context, este relevantă identificarea bunurilor pasibile de a fi urmărite. Spre deosebire de cauzele în care reclamantul revendică un bun concret, în cauzele privind încasarea unor sume de bani reclamantul nu este interesat de bunurile concrete pe care le are debitorul decât sub aspectul suficienței lor și a lichidității. În acest fel, prin acte normative se stabilesc anumite bunuri ale debitorului care nu pot fi urmărite. Este vorba în principal de art. 89 din Codul de executare care prevede că *”Nu pot fi urmărite următoarele bunuri ale debitorului persoană fizică:*

a) bunurile de uz personal sau casnic, inclusiv mobilierul, care sunt indispensabile traiului debitorului persoană fizică și al membrilor familiei lui, destinate întreținerii unui mod de trai rezonabil, cu condiția ca valoarea fiecăruia dintre aceste bunuri să nu depășească 2000 de lei;

b) bunurile copiilor debitorului;

c) ordinele, medaliile, alte semne distinctive cu care a fost decorat debitorul sau membrii familiei lui;

d) produsele alimentare necesare debitorului și familiei lui timp de 3 luni, iar dacă debitorul se ocupă exclusiv cu agricultura, animalele destinate producției de alimente pentru subzistență și hrana necesară pentru aceste animale;

e) inventarul agricol, inclusiv animalele nedestinate producției de alimente folosite pentru lucrările agricole sau casnice, hrana pentru aceste animale și semințele pentru cultura pământului, dacă debitorul se ocupă cu agricultura, în măsura necesară continuării lucrărilor în agricultură;

f) combustibilul, inclusiv cărbunele și lemnele, necesar debitorului și membrilor familiei lui pentru prepararea bucatelor şi încălzirea locuinței, calculat pentru 3 luni de iarnă;

g) obiectele de cult religios, portretele de familie, verighetele sau alte obiecte care au o valoare sentimentală sau personală, cu excepția bijuteriilor sau altor obiecte de lux;

h) obiectele necesare debitorului pentru a-şi continua exercitarea profesiei sau ocupației;

i) mijloacele de transport speciale pentru persoanele cu dizabilităţi, obiectele indispensabile persoanelor cu dizabilități și cele destinate îngrijirii bolnavilor;

j) autovehiculul care valorează cel mult 5 salarii medii pe economie, dacă acesta este în mod indispensabil necesar debitorului și membrilor familiei lui;

k) bunul imobil cu destinație locativă în care debitorul are stabilit domiciliul, cu condiția ca debitorul și soţul/soţia, copilul minor, inclusiv cel adoptat, sau persoana aflată la întreţinerea debitorului să nu aibă o altă locuință în proprietate sau în folosință, iar valoarea prevăzută în documentele executorii conform cărora este sechestrat să nu depășească 12 salarii medii pe economie, măsurile asigurătorii asupra bunului menținându-se pe durata executării, fără a afecta dreptul de posesie și folosință al debitorului;

l) animalele de companie, cu excepția celor crescute în scopuri comerciale;

m) alte bunuri care, conform legii, nu pot fi urmărite."

Deși avem rezerve față de justețea unor asemenea prevederi, nu putem omite Hotărârea de Guvern nr.1538 din 27.11.2002, care prevede la anexa 2 că "*nu poate fi aplicat sechestru asupra următoarelor bunuri*: *Fructe de culturi seminţoase (mere, pere, gutui) în stare proaspătă; Fructe de culturi sâmburoase (prune, corcoduşe, piersici, caise, cireşe, vişine, zarzăre, coarne) în stare proaspătă; Fructe de culturi bacifere (coacăze, căpşune, fragi, zmeură, agrişe, cătină albă, agude) în stare proaspătă; Struguri în stare proaspătă; Cartofi şi legume; Cartofi timpurii în stare proaspătă; Varză proaspătă; Rizocarpi (ridiche de lună, pătrunjel, ţelină, morcov, sfeclă de masă, napi, ridiche) în stare proaspătă; Castraveţi în stare proaspătă; Roşii în stare proaspătă; Vinete în stare proaspătă; Patisoni în stare proaspătă; Dovlecei în stare proaspătă; Ardei graşi în stare proaspătă; Ştiuleţi de porumb copţi în lapte şi în ţintă în stare proaspătă; Legume verzi în stare proaspătă; Păstăi de fasole, mazăre şi bob în stare proaspătă; Mazăre verde (boabe) în stare proaspătă; Culturi bostănoase; Pepeni verzi (harbuji) în stare proaspătă; Pepeni galbeni (zămoşi) în stare proaspătă; Produse fitotehnice; Culturi eterooleaginoase (trandafir, levănţică, mentă, salvie); Frunze de tutun (verzi); Plante vii şi material săditor; Seminţe de categoriile biologice: amelioratorului, prebaza, bază, certificate; Flori; Ciuperci în stare proaspătă; Produse alimentare; Lapte şi produse lactate; Carne şi produse din carne, proaspete; Ouă şi produse din ouă; Peşte şi produse din peşte, proaspete; Producţie prelucrată; Castraveţi muraţi şi varză murată (murate timpuriu - până la 1 septembrie); Alte bunuri; Albine vii."*

Imposibilitatea urmăririi acestor bunuri este reiterată și de Hotărârea Plenului CSJ nr.32 din 24.10.2003, care la pct. 11-18 indică că pot fi urmărite oricare dintre bunurile persoanei aflate în circuit civil, inclusiv cele aflate în proprietate comună, cu excepțiile stabilite la art. 89 din Codul

de executare și de anexa nr. 2 a Hotărârii de Guvern nr.1538 din 27.11.2002. În linii generale, susținem poziția expusă de CSJ în punctele menționate, dar evidențiem că nu va putea fi urmărită nici partea socială a persoanei în cooperativa de consum. Conform art. 90 alin. 3 lit. b) din Legea privind cooperația de consum[179], *„Părțile sociale nu pot fi utilizate pentru plata datoriilor personale ale membrilor cooperatori și…”.*

Hotărârea Plenului CSJ nr.32 din 24.10.2003, la pct. 19^1 menționează alte câteva măsuri care cad sub incidența art. 175 alin.1 lit. b), și anume: ”*ar putea fi aplicate pentru protecția împotriva violenței în familie, în cauzele privind decăderea din drepturile părintești, cererea referitoare la desfacerea adopției etc. Aceste măsuri sunt: interdicția de a vizita locul de muncă și de trai al victimei; obligarea de a părăsi temporar locuința comună ori de a sta departe de locuința victimei; obligarea de a nu contacta cu victima și copii acesteia ș.a.”*

Exemplele oferite nu sunt exhaustive și, evident, instanța și participanții la proces pot opta pentru diverse alte interdicții față de pârât pentru a atinge scopul necesar asigurării acțiunii.

d) interzicerea altor persoane de a săvârși anumite acte în privința obiectului în litigiu, inclusiv transmiterea de bunuri către pârât sau îndeplinirea unor alte obligații față de el – este măsura de asigurare a acțiunii prevăzută la art. 175 alin. 1 lit. c) CPC. Observăm că această măsură utilizează verbul „a interzice” și nu „a obliga”. Datorită faptului că aplicarea măsurilor de asigurare reprezintă îngrădirea anumitor libertăți, iar uneori și drepturi, acestea trebuie realizate în strictă corespundere cu normele legale. Astfel, considerăm că nu este posibilă interpretarea extensivă a normelor juridice în defavoarea persoanelor cu atât mai mult cu cât terțele persoane nu participă la examinarea litigiului și nici nu pot contesta măsura de asigurare.

Curtea Supremă de Justiție a RM[180] oferă câteva exemple de măsuri ce ar putea fi aplicate în temeiul acestei norme, și anume: ”*în litigiile patrimoniale, când obiectul litigiului se află la terți, instanța de judecată va dispune interdicția de a încheia contracte în privința acestui obiect, de a înregistra acțiunile; de asemenea, instanța poate interzice organului cadastral de a înregistra imobilul litigios, Inspectoratului Fiscal – de a prezenta dispoziția incaso, băncilor – de a executa dispozițiile de plată etc. La aplicarea acestei măsuri de asigurare, instanța de judecată urmează să țină cont că interdicțiile de a executa anumite acte ce se referă atât la bunurile ce-i aparțin pârâtului, cât și la averea ce nu-i aparține lui, dar poate să intre în posesiunea, folosința și dispoziția lui pe viitor (spre exemplu, va primi moștenirea, i se va restitui datoria etc.). Mijlocul de transport sau alte bunuri aflate în posesia sau folosința altor persoane, în baza procurii cu*

[179] Legea nr.1252 din 28.09.2000 privind cooperaţia de consum.
[180] Hotărârea Plenului CSJ a RM din 24.10.2003, nr.32 - Cu privire la aplicarea de către instanţele judecătoreşti a legislaţiei ce reglementează asigurarea acţiunii la judecarea cauzelor civile, pct. 20 şi 22.

dreptul de vânzare-cumpărare, poate constitui obiect al măsurii de asigurare, deoarece deținătorul acestei procuri poate realiza bunul."

În practica judiciară[181] s-a mai întâlnit solicitarea de a interzice unor participanți la proces și altor persoane de a efectua lucrări agricole de prelucrare și recoltare a plantațiilor multianuale disputate, cu obligarea de a nu crea impedimente și de a permite accesul solicitantului la aceste plantații pentru efectuarea lucrărilor agricole de prelucrare și recoltare. Această măsură, însă, a fost respinsă, soluția fiind menținută de Curtea Supremă de Justiție.

Un alt exemplu privind interdicția altor persoane decât pârâtul de a efectua anumite acțiuni s-a materializat prin aplicarea de către Curtea de Apel – ca instanța de insolvabilitate, la cererea unui creditor, în calitate de măsură de asigurare a interdicției administratorului insolvabilității și creditorilor debitorului insolvabil de a convoca adunări ale creditorilor până la confirmarea tabelului definitiv consolidat. Această măsură, deși a fost menținută de Curtea Supremă de Justiție în ordine de recurs, a fost în aproximativ o lună anulată tot de instanța care a dispus-o la cererea unui alt creditor.[182]

Referitor la această interdicție trebuie menționate derogările prevăzute la art. 175 alin. 5 și în special alin. 6 CPC. Astfel, instanța nu va putea interzice unor terți să se abțină de la efectuarea acțiunilor necesare pentru înstrăinarea acțiunilor băncilor care cad sub incidența excepției specificate.

Ca și în cazul măsurii precedente, nu credem că poate fi realizată o listă exhaustivă a interdicțiilor posibile, cei implicați fiind în drept să aplice diverse interdicții care să corespundă scopului asigurării acțiunii.

e) suspendarea vânzării bunurilor sechestrate în cazul intentării unei acțiuni de ridicare a sechestrului de pe ele (radierea din actul de inventar) – art. 175 alin. 1 CPC. Observăm că, spre deosebire de anterioarele măsuri de asigurare, aceasta prevede expres pentru care categorii de cauze se va aplica. Această măsură este adresată executorului judecătoresc pentru a stopa acțiunile de vânzare a bunurilor sechestrate. Menționăm că, în conformitate cu art. 164 alin.1 din Codul de executare al RM: "*Dacă o altă persoană consideră că sechestrul a fost aplicat pe bunurile ce îi aparțin cu titlu de proprietate, ea poate intenta în procedură contencioasă o acțiune de ridicare a sechestrului."* Astfel, putem afirma că este justificat inclusiv scopul asigurării acțiunii și anume de a asigura executarea hotărârii, or, este de la sine înțeles, că executorul judecătoresc are posibilitatea și chiar va înstrăina bunurile pe care s-a aplicat sechestrul

[181] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2rc-509/17 din 12.07.2017, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
[182] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2rc-67/16 din 27.01.2016, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md și Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2rc-771/16 din 14.09.2016, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md.

pentru a executa documentul executoriu pe care îl deține. Odată vândute bunurile, admiterea acțiunii nu l-ar mai repune în drepturi pe reclamant. Astfel, considerăm că această măsură de asigurare a acțiunii este obligatoriu de aplicat în condițiile expuse la art. 175 alin. 1 lit. d). Într-un mod similar s-a expus și CSJ în pct.28 din Hotărârea Plenului nr.32 din 2003.

f) suspendarea urmăririi, întemeiată pe un document executoriu, contestat de către debitor pe cale judiciară – art. 175 alin.1 lit. e) CPC. Această măsură de asigurare, ca și precedenta, este adresată executorului judecătoresc și are drept scop stoparea acțiunilor acestuia. Cu toate că în conținutul normei date este indicat că trebuie să fie contestat documentul executoriu, considerăm că urmează a fi aplicată interpretarea extensivă și putem admite ca temei de aplicare a măsurii respective și contestarea hotărârii care a stat la baza emiterii documentului executoriu. O asemenea concluzie este argumentată în special în situația când suntem în prezența unor hotărâri cu executare imediată, conform art. 256 CPC. În ceea ce privește interpretarea literală a acestei norme juridice, debitorul ar putea să conteste direct așa documente executorii, precum: *ordonanța judecătorească, dispoziția incaso trezorerială, hotărârea instanței de contencios administrativ și alte documente executorii prevăzute la art. 11 din Codul de executare al RM.*[183]

Atragem atenția că lista documentelor executorii de la art. 11 din Codul de executare nu este exhaustivă, existând și alte documente executorii prevăzute în lege, precum cel de la art. 60 alin. 1^1 din Codul de executare.

Anume contestarea acestui ultim tip de document executoriu a servit drept temei pentru aplicarea acestei măsuri de asigurare în următoarea cauză[184]. Reclamantul s-a adresat în instanță cu cerere privind rezoluțiunea actelor juridice, și anume a contractului de ipotecă investit cu formulă executorie, care se afla deja în procedură de executare silită. Instanța de fond a suspendat urmărirea bunului imobil vizat în contractul de ipotecă investit cu formulă executorie până la rămânerea definitivă a hotărârii în cauză. S-a mai dispus interdicția de a efectua acțiuni de luare în posesie a bunului imobil vizat, precum și s-a interzis evacuarea persoanelor și bunurilor aflate în imobil. Această măsură a rămas în vigoare până la finalizarea examinării cauzei.

g) suspendarea executării actului administrativ individual contestat – măsura de asigurare prevăzută la art. 214 din Codul Administrativ. Anterior, aceeași măsură era prevăzută și în Legea contenciosului administrativ[185] abrogată urmare a intrării în vigoare a Codului Administrativ. Această măsură se aplică exclusiv în litigiile de contencios administrativ în concordanță cu art.214 Cod Administrativ.

---

[183] Ibidem, pct. 29.
[184] Decizia Curții de Apel Chișinău nr. 2r-676/20 din 07.05.2020.
[185] Legea contenciosului administrativ nr.793 din 18.05.2000, abrogată la 01.04.2019

Trebuie să constatăm că obiect al acestei măsuri de asigurare poate servi doar actul administrativ individual defavorabil, dar nu și cel normativ.

În art. 10 alin. 1 Cod Administrativ, *"Actul administrativ individual este orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public."*

Conform art.11 alin.1 lit.a) sunt defavorabile *"actele care impun destinatarilor lor obligații, sancțiuni, sarcini sau afectează drepturile/interesele legitime ale persoanelor ori care resping, în tot sau în parte, acordarea avantajului solicitat."*

În calitate de noutate, în Codul Administrativ atestăm posibilitatea prevăzută la art. 214 alin.1 Cod Administrativ prin care "*Reclamantul poate solicita instanței de judecată competente suspendarea executării actului administrativ individual până la înaintarea acțiunii în contencios administrativ dacă autoritatea publică învestită cu soluționarea cererii prealabile a refuzat suspendarea sau nu a soluționat cererea de suspendare în termenul stabilit la art. 172 alin. (3)."* Următorul alineat clarifică că tot act administrativ individual este și "*Decizia autorității publice privind acordarea despăgubirilor pentru prejudiciile cauzate prin activitatea administrativă ilegală"*.

Prin suspendarea executării actului administrativ individual înțelegem încetarea producerii oricăror efecte ale actului respectiv pentru perioada aplicării măsurii de asigurare. O asemenea măsură de asigurare ar putea eficientiza executarea, iar uneori chiar evita imposibilitatea executării hotărârii în caz de admitere a acțiunii.

În pct. 47 din Hotărârea Plenului CSJ nr.10 din 30.10.2009, chiar dacă se bazează pe Legea contenciosului administrativ care este deja aprobată, se menționează că *instanța nu poate dispune suspendarea actului administrativ dacă acesta a fost executat*. Prevederile Codului Administrativ, spre deosebire de legea abrogată, oferă și o altă dezvoltare pentru situația descrisă. Conform art. 214 alin. 6 Cod Administrativ, *"Dacă la momentul suspendării executării actului administrativ individual de către instanța de judecată acesta este deja executat, instanța dispune, la cerere, întoarcerea executării, în măsura în care este real posibilă."* Norma respectivă ridică întrebarea principială dacă această dispoziție a instanței de judecată constituie măsură de asigurare a acțiunii. Dacă constituie, atunci care este rezonabilitatea aplicării ei cu titlu provizoriu? Or, dacă, întoarcerea executării este posibilă la momentul examinării cauzei, atunci ea ar fi posibilă și după examinarea cauzei. Vom răspunde pe rând la aceste întrebări.

Cu certitudine putem afirma că întoarcerea executării unui act administrativ nu se suprapune cu suspendarea efectelor acestuia, dar, în același timp, poate opera doar împreună cu suspendarea, așa cum prevede expres norma citată. *Per a contrario*, dacă întoarcem executarea unui act administrativ, dar nu suspendăm executarea ulterioară, putem ajunge repetat în situația în care el va fi executat până la finalizarea examinării cauzei. Aparent, întoarcerea executării actului administrativ este o măsură distinctă luată în scopul asigurării acțiunii. Însă, suntem reticenți în a afirma că o asemenea măsură poate fi provizorie – pe timpul procesului. Or, după finalizarea procesului, dacă acțiunea este respinsă, iar actul administrativ individual menținut, atunci executarea lui va fi efectuată din nou. Cu alte cuvinte, nu vom întoarce întoarcerea executării pentru a reveni la situația inițială. Astfel spus, această măsură dispusă de instanță nu este una temporară, ci, în măsura în care va fi realizată, este una definitivă. În acest sens, solicitantul și instanța vor trebui să ofere o argumentare temeinică în legătură cu aplicarea acestei norme. În opinia noastră, aplicarea unei asemenea măsuri poate fi realizată doar atunci când, deși întoarcerea executării va fi posibilă și, ulterior, reclamantul va fi între timp lezat în drepturile sale în alte moduri care nu vor mai putea fi compensate.

Într-o altă ordine de idei, Curtea Supremă de Justiție prin Recomandarea nr.5[186] indică că nu poate fi asigurată acțiunea în contencios administrativ în care se solicită anularea actului de concediere prin suspendarea actului de concediere, motivând că această măsură de asigurare nu corespunde scopului asigurării și că ar avea aceeași finalitate ca și admiterea acțiunii, și anume: reîncadrarea reclamantului în unitatea pârâtului. Extrapolând ideea acestei recomandări, se poate deduce că nu ar fi admisibilă asigurarea acțiunii când efectele măsurilor coincid cu efectele unei hotărâri asupra fondului cauzei. Cu ocazia unor studii anterioare[187] am susținut această opinie. Totuși, în lumina noilor reglementări, există suport normativ expres pentru a admite și asemenea măsuri de asigurare. La caz, întoarcerea executării ca măsură de asigurare este identică ca efect cu anularea actului administrativ[188]. Alte reglementări ce prevăd expres măsuri de asigurare, care, prin efectul lor, sunt identice sau similare cu o eventuală hotărâre asupra fondului cauzei, pot fi întâlnite, respectiv vor fi abordate mai jos, în materia proprietății intelectuale, unde instanța în cauze privind obligarea pârâtului de a nu încălca dreptul de autor al reclamantului poate dispune

[186]Recomandarea nr.5 din 01.11.2012 - Privind dreptul instanţei de judecată să suspende actul de concediere ca măsură asiguratorie accesată la 30.10.2013: http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=20

[187] BOTNARI Veaceslav, Varietățile măsurilor de asigurare a acțiunii civile și efectele acestora. Studia Universitatis Moldaviae, nr. 8 (88), 2015, ISSN 1814-3199, pag. 81.

[188] Art.224 alin.2 Cod Administrativ prevede că ”Dacă la momentul anulării actului administrativ individual de către instanță acesta este deja executat, instanța dispune, la cerere, întoarcerea executării, în măsura în care ea este real posibilă.”

ca măsură de asigurare obligarea pârâtului să înceteze acțiunile care încalcă dreptul de autor al reclamantului. Această măsură, la fel, are efecte identice cu cele ale unei hotărâri de admitere a acțiunii, totuși este expres admisă de lege.

În acest sens, atât întoarcerea executării, cât și alte măsuri care după efect corespund cu efectul unei hotărâri de admitere a acțiunii ar fi echivalentul măsurilor utilizat în practica străină – *interim relief,* despre care s-a scris în primul capitol. Astfel, atât legislația națională, cât și practica judiciară străină recunosc, în principiu, posibilitatea aplicării unor asemenea măsuri.

Practica judiciară a Curții de Apel Chișinău și a Curții Supreme de Justiție[189] nu a susținut recomandările CSJ și într-o cauză în care s-au contestat actele Consiliului Superior al Magistraturii și ale Colegiului Disciplinar de pe lângă CSM (prin care s-a propus aplicarea sancțiunii disciplinare sub formă de eliberare din funcție, și care, în esență, suspendă de drept activitatea judecătorului până la eliberarea acestuia), instanța a suspendat actele contestate, iar ulterior a respins și cererea de anulare a măsurii de asigurare. Curtea Supremă de Justiție a respins recursurile CSM împotriva ambelor încheieri.

În opinia noastră, aceste situații, însă, trebuie să constituie excepția de la regulă și să fie bazate pe o puternică aparență de temeinicie a acțiunii și pe posibilitatea reală de creare a unui prejudiciu care va fi ulterior imposibil sau deosebit de dificil de reparat (cum ar fi: pierderea oportunităților de avansare în carieră[190], pierderea clientelei[191], pierderea competitivității[192] etc).

Menționăm că Codul Administrativ prevede și posibilitatea eliberării ordonanței provizorii pentru asigurarea acțiunii în alte cazuri decât cele care cad sub incidența art. 214 Cod Administrativ. Totuși, nu putem afirma că ordonanța provizorie constituie, prin sine, o măsură de asigurare, aceasta fiind doar actul prin care se dispune măsura similar cu încheierea prin care se asigură acțiunea în mod obișnuit. Astfel, alte cazuri de asigurare a acțiunii în contencios administrativ vor fi abordate mai jos în compartimentul ”Măsuri nenumite”.

h) numirea unui administrator provizoriu – art. 24 alin. 2 lit. a) din Legea insolvabilității[193]. Această măsură de asigurare este una specifică pentru procedura de

[189] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 3r-94/22 din 01.06.2022, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
[190] De ex: În cazul concedierii ilegale, salariatul care a aplicat la un concurs pentru ocuparea unei funcții superioare vacante, chiar dacă va fi ulterior restabilit la muncă, va rata șansa avansării în carieră.
[191] De ex: în cazul retragerii ilegale a unui act permisiv pentru desfășurarea activității de întreprinzător sau profesionale, deși ar putea ulterior să fie emis actul permisiv, dar clientela deja s-a angajat în raporturi cu alte companii.
[192] De ex: dacă un sportiv în preajma unor competiții (de ex: olimpiadă) a fost ilegal exclus din lotul olimpic, chiar dacă ulterior va fi primit în lotul olimpic, condiția fizică a sportivului peste alți patru ani s-ar putea să fie diferită decât cea curentă.
[193] Legea insolvabilității, nr.149 din 29.06.2012.

insolvabilitate[194], existând și în precedenta Legea insolvabilității[195]. Spre deosebire de modalitatea de aplicare a altor măsuri de asigurare în cadrul acțiunii civile, în procedura de insolvabilitate măsurile de asigurare se aplică din oficiu în momentul primirii spre examinare a cererii introductive.

În cadrul procedurii insolvabilității, nu este necesar să fie probată imposibilitatea executării ulterioare a hotărârii etc. Scopul acestei măsuri de asigurare este:

1. De a contribui la constatarea corectă a stării de insolvabilitate/solvabilitate prin prezentarea raportului prevăzut la art. 27 alin. 1 din Legea insolvabilității și

2. De a contribui la păstrarea intactă a masei debitoare prin înlăturarea parțială a debitorului de la gestionarea propriului patrimoniu și prin oferirea unor prerogative specifice de inventariere și gestiune a patrimoniului debitorului, ce, posibil, va intra în masa debitoare.

La numirea administratorului provizoriu, acesta *solicită de la debitor prezentarea informației și a actelor contabile, cât și a documentelor privind activitatea economică pentru pregătirea raportului asupra solvabilității debitorului. Totodată, solicită și predarea ștampilei întreprinderii. În cazul nerespectării cerințelor de către debitor, se va institui răspunderea subsidiară a persoanelor responsabile a debitorului, iar administratorul va restabili, în măsura maxim posibilă, actele contabile și cele privind activitatea economică, totodată, suspendând valabilitatea ștampilei debitorului cu utilizarea propriei ștampile*[196].

După cum observăm, aceasta este o măsură destul de eficientă, cu un impact imediat asupra debitorului. Această măsură de asigurare se aplică imediat în toate procesele de insolvabilitate.

i) ridicarea totală sau parțială a dreptului debitorului de a administra întreprinderea – art. 24 alin. 2 lit.b) 25 alin. 2 și 3 din Legea insolvabilității. Aceasta este o altă măsură de asigurare specifică procedurii de insolvabilitate. Prin înlăturarea de la administrarea întreprinderii se are în vedere inclusiv interdicția de a se adresa cu cereri și plângeri către diferite organe de stat sau private sau de a se înainta acțiuni și de a participa în ședințe de judecată în interesul întreprinderii. În alin. 2 din art. 25 din Legea insolvabilității se indică că debitorul va fi înlăturat de la administrarea întreprinderii doar (1.) având ca justificare pierderile continue din patrimoniul acestuia sau (2.) lipsa probabilității de realizare a unui plan rațional de activitate a întreprinderii și/sau eschivarea acestuia de la executarea atribuțiilor sale. Conform art. 24 alin. 2 lit. b) din Legea insolvabilității, această măsură de asigurare *"constă în dreptul de a-și conduce*

[194] BOTNARI Nadejda; TIMUȘ Angela; BOTNARI Veaceslav, Insolvabilitatea întreprinderii: implicații economice și juridice . In: Economie și Sociologie, 2014, nr. 4, pp. 16-25. ISSN 1857-4130, pag.19
[195] A se vedea art. 35 din Legea insolvabilităţii nr.632 din 14.11.2001 (abrogată din 14.09.2020).
[196] BARBĂ Valeriu, MACOVEI, Gheorghe. Procedura de declarare a insolvabilităţii. În: POALELUNGI, M., et al. Manualul judecătorului pentru cauzele civile. Chișinău, 2013, pp. 223-255. ISBN 978-9975-53-197-9, pag. 238-239.

activitatea, de a-și administra bunurile și de a dispune de acestea". Potrivit art. 25 alin. 3 din aceeași lege, *"Atunci când dreptul de administrare se ridică parțial, instanța de insolvabilitate indică expres drepturile și atribuțiile ridicate, care în continuare se exercită în numele debitorului numai de către administratorul provizoriu".*

Această măsură de asigurare îngrădește numeroase drepturi ale debitorului, nu doar cele care se referă la patrimoniu, astfel încât ea trebuie aplicată cu precauție și în prezența unor probe suficiente.

j) punerea sub sechestru a bunurilor debitorului și corespondența lui comercială[197] – art. 24 alin. 2 lit. c) din Legea insolvabilității. Aplicarea sechestrului asupra bunurilor debitorului în cadrul procedurii de insolvabilitate corespunde cu aplicarea sechestrului în acțiunea civilă, de aceea nu vom relua ceea ce a fost expus la începutul acestui paragraf, doar menționăm că pot fi preluate pentru situația în cauză. În ceea ce privește sechestrarea corespondenței comerciale a debitorului, menționăm că aceasta, la fel, este un bun al debitorului, însă a fost menționată distinct datorită faptului că reprezintă o categorie deosebită apărată prin art. 32 din Constituția Republicii Moldova. Suntem de părerea că prin aplicarea sechestrului asupra corespondenței debitorului s-a dorit ca aceasta să fie ridicată (primită) și citită de către administratorul provizoriu, acesta urmând să gestioneze patrimoniul primit, inclusiv să continue anumite relații comerciale în conformitate cu art. 23 alin. 2 din Legea insolvabilității.

k) suspendă urmăririle individuale ale creditorilor și executările silite asupra bunurilor debitorului, precum și curgerea prescripției dreptului de a cere executarea silită a creanțelor acestora contra debitorului[198] - art. 24 alin. 2 lit. d) din Legea insolvabilității. Observăm că în această normă juridică sunt indicate două măsuri de asigurare: 1) suspendă urmăririle individuale ale creditorilor și executările silite asupra bunurilor debitorului și 2) suspendă curgerea prescripției dreptului de a cere executarea silită a creanțelor creditorilor contra debitorului. Însă, considerăm că aceste două măsuri sunt complementare și nu pot fi aplicate decât împreună, și, probabil anume din acest considerent legiuitorul le-a indicat ca fiind o singură măsură de asigurare.

Astfel, prin prima măsură de asigurare se are în vederea încetarea temporară a oricăror acțiuni ale creditorilor debitorului presupus insolvabil care doresc să-și încaseze creanțele, în mod individual, în afara procedurii de insolvabilitate, printr-o procedură contencioasă de încasare a sumei/transmitere a bunului sau, după caz, o procedură de executare.

---

[197] BOTNARI Nadejda; TIMUŞ Angela; BOTNARI Veaceslav, op.cit., pag.19
[198] Ibidem

A doua măsură de asigurare vine să asigure drepturile creditorilor ca urmare a aplicării primei măsuri. Astfel, dacă prin prima măsură aceştia nu pot urmări bunurile debitorului presupus insolvabil, există riscul ca aceştia să piardă termenul de prescripție – fie pentru adresarea în instanța judecătorească, fie pentru punerea în executare a titlului executoriu. Pentru a evita asemenea situație, instanța aplică această a doua măsură de asigurare și suspendă curgerea termenului de prescripție a dreptului de a cere executarea silită a creanțelor contra debitorului. Rămâne incert de ce legiuitorul a menționat doar acest termen, dar nu și termenul de adresare cu acțiune civilă care, în esență, este o urmărire individuală. Considerăm că această omisiunea poate fi corectată printr-o intervenție legislativă care să completeze această normă cu menționarea și a termenului de prescripție extinctivă.

l) pune sub interdicție înstrăinarea de către debitor a bunurilor sale ori decide ca acestea să poată fi înstrăinate doar cu învoirea expresă a administratorului provizoriu[199] **–** art. 24 alin. 2 lit. e) din Legea insolvabilității. Această normă reglementează două măsuri de asigurare alternative. Prima – interdicția debitorului de înstrăinare a bunurilor sale – coincide cu interdicția de înstrăinare din Codul de Procedură Civilă, despre care am relatat anterior. Cea de-a doua este o varietate a primei în care debitorul nu este privat total de dreptul de înstrăinare, însă exercitarea acestui drept este condiționat de permisiunea administratorului provizoriu.

m) suspendarea curgerii dobânzilor, a majorărilor sau a penalităților de orice fel sau a oricăror alte cheltuieli aferente creanțelor născute anterior perioadei de observație – art. 24 alin. 5 din Legea insolvabilității. Prezenta măsură este, ca și celelalte, prevăzută în Legea insolvabilității, îndreptată spre menținerea posibilității cât mai ridicate a debitorului de a satisface creanțele creditorilor săi. Acest scop este realizat atât prin intermediul conservării masei debitoare, cât și prin conservarea masei creditoare în sensul neadmiterii creșterii acesteia, ultima fiind posibilă anume prin aplicarea acestei măsuri de asigurare. Această măsură nu se aplică creanțelor garantate, fapt expres prevăzut în același alineat.

Cu excepția ridicării dreptului de administrare a debitorului măsurile de asigurare reglementate de art. 24 din Legea insolvabilității se aplică din oficiu în majoritatea cauzelor de insolvabilitate.

n) interdicția de a părăsi țara sau localitatea de reședință pentru o durată de cel mult 6 luni – art. 84 din Legea insolvabilității. Un prim aspect care trebuie menționat este indicarea deficitară a cuvântului debitor. Or, debitorul este, de regulă, persoana juridică insolvabilă. Față de aceasta, în mod evident, nu pot fi aplicate asemenea măsuri. Din esența legii

[199] Ibidem.

rezultă că de *facto* se au în vedere organele de conducere ale debitorului care aveau obligația de a coopera cu administratorul provizoriu și administratorul insolvabilității, să-i transmită informația contabilă, ștampila etc. Deși legea nu prescrie expres, această măsură de asigurare poate fi justificată spre aplicare doar atunci când debitorul se eschivează de la această cooperare, și doar dacă, în acest fel, dăunează considerabil celorlalți creditori. Dacă, însă, neonorarea obligațiilor menționate nu duc la careva prejudicii, iar administratorul insolvabilității a reușit să identifice bunurile din masa debitoare fără concursul conducerii statutare a debitorului atunci nu găsim justificare pentru aplicarea acestei măsuri.

Cu titlu de practică judiciară[200], menționăm că într-un proces de insolvabilitate, lichidatorul a cerut să fie aplicată administratorului debitorului insolvabil interdicția de a părăsi țara și darea în căutare. Cererea a fost motivată prin faptul că administratorul debitorului nu s-a prezentat la ședințele de judecată și nici la adunarea creditorilor, nu a transmis administratorului insolvabilității actele de constituire, contabile și ștampila întreprinderii și refuză să prezinte informații și explicații lichidatorului. Curtea de Apel Cahul, prin Încheierea din 15.07.2015, a admis aceste măsuri. Aceeași instanță le-a anulat ulterior la cererea persoanei vizate, însă Curtea Supremă de Justiție a admis recursul lichidatorului și a casat această soluție cu transmiterea cauzei la rejudecare.

Într-o altă speță, de această dată, însă, în legătură cu examinarea cererii privind atragerea la răspundere subsidiară a membrilor organelor de conducere a debitorului, Curtea de Apel Cahul, prin Încheierea din 10.03.2016, a dispus aplicarea sechestrului pe bunurile persoanelor vizate și interdicția acestora de a părăsi teritoriul Republicii Moldova fără permisiunea instanței de judecată. Curtea Supremă de Justiție a casat interdicțiile aplicate, motivând că interdicția de a părăsi țara este o măsură de asigurare a executării documentului executoriu, dar nu a acțiunii.[201]

o) interdicția de a răspândi informația contestată – art. 22 alin. 3 lit. a) din Legea privind libertatea de exprimare. Măsura de asigurare a acțiunii sub forma interdicției de a răspândi informația contestată este una specifică litigiilor cu privire la libertatea de exprimare, în care reclamantul contestă o anumită informație. Necesitatea aplicării acestei măsuri de asigurare pare evidentă, or, odată răspândită informația, aceasta poate cauza prejudicii onoarei, demnității, reputației profesionale, fie vieții private și de familie a reclamantului. Acestea sunt categorii personal – nepatrimoniale, iar ulterioara despăgubire bănească nu vor repune reclamantul în situația anterioară, în cazul admiterii acțiunii acestuia.

[200] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2rc-761/16 din 05.10.2016, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md.
[201] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2rc-395/16 din 18.05.2016, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md.

p) aplicarea sechestrului pe tirajul care conține informația contestată – art. 22 alin. 3 lit. b) din Legea privind libertatea de exprimare. O altă măsură de asigurare a acțiunii în litigiile ce se referă la libertatea de exprimare și care, după cum reiese din norma juridică, se aplică în privința unor instituții mass-media. Considerăm că prin această măsură de asigurare, partea care o solicită, dar și instanța doresc ca efect împiedicarea comercializării tirajului care conține informația contestată. Justificarea aplicării unei asemenea măsuri este identică cu cea prezentată la analiza anterioarei măsuri de asigurare a acțiunii.

q) interdicția de a distruge înregistrările audio și video – art. 22 alin. 3 lit. c) din Legea privind libertatea de exprimare. În contrast cu ultimele două măsuri de asigurare prezentate, aceasta urmărește scopul de a conserva anumite informații aflate în format audio sau video. Necesitatea aplicării unei asemenea măsuri ar putea apărea în cazul unui litigiu ce vizează drepturile asupra unei informații a cărei suport material se află la pârât, fie în cazul revendicării suportului pe care se află informația respectivă, or interesul revendicării suportului pe care se află informația derivă anume din faptul aflării pe el a informației.

Următoarele patru măsuri de asigurare se vor regăsi în: art. 114 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe; art. 64 din Legea privind protecția desenelor și modelelor industriale; art. 68 din Legea privind protecția mărcilor; art. 78 din Legea privind protecția soiurilor de plante; art. 80 in Legea privind protecția invențiilor; art. 54 din Legea privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate.

r) interdicția împotriva pârâtului și/sau intermediarilor de a continua pretinsele încălcări ale dreptului vizat sau prezentarea unor garanții care să asigure despăgubirea reclamantului. Precum am menționat, această măsură se regăsește în mai multe legi, posibilitatea aplicării în privința unor intermediari este reglementată doar în Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe.

Celelalte legi operează cu formularea ” *interzicerea oricăror acțiuni ce constituie încălcare a drepturilor sau să permită continuarea acțiunilor, cu condiția depunerii unei cauțiuni suficiente să asigure despăgubirea deținătorului de drepturi* ”. Este de menționat că legea privind dreptul de autor și drepturile conexe în redacția anterioară avea aceeași formulare, care a fost modificată în Legea nou adoptată în 2022. Considerăm posibilă examinarea concomitentă a acestor două formulări.

Potrivit acestei măsuri de asigurare, persoana în privința căreia este aplicată urmează, după caz, să stopeze orice acțiuni/activități care ar continua încălcarea pretinsul dreptul de autor al

reclamantului sau să depună garanții pentru despăgubirea reclamantului pentru situația în care se va constata că este titular al dreptului de autor.

În primul rând, observăm că în această construcție normativă sunt prezente două măsuri distincte, dar care se aplică alternativ. La fel, trebuie să remarcăm că prima dintre măsurile alternative din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe poate fi aplicată doar dacă se invocă (și demonstrează) că încălcarea continuă. În caz contrar, interdicția continuării unor acțiuni este lipsită de substanță, dacă pârâtul oricum nu mai încalcă dreptul reclamantului. Interdicția respectivă depinde de modul în care se încalcă dreptul de autor. Dacă dreptul se încalcă prin comercializarea unui bun, atunci interdicția ar viza stoparea vânzării. În cazul în care încălcarea are loc prin diseminarea unui mesaj/informație, atunci interdicția se va referi la obligarea pârâtului de a stopa difuzarea acelui mesaj/informație. La aplicarea acestei măsuri, instanța va trebuie să indice concret care acțiuni ale pârâtului sau intermediarului trebuie stopate și nu va utiliza interdicții generice care să reitereze conținutul normei juridice. În cazul celorlalte legi din domeniul proprietății intelectuale, formularea ”*interzicerea oricăror acţiuni ce constituie încălcare a drepturilor”* poate învedera atât acțiuni care încalcă dreptul în prezent, cât și cele care ar putea să încalce dreptul în viitor.

Un exemplu în acest sens a fost cauza[202] Partidul Comuniştilor din Republica Moldova (PCRM) către Popa Ruslan, intervenient accesoriu Ministerul Justiției privind apărarea dreptului asupra mărcii ”secera și ciocanul”, solicitând interzicerea Ministerului Justiţiei de a înregistra simbolul „secera şi ciocanul” oricărui partid, şi anume Partidului Politic Partidul Comunist Reformator din Moldova, condus de către Ruslan Popa, fără acordul titularului de drept – Partidul Comuniştilor din Republica Moldova; interzicerea lui Ruslan Popa sau grupului de iniţiativă „Partidul Comunist Reformator din Moldova” a oricăror acţiuni ce constituie încălcare a drepturilor (inclusiv utilizarea) asupra mărcii „secera şi ciocanul”.

În scopul asigurării acțiunii, a cerut interzicerea Ministerului Justiţiei la înregistrarea simbolului „secera şi ciocanul” oricărei persoane fizice sau juridice, inclusiv lui Ruslan Popa sau grup de iniţiativă „Partidul Comunist Reformator din Moldova” fără acordul titularului de drept – Partidul Comuniştilor din Republica Moldova (PCRM). Măsura a fost admisă de instanță, iar ulterior menținută și de Curtea Supremă de Justiție.

O altă speță care merită atenția a fost cererea de a interzice pârâtului să încalce brevetul de invenție al reclamantului până la finisarea examinării cauzei American Cynamid Co (No1) către

[202] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2r-700/14 din 20.08.2014, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

Ethicon Ltd[203], ambele două companii farmaceutice privind apărarea dreptului asupra brevetului de invenție. Aceasta a fost o cauză importantă în jurisprudența Marii Britanii. Prima instanță a admis măsurile de asigurare. Curtea de Apel a anulat aceste măsuri. Curtea Lorzilor a casat Decizia Curții de Apel și a menținut măsurile dispuse de prima instanță. În această cauză, cu titlu de principiu s-a stabilit că, pentru a putea dispune măsuri de asigurare în asemenea cauze, este necesar de a stabili dacă: *1. Reclamantul prezintă o cauză prima facie bine întemeiată; 2. În ce măsură acordarea prejudiciilor va putea repune în drepturi reclamantul; 3. Coraportul între interesul reclamantului și pârâtului; 4. Dacă ar trebui de menținut status quo.*

Cea de-a doua măsură – prezentarea garanțiilor, atunci când garanția se prezintă sub formă de cauțiune, poate fi asimilată unei măsuri sub formă de sechestru, or, pârâtul efectiv transmite posesia asupra bunului său (banilor) către un terț, iar, ulterior, acest bun poate fi utilizat la executarea hotărârii. În același timp, garanțiile pot fi personale și reale, astfel încât pârâtul poate prezenta garanția și într-o altă formă decât cauțiunea.

În opinia noastră, interdicția de a continua acțiunile pretins ilegale trebuie să aibă prioritate atunci când există o situația clară, la prima vedere, de încălcare a drepturilor de autor. În cazul în care situația este contrară, instanța ar putea permite pârâtului să continue acțiunile pretins ilegale invocate de reclamant cu condiția depunerii garanției. Considerăm că este obligația instanței să determine care anume măsură este necesar de a fi aplicată, reieșind din faptele și materialele de care a luat cunoștință.

În fine, nu trebuie să uităm că instanța nu este obligată să aplice măsuri de asigurare la orice solicitare, astfel încât ea poate, în general, să respingă acest demers.

Aplicarea măsurilor de asigurare intermediarilor care nu sunt parte la proces poate fi justificată atâta timp cât măsura nu afectează activitatea în general a intermediarului.

În sensul acestei norme, legiuitorul a definit la următorul alineat că *"prin intermediari se înțeleg furnizorii de acces care oferă utilizatorilor doar acces la internet, fără alte servicii, precum: e-mail, FTP sau servicii de partajare a fișierelor, sau fără exercitarea vreunui control, de iure sau de facto, asupra serviciilor pe care utilizatorii le folosesc".* În practica judiciară au fost atestate cazuri când la aplicarea interdicțiilor instanța a utilizat formulări, cum ar fi: "*obligarea Camerei Înregistrării de Stat să nu înregistreze modificări în statutul persoanei juridice X*". Într-o asemenea situație, instituția respectivă, care nu este parte la proces, doar exercită una dintre atribuțiile sale, nefiind afectată personal. În mod similar urmează a fi abordate interdicțiile aplicate

[203] American Cyanamid Co (No 1) v Ethicon Ltd [1975] UKHL 1 (05 February 1975, [citat 10.02.2023] Disponibil http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/1975/1.html

intermediarilor și în cazurile discutate în prezenta secțiune. Aplicarea interdicțiilor față de intermediari, care sunt terțe persoane în litigiul dintre persoanele care dispută dreptul asupra unei opere, este justificată de faptul că încălcarea se produce cu ajutorul serviciilor intermediarului. Exemplu ar putea servi acțiunea cu privire la încălcarea dreptului de autor în privința unei opere plasate pe o anumită pagină de internet. Astfel, deși pârâtul este proprietarul paginii de internet, menținerea funcțională a adresei de internet respective se datorează persoanei care asigură hosting-ul paginii, precum și prestatorului serviciilor de internet. Cu concursul acestora, accesul vizitatorilor pe pagina de internet ar putea fi suspendat sau definitiv blocat, încetându-se, în acest fel, încălcările cuprinse în sesizare. Această măsură a fost dispusă în cauza pilot[204] Cartier International AG, Montblank-Simplo Gmbh și Richemont International SA, care sunt titulari ai unor renumite mărci internaționale de haine, bijuterii și alte articole de larg consum împotriva operatorilor de comunicație prin internet din Marea Britanie. În acțiune, reclamanții au invocat că pârâții, prin intermediul serviciilor sale, oferă posibilitate unui grup de societăți comerciale care nu puteau fi exhaustiv identificate, deoarece se aflau în alte jurisdicții (în special în China) să vândă replici ale produselor companiilor reclamante prin intermediul unei rețele din mai multe magazine online cu utilizarea denumirilor de marcă ale reclamanților. Astfel, s-a statuat expres de către părți și instanță că pârâții nu au realizat ei înșiși nici-o încălcare a drepturilor reclamanților asupra mărcii, dar aceștia, prin intermediul serviciilor de internet, asigură conexiunea între consumatorii britanici și paginile web a căror deținători încalcă drepturile reclamanților. În această speță, instanța, cu ocazia examinării chestiunii de obligare a furnizorilor de internet să blocheze accesul utilizatorilor britanici la paginile web respective, a efectuat o amplă investigație cu privire la metodele tehnice de blocare a accesului, metodele de depășire a blocajului instituit, efortul financiar, tehnic și de personal necesar pentru a asigura blocarea paginilor de internet vizate și, în final, eficiența acestor măsuri pentru a stopa încălcarea drepturilor de autor ale reclamanților. În final, instanța a admis cererea reclamanților și a dispus obligarea operatorilor de internet (intermediarilor) să blocheze accesul consumatorilor britanici la paginile web respective.

s) sechestrarea sau confiscarea bunurilor presupuse că încalcă un drept prevăzut de prezenta lege, în scop de prevenire a introducerii sau răspândirii acestora în circuitul comercial – această măsură se regăsește în mai multe legi, însă noțiunea ”confiscarea” este indicată doar în Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe.

[204] Cartier International AG & Ors v British Sky Broadcasting Ltd & Ors [2014] EWHC 3354 (Ch) (17 October 2014) [citat 10.10.2022]. Disponibil: http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Ch/2003/3354.html

Sechestrul, în cadrul prezentei măsuri de asigurare, în opinia noastră, este similar sechestrului asupra tirajului (art. 22 alin. 3 lit. a) din Legea privind libertatea de exprimare), aplicat corespunzător.

În ceea ce privește confiscarea, pot apărea anumite deficiențe. Noțiunea acestei măsuri nu este prevăzută în Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, nici în legislația procesual civilă, și nici în alte legi civile. Codul Penal al RM[205] la art. 106 alin. 1 explică noțiunea de confiscare specială astfel: „*confiscarea specială constă în trecerea, forțată și gratuită, în proprietatea statului a bunurilor indicate la alin.2" (n.a. – în esență utilizate la săvârșirea infracțiunilor sau rezultate din infracțiuni).* Această măsură însă o considerăm inaplicabilă, fapt indicat expres în alin.3 din același articol: *Confiscarea specială se aplică persoanelor care au comis fapte prevăzute de prezentul cod* (n.a. – Codul Penal). Mai mult ca atât, conform Constituției Republicii Moldova, art. 46 alin. 4 – *pot fi confiscate, în condițiile legii, bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni sau contravenții;* iar conform alin. 3 – *averea dobândită licit (fapt ce se prezumă) nu poate fi confiscată.* Identic prevede și Codul Civil al RM la art. 501 alin. 5.

Așadar, observăm că averea dobândită ilicit poate fi confiscată doar în cazul existenței unei contravenții sau infracțiuni. Considerăm că utilizarea noțiunii de *confiscare* în contextul unei acțiuni civile este contrară Constituției și că această normă, în esență, este pasibilă de a fi considerată neconstituțională.

Utilizarea acestei noțiuni, inclusiv fără a fi definită în sensul necesar pentru a fi aplicată în cauzele civile, este cu atât mai regretabilă, cu cât această noțiune, fiind existentă în anterioara Lege[206] în domeniu, a fost preluată și în actuala Lege, adoptată în 2022, dar fără a remedia cumva această problemă.

În opinia noastră, cea mai rațională soluție ar fi eliminarea acestei noțiuni din textul normei vizate. În schimb, instanța poate dispune sechestrarea bunurilor necesare cu transmiterea acestor bunuri la păstrare unui terț pe durata examinării cauzei. Prin hotărâre, instanța, la cererea reclamantului poate dispune distrugerea pe contul pârâtului a bunurilor sechestrate sau alte măsuri în privința acestor bunuri în conformitate cu art. 115 alin. 1 lit. c) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe. Dacă, între timp, bunurile respective vor fi confiscate în contextul legislației penale sau contravenționale, atunci instanța și părțile vor fi scutite de a se preocupa de soarta acestor bunuri.

[205] Codul Penal al RM adoptat prin Legea nr.985 din 18.04.2002.
[206] Legea nr. 139 din 02.07.2010 privind dreptul de autor și drepturile conexe, abrogată la 09.10.2022

De menționat că în art. 64 din Legea privind protecția desenelor și modelelor industriale; art. 68 din Legea privind protecția mărcilor; art. 78 din Legea privind protecția soiurilor de plante, se operează cu expresia ”*să pună sechestru pe orice proprietate a* ***contravenientului***…”. Considerăm defectuoasă utilizarea noțiunii de contravenient în cauzele civile și găsim necesară înlocuirea acestui termen cu cuvântul ”*Pârâtului*”.

t) blocarea conturilor bancare[207]. Această măsură de asigurare poate crea confuzii cu cea de aplicare a sechestrului pe mijloacele bănești din conturile bancare. În acest sens, punem în evidență explicația oferită în pct. 21 din Hotărârea Plenului CSJ nr.32 din 24.10.2003: *Punând sechestrul în privința sumelor aflate pe conturile bancare ale pârâtului, judecătorul sau instanța de judecată urmează să țină seama de faptul că sechestrul se aplică nu asupra contului bancar, dar asupra mijloacelor bănești aflate pe acest cont în limita valorii acțiunii, astfel încât, prin aplicarea măsurilor de asigurare, să nu fie paralizată activitatea economico-financiară a debitorului*; însă, în cazul blocării conturilor bancare, are loc stoparea definitivă a oricăror operațiuni cu conturile bancare respective, inclusiv intrarea mijloacelor bănești în cont sau operațiunile cu sume ce depășesc valoarea acțiunii și, utilizând expresia folosită de CSJ, va fi *paralizată activitatea economico-financiară a debitorului.* În acest context, considerăm că această măsură de asigurare trebuie înlăturată din legislația procesual civilă.

u) prezentarea documentelor bancare, financiare sau comerciale. În legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, pârâtul poate fi obligat să prezinte informațiile respective cu scopul de a putea plica măsura de asigurare sub formă de sechestrare a bunurilor și blocare a conturilor, dar nu ca o măsură de asigurare a acțiunii. Celelalte legi în domeniul proprietății intelectuale permit și aplicarea distinctă ca măsură de asigurare a acțiunii. Dispunerea obligației de prezentare, în calitate de măsură de asigurare a acțiunii, este incertă prin prisma faptului că nu este clar ce anume s-ar obține prin aplicarea acesteia, decât informația despre persoana vizată. Mai mult ca atât, măsura de asigurare are un caracter nedeterminat, or nu este clar care anume documente bancare, financiare sau comerciale ar putea fi necesare instanței și, în același timp, poate genera dificultăți suplimentare de examinare a fondului cauzei, or va trebui examinată chestiunea cu privire la asigurarea secretului comercial. Revenind la esența aplicării măsurilor de asigurare, acestea ar trebui să asigure executarea unei viitoare hotărâri. Dacă instanța ar admite acțiunea integral, chiar și în ipostaza când suma dispusă spre încasare ar fi mai mare decât posibilitățile financiare ale pârâtului, nu este clar cu ce prezentarea, neprezentarea sau chiar și distrugerea intenționată a unor documente financiare, bancare sau contabile ar putea să influențeze

[207] Legea privind drepturile de autor și drepturile conexe nr. 230 din 28.07.2022

executarea hotărârii. În acest context, propunem modificarea exprimării în articolele relevante din legile care reglementează proprietatea intelectuală într-un mod similar cu cel din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe.

2.2. Măsuri nenumite de asigurare a acțiunii (nu sunt prevăzute expres de acte normative)

Măsurile de asigurare a acțiunii sunt prevăzute nelimitativ, ceea ce permite părților să solicite și instanței să aplice o varietate nedefinită de măsuri de asigurare, care ar contribui la realizarea scopului propus – asigurarea executării unei hotărâri definitive. Aceste măsuri de asigurare a acțiunii se vor aplica în temeiul art. 175 alin. 2 CPC, și anume, cu referire la sintagma „*instanța poate aplica și alte măsuri de asigurare a acțiunii dacă*…”. Menționăm că pentru a considera o măsură de asigurare a acțiunii ca fiind nenumită, este necesar ca aceasta să nu poată fi aplicată în temeiul unor alte norme, precum cea de la art. 175 alin.1 lit. b) sau c). Această condiție face mai dificilă identificarea unor asemenea măsuri de asigurare, cel puțin din perspectiva faptului că art. 175 alin.1 lit. b) și c) au o formulare generală, care include în sine posibilitatea aplicării unor diverse măsuri de asigurare a acțiunii, așa cu am arătat mai sus.

În urma studierii practicii judiciare, dar și a doctrinei de specialitate, pot fi scoase în evidență o serie de măsuri de asigurare, care, în opinia noastră, pot fi aplicate doar în temeiul art. 175 alin. 2 CPC și care fac parte din categoria măsurilor de asigurare nenumite. La această categorie pot fi atribuite următoarele:

a) Obligarea părții de a îndeplini anumite acte. De exemplu, de a depozita bunurile în anumite condiții și/sau pe o anumită adresă reprezintă o măsură de asigurare aplicată de Curtea de Apel Chișinău, în dosarul SRL „V” împotriva Biroului Vamal Chișinău[208]. Această măsură a fost aplicată concomitent cu aplicarea sechestrului asupra bunurilor. În motivarea cererii de aplicare a măsurii de asigurare a fost indicat că bunurile asupra cărora s-a aplicat sechestru și care la moment sunt depozitate în depozitul Biroului Vamal reprezintă preparate medicamentoase folosite pentru anestezia locală în stomatologie, care necesită a fi plasate sub un regim special de depozitare, în anumite condiții de temperatură. Aplicarea acestei măsuri de asigurare a fost contestată de Biroul Vamal Chișinău, însă a fost menținută de CSJ cu trimitere la argumente invocate de solicitantul măsurii de asigurare.

[208] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 3r-210/10 din 20.10.2010, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

Într-o altă cauză[209] privind partajul averii în devălmășie, instanța a dispus, cu titlu de măsură de asigurare, pe lângă altele, și următoarea măsură: *”...s-a obligat pârâtul să permită accesul în apartamentul vizat și să nu creeze obstacole comisiei Primăriei în întocmirea borderoului averii*.”

Într-un litigiu[210] privind contestarea graficului de întrevederi cu copilul minor, în calitate de măsură de asigurare a acțiunii, pârâtul a fost obligat ca până la examinarea cauzei în fond să respecte graficul de întrevederi a copilului minor cu mama sa, aprobat prin decizia Direcției municipale pentru Protecția Drepturilor Copilului.

b) Interdicția de a părăsi țara sau localitatea. Această măsură a fost examinată în contextul cauzelor de insolvabilitate. De asemenea, este prevăzută și în Codul de executare (art. 64) ca măsură de asigurare a executării documentului executoriu, totuși, rămâne a fi nenumită în calitate de măsură de asigurare a acțiunii civile.

Autorii Manualului judecătorilor pentru cauzele civile consideră că această măsură nu poate fi aplicată în calitate de măsură de asigurare a acțiunii, întrucât *are un caracter neîntemeiat, ilegal și disproporționat și va afecta libertatea de circulație a persoanelor*[211].

Prin Decizia CSJ nr.2rc-395/2016 din 18.05.2016, examinată supra s-a considerat inadmisibilă aplicarea interdicției de a părăsi țara, întemeiată pe-seama art. 175 din CPC.

Așa cum am menționat, o asemenea măsură este prevăzută expres în Legea insolvabilității. Mai mult ca atât, prevederile relevante ale Legii insolvabilității, care permite aplicarea acestei interdicții, au fost supuse verificării de constituționalitate. Prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 21 din 04.08.2020 s-a considerat constituțional art. 84 din Legea insolvabilității, dar s-a considerat neconstituțională omisiunea de reglementare a unei durate maxime a interdicției aplicate. În argumentarea soluției de constituționalitate s-a argumentat *inter alia* că se urmărește un scop legitim de apărare a intereselor creditorilor.

Autorii din Federația Rusă se expun asupra posibilității de a aplica această interdicție în calitate de măsură de asigurare a acțiunii[212].

---

[209] Decizia Curții de Apel Chișinău nr.2r-762/16 din 18.04.2016, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md

[210] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 3r-240/15 din 04.11.2015, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

[211] FILINCOVA Svetlana, BELEI Elena, op.cit., pag.166.

[212] Васьковский Е.В. Учебеник граждансого процесса, Из. Зерцало, 2003, ISBN 5-8078-0090-7 pag. 313.

Codul de Procedură Civilă german[213] admite aplicarea arestului față de debitor atunci când acesta se eschivează de la comunicarea bunurilor sale sau oferă informații neveridice cu privire la acestea, ceea ce ar fi măsură mult mai aspră decât interdicția de a părăsi țara.

Având în vedere că legiuitorul a permis expres unui judecător să aplice oricare măsuri pe care le consideră necesare pentru a asigura scopul prevăzut în art.174 CPC, considerăm că o asemenea măsură de asigurare a acțiunii nu poate fi considerată *ab initio* inadmisibilă, dar va trebui aplicată cu o deosebită precauție.

c) Obligarea de a nu crea obstacole, impedimente a fost menționată în Nota informativă a Curții Supreme de Justiţie privind unele întrebări ce apar în practică la aplicarea de către instanțele judecătorești a măsurilor de asigurare[214]. În calitate de exemplu am putea oferi o altă cauză civilă[215] în care reclamantul contestă o serie de acte administrative, dar, în esență, solicită recunoașterea servituții de trecere. Curtea de Apel Chișinău a asigurat acțiunea și a obligat, în acest sens, pârâtul să asigure accesul la intrarea pe terenul aferent al imobilului de pe adresa indicată, cât și la drumul public asfaltat de acces inclus în terenul indicat prin eliberarea trecerii pe aceste terenuri (prin redeplasarea deșeurilor, a materialelor de construcție). Legalitatea acestei măsuri a fost confirmată și de Curtea Supremă de Justiție. De menționat că, prin această măsură de asigurare, pârâtul a fost obligat nu doar să se abțină de la acțiuni care creează obstacole, dar a fost obligat și la acțiuni active – redeplasarea deșeurilor/materialelor de construcție.

Dacă reclamantul nu ar putea trece spre terenul său, atunci acesta este efectiv lipsit de dreptul de a se folosi de bunul său, deci, este o ingerință în dreptul de proprietate. Considerăm că neaplicarea acestei măsuri de asigurare ar face imposibilă repunerea totală în drepturi a reclamantului chiar și dacă s-ar admite acțiunea, ori acesta nu a putut folosi bunul său pe perioada litigiului fiindcă nu a putut beneficia de servitutea pe care, după cum s-a dovedit, a avut-o.

d) Suspendarea contractului civil este o altă măsură de asigurare a acțiunii, care nu este prevăzută de legislație. După efecte este similară cu măsura prevăzută în Codul Administrativ (art. 214), dar este diferită după obiect. Astfel, dacă în privința măsurii prevăzute în Codul Administrativ este vorba de suspendarea unui **act administrativ**, atunci în acest caz este vorba de suspendarea efectelor unui **contract civil**. O asemenea măsură ar fi justificată atunci când se contestă valabilitatea contractului. Este de la sine înțeles că pe parcursul examinării litigiului

[213] art. 933, 802g, 802h și 802j din Codul de procedură civilă a Germaniei, [citat 10.02.2023] Disponibil: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/englisch_zpo.pdf

[214] Nota informativă a Curţii Supremă de Justiţie privind unele întrebări ce apar în practică la aplicarea de către instanţele judecătoreşti a măsurilor de asigurare, defineşte măsurile de asigurare, Accesat la 26.10.2017 la adresa web: http://www.csj.md/admin/public/uploads/Privind%20aplicarea%20m%C4%83surilor%20de%20asigurare.doc

[215] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 3r-14/18 din 18.04.2018, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

contractul s-ar putea executa de o anumită parte interesată. În privința anumitor contracte executate definitiv, anularea nu ar mai avea vreo-un impact real, or, repunerea părților în situația inițială devine excesiv de costisitoare. Ca exemplu putem indica executarea lucrărilor de asfaltare. Dacă prin hotărâre se va constata că acest contract este nul, dar a fost deja executat, devine deosebit de complicată repunerea părților în situație inițială și pare justificată suspendarea acestuia. În același timp, instanța, când decide aplicarea măsurii de asigurare, trebuie să verifice și balanța de inconveniențe. Astfel, în măsura în care aplicarea măsurilor de asigurare poate afecta un interes public (de exemplu, dreptul cetățenilor de a folosi un anumit drum), atunci instanța poate să respingă solicitarea privind instituirea unor astfel de măsuri. Un asemenea argument a fost expus într-o cauză civilă[216] în care reclamantul contesta neadmiterea sa la licitația privind selectarea unei companii care să furnizeze carnete pentru pașaport cu cip integrat. Concomitent, a cerut asigurarea acțiunii prin suspendarea procedurii de încheiere de către ÎS CRIS Registru a contractului de procurare a carnetelor de pașapoarte cu cip integrat cu câștigătorul desemnat. Curtea de Apel a admis inițial această solicitare, iar peste 5 zile a anulat-o la cererea pârâtului. Curtea Supremă de Justiție a menținut ultima încheiere, motivând că prin admiterea cererii de asigurare a acțiunii vor fi afectate drepturile autorităților, dar și a cetățenilor Republicii Moldova, fiind posibile pagube iminente.

Pe rolul Curții de Apel Chișinău, într-o cauză[217] în care s-a contestat un contract de vânzare-cumpărare a unor spații comerciale și contractul subsecvent de locațiune a acelor spații încheiate de noul proprietar, s-a cerut suspendarea executării ambelor contracte. Instanța a admis aceste măsuri, care, însă, au fost anulate de Curtea Supremă de Justiție.

În fine, suspendarea executării unui contract trebuie să fie la fel de întemeiată, precum suspendarea unui act administrativ individual defavorabil.

e) Obligarea la reperfectarea unei licențe a fost dispusă într-o cauză[218] în care reclamantul, o companie farmaceutică din Republica Moldova, care deținea licență de activitate valabilă până în 2024, a contestat refuzul Agenției Medicamentului și Dispozitivelor Medicale de a reperfecta licența cu includerea în anexa la licență a subdiviziunilor nou-create, adică a unor noi farmacii. Reclamantul a cerut emiterea unei ordonanțe provizorii prin care să fie obligată autoritatea să reperfecteze licența în modul solicitat în acțiune. Instanța a admis această solicitare, însă Curtea de Apel a casat ordonanța emisă, motivând că solicitantul nu a argumentat existența unor suspiciuni serioase de ilegalitate și nici pericolul unor pagube iminente. La o nouă solicitare,

[216] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 3r-69/13 din 13.02.2013, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
[217] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2rc-27/17 din 25.01.2017, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
[218] Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani nr.3-69/2021 din 13.04.2021

reclamantul a argumentat că, în virtutea licenței deținute, a avut o speranță legitimă că poate să deschidă și să amenajeze activitatea unor noi subdiviziuni-farmacii care să aducă profit. Pentru deschiderea lor au fost alocate mijloace bănești atât în scopul amenajării, cât și în scopul creării unui stoc de preparate farmaceutice în fiecare dintre farmacii. Imposibilitatea de a activa va duce la expirarea termenului de valabilitate a produselor farmaceutice, astfel, chiar dacă se va admite acțiunea și pârâtul va elibera licența, aceasta nu va mai fi suficient pentru a repune în drepturi pe reclamant. Instanța din nou a admis măsura de asigurare care a rămas în vigoare și a fost executată.

f) Transmiterea provizorie a copiilor în grija unuia dintre părinți a fost dispusă într-o cauză care a ajuns la CtEDO – Tocarenco vs RM[219]. În cadrul procedurilor naționale, Curtea de Apel Chișinău, într-o cauză privind divorțul și stabilirea domiciliului copilului minor, a dispus de a transmite copilul în supravegherea și îngrijirea mamei până la examinarea cauzei în fond. RM a fost condamnată pentru neexecutarea în termen rezonabil a acestei încheieri privind măsurile de asigurare.

Prin expunerea făcută în acest subparagraf, nu pretindem să epuizăm întreg subiectul. Atât părțile, cât și instanța, în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei, pot considera de cuviință să aplice oricare dintre măsurile de asigurare pe care le-ar considera necesare în vederea asigurării executării unei hotărâri definitive, și, în acest sens, enumerarea făcută pe parcursul prezentului paragraf nu poate fi exhaustivă și definitivă. În același timp, alegerea măsurii de asigurare trebuie să fie condiționată atât de satisfacerea scopului, cât și de obiectul acțiunii.

2.3. Măsuri de asigurare a acțiunii în alte state

În România sunt reglementate trei măsuri de asigurare a acțiunii:

1. **Sechestrul asigurator** – reglementat în art. 952-969 Codul de Procedură Civilă din România și constă în ”*indisponibilizarea bunurilor mobile sau/și imobile urmăribile ale debitorului aflate în posesia acestuia sau a unui terț, în scopul valorificării lor în momentul în care creditorul unei sume de bani va obține un titlu executoriu*”. Această măsură corespunde în esență cu interdicția de înstrăinare din Republica Moldova sau, așa cum am menționat supra, cu efectele pe care părțile le doresc atunci când solicită aplicarea sechestrului în RM.

2. **Sechestrul judiciar** – reglementat în art. 972-977 Codul de Procedură Civilă din România, ce „*constă în indisponibilizarea bunurilor ce formează obiectul litigiului sau, în*

[219] Hotărârea CtEDO din 04.11.2014 în cauza Tocarenco c. Republica Moldova, cererea nr.769/13

condițiile legii, a altor bunuri, prin încredințarea pazei acestora unui administrator sechestru" și corespunde integral cu noțiunea sechestrului din legislația civilă a RM.

3. **Poprirea asiguratorie** – reglementată la art. 970-971 Cod de Procedură Civilă din România, ce constă în aplicarea regulilor sechestrului asigurator cu privire la bunul pe care un terț trebuie sau va trebui să o plătească către pârât. Ca efect al popririi asiguratorii, terțul (debitorul pârâtului) va trebui să se abțină de la plata către creditorul său – pârâtul. Dacă reclamantul obține titlu executoriu față de pârât, atunci poprirea asiguratorie se transformă de drept în poprire executorie și reclamantul va putea cere terțului poprit plata direct către sine în temeiul titlului executoriu cu privire la pârât (creditorul terțului poprit).

De menționat că poprirea este reglementată și în Legea insolvabilității a RM. Aceasta are, însă, diferențe esențiale, precum: a) nu este măsură asiguratorie, ci o procedură simplificată (a nu confunda cu procedura în ordonanță din CPC al RM) în cadrul procesului de insolvabilitate de urmărire a debitorilor debitorului insolvabil; b) poprirea se înființează de creditorul celui poprit, dar nu de către creditorul creditorului celui poprit.

Poprirea asiguratorie se mai aseamănă cu acțiunea oblică reglementată în art. 892-894 Cod Civil al RM, cu diferența că: a) aceasta nu este o măsură asiguratorie; b) debitorul debitorului nu va fi ținut să plătească direct creditorului care intentează acțiunea oblică, ci propriului creditor.

La fel, există o anumită asemănare și cu măsura reglementată în art. 175 alin.1 lit. c) CPC al RM. În partea inițială de acțiune a popririi asiguratorii, am putea considera că sunt identice. În dezvoltarea ulterioară, însă, poprirea asiguratorie se poate transforma în poprire executorie așa cum s-a prezentat mai sus. În RM nu există acest mecanism, ci doar unul asemănător ca efect, dar distinct ca natură, când executorul judecătoresc, independent de aplicarea măsurii prevăzute la art. 175 alin. 1 lit. c) CPC al RM, poate, în temeiul art. 22 alin.1 lit. t) din Codul de executare al RM, *"să urmărească mijloacele bănești și bunurile debitorului care se află la terți, inclusiv în instituții financiare"*.

Pe lângă cele trei măsuri de asigurare prevăzute expres de legislația română, trebui să acordăm atenție și următoarelor două care deși sunt reglementate distinct, au o natură foarte asemănătoare cu măsurile de asigurare.

4. **Interzicerea încălcării sau încetarea provizorie a încălcării dreptului de proprietate intelectuală și luarea măsurilor necesare pentru a asigura conservarea probelor** – reglementate în art. 979 Cod de Procedură Civilă din România. În esență, se aseamănă cu cele din legislația Republicii Moldova.

5. **Ordonanța președințială** – reglementată în art. 997-1002 din Codul de Procedură Civilă din România. Aceasta este reglementată ca un fel de procedură distinct, și care, în esență, se rezumă la posibilitatea instanței care nu are în examinare fondul cauzei, de a ordona, în cazuri grabnice, măsuri provizorii pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere, pentru prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara, precum și pentru înlăturarea piedicilor impedimentelor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări. Prin ordonanța președințială nu se pot dispune măsuri care să rezolve litigiul în fond și nici măsuri a căror executare nu ar mai face posibilă restabilirea situației de fapt. Acest instrument poate fi utilizat într-o varietate mare de raporturi civile, cu condiția că situația satisface condițiile de admisibilitate a unei asemenea intervenții.

În Federația Rusă, Codul de Procedură Civilă[220] reglementează exact aceleași măsuri de asigurare ca și în art. 175 CPC al Republicii Moldova, plus măsura de asigurare reglementată în art. 114 alin. 1 lit. a) coroborat cu alin. 2 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, care au fost deja examinate supra.

În doctrina de specialitate din Federația Rusă au mai fost amintite și alte măsuri de asigurare care prezintă interes, precum:

6. **Obligarea pârâtului la achitarea cu titlu provizoriu a pensiei alimentare pentru copilul minor** în litigii privind încasarea acesteia.[221] Aceasta coincide, într-o anumită măsură, cu obiectul litigiului, dar aplicarea ei este justificată dacă pârâtul nu neagă paternitatea sa, iar reclamantul argumentează că în lipsa unei asemenea măsuri pot fi afectate interesele copilului. De fapt, într-o asemenea situație, pârâtul oricum va fi ținut să achite pensia alimentară, disputabil fiind doar cuantumul. Astfel, întru asigurarea interesului superior al copilului minor considerăm justificată obligarea pârâtului să achite cu titlu provizoriu o anumită sumă lunară cu titlu de pensie alimentară, iar la pronunțarea hotărârii și stabilirea sumei exacte a pensiei alimentare, instanța va face calculele corespunzătoare și va determina cât urmează să achite pârâtul pentru viitor. Un exercițiu similar este efectuat de instanțe în cauzele penale când, din termenul închisorii aplicată prin sentință, se exclud perioadele de aflare a condamnatului în arest. Situații asemănătoare pot fi întâlnite în contencios administrativ național prin intermediul ordonanțelor provizorii.

[220] Codul de procedură civilă al Federației Ruse adoptat la 30.10.2002, [citat 10.02.2023] Disponibil https://rulaws.ru/gpk-rf/Razdel-II/Glava-13/Statya-139/

[221] ДОБРОВОЛЬСКИЙ, Андрей, Основные проблемы исковой формы защиты права Изд-во Моск. ун-та, 1979. pag. 126.

7. **Fidejusiunea judiciară**[222] – existentă în Federația Rusă, în care o persoană terță litigiului își asumă obligația de a achita suma ce va fi adjudecată reclamantului prin hotărârea judecătorească. Aceasta poate fi simplă atunci când obligația sa se referă doar la suma ce va fi stabilită sau urgentă – atunci când fidejusorul se obligă să achite suma stabilită imediat ce acestuia îi va fi prezentată somația de executare. În acest context, am putea afirma că asemenea măsură este întâlnită și în Republica Moldova sub forma garanțiilor personale, ce pot fi oferite cu ocazia aplicării măsurii prevăzute de art. 114 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe.

Autorii din Federația Rusă[223] indică și alte interdicții aplicabile:

- de a se instala cu traiul pe o anumită suprafața locativă;
- de a strămuta peretele despărțitor între două încăperi locative;
- de a efectua modificări în planul unui apartament ș.a.

Acestea, în principiu, ar fi aplicabile și conform art. 175 alin. 1 lit. b) CPC al RM.

În Germania, Codul de Procedură Civilă[224] recunoaște expres următoarele măsuri de asigurare:

−Sechestrul asupra bunurilor potențialului debitor (art. 916 CPC German) și arestul debitorului (art. 933, 802g, 802h și 802j CPC German). Sechestrul este similar cu cel din legislația Republicii Moldova. Arestul debitorului operează atunci când acesta se eschivează de la comunicarea bunurilor sale sau oferă informații neveridice cu privire la acestea.

−Ordonanța provizorie pentru a institui anumite măsuri referitoare la drepturile în litigiu dacă schimbarea situației ar face imposibilă sau substanțial mai dificilă repunerea în dreptul adjudecat (art. 935, 940 CPC German). Instanța poate decide oricare dintre măsurile pe care le consideră necesare pentru atingerea scopului (art. 938 CPC German).

În India, Codul de Procedură Civilă[225] prevede posibilitatea de a dispune următoarele măsuri de asigurare:

− Un ordin prin care să prevină risipirea, distrugerea, înstrăinarea, deplasarea sau dispoziția asupra bunurilor sau prevenirea oricăror alte acțiuni care ar putea dăuna reclamantului.

− Vânzarea provizorie a bunurilor aflate în litigiu dacă acestea sunt în mod natural perisabile sau pot să dispară, sau, în alte cazuri, când există suficiente motive ca așa să fie preferabil.

---

[222] ВАСЬКОВСКИЙ Евгений., Учебник гражданского процесса, изд. Зерцало 2003, pag. 312-314.
[223] ТРЕУШНИКОВ Михаил, op.cit., pag. 205.
[224] Codul de procedură civilă a Germaniei, [citat 10.02.2023] Disponibil: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/englisch_zpo.pdf
[225] Codul de procedură civilă al Indiei, 1908 (act.nr.5 din 1908), [citat 10.02.2023] Disponibil: https://www.ma-law.org.pk/pdflaw/CODE%20OF%20CIVIL%20PROCEDURE%201908.pdf

− Ordin cu privire la conservarea sau inspectarea unei proprietăți care face obiectul cauzei sau care are legătură cu obiectul cauzei, cu permisiunea accesului unor anumite peroane și cu dreptul de a ridica mostre sau a efectua anumite experimente.

− Ordin prin care să interzică continuarea încălcării unui contract sau a unor alte acțiuni prejudiciabile, indiferent dacă s-a cerut sau nu repararea prejudiciului în legătură cu aceasta în cauze cu același obiect.

Codul de Procedură Civilă a **Elveției**[226] la art. 262 stabilește că ”*instanța poate dispune orice măsură provizorie corespunzătoare care să prevină un prejudiciu iminent, inclusiv: o interdicție; o ordonanță pentru a înlătura/remedia o încălcare; un ordin către un registrator (autoritate care ține un registrul) sau către un terț; executarea în natură; plata unei sume de bani în cazurile prevăzute de lege.”*

În Muntenegru, potrivit Legii privind executarea forțată și asigurarea acțiunii[227], se aplică următoarele măsuri:

− Constituirea și notarea unei garanții cu privire la bunurile mobile și imobile prin acordul părților (art. 262-267).

− Măsuri preventive (*previous measure*) (doar în cauze patrimoniale) (art. 272), ca:

a. inventarierea bunurilor mobile;

b. interdicția debitorului pârâtului de a da pârâtului bunuri sau bani;

c. interzicerea băncii de a plăti pârâtului sau terțului indicat de pârât bani în limita sumei pentru care s-a constituit măsura;

d. înregistrarea provizorie a unei garanții în registrul bunurilor imobile;

e. sechestrarea valorilor mobiliare sau a participațiilor în societăți comerciale.

− Măsuri provizorii (*interim reliefs*) (art. 278-286), ca:

a. interdicția pârâtului de a dispune de bunurile mobile și obligația de a asigura integritatea acestora;

b. interdicția de a dispune sau greva valori mobiliare în societăți comerciale cu înregistrarea interdicției în registrul respectiv;

c. interdicția de a înstrăina sau greva bunurile imobile sau alte drepturi asupra imobilelor cu înscrierea în registrul bunurilor imobile;

d. interdicția debitorului pârâtului de a da pârâtului bunuri sau bani;

[226]Codul de Procedură Civilă al Elveției, [citat 10.02.2023] Disponibil: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2010/262/en

[227] Law on enforcement and securing of claims, [citat 10.02.2023] Disponibil: https://wipolex-res.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/me/me031en.html

e. interzicerea băncii de a plăti pârâtului sau terțului indicat de pârât bani în limita sumei pentru care s-a constituit măsura;

f. cauțiunea sau garanția în loc de măsuri provizorii.

Măsuri de asigurare practicate în dreptul anglo-saxon

Statele Unite al Americii, în Regulile Federale cu privire la procedura civilă[228], reglementează sechestrul proprietății și persoanei (arestul); interdicțiile și garanțiile ca măsuri de asigurare a acțiunii.

Regatul Unit al Marii Britanii, în Regulile de Procedură Civilă[229], la regula nr.25.1, enumeră o listă impunătoare de măsuri provizorii, precum: interdicții, ordonanțe (1. privind reținerea, transmiterea spre păstrare, conservarea unor bunuri; 2. privind inspectarea/cercetarea unui bun; 3.privind efectuarea unui experiment pe/în sau cu bun; 4. privind vânzarea bunurilor perisabile; 5. pentru prelevarea de mostre dintr-un anumită proprietate; 6. privind achitarea veniturilor generate de un anumit bun până la soluționarea cauzei); ordin privind acordarea permisiunii unei anumite persoane de a avea acces într-un imobil pentru a executa o ordonanță; freezing order (privind interzicerea unei părți să deplaseze bunurile în afara jurisdicției curții; interzicerea părții să dispună de orice bunuri din sau din afara jurisdicției), ordin privind obligarea unei părți să comunice informație despre locul unde se află bunuri cu privire la care poate fi aplicată freezing order; ordin (search order) prin care obligă o parte să-i permită celeilalte părți accesul într-o clădire sau pe un teren pentru ca aceasta să poată colecta probele necesare[230]; ordin anterior depunerii acțiunii privind prezentarea actelor sau permisiunea de a inspecta un anumit bun[231]; ordin de plată a unor sume de bani; ordin privind plata unei sume de bani la contul curții sau prezentarea altor garanții echivalente în schimbul căreia acesta va primi cu titlu provizoriu

[228] Federal Rules of Civil Procedure, Lexis Nexis, ISBN 978-0820561271, 2004.

[229] Regulile de Procedură Civilă a Marii Britanii, [citat 10.02.2023] Disponibil https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part25

[230] Cu privire la această măsură autorul autohton Bîcu Adelina pe bună dreptate menționa că reprezintă niște veritabile percheziții, a se vedea Băcu A., Măsurile de asigurare în procesul civil englez, în International Scientific Conference "30 Years Of Economic Reforms In The Republic Of Moldova: Economic Progress Via Innovation And Competitiveness", Chișinău 2021, pag. 276.

[231] O modalitatea a acestei măsuri a fost aplicată în cauza Norwich Pharmacal Co v Customs and Excise Commissioners [1973] UKHL 6 (26 June 1973), [citat 10.02.2023] Disponibil http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/1973/6.html în care reclamantul este o corporație farmaceutică din SUA care deține un brevet pentru un produs farmaceutic care se amestecă în hrana unor păsări. Reclamantul suspectează că unele companii din Marea Britanie importă același preparat, dar contrafăcut. Reclamantul nu cunoaște cine anume importă respectivul preparat și dorește ca Serviciile Vamale (dar și alte autorități pârâte) să pună la dispoziția reclamantului documentele privind importurile de acest preparat pentru a identifica cine sunt importatorii și pentru ca ulterior să poată înainta o acțiune împotriva lor. Instanța a acceptat această măsură, în pofida faptului că pe atunci ea nu era reglementată.

bunul a cărui revendicare o cere; ordin în cauzele privind proprietatea intelectuală prin care persoana care încalcă dreptul poate să îi fie permisă continuarea acțiunilor sale cu condiția depunerii garanțiilor.

Pe lângă această listă impunătoare de măsuri expres prevăzute, legea permite instanței să ia orice măsură consideră necesară. De asemenea, vom propune și unele măsuri aplicate în spețe concrete, care, în opinia noastră[232], merită atenție din perspectiva circumstanțelor în care au fost emise și a scopului urmărit.

Anti-enforcement injuction – interdicția aplicată reclamantului de a recunoaște și executa pe teritoriul Marii Britanii a unei hotărâri judecătorești irevocabile emisă în Federația Rusă până la examinarea cauzei aflate pe rolul instanței Marii Britanii în Cauza[233] Bank St Petersburg OJSC vs Vitaly Arkahgelsky, dispusă de Curtea de Apel în Marea Britanie. Pârâtul a motivat solicitarea unei asemenea măsuri de asigurare prin faptul că acea hotărâre a fost obținută de reclamant prin fraudă, și după inițierea mai multor cauze între aceleași părți, dar în diverse jurisdicții, ambele părți au ales ca instanțele Marii Britanii să dețină competența exclusivă de a soluționa litigiile existente între părți. Inițial, solicitarea pârâtului în admiterea unei asemenea măsuri a fost respinsă de instanța de fond, motivând că o asemenea măsură ar fi o ingerință în jurisdicția unui alt stat. Totuși, instanța de apel, admițând contestația pârâtului a dispus aplicarea acestei măsuri și a explicat că o asemenea măsură nu afectează jurisdicția străină, ci doar pe reclamant, căruia nu i se permite să continue careva proceduri de recunoaștere și executare silită a hotărârii emisă de instanța din Federația Rusă, precum și să nu inițieze alte proceduri în acest sens. Așa cum explică practicienii din Marea Britanie, o astfel de măsură este dispusă deosebit de rar, fiind pentru prima dată emisă în anul 1928 și aplicată ulterior de foarte puține ori până în cauza sus descrisă[234].

În această ordine de idei, menționăm că practica engleză cunoaște și măsura prin care se interzice unei părți inițierea unor proceduri judiciare în Marea Britanie sau în alte jurisdicții (după caz), cunoscută sub numele de **anti-suit injunction**.

Într-o altă cauză, examinată de instanțele judecătorești din Mare Britanie – AB v CD[235], reclamantul a solicitat **obligarea pârâtului de a executa contractul până la finisarea examinării**

---

[232] Botnari Veaceslav. Practici netradiționale ale altor state în asigurarea acțiunii civile. In: Integrare prin cercetare și inovare.: Științe juridice, Ed. 1, 8-9 noiembrie 2018, CEP USM, 2018. ISBN 978-9975-142-50-2, pag.322

[233] Cauza Bank St Petersburg Ojsc & Anor v Arkhangelsky & Ors (Rev 1) [2014] EWCA Civ 593 (14 May 2014). Accesat la 16.06.2018: http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2014/593.html

[234] Luke Pardey, The court of appeal grants rare anti-enforcement injunction,. [citat 10.02.2023] Disponibil: http://theinjunctionsblog.com/the-court-of-appeal-grants-rare-anti-enforcement-injunction/

[235] AB v CD [2014] EWCA Civ 229 (06 March 2014). [citat 16.06.2018]. Disponibil:: http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2014/229.html

în fond a cauzei. La originea cauzei se aflau raporturile contractuale între părți în baza cărora reclamantul primea de la pârât un drept (licență) de a face comerț online pe o anumită piață. După o anumită perioadă de derulare a contractului, pârâtul i-a comunicat reclamantului că va înceta furnizarea dreptului la licență reclamantului. Conform condițiilor contractuale, prejudiciile pe care reclamantul le putea solicita de la pârât în cazul neexecutării contractului erau limitate. Disputele între părți urmau a fi soluționate în arbitraj. Astfel, reclamantul s-a adresat în arbitraj cu solicitarea de a obliga pârâtul la executarea contractului. În același timp, a depus în instanță solicitarea de a obliga pârâtul să execute contractul până când arbitrajul se va expune în fond asupra pretenției sale. În motivarea solicitării s-a invocat că în măsura în care prejudiciile, ce pot fi solicitate de reclamant de la pârât pentru neexecutare contractului, sunt limitate, atunci, chiar dacă arbitrajul îi va da câștig de cauză, o ulterioară acțiune în compensarea prejudiciilor nu ar fi pe măsură să repare prejudiciile ce ar putea fi cauzate acestuia. Astfel, pentru a se asigura că nu va suferi un prejudiciu ce nu va putea fi reparat prin admiterea pretențiilor sale în arbitraj, dar nici printr-o acțiune ulterioară în compensarea prejudiciilor, a fost înaintată o asemenea solicitare. Este de menționat că în instanțele naționale, admiterea unei asemenea măsuri de asigurare ar fi din start interpretată ca fiind similară cu obiectul acțiunii și, deci, nu va putea fi admisă. În Marea Britanie, în prima instanță, aplicarea acestei măsuri de asigurare a fost refuzată, dar motivând că compensarea prejudiciilor materiale ce vor surveni va fi un remediu suficient pentru a-l repune pe reclamant în drepturi. Curtea de Apel, însă, a emis o altă soluție, explicând că: obligația primară a unor părți contractante este de a executa contractul, iar obligația de a plăti despăgubiri pentru neexecutare este una secundară. În același timp, înțelegerea de a limita răspunderea pecuniară a părților pentru neexecutarea contractului nu poate fi o scuză pentru a nu executa. Astfel, Curtea a menționat că ar fi injust ca să nu impună această măsură de asigurare în situația în care una dintre părți, în mod grosolan și cinic, încalcă contractul, iar cealaltă parte va fi în imposibilitate de a-și repara prejudiciile real suportate.

În continuare vom prezenta o cauză[236]/[237] non comercială în care soția și copilul de 9 ani al unui bărbat acuzat și condamnat de hărțuire sexuală a unor alți copii au solicitat **măsură de asigurare sub forma interdicției de a se apropia mai aproape de 100 m de locuința, automobilul sau alt loc unde se află ea sau copilul, precum și interdicția de a o filma sau fotografia pe ea, copilul, casa sau automobilul în care se vor deplasa.** Interdicția a fost aplicată

[236] Kerner v WX & Anor [2015] EWHC 1247 (QB) (06 May 2015). [citat 16.06.2018]. Disponibil: http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/QB/2015/1247.html

[237] Kerner v WX & Anor [2015] EWHC 128 (QB) (27 January 2015). [citat 16.06.2018]. Disponibil: http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/QB/2015/1247.html

față de două persoane necunoscute (reporteri/paparazzi), dar a căror fizic a fost descris de solicitantă. O perioadă îndelungată măsura de asigurare a fost menținută fără a fi cunoscute persoanele în cauză, iar reclamanta întreprindea numeroase tentative de a identifica acele persoane. După ce soțul reclamantei a revenit în casă, măsurile de asigurare au fost menținute în aceeași formulare. Instanța a constatat că de protecția pe care a instituit-o asupra reclamantei și copilului se va bucura și soțul acesteia în timpul când vor fi în apropierea lor, totuși, a argumentat că acest aspect nu înlătură motivele pentru care măsurile au fost instituite, și că, prin menținerea măsurilor aplicate, va asigura dreptul la viață privată și de familie a reclamantei și copilului ei, care, din cauza soțului, și mai ales în apropiere de acesta, s-ar putea să fie supuse unei hărțuieli din partea persoanelor necunoscute.

Vom examina, în cele ce urmează, o cauză relativ recentă în care a fost dispusă o măsură asiguratorie inovativă sub forma de **obligație a pârâtului de a comunica din timp reclamantului despre intenția sa de a înstrăina sau angaja în oricare alte raporturi careva bunuri ale sale**. Această măsură de asigurare a fost dispusă în cauza Holyoake și alții vs Candy și alții[238]. În efectul acestei măsuri, reclamantul, care va cunoaște despre eventuala înstrăinare a bunului reclamantului, va putea, în dependență de efectul pe care îl va avea această înstrăinare asupra patrimoniului debitorului, să solicite instanței o interdicție de înstrăinare (sechestru) asupra acelui bun. Deși, pare a fi o măsură lipsită de eficacitate, totuși, dat fiind faptul că este una mai puțin invazivă, obținerea acesteia necesită argumente mai puțin convingătoare și mai puține probe decât ar fi fost necesare pentru obținerea unei interdicții de înstrăinare (sechestru), ceea ce poate fi uneori convenabil participanților. Noutatea acestei măsuri, în jurisprudența Marii Britanii consta în faptul că este dispusă de una singură. Anterior, asemenea măsuri erau dispuse doar împreună cu altele, cum ar fi, interdicțiile de înstrăinare, obligația de a comunica despre toate proprietățile ș.a.

Cu ocazia examinării cauzei Cartier International AG & Ors v British Sky Broadcasting Ltd & Ors am amintit despre blocking injuction care este echivalentă și cu interdicția prezentă în Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe din RM.

Totodată, am dori separat să menționăm despre noțiunea ”security for costs” care nu este o măsură clasică de asigurare a acțiunii, dar care se aseamănă cu acestea după esența sa. Conceptul dat presupune posibilitatea, de regulă, acordată pârâtului de a cere, de obicei, reclamantului oferirea unor garanții pentru cheltuielile de judecată ce vor fi suportate în proces. Imposibilitatea reclamantului de a furniza garanțiile solicitate de instanță vor duce la scoaterea de pe rol a cauzei.

[238] Holyoake & Anor v Candy & Ors [2016] EWHC 970 (Ch) (29 April 2016). [citat 16.06.2018]. Disponibil: http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Ch/2016/970.htm

Practica judiciară cunoaște reclamanți de rea-credință, care intentează procese de judecată în proceduri fără taxă de stat, în care, sub pretextul apărării unui pretins drept, de facto, ”șantajează” sau boicotează activitatea pârâților și intervenienților accesorii care li se alătură. De exemplu, contestarea actelor permisive pentru construire este o acțiune în contencios administrativ, care nu este supusă taxei de stat, dar care, în principal, afectează nu autoritatea, ci beneficiarul acestor acte administrative. În mod similar existau practici când reclamanții de rea-credință contestau acțiunile furnizorului de servicii comunale de conectare la aceste servicii a unor agenți economici[239], evident că respectivii agenți economici trebuiau atrași în proces, suportau cheltuieli de judecată pentru a constata ulterior că reclamantul, persoană fizică, era ”insolvabil”.

În opinia noastră, instituția de garantare a cheltuielilor de judecată este utilă și merită a fi implementată și în legislația RM, astfel încât atunci când pârâtul a suportat sau în mod previzibil va suporta cheltuieli considerabile în proces, iar reclamantul nu pare să aibă mijloace suficiente pentru satisfacerea lor, să poată cere aplicarea măsurilor de asigurare față de reclamant în limita cheltuielilor de judecată.

2.4. Deosebirea instituției asigurării acțiunii civile de alte instituții juridice asemănătoare

În legislația RM pot fi întâlnite o serie de instituții juridice care, după caracteristicile lor, sunt asemănătoare cu instituția asigurării acțiunii civile, dar care, după cum vom explica în continuare, fac parte dintr-o categorie diferită a instituțiilor juridice. În cele ce urmează vom supune unei analize comparative principalele instituții juridice, care, în opinia noastră, comportă anumite caracteristici comune cu cele ale instituției asigurării acțiunii.

Cele mai relevante cazuri, după părerea noastră, sunt:

a) Măsurile de asigurare în cadrul procesului penal. Sediul juridic ce reglementează posibilitatea de aplicare a măsurilor de asigurare în cadrul procesului penal este la art.13, 41, 55, 202-210 Cod de Procedură Penală[240]. În art.55 alin. 3 CPP al RM se menționează ”*Dacă există indici ai infracțiunii, organul de urmărire penală …ia măsuri în vederea asigurării acțiunii civile sau a unei eventuale confiscări a bunurilor dobândite ilicit.*” Totodată, conform art. 202 alin. 2 CPP al RM, ”*Măsurile asiguratorii pentru repararea prejudiciului cauzat de infracțiune, pentru eventuala confiscare specială a bunurilor, precum și pentru garantarea executării pedepsei amenzii constau în sechestrarea bunurilor mobile și imobile*”.

[239] În virtutea Legii contenciosului administrativ aplicabilă până la 01.04.20218, prestatorii de servicii comunale cu statut de monopol erau asimilați autorităților publice.
[240] Codul de procedură penală al RM, adoptat prin Legea nr.122 din 14.02.2003.

Astfel, unica măsură care poate fi aplicată este sechestrul asupra bunurilor. Cu toate că potrivit art. 55 din CPP ar reieși că măsurile se aplică de către organul de urmărire penală, în baza art. 13 alin. 2 și 41 din CPP, totuși această măsură trebuie autorizată de judecătorul de instrucție conform art. 205 alin. 2 din CPP, încât se poate afirma că unica autoritate abilitată cu drept de aplicare a unor măsuri de asigurare obligatorii pentru toți este instanța de judecată. În acest fel, se reconfirmă particularitatea respectivă, indicată în paragraful precedent din prezenta lucrare.

Din conținutul normelor citate rezultă că sechestru poate fi aplicat pentru asigurarea acțiunii civile (de reparare a prejudiciului cauzat prin infracțiune), pentru a asigura posibilitatea executării pedepsei amenzii și pentru a asigura posibilitatea confiscării speciale a bunurilor.

Astfel, apreciind asigurarea acțiunii în cadrul procesului penal, aceasta este asemănătoare cu asigurarea acțiunii ca instituție de drept în cadrul procesului civil doar atunci când se aplică pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune. Asemănarea se datorează faptului că repararea prejudiciului se realizează tot în acțiune civilă – fie că aceasta este înaintată în cadrul procesului penal, fie că, ulterior, în ordine civilă. Această opinie este împărtășită și de autorul autohton, dr. hab. în drept, ex-judecător la Curtea Constituțională, Igor Dolea, care, în Comentariu la Codul de Procedură Penală, explică *inter alia* că ”*sechestrarea bunurilor (n.a. – în procesele penale) se efectuează în corespundere cu normele procedurii civile*.[241] Evident că această afirmație trebuie însoțită și de remarca – ”*cu excepțiile stabilite de Codul de Procedură Penală*”. O asemenea concluzie este dictată inclusiv de prevederile art. 220 CPP: *”(1) Acţiunea civilă în procesul penal se soluționează în conformitate cu prevederile prezentului cod; (2) Normele procedurii civile şi normele procesului de mediere a litigiilor civile se aplică dacă ele nu contravin principiilor procesului penal şi dacă normele procesului penal nu prevăd asemenea reglementări.”*

Situația este, însă, diferită atunci când se asigură posibilitatea executării pedepsei amenzii sau a confiscării speciale. În acest caz se asigură posibilitatea executării unei sentințe penale, scop care nu se încadrează în instituția de asigurare a acțiunii prevăzute de legislația civilă. La fel, pentru a evidența și alte elemente ce deosebesc măsurile de asigurare în cadrul procesului penal de cele din procesul civil, menționăm că în procesul civil măsurile de asigurare se iau de instanță la solicitarea participanților, pe când în procesul penal apar anumiți subiecți distincți care vor solicita autorizarea acestor măsuri – procurorul și organul de urmărire penală.

[241] DOLEA Igor, Cod de procedură penală al Republicii Moldova: Comentariu aplicativ, Ed. Cartea Juridică, 2016, pag. 523.

b) Asigurarea probelor este o altă instituție care se aseamănă cu instituția asigurării acțiunii. Sediul juridic al instituției asigurării probelor în procesul civil se află la art. 127 și 127[1] CPC. Din conținutul articolelor menționate rezultă câteva deosebiri esențiale:

- asigurarea probelor se face cu scopul de a preveni dispariția ori imposibilitatea administrării unei probe utile pentru probarea corespunzătoare a unor pretenții. Adică, scopul este de a se garanta posibilitatea prezentării conținutului unei anumite probe în fața instanței în cadrul dezbaterilor judiciare, dacă această probă ar putea să dispară între timp. Acest scop este diferit de scopul urmărit prin asigurarea acțiunii – garantarea posibilității de a executa o hotărâre definitivă.

- Asigurarea probelor poate fi făcută în orice circumstanțe, chiar și înainte de începerea procesului judiciar prin intermediul executorilor judecătorești, notarilor sau a persoanelor oficiale din cadrul misiunilor diplomatice, pe când asigurarea acțiunii, doar în unele cazuri excepționale și expres prevăzute de lege[242], se poate realiza înainte de intentarea unei acțiuni civile și doar de către instanța de judecată.

c) Asigurarea executării documentului executoriu, prevăzută de art. 63 din Codul de executare al RM, este o instituție a dreptului procesual civil, dar care diferă esențial de asigurarea acțiunii civile. Astfel, în primul rând, asigurarea executării documentului executoriu, după cum reiese și din denumirea instituției, asigură un document executoriu existent spre deosebire de asigurarea acțiunii civile, care garantează posibilitatea executării unei potențiale hotărâri definitive necunoscute încă. Din art. 63 alin.1 Cod de executare rezultă că, pe lângă existența documentului executoriu, este necesar să fie intentată și o procedură de executare – doar atunci fiind posibil de asigurat executarea documentului executoriu, această fază fiind una ulterioară examinării acțiunii civile de către o instanță judiciară.

La fel, este necesar să menționăm că asigurarea executării documentului executoriu este o măsură care se aplică exclusiv de către executorul judecătoresc, spre deosebire de asigurarea acțiunii civile, care nu se aplică niciodată de executorul judecătoresc.

Asigurând acțiunea civilă, instanța poate aplica orice măsuri care ar corespunde obiectului acțiunii și scopului. Măsurile de asigurare a documentului executoriu sunt limitate și sunt expres prevăzute de lege.

Anticipând ordinea de expunere a subiectelor în prezenta lucrare, menționăm că asigurarea acțiunii civile se face în limita revendicărilor din acțiune, fapt expres indicat atât în CPC,[243] cât și

[242] Art. 22 din Legea nr.64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare; art. 114 Legea nr.230 din 28.07.2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe.
[243] Art. 175 alin.2 din Codul de Procedură Civilă al RM, adoptat prin Legea nr. 225 din 30.05.2003.

în Codul de executare[244]. Asigurarea executării documentului executoriu, însă, nu este limitată la valoarea sau suma inclusă în documentul executoriu, deși executorul judecătoresc trebuie să se abțină de la crearea unor prejudicii care nu sunt necesare.

În fine, cu toate că există aceste deosebiri între instituțiile comparate, este, indubitabil, faptul că punctul de intersecție al celor două îl reprezintă finalitatea pe care o urmăresc ambele instituții – executarea întocmai a hotărârii definitive emise de instanța de judecată. Acesta este probabil și scopul suprem atât al persoanei în favoarea căreia se emite hotărârea, cât și al procesului civil în ansamblu; or, după cum am menționat, statul nu trebuie să garanteze doar drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi eficiente și practice.

d) Suspendarea licenței de emisie sau suspendarea dreptului de a difuza comunicări comerciale audiovizuale pentru o anumită perioadă – măsură prevăzută la art.84 alin.8^1, 9^1, 10, 10^3, 10^4 din Codul Serviciilor Media Audiovizuale al Republicii Moldova [245], fiind asemănătoare cu suspendarea pe care o poate aplica și instanța de judecată ca măsură de asigurare a acțiunii, însă are o natură distinctă. Elementul care stă la baza distincției de sancțiunea pe care o aplică Consiliul Coordonator al Audiovizualului este scopul urmărit. Astfel, spre deosebire de scopul de garantare pe care îl urmărește asigurarea acțiunii civile, aplicarea măsurii prevăzute de Codul Audiovizualului urmărește un alt scop – și anume punitiv și educativ. Adică, suspendarea licenței de emisie, reprezentând o sancțiune pentru radiodifuzor, urmărește scopul de a-l repune pe acesta în albia legalității atunci când s-au încălcat anumite norme juridice care au dus la aplicarea sancțiunii.

Este de menționat că suspendarea difuzării unui anumit conținut audiovizual concret ar putea fi aplicată ca măsură de asigurare într-o cauză privind apărarea onoarei, demnității sau reputației profesionale în scopul împiedicării de a difuza anumite informații care pot să nu fie adevărate. Însă, această situație este diferită prin faptul că nu se interzice difuzarea în general a oricăror comunicări audiovizuale, ci doar a unui conținut foarte exact determinat. La fel, este diferit și scopul – într-un caz el este sancționator, iar în altul preventiv.

Pentru interesul urmărit la această etapă a fost adus drept exemplu Suspendarea licenței de emisie, însă legi speciale pot să prevadă posibilitatea suspendării și a altor tipuri de acte permisive, toate în scop sancționator. Nu este scopul nostru să le identificăm exhaustiv pe toate, ele având trăsături comune cu exemplul abordat supra.

[244] Art. 27 alin.4 din Codul de executare al RM, adoptat prin Legea nr.443 din 24.12.2004.
[245] Codul Serviciilor Media Audiovizuale al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 174 din 08.11.2018.

e) Merită la acest aspect o atenție deosebită și **Procedura de Suspendare şi retragere a actelor permisive ce vizează activitatea de întreprinzător** reglementată în Capitolul B^3 din Codul de Procedură Civilă – art.278^{10} – 278^{14} din CPC.

În prim plan trebuie să remarcăm că **Suspendarea şi retragerea actelor permisive ce vizează activitatea de întreprinzător** conform Capitolului B^3 din Codul de Procedură Civilă constituie un fel de procedură civilă.

În același timp, asigurarea acțiunii civile nu este un fel de procedură, ci doar este o instituție juridică care poate fi aplicat în cadrul anumitor feluri de procedură.

Ținând cont de subiectul cercetat în acest studiu, suntem interesați în special de *Suspendarea actelor permisive ce vizează activitatea de întreprinzător* și mai puțin de retragerea acestora, deoarece suspendarea unor acte poate fi aplicată ca măsură de asigurare a acțiunii.[246]

Pentru a identifica deosebirea între aceste două instituții juridice, vom apela din nou la scopul realizării lor. Astfel, în cazul procedurii reglementate de Capitolul B^3 din Codul de Procedură Civilă, suspendarea reprezintă un scop în sine, pe când în cazul asigurării acțiunii suspendarea nu este un scop în sine, ci servește atingerii unui alt scop – cel de a garanta posibilitatea executării unei hotărâri judecătorești.

În acest sens, sunt diferite și temeiurile pentru care se poate dispune suspendarea. În cazul procedurii reglementate de CPC, suspendarea actului poate avea loc în cazurile prevăzute de lege și când autoritatea emitentă a actului nu este în drept să suspende acțiunea actului de sine stătător.

Totodată, suspendarea actului cu titlu de măsură de asigurare, de fiecare dată, are la bază prevederi privind asigurarea acțiunii civile, fie că ele sunt reglementate în CPC, fie în alte legi speciale.

f) Alte măsuri prevăzute de lege, care au anumite similitudini cu asigurarea acțiunii civile, reprezintă **măsurile ce garantează executarea obligațiilor civile.** Acestea, prioritar, sunt reglementate în Codul Civil[247] și reprezintă o serie de măsuri care au drept scop asigurarea unei sau a mai multor părți că un anumit act juridic va fi executat corespunzător. Fără a ne avânta în analiza varietăților măsurilor pe care le au la dispoziție participanții la circuitul civil pentru a asigura executarea obligațiilor civile, menționăm că acestea se deosebesc esențial de măsurile de asigurare a acțiunii civile.

[246] A se vedea art. 172 Cod Administrativ al Republicii Moldova.
[247] A se vedea în special Cartea a treia, Titlul I, Capitolul VI din Codul Civil al RM.

Astfel, în primul caz, este vorba de anumite măsuri care au fost reciproc agreate de către părți, pe când în cazul asigurării acțiunii măsurile de asigurare sunt aplicate la solicitarea unei părți și contrar voinței celeilalte, executarea ei fiind pasibilă realizării în mod silit.

Garantarea executării obligațiilor se aplică pentru a asigura executarea corespunzătoare a unei obligații deja cunoscute, stabilite de către părți, pe când în cazul asigurării acțiunii civile se dorește garantarea executării unei hotărâri necunoscute încă.

Garantarea executării obligațiilor are, în mod prioritar, scopul de a disciplina și responsabiliza participanții la circuitul civil, pentru ca aceștia să-și execute corespunzător obligațiile – adică are rolul de a preveni litigiile legate de neexecutare. Asigurarea acțiunii civile oferă o protecție ce ține a fi absolută și care, cu siguranță, va asigura/conserva condițiile necesare executării unei hotărâri definitive, dar nu mai are rolul de a evita un litigiu, ci de a garanta executarea soluției judecătorești ce va fi oferită pentru acest litigiu.

De asemenea, diferit este și mecanismul de aplicare: în cazul asigurării acțiunii civile – măsura se aplică forțat și imediat; iar în cazul garantării executării obligațiilor – măsura de garantare se aplică, de regulă, ulterior neexecutării obligației și se execută forțat doar în urma unei hotărâri judecătorești.

Asemănător, pentru ambele măsuri, este faptul că părțile doresc executarea corespunzătoare a unui act anume: fie că într-un caz este vorba de o hotărâre judecătorească sau în celălalt caz – de un contract.

g) Distincția de **clauzele asiguratorii** utilizate în contracte. Este de remarcat că literatura juridică cunoaște o multitudine de clauze asiguratorii în contractele comerciale. În prezenta cercetare științifică ne vom rezuma doar la deosebirea față de *clauzele valutare și cele de indexare.*

Clauzele valutare au ca scop menținerea valorii contractului prin înserarea unor mecanisme de reevaluare a prețului stabilit inițial în contract. Doctrina identifică mai multe tipuri de clauze valutare, printre care: clauza aur, clauza monovalutară, clauza valutară bazată pe un coș neinstituționalizat de valute, clauza valutară bazată pe un coș de valute instituționalizat. Toate acestea creează un mecanism de raportare a prețului contractului la anumite etaloane, care, după caz, pot fi o altă valută de referință, un coș de valute (instituționalizat sau neinstituționalizat, prețul aurului). În situația când valuta, în care a fost exprimat prețul contractului, își schimbă valoarea în comparație cu etalonul ales, prețul contractului urmează a fi recalculat în conformitate cu mecanismul agreat preventiv de părți.

Clauzele de indexare au ca scop, spre deosebire de cele valutare, actualizarea prețului la nivelul evoluției prețurilor pe piață la momentul efectuării plății. Literatura identifică mai multe

tipuri de clauze de indexare, precum: cu indexare unică, cu indexare generală sau cu indexare multiplă. Pentru aceasta, părțile stabilesc anumiți indicatori (prețul la unul sau mai multe produse de referință, indicatori globali, precum rata inflației etc.), evoluția cărora vor servi drept bază de indexare a prețului inițial stabilit în contract. La momentul efectuării plății, prețul stabilit în contract va fi ajustat în corespundere cu evoluția indicatorului preventiv agreat de părți.

După cum se observă din descrierea prezentată, clauzele asiguratorii au puține tangențe cu asigurarea acțiunii, comun, însă, putem evidenția faptul că ambele își doresc conservarea unei situații avute în vedere inițial în cazul în care se pot produce riscuri de natură să altereze fundamental rezultatul final. În cazul clauzelor asiguratorii, riscul a fost în alterarea valorii prețului, iar în cazul acțiunii civile – riscul constă în acțiunile sau inacțiunile prejudiciabile ale celeilalte părți.

h) În final, considerăm necesar de a prezenta deosebirea dintre instituția asigurării acțiunii și **contractul de asigurare**. Acesta este reglementat atât în Codul Civil[248], cât și în alte legi speciale[249].

De asemenea, este evidentă distincția acestora prin prisma faptului că fac parte din două ramuri de drept distincte. În același timp, atât persoana care solicită asigurarea acțiunii, cât și cea care solicită încheierea unui contract de asigurare urmărește scopul de a preveni anumite pagube pe care, posibil, le-ar avea de suportat în anumite circumstanțe ce nu depind de voința sa.

Distincția majoră este că în cazul instituției de drept procesual civil soluția este în înlăturarea riscului, iar în cazul instituției civile, acest risc este preluat de o terță persoană.

În cazul măsurilor de asigurare, riscul care planează asupra solicitantului depinde în mod direct de o altă persoană; în cazul contractelor de asigurare, însă, riscul, de regulă, este un eveniment incert a cărui survenire nu depinde neapărat de o persoană.

[248] Capitolul XXV din Titlul II, Cartea a treia Codul Civil al Republicii Moldova.

[249] Legea privind activitatea de asigurare sau de reasigurare nr.92 din 07.04.2022, Legea privind asigurarea subvenționată în agricultură nr.183 din 11.09.2020 , Legea cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă a transportatorilor față de călători nr.1553 din 25.02.1998, Legea privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto pentru pagube produse de autovehicule nr.106 din 21.04.2022.

Concluzii la capitolul 2

În urma studiului efectuat în acest capitol au fost identificate diferite criterii de clasificare a măsurilor de asigurare a acțiunii, dar, în același timp, a fost propusă și o clasificare proprie, fiind dezvoltată prin examinarea ulterioară a măsurilor de asigurare a acțiunii raportată la această clasificare.

Pe parcursul acestui capitol au fost trecute în revistă și explicate toate măsurile de asigurare prevăzute de legislația Republicii Moldova. La fel, au fost propuse spre examinare și măsurile de asigurare reglementate în legile altor state, care pot servi drept exemplu de flexibilitate și adaptare la realitățile contemporane atât pentru instanțe, cât și pentru practicieni.

O atenție sporită a fost atribuită cercetării măsurilor de asigurare din Republica Moldova, în deosebi a celor care se bucură de o popularitate sporită în practica judiciară.

Pe parcursul examinărilor au fost semnalate o serie de neconcordanțe legislative, care, în opinia autorului, necesită intervenție. Astfel, propunem operarea unor modificări a legislației, după cum urmează:

1. În art. 175 alin.1 lit. a) CPC după cuvântul ”bunurile” se introduce ”aflate în litigiu”.
2. În art.175[1] alin.1 CPC a înlocui numărul ”283[27]” cu ”435”.
3. În denumirea și în conținutul art. 176 CPC cuvântul ”*sechestru*” se înlocuieşte cu ”*măsuri de asigurare a acțiunii*” la forma corespunzătoare.
4. A completa art. 176 cu un alineat nou cu următorul conținut:

”(4) Ordinea prevăzută la alin.1 nu se aplică dacă acțiunea vizează un bun individual determinat.”

5. În art. 24 alin. 2 lit. d) din Legea insolvabilității după cuvântul ”*prescripției*” se introduce ”*extinctive și a*”.
6. În art. 84 alin.1 din Legea insolvabilității a înlocui ”*debitorul sau reprezentantul”* cu ”*membrii organelor de conducere ai debitorului*”.
7. În art. 114 alin.1 lit. b) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe – se exclude sintagma ”*sau confiscarea*”.
8. În art. 114 alin. 3 propoziția întâi din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe se exclud sintagmele ”*mobile și imobile*”, precum și sintagma ”, *inclusiv blocarea conturilor sale bancare și a altor active ale acesteia*”.
9. În art. 114 alin. 6 din Legea privind dreptul de autor și conexe a înlocui cuvântul ”*probelor*” cu ”*acțiunii*”.
10. Art. 64 alin. 1 lit.c) din Legea privind protecția desenelor și modelelor industriale va avea următorul conținut: ”*să aplice sechestru pe bunurile pârâtului. În acest scop, instanța de*

judecată poate obliga pârâtul să prezinte documentele bancare, financiare, comerciale sau altă informație relevantă."

11. Art. 68 alin. 1 lit. c) din Legea privind protecția mărcilor va avea următorul conținut – " *să aplice sechestru pe bunurile pârâtului. În acest scop, instanța de judecată poate obliga pârâtul să prezinte documentele bancare, financiare, comerciale sau altă informația relevantă*."

12. Art. 78 alin. 1 lit. c) din Legea privind protecția soiurilor de plante va avea următorul conținut: "*să aplice sechestru pe bunurile pârâtului. În acest scop, instanța de judecată poate obliga pârâtul să prezinte documentele bancare, financiare, comerciale sau altă informație relevantă*."

13. Art. 80 alin. 1 lit. c) din Legea privind protecția invențiilor va avea următorul conținut: "*să aplice sechestru pe bunurile pârâtului. În acest scop, instanța de judecată poate obliga pârâtul să prezinte documentele bancare, financiare, comerciale sau altă informație relevantă*."

14. Art. 54 alin. 1 lit. c) din Lege privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate va avea următorul conținut: "*să aplice sechestru pe bunurile pârâtului. În acest scop, instanța de judecată poate obliga pârâtul să prezinte documentele bancare, financiare, comerciale sau altă informație relevantă*."

15. Se mai propune introducerea în Codul de Procedură Civilă a unui articol nou cu următorul conținut:

"**Articolul 182[1].** Garanții pentru cheltuielile de judecată:

(1)Pârâtul și orice participant care s-a alăturat acestuia în proces poate cere reclamantului, în condițiile art.174-176 și/sau 182 alin.(1) - (1[1]) din prezentul Cod, instituirea unor măsuri de asigurare asupra reclamantului cu privire la cheltuielile de judecată ce vor fi suportate în proces, dacă există riscul ca reclamantul nu va putea compensa în termeni rezonabili cheltuielile de judecată ce vor fi adjudecate în cazul în care acțiunea va fi respinsă. În scopul prezentului alineat pot fi luate în considerație cheltuielile totale efectuate sau prognozate de toți solicitanții.

(2)Cererea adresată în condițiile alin.1 se examinează în contradictoriu, iar instanța decide asupra acesteia la intima convingere, reieșind din argumentele și probele participanților la proces, apreciind *prima facie* rezonabilitatea cheltuielilor invocate, precum și circumstanțele specifice ale cauzei.

(3)Instanța admite cererea menționată la alin.1 printr-o încheiere motivată care poate fi contestată separat cu recurs și dispune aplicarea față de reclamant a unei sau mai multor măsuri de asigurare a acțiunii cu indicarea limitelor aplicării lor, dar nu mai mult decât valoarea indicată de

solicitant. Se aplică *mutatis mundis* prevederile art.174-176,178,179,180,182 alin.2 și 3 din prezentul cod.

Analiza comparată a măsurilor de asigurare, stipulate în legislația Republicii Moldova și a altor state europene, SUA, Rusia etc., realizată de autor în acest capitol, a permis identificarea aspectelor comune, dar și deosebirile între instituțiile supuse examinării.

3. PROCEDURA ASIGURĂRII ACŢIUNII CIVILE

Procedura de asigurare a acțiunii civile și aplicarea măsurilor de asigurare sunt parte integrantă a procesului civil și, deci, se va realiza în baza aceloraşi principii generale caracteristice procedurii civile, cu excepțiile ce se consideră a fi determinante instituției în cauză. Astfel, în limitele stipulate la art. 174-182 CPC se vor aplica principiile stabilite de legiuitor la art.5, 9, 16 CPC și cele din Capitolul II al CPC. Este notabil că o aplicare redusă o are principiul contradictorialității, în condițiile în care acțiunea se asigură, de regulă, *ex parte*. În mod detailat, procedura de asigurare a acțiunii civile este reglementată la sediul instituției menționat mai sus – art. 174-182 CPC. În acest capitol ne propunem să analizăm normele legale ce reglementează această procedură, poziția CSJ în actele sale cu caracter explicativ și de recomandare, practica judiciară, precum și opiniile doctrinarilor referitor la subiectul analizat.

3.1.Solicitarea măsurilor de asigurare a acțiunii civile

În baza principiului disponibilității[250] și a art. 174[251] CPC, aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii este condiționată de solicitarea respectivă de către din partea participanții la proces. Dreptul de a solicita măsurile de asigurare este unul subiectiv și persoana interesată este liberă să apeleze sau nu la această prerogativă. Într-un mod similar s-au expus și autorii Manualului Judecătorului pentru cauzele civile, care au menționat că *„Asigurarea acțiunii se poate dispune doar dacă persoana interesată a cerut”.* Excepția de la regula expusă o constituie situațiile pentru care legea prevede posibilitatea aplicării din oficiu a măsurilor de asigurare, cum ar fi, cele prevăzute în art.24 din Legea insolvabilității. Menționăm că art.174 CPC operează cu noțiunea de *participanți la proces* și nu *părți.* În acest sens, potrivit pct. 3 al Hotărârii Plenului CSJ nr.32 din 24.10.2003, au dreptul de a solicita aplicarea măsurilor de asigurare atât părțile, cât și „*intervenienții, procurorul, persoanele care, conform art. 7 alin. 2, art. 73 și 74 CPC, sunt împuternicite să adreseze în instanță cereri în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unor persoane”.*

Discutând despre subiecții care pot depune o cerere privind asigurarea acțiunii, este de remarcat că o cerere parvenită de la un subiect care nu are acest drept trebuie respinsă fără a intra în fondul solicitărilor. Asigurarea acțiunii nu este un drept special al vreo-unui participant la proces, astfel încât el intră în capacitatea de folosință a drepturilor procedurale civile a oricărui

[250] A se vedea art. 27 alin. 1 CPC.
[251] Art. 174 CPC prevede „La cererea participanţilor la proces, judecătorul sau instanţa poate lua măsuri de asigurare a acţiunii…”

participant. Deci, posibilitatea solicitării măsurilor de asigurare nu se va aborda din perspectiva existenței în principiu a dreptului de a cere asigurare acțiunii, ci din perspectiva ca o asemenea solicitare să fie pasibilă de a fi admisă. Remarcăm că, potrivit art. 74 CPC, participanții la proces își apără interesele personal sau prin reprezentant. *A contrario,* un terț, chiar dacă este participant la proces, dar care nu este reprezentant, nu poate pretinde să exercite un drept procedural în interesele altcuiva sau, cu alte cuvinte, dacă nu justifică propriul interes. Astfel, exercitarea unui drept procedural atunci când admiterea sau respingerea solicitării nu va crea nici un efect asupra solicitantului nu poate fi admisă de instanță, anume deoarece solicitantul, deși, aparent are dreptul procesual respectiv, dar, tacit, întreprinde acțiuni în interesele altuia fără a fi împuternicit. Acest aspect nu a fost abordat în sursele examinate, însă justețea acestuia se va confirma în cele ce urmează.

Reclamantul este subiectul clasic care cere aplicarea măsurilor de asigurare a acțiuni. Acesta se regăsește în noțiunea de participanți, menționată la art. 174 CPC (a se vedea spre coroborare art. 55 și 59 CPC) și care, în mod natural, are un interes pentru aplicarea unor asemenea măsuri dacă situația o cere. Considerăm că interesul reclamantului este unul evident și nu cere o explicație suplimentară. Menționăm că prin Lege[252]/[253], Oficiul teritorial al Cancelariei de stat este abilitat expres cu dreptul de a cere suspendarea actelor administrative emise de autoritățile publice locale sau alte măsuri provizorii în cazul contestării acestora potrivit competențelor stabilite prin lege. De fapt, în situația prezentată, acest subiect are calitatea de reclamant și, respectiv, oricum ar fi avut dreptul de a cere măsuri de asigurare.

În unele cazuri și **pârâtul** ar putea cere aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii. De exemplu, atunci când obiectul cauzei este nulitatea unui contract de vânzare-cumpărare, în care pârâtul a fost cumpărătorul, cu repunerea părților în situația inițială. Efect al nulității contractului, pârâtul-cumpărător va trebui să restituie bunul, iar vânzătorul – prețul. Dacă se constată că vânzătorul ar putea irosi sau ascunde activele sale în dauna cumpărătorului, atunci măsurile de asigurare ar putea fi aplicate și la cererea pârâtului care, în mod evident, are interes în executarea efectivă a hotărârii judecătorești, chiar dacă va pierde procesul.

Intervenientul principal este persoana care formulează pretenții proprii asupra obiectului litigiului sau un drept legat de acesta. Conform art. 65 alin. 3 CPC, intervenientul principal are drepturi și obligații de reclamant. Mai mult, intervenientul principal, având pretenții proprii, are și un interes personal și direct în examinarea cauzei, precum și în posibilitatea reală de a executa

[252] art. 68-69 din Legea privind administrația publică locală nr.436 din 28.1.2006.
[253] pct. 9 alin. (2) lit. d) din Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea oficiilor teritoriale ale Cancelariei de Stat, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr.845 din 18.12.2009.

hotărârea definitivă a instanței în partea acțiunii cu care a intervenit. În aceste circumstanțe, intervenientul principal are dreptul să ceară aplicarea măsurilor de asigurare în partea în care acestea sunt în concordanță cu obiectul propriei acțiuni. În același timp, intervenientul nu este îndreptățit să ceară asigurarea acțiunii în partea în care se referă la obiectul acțiunii reclamantului, dar în afara obiectului propriei acțiuni.

Intervenientul accesoriu conform art. 67 CPC este *"Persoana interesată într-un proces pornit între alte persoane poate interveni în el alături de reclamant sau de pârât până la închiderea dezbaterilor judiciare în prima instanță dacă hotărârea pronunțată ar putea să influențeze drepturile sau obligațiile lui față de una din părți."* Deci, intervenientul principal nu este afectat direct de hotărâre, dar are interes în această hotărâre, deoarece ar putea în viitor influența drepturile și obligațiile sale față de una dintre părți. La această parte, intervenientul accesoriu se alătură în proces (art. 67 alin.1 și 2 CPC) și are aceleași drepturi și obligații procesuale ca și partea respectivă, cu excepția drepturilor speciale ale părților (art. 68 CPC). Observăm că în art. 68 CPC se indică expres că intervenientul accesoriu nu va avea dreptul de a cere executarea silită a hotărârii. Pe cale de consecință el nici nu poate să aibă vreun interes în asigurarea posibilității de executare silită a acestei hotărâri. În acest context, putem formula o concluzie certă că intervenientul accesoriu nu este îndreptățit să ceară aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii.

Procurorul care participă în proces civil conform art. 71-72 CPC, precum și autoritățile, organizațiile și persoanele fizice care se adresează în instanță în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unei alte persoane conform art. 73 CPC au un statut deosebit în procesul civil, identificat în literatura de specialitate ca fiind "*reclamanți procesuali*"[254]/[255]. Aceștia au drepturi și obligații de reclamant, acționând similar unui reprezentant (deși constituie o categorie distinctă) al reclamantului. Având în vedere că această categorie de reclamanți procesuali au intentat procesul în scopul apărării drepturilor unor terți (reclamanții reali), pentru a garanta apărarea eficientă a drepturilor apărate prin acțiune vor avea dreptul de a solicita și asigurarea acțiunii. Un exemplu este cauza[256] intentată de Procurorul în Procuratura Botanica, care acționa în interesele unor persoane incapabile privind nulitatea actelor juridice. Instanța a aplicat sechestru pe bunurile care făceau obiectul actelor a căror nulitate se solicita. Această măsură a fost menținută până la finalizarea examinării cauzei, acțiunea fiind respinsă.

[254] *Drept Procesual Civil. Partea Generală*: Manual, coord. Belei Elena, Chișinău, 2016, pag. 206.
[255] ОСОКИНА Галина, *Гражданский процесс*. Общая часть, Юристь, 2004, ISBN 5-7975-0636-X, pag. 234.
[256] Încheierea CSJ nr.2ds-23/19 din 24.07.2019. , [citat 10.10.2022]. Disponibil:www.csj.md. Cauza a fost examinată în perioada 26.09.2007 – 26.06.2013, măsurile de asigurare fiind aplicate de două ori în 2010 și 2011. Prin Încheierea citată, s-au anulat măsurile dispuse ca urmare a respingerii acțiunii.

Autoritățile care intervin în proces pentru a depune concluzii. Deși contribuie prin concluziile pe care le depun la soluționarea corectă a cauzei, de regulă, intervenția autorității care depune concluzii nu este îndreptată spre apărarea drepturilor unei părți în proces (aceasta se apără singură), ci spre apărarea corectă a drepturilor disputate. Cele mai multe cazuri pentru depunerea concluziilor în procesele civile se referă la litigiile între reclamant și pârât cu privire la copii minori ai acestora. Astfel, scopul autorității nu este de a ține partea unei părți, ci de a contribui la apărarea intereselor minorului, indiferent care dintre părți va avea câștig de cauză. În aceste condiții, putem afirma că hotărârea care se pronunță nu afectează, nici direct și nici indirect, autoritatea care depune în concluzii. Mai sus am atestat că intervenientul accesoriu este afectat doar indirect de hotărârea pronunțată și am considerat că aceasta nu este în drept să depună cerere de asigurare a acțiunii. Astfel, considerăm că autoritatea care depune concluzii, cu atât mai mult, nu poate să ceară asigurarea acțiunii, însă va fi în drept să se expună prin concluzii referitor la oportunitatea unei măsuri solicitate de subiecții care sunt în drept să o facă.

Persoanele interesate în cauzele privind aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie sunt, de regulă, victima și copii acesteia. La fel, este de menționat că această categorie de participanți se individualizează doar în cadrul procedurii ”*B*[2]. *Aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie*” din Codul de Procedură Civilă al RM. În cadrul acestei proceduri, măsurile care se aplică sunt, la fel, urgente și temporare, dar au statut de soluție asupra fondului cauzei și nu ca o măsură preventivă până la soluționarea fondului. În aceste circumstanțe, suntem de părerea că nu este posibilă solicitarea și nici aplicarea măsurilor de asigurare în cadrul acestei proceduri, în general, și la solicitarea acestei categorii, în particular (de altfel, această concluzie se referă și la celălalt subiect din această procedură – agresorul – care este omis de legiuitor la enumerarea din art. 55 alin. 1 CPC).

Petiționarii sunt participanții care sesizează instanța în cauzele în procedură specială. La fel ca și **persoanele interesate** în cadrul aceleiași proceduri, aceștia nu pot cere aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii din cauza lipsei unor premise elementare pentru asigurarea acțiunii – lipsa unui oponent cu interes contrar care ar putea zădărnici prin acțiunile sale executarea ulterioară a unei hotărâri.[257]/[258]

Potrivit argumentării aduse pentru fiecare subiect în parte, dreptul de a depune o cerere privind asigurarea acțiunii se află într-o strânsă legătură cu existența interesului în înaintarea unei

[257] BELEI Elena, Probleme de reglementare și aplicare a normelor procesuale privind asigurarea acțiunii, în Revista Institutului Național al Justiției, nr. 2, 2013, pag. 32.
[258] Drept Procesual Civil. Partea Generală: Manual, coord. Belei Elena, Chișinău, 2016, ISBN 978-9975-4072-9-8, pag. 279.

asemenea cereri. Lipsa interesului, în opinia noastră, lipsește solicitantul de dreptul la admiterea cererii. Aceasta nu înseamnă că cererea nu va fi examinată, ci doar că aceasta va fi respinsă nu pentru motive de fond, ci pentru că a fost depusă de o persoană dezinteresată.

Astfel, în pofida faptului că la art. 174 alin. 1 CPC legiuitorul prevede drept subiecți orice participant la proces, în realitate nu toți participanții vor avea efectiv acest drept. Pentru a înlătura oricare inadvertențe în interpretarea chestiunii cu privire la existența sau nu a dreptului unor subiecți din cei enumerați la art. 174 CPC coroborat cu art. 55 CPC, la asigurarea acțiunii, considerăm că în art. 174 alin. 1 CPC, sintagma ”*la proces*” trebuie înlocuită cu ”*interesați*”. Urmare a unei asemenea modificări, doar participanții interesați vor putea să obțină aplicarea unor măsuri de asigurare. Existența interesului este întâlnită într-un număr impunător de norme ale CPC, respectiv, în virtutea argumentărilor prezentate, considerăm că este potrivită și în art. 174 alin. 1 CPC. Cât privește excluderea sintagmei ”*la proces*” aceasta nu va avea nici-o consecință, întrucât calitatea de participant o au doar persoanele care au un statut într-un proces, astfel încât prin existența cuvântului ”*participant*” deja se înțelege că persoana este implicată în proces.

Dat fiind stabilit faptul că pentru a asigura acțiunea este necesară o solicitare a participanților, urmează să fie stabilită forma pe care o va lua această solicitare și conținutul acesteia. Cererea privind aplicarea măsurilor de asigurare trebuie să conțină *motivele și circumstanțele pentru care se solicită asigurarea acțiunii* – după cum expres indică art. 177 alin. 1 CPC. La fel, în privința anumitor măsuri de asigurare, pot fi necesare și informații suplimentare. De exemplu, în solicitarea de aplicare a sechestrului asupra bunului aflat în litigiu, în cererea înaintată, ar fi oportun de menționat concret asupra cărui bun se solicită aplicarea respectivei măsuri, totuși, uneori în cerere nu sunt asemenea date. La fel, este necesar și în situația aplicării interdicțiilor de înstrăinare. După cum este menționat în literatura de specialitate[259], aceste cereri pot fi justificate în situația când solicitantul, deși a depus toată diligența, nu a reușit să afle ce bunuri are pârâtul. În această situație, menționează cercetătorii citați, cererea poate fi admisă, însă doar ținând cont de justificarea asigurării acțiunii și de limita asigurării raportată la valoarea acțiunii. Totuși, în una dintre cauzele examinate, Curtea Supremă de Justiție a dispus casarea încheierii prin care s-au aplicat măsuri de asigurare anume din considerentul că nu au fost indicate bunurile vizate și nici nu s-a arătat că părțile nu au putut identifica bunurile pe care le are partea referitor la care se solicită aplicarea măsurilor de asigurare.

În ceea ce privește forma solicitării de aplicare a măsurilor de asigurare, legea nu oferă un răspuns cert. Hotărârea Plenului CSJ nr.32 din 24.10.2003 la pct.3 menționează că *„Asigurarea*

[259] FILINCOVA Svetlana, BELEI Elena, op.cit., pag.168.

acțiunii poate fi solicitată concomitent cu înaintarea cererii de chemare în judecată fiind înserată în conținutul acesteia, precum și printr-un act separat, anexat la aceasta sau depus ulterior". Pentru a anexa sau depune un act, este obligatoriu ca actul să aibă formă scrisă, astfel deducem că CSJ a RM consideră că cererile de asigurare a acțiunii civile obligatoriu urmează să aibă forma scrisă. La fel, pentru forma scrisă pledează și cercetătorii E.Belei și S.Filincova[260], care explică că *„deși legea nu prevede forma scrisă obligatorie a cererii de asigurare a acțiunii, considerăm că acest lucru rezultă implicit nu doar din importanța actului și consecințele acestuia, ci și din art. 177 alin.1 CPC care indică expres conținutul cererii de asigurare."*

Între timp, prin Legea nr. 191 din 23.09.2016, art. 177 CPC a fost completat cu alin.2^1, prin care s-a admis expres posibilitatea formulării cererii de asigurare a acțiunii în ședință de judecată. Considerăm că utilizare verbului "*a formula*" indică absolut cert asupra posibilității adresării cererii în formă verbală.

În contextul studiului realizat, recomandăm ca cererea de asigurare să fie în formă scrisă, aceasta, însă, nu poate fi o condiție care să afecteze examinarea cererii.

Suntem de părerea că forma scrisă este necesară, în primul rând, pentru a asigura calitatea actului de justiție. Forma scrisă asigură posibilitatea judecătorului de a revedea și a se expune expres asupra tuturor argumentelor și motivelor pe care le invocă persoana. La fel, forma scrisă va asigura posibilitatea ca același lucru să îl facă și instanța de recurs în situația când va examina legalitatea încheierii emise asupra cererii de asigurare.

Este necesar să menționăm că legea poate să prevadă situații în care măsurile de asigurare se vor aplica fără o cerere în acest sens, adică *ex oficio*. Anterior, o asemenea posibilitate era prevăzută în Legea contenciosului administrativ (deja abrogată). În prezent, însă, legea oferă asemenea prerogative instanței de insolvabilitate – Legea insolvabilității – art. 24 alin.1: "*După ce primește cererea introductivă spre examinare, instanța de insolvabilitate* ***aplică*** *măsurile necesare pentru a preveni modificarea stării în care se aflau bunurile debitorului în perioada de până la intentarea procesului de insolvabilitate."*

Asigurarea acțiunii nu poate opera oricând, ci doar în anumite limite temporale. Potrivit art. 174 CPC, ***Asigurarea se admite*** *în orice fază a procesului* ***până la etapa în care hotărârea judecătorească devine definitivă****, în cazul în care neaplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii ar face imposibilă executarea hotărârii judecătorești,* iar potrivit art. 177 alin. 2 CPC: *Dacă cererea de asigurare a acțiunii este depusă concomitent cu cererea de chemare în judecată,*

[260] FILINCOVA Svetlana, BELEI Elena, op.cit.,p.168

aceasta se soluționează în ziua emiterii încheierii *privind acceptarea cererii de chemare în judecată, fără înștiințarea pârâtului și a celorlalți participanți la proces.*

Din interpretarea coroborată a normelor citate rezultă că cererea nu poate fi examinată anterior acceptării cererii de chemare în judecată și ulterior existenței unei hotărâri definitive. Această regulă va fi pusă la baza altor interpretări ale normelor relevante prezentate mai jos.

Depunerea cererii de asigurare a acțiunii poate avea loc cel mai devreme concomitent cu ziua depunerii cererii de chemare în judecată – în conținutul cererii de chemare în judecată sau ca act distinct și, cel mai târziu, în pledoarii, în cadrul examinării cauzei la Curtea de Apel[261]. O asemenea abordare este cât se poate de logică, or, până la depunerea acțiunii, încă nu există ce asigura, iar după ce există o hotărâre definitivă aceasta poate fi pusă în executare silită și, deci, nu este necesar să intervenim cu măsuri de asigurare a acțiunii, dacă măsurile de asigurare pot fi aplicate direct de executorul judecătoresc în scopul executării hotărârii.

Cu toate acestea, există și anumite categorii de litigii, pentru care legea prevede că cererea de asigurare poate fi înaintată și până la depunerea unei acțiuni, cum ar fi: Legea cu privire la libertatea de exprimare (art. 22 alin. 1 și 6; art. 17 alin. 1), Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe (art. 114 alin. 1 și 6). În aceste situații, este prevăzut un termen în interiorul căruia solicitantul măsurii de asigurare urmează să depună cererea de chemare în judecată sub sancțiunea anulării de drept a măsurilor aplicate.

Instanța mai poate aplica măsuri de asigurare în lipsa unui proces civil intentat și în baza Legii cu privire la arbitraj, precum și a Codului Administrativ (art. 214 alin.1 și 215 alin.1). Cu regret, aceste legi nu prevăd cât timp își vor păstra efectul măsurile aplicate dacă solicitantul nu a inițiat procedurile judiciare sau în arbitraj. În acest context, considerăm necesară introducerea unei formule similare cu cea din legile sus menționate, fie acordarea dreptului instanței care a dispus măsura de asigurare să indice un termen de anulare de drept a acestor măsuri în lipsa intentării procedurilor în arbitraj.

Literatura de specialitate[262] se expune și în privința unor situații atipice când cererea de asigurare a acțiunii nu poate fi examinată, chiar dacă se încadrează în intervalul de timp în care este posibilă înaintarea acesteia: *în timpul suspendării procesului; după emiterea hotărârii judecătorești, dar până la punerea pe rol în instanța de apel; în timpul examinării recursului de către CSJ; în faza examinării admisibilității cererii de revizuire; ...”.* Totuși, practica judiciară nu pare a fi uniformă la acest capitol. Astfel, Curtea de Apel Chișinău, la 03.11.2016 nu a dat curs

[261] A se vedea pentru coroborarea art. 258 CPC.
[262] FILINCOVA Svetlana, BELEI Elena, op.cit., pag. 170-171.

cererii de apel împotriva Hotărârii Judecătoriei Comerciale de Circumscripție, fiind acordat apelantului termen până la 20.12.2016 pentru înlăturarea neajunsurilor. La 07.12.2016 a fost depusă cerere de asigurare a acțiunii. La 09.12.2016, cererea privind asigurarea acțiunii a fost admisă. La 20.12.2016, s-a prelungit termenul pentru înlăturarea neajunsurilor până la 02.01.2017. Încheierea Curții de Apel prin care s-a asigurat acțiunea a fost contestată cu recurs, fiind invocat *inter alia* că instanța de apel încă nu avea primită cauza în procedură. Curtea Supremă de Justiție a menținut încheierea contestată, motivând, în principal, prin prisma art. 174 alin. 1 CPC: ”*…Asigurarea se admite în orice fază a procesului până la etapa în care hotărârea judecătorească devine definitivă…*”.[263]

Legea nu oferă un răspuns expres la această întrebare, dar examinarea soluțiilor posibile poate începe din conținutul art. 177 alin. 2 CPC care prevede că ”*Cererea de asigurare a acțiunii se soluționează de către judecătorul care examinează cauza…*”. În opinia noastră, această prevedere nu poate fi interpretată restrictiv în sensul că un judecător are în examinare cauza doar din momentul în care a acceptat-o spre examinare și până la pronunțarea hotărârii. Dacă admitem o asemenea ipoteză, atunci ajungem la concluzia că judecătorul emite încheierea de a nu da curs cererii, întocmește hotărârea integrală, o explică, emite hotărâre suplimentară, corectează erori fără să aibă în examinare cauza, ceea ce îl pune în rând cu alți judecători ai aceleiași instanțe care la fel nu au în examinare această cauză. Deci, judecătorul are în examinare cauza atunci când el este abilitat cu dreptul de a realiza anumite acte de procedură în legătură cu această cauză, indiferent dacă aceste acte de procedură au loc înainte de acceptarea în procedură sau după pronunțarea hotărârii[264]. Asigurarea acțiunii poate fi realizată din momentul acceptării spre examinare a acțiunii și până când hotărârea este definitivă. Deci, în acest interval de timp, trebuie să existe un judecător sau o instanță care să se poată expune asupra cererii. Astfel, acceptarea spre examinare a acțiunii nu este identică cu acceptarea spre examinare a apelului. Pentru a ajunge la etapa de acceptare a unui apel spre examinare este inerent ca anterior să fi fost acceptată spre examinare o acțiune. În această ordine de idei, susținem concluzia la care a ajuns Curtea de Apel și Curtea Supremă de Justiție, în speța sus expusă, de a admite asigurarea acțiunii până la acceptarea spre examinare a apelului.

Un alt argument în favoarea aceleiași soluții este și faptul că o acțiune cu o hotărâre nedefinitivă încă necontestată, la fel cum și o cauză aflată la etapa intentării procedurii în apel, va

[263] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2rc-136/17 din 15.02.2017, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md.
[264] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2ds-14/17 din 10.03.2017, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md– CSJ a argumentat că are în procedură cauza, chiar dacă deja s-a pronunțat asupra fondului cauzei prin Decizie irevocabilă. În legătură cu aceasta a dispus prin Decizie Suplimentară anularea măsurilor de asigurare conform art. 180 alin. 1 CPC.

fi tratată ca o acțiune aflată în examinare în contextul art. 267 lit. d) CPC. Nu găsim de ce trebuie să adoptăm o altă abordare în contextul chestiunii de asigurare a acțiunii.

În legătură cu suspendarea procesului, art. 260 alin. 2 CPC prevede că *"Suspendarea procesului invocă suspendarea curgerii tuturor termenelor de procedură, precum şi încetarea temporară a actelor procedurale, cu excepţia celor de asigurare a acţiunii şi a probelor."*

Într-un sens mai larg, putem observa că pe parcursul suspendării cauzei nu se vor realiza acele acte sau acțiuni în legătură cu fondul cauzei. În contextul dat, avem în vedere că suspendarea procesului nu va suspenda examinarea unei cereri de recuzare anterior declarată, dar încă nesoluționată de către judecătorul desemnat în acest sens; la fel nu va suspenda examinarea unui recurs[265] (în special depus împotriva încheierii de suspendare), a chestiunii emiterii avizului consultativ de către CSJ și nici examinarea cererii de neconstituționalitate anterior depuse, dar încă nesoluționate, chestiuni care se examinează în paralel de alte instanțe. Deci, suspendarea actelor nu trebuie interpretată într-o manieră absolută, existând și derogări.

După cum rezultă din norma enunțată, asigurarea probelor și a acțiunii sunt exceptate de la regula instituită că se încetează oricare acte de procedură. Din acest considerent, suntem de părere că acele chestiuni care vizează asigurarea probelor și asigurarea acțiunii pot fi efectuate și în perioada de suspendare a acțiunii. Aici intră cel puțin, chestiunea dispunerii măsurilor de asigurare și a substituirii sechestrului. Literatura de specialitate[266] mai prevede și posibilitatea anulării măsurilor de asigurare. Suntem de părere că, în virtutea caracterului temporar, urgent și excepțional al măsurilor de asigurare, acestea pot constitui o excepție deplină și că oricare chestiuni, vizând măsurile de asigurare, pot fi examinate și pe parcursul suspendării procesului.

O ultimă situație care în opinia noastră trebuie discutată, este perioada de timp care pornește din data pronunțării deciziei Curții de Apel și până dosarul este remis instanței de fond. Din cele menționate, rezultă cert că la acest moment hotărârea primei instanțe a rămas definitivă și, deci, asigurarea acțiunii nu mai poate opera, persoana îndreptățită fiind în drept să purceadă la executarea silită a hotărârii. Prezentăm spre examinare următoarea situație: pe parcursul cauzei nu a existat nici-un semn de rea-credință a pârâtului, astfel încât nu s-au aplicat măsuri de asigurare a acțiunii. După pronunțarea deciziei Curții de Apel, pârâtul, văzând că a pierdut procesul și că va trebui să plătească suma adjudecată, a plasat anunțuri privind vânzarea bunurilor sale principale

[265] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2r-18/22 din 26.01.2022, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md – instanța expres a statuat că decesul unei părți nu va afecta examinarea recursului împotriva Încheieri Curții de Apel prin care s-a respins cererea de emitere a unei Decizii suplimentare pentru a anula măsurile de asigurare în legătură cu respingerea acțiunii, deoarece aceasta nu privește fondul cauzei.

[266] BELEI Elena, Probleme de reglementare și aplicare a normelor procesuale privind asigurare acțiunii civile, în Revista Institutului Național al Justiției nr.2, 2013, pag. 34.

(imobile, automobil). Aparent, reclamantul ar putea să purceadă la executarea silită și să aplice măsurile de asigurare a executării documentului executoriu. Totuși, Curtea de Apel, din momentul pronunțării, mai are încă 45 de zile lucrătoare pentru a întocmi decizia motivată și abia după aceasta va putea să transmită cauza spre instanța de fond, care va fi în drept să elibereze documentul executoriu și abia după aceasta reclamantul va fi în drept să urmărească silit debitorul. Este evident că în termen de 45 zile lucrătoare pârâtul-debitor ar putea epuiza toate bunurile pe care le are. În acest context, suntem de părere că legiuitorul ar trebui să permită instanței de apel să aplice măsuri de asigurare și în perioada cuprinsă între pronunțarea deciziei și transmiterea dosarului către instanța de fond și optăm pentru o intervenție legislativă în acest sens.

Așadar, considerăm că această intervenție urmează a fi realizată în conținutul art. 258 CPC care să aibă următorul cuprins:

”*(1) După pronunțarea hotărârii și până la expirarea termenului de declarare a apelului sau, după caz, până a transmite dosarul către instanța de apel, instanța poate, la cererea persoanei interesate, să aplice măsuri de asigurare a executării hotărârii în condițiile Capitolului XIII.*

(2) După pronunțarea deciziei și până a transmite dosarul către instanța de fond, instanța de apel poate, la cererea persoanei interesate, să aplice măsuri de asigurare a executării hotărârii în condițiile Capitolului XIII.

(3) Încheierile emise potrivit prezentului alineat se contestă doar o dată cu fondul cauzei.”

Alineatul trei, propus de noi, este derogatoriu de la regula generală care prevede că toate încheierile care privesc asigurare acțiunii se contestă separat cu recurs. Această derogare este justificată de faptul că, potrivit articolului propus, se vor asigura doar hotărâri de admitere a acțiunii. Respectiv, în măsura în care partea afectată este de acord cu fondul cauzei, aceste măsuri trebuie menținute până la executarea hotărârii. Astfel, nu există nici-un temei de a le anula în condițiile în care nu se contestă fondul cauzei. În acest fel, vor fi soluționate dificultățile practice descrise *supra*.

Solicitarea aplicării unor măsuri de asigurare urmează a fi adresată instanței competente de a decide asupra unei asemenea solicitări. Pentru abordarea acestui aspect trebuie să distingem următoarele situații diferite, și anume când cererea de asigurare a acțiunii se depune:

1. Înainte de a depune cererea de chemare în judecată în baza prevederilor din legi speciale menționate în repetate rânduri mai sus.
2. Concomitent sau după depunerea cererii de chemare în judecată, dar până la pronunțarea hotărârii.

3. După pronunțarea hotărârii, dar până a fi transmis dosarul către Curtea de Apel;
4. După transmiterea cauzei la Curtea de Apel și până la soluționarea apelului.

În situațiile în care se solicită aplicarea unor măsuri de asigurare înainte de intentarea unei cauze în instanță, deoarece nu există reglementări speciale în materie de competență pentru aceste cazuri, cererea va fi depusă la instanța care ar fi competentă să examineze fondul cauzei. În legătură cu aceasta, solicitantul va trebuie să ofere suficientă informație instanței pentru ca aceasta să poată stabili dacă ar fi sau nu competentă să examineze fondul cauzei. Totuși, pentru a evita anumite dubii în acest sens considerăm oportună reglementarea acestor situații.

În următoarea situație, art. 177 alin. 2 CPC răspunde cert la această întrebare, competentă fiind instanța care examinează cauza. În același timp, suntem de părerea că nu poate fi considerată ca având în examinare cauza acea instanță care examinează recursul asupra unei încheieri, or, acea instanță are în examinare doar chestiunea vizată de încheierea contestată, nu și cauza în sine.

Instanța competentă pentru cea de-a treia situație rezultă, în mare parte, din interpretarea oferită în compartimentul anterior. Astfel, considerăm că judecătorul, care a pronunțat hotărârea, va putea să examineze chestiunea asigurării acțiunii până când va expedia dosarul către Curtea de Apel.

În ultima dintre situațiile menționate, competent să examineze cererea privind asigurarea acțiunii va fi completul căruia i-a fost repartizată cauza în ordine de apel, indiferent dacă a acceptat sau încă nu spre examinare apelul.

În final, având în vedere intervenția legislativă pe care am propus-o în art. 258 CPC, considerăm că după pronunțarea deciziei în ordine de apel și până la transmiterea dosarului către instanța de fond, completul care a examinat cererea de apel va fi competent să examineze cererea de aplicare a măsurilor de asigurare.

3.2. Procedura de examinare a cererii de aplicare a măsurilor de asigurare

În sensul acestei lucrări, prin procedura de examinare a cererii de asigurare a acțiunii înțelegem acele acțiuni și acte de procedură întreprinse de participanți, dar în special de instanță, din momentul depunerii cererii privind asigurarea acțiunii și până la emiterea unei soluții asupra acesteia.

În acest sens, trebuie să luăm în considerație următoarele aspecte:

1. termenul în care trebuie examinată cererea;
2. competența instanței;
3. modul de examinare (cu prezentă sau *ex-parte);*

4. circumstanțele importante pentru soluționarea cererii;
5. sarcina probațiunii;
6. împuternicirile instanței, actul emis și conținutul acestuia.

Cu privire la **termenul** de examinare a cererii privind asigurarea acțiunii legea este foarte clară, fiind cert determinat în art. 177 alin. 2 CPC. Astfel, în cazul înaintării cererii de asigurare, în conținutul cererii de chemare în judecată, instanța se va expune o dată cu acceptarea cererii. Dacă, însă, cererea a fost depusă separat, atunci instanța se va expune în aceeași zi. Observăm că acești termeni foarte restrânși vin într-o armonie perfectă cu caracterul urgent al instituției asigurării acțiunii civile. Totuși, practica judiciară nu rareori întâmpină dificultăți în respectarea termenului legal. În urma analizei, prezentate în Nota informativă a CSJ[267], s-a menționat că *prevederile art. 177 CPC sunt frecvent încălcate de către instanțele naționale*. Într-un exemplu de practică judiciară adusă *supra*[268], la fel, s-a putut vedea încălcarea termenului stabilit. Totuși, fiind intervievați mai mulți avocați, *prima facie*, fără a examina documentar întrebarea adresată, au comunicat că în ultima perioadă (aproximativ 5 ani) nu au avut situații de încălcare gravă a termenului de examinare și că, în principiu, nu au obiecții cu privire la activitatea instanțelor la acest aspect.

Pentru efectuarea unei analize comparative, menționăm că art. 141 din Codul de Procedură Civilă al Federației Ruse prevede că cererea de asigurare a acțiunii se examinează în ziua când aceasta a fost depusă în instanță[269]. Legislația română, însă, nu indică un termen expres pentru soluționarea cererii, iar în art. 953 alin. 2 și 974 alin. 1 din CPC al României se utilizează corespunzător formulele „*Instanța va decide **de urgență***” și „*Cererea de sechestru judiciar se judecă **de urgență***”.

În principiu, considerăm că stabilirea expresă a unui termen în legislația națională poate fi justificată. Astfel, în prezent, instanța care primește cererea de asigurare a acțiunii va trebui să aprecieze toate aspectele relevante și să se pronunțe asupra cererii în aceiași zi.

Unele legi prevăd și alte reglementări cu privire la termenul de examinare a cererii privind asigurarea acțiunii. Astfel, de exemplu, art. 69 alin. 3 din Legea privind administrația publică locală prevede că *”În termen de 3 zile de la primirea sesizării, instanța de judecată, după audierea părților vizate, decide asupra suspendării actului și/sau dispunerii unor alte măsuri provizorii*

[267] Nota informativă a Curții Supremă de Justiție privind unele întrebări ce apar în practică la aplicarea de către instanțele judecătorești a măsurilor de asigurare, [citat 26.10.2017] Disponibil: http://www.csj.md/admin/public/uploads/Privind%20aplicarea%20m%C4%83surilor%20de%20asigurare.doc
[268] Decizia CSJ nr.2rc-136/17 din 15.02.2017, [citat 23.04.2022] Disponibil: www.csj.md
[269] Art.141 CPC al Federației Ruse – „Заявление об обеспечении иска рассматривается в день его поступления в суд”.

solicitate de oficiul teritorial al Cancelariei de Stat." Potrivit Codului de Procedură Civilă, instanța ar fi avut termen 5 zile pentru a decide acceptarea spre examinare a cererii de chemare în judecată, iar chestiunea asigurării acțiunii ar fi trebuit decisă în aceeași zi cu acceptarea cererii. În acest context, termenul de 3 zile menționat *supra* intră în coliziune cu modul de examinare prevăzut de Codul de Procedură Civilă. Concomitent, Codul Administrativ nu prevede nici un termen pentru examinarea cererii de suspendare a actului administrativ, precum nu prevede nici termene pentru acceptarea spre examinare a acțiunii. Codul Administrativ prevede la art. 214 alin. 4 că prevederile art. 177 alin. 2 CPC nu se aplică. Astfel, putem concluziona că, în principiu, Codul Administrativ nu prevede termene pentru asigurarea acțiunii, iar termenul prevăzut de art. 69 din Legea privind administrația publică locală vine să restrângă această marjă de libertate a judecătorului doar într-o categorie îngustă de cauze – cele inițiate de oficiul teritorial al Cancelariei de Stat pentru controlul actelor administrative emise de autoritățile locale.

Unul dintre aspectele relevante este verificarea **competenței**. În paragraful precedent a fost explicat acest aspect astfel încât ne vom limita să facem trimitere la cele expuse *supra*.

Vorbind despre **modul de examinare** a cererii privind asigurarea acțiunii, atestăm că potrivit art. 177 alin. 2 CPC aceasta se examinează "*fără înștiințarea pârâtului și a celorlalți participanți la proces*". Așa cum am menționat în paragraful precedent, cererea de asigurare a acțiunii ar putea fi depusă și de pârât. În acest context, indicarea separată a pârâtului în fragmentul citat nu este justificată și optăm pentru eliminarea sintagmei "*pârâtului și a*", cu atât mai mult cu cât pârâtul este și participant la proces. Astfel, în redacția care o propunem pentru prima propoziție a art. 177 alin. 2 CPC "*Cererea de asigurare a acțiunii se soluționează de către judecătorul care examinează cauza în ziua depunerii, fără înștiințarea celorlalți participanți la proces."*

Menționăm că art. 69 alin. 3 din Legea privind administrația publică locală nr.436/2006 prevede expres că instanța va audia părțile atunci când decide asupra aplicării măsurilor de asigurare.

Codul Administrativ, în principiu, confirmă regula din Codul de Procedură Civilă în art. 214 alin. 4 prima propoziție. Cea de-a doua propoziție a aceluiași alineat, însă, instituie o excepție, după cum urmează: "*Dacă consideră necesar, instanța de judecată citează părțile pentru audiere în privința temeiniciei cererii de suspendare. Prevederile art. 177 alin. (2) din Codul de procedură civilă nu se aplică*."

În primul rând, dorim să menționăm că, aparent, ultima propoziție din art. 214 alin. 4 Cod Administrativ se referă doar la excepția admisă în propoziția anterioară cu privire la audierea părților. Pentru a nu admite interpretări extensive, considerăm necesar ca în ultima propoziție să

fie menționat clar când nu se vor aplica prevederile art. 177 alin. 2 CPC sau mai optim aceste două propoziții să fie unite în următorul mod: ”*Dacă consideră necesar, instanța de judecată citează părțile pentru audiere în privința temeiniciei cererii de suspendare, caz în care prevederile art. 177 alin. (2) din Codul de procedură civilă nu se aplică*.”

În principiu, considerăm oportună soluționarea ex-parte a cererii de asigurare a acțiunii, în acest fel fiind evitate diverse modalități de tergiversare a procesului, precum și de contestare a măsurii în legătură cu citarea necorespunzătoare. În același timp, reiterăm că asigurarea acțiunii reprezintă o ingerință anticipată în drepturile unei părți, care ar putea, în principiu, să fie nejustificată din cauza imposibilității de a oferi contraargumente la cele invocate de solicitantul măsurii.

Astfel, suntem de părere că legea ar trebui să instituie un mecanism prin care să ofere dreptul la opinie părții afectate atunci când instanța consideră necesar acest fapt.

În opinia noastră, un mecanism optim în acest sens ar fi de a oferi instanței posibilitatea atunci când consideră de cuviință să instituie *ex-parte* măsurile de asigurare pentru o anumită perioadă restrânsă, pentru ca ulterior să discute această chestiune cu părțile în contradictoriu și să pronunțe o soluție finală asupra chestiunii de asigurare a acțiunii. Acest mecanism va permite instanței, pe de o parte, să poată reacționa prompt cu privire la un pârât care este eventual de rea-credință, dar, pe de altă parte, îi permite să revină asupra acestei chestiuni, să asculte pârâtul și, după caz, să mențină sau să confirme măsurile anterior aplicate. La fel, după discuții contradictorii, instanța poate ajunge la concluzia de a aplica o altă măsură de asigurare sau de a o aplica asupra unui alt obiect decât cel solicitat, de a accepta de la pârât anumite garanții[270] sau cauțiune în locul aplicării măsurilor de asigurare sau de a respinge cererea privind asigurarea acțiunii.

În contextul celor expuse, propunem introducerea unui articol nou în Codul de Procedură Civilă cu următorul conținut:

”***Articolul 177[1]*** *Aplicarea provizorie a măsurilor de asigurare”*

(1) În dependență de circumstanțele cauzei, instanța, printr-o încheiere motivată, poate aplica măsuri de asigurare în condițiile prezentului capitol sau prin coroborare cu legile speciale aplicabile, pentru o perioadă determinată de timp sau până la prima înfățișare a părților, dacă aceasta este preconizată în mai puțin decât 30 de zile de la emiterea încheierii conform

[270] Decizia Curții de Apel Chișinău nr.2c-569/12 din 20.12.2012, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md prin care Curtea de Apel, a considerat justificată cererea de a elibera cauțiunea depusă la contul executorului judecătoresc și de a o înlocui cu garanția bancară. În acest sens Curtea de Apel a casat încheierea instanței inferioare prin care s-a respins această cerere și a admis-o. Accesat20.12.2022 pe http://instante.justice.md

prezentului alineat. Încheierea emisă, potrivit prezentului alineat, se execută în condițiile art.178."

(2) În situația de la alin.1, instanța va acorda pârâtului un termen rezonabil pentru prezentarea poziției sale cu privire la chestiunea asigurării acțiunii, care nu va fi mai mare decât cel prevăzut la alin.1.

(3) La prima înfățișare a părților sau într-o ședință specială, fixată în interiorul termenului prevăzut la alin.1, anume pentru examinarea acestei chestiuni, instanța și părțile vor putea pune în discuție în contradictoriu, chestiunea asigurării acțiunii, precum și aplicarea art.176,179 și 182 alin.(1) - (1[1]) din prezentul cod.

(4) Cu ocazia examinării chestiunilor din prezentul articol, instanța poate dispune citarea părților, chiar și în ședințele care se examinează, de regulă, în absența părților sau le poate propune expunerea în formă scrisă. Dacă instanța decide de a soluționa chestiunea expusă la alin.2 în formă scrisă, nu este necesară fixarea unei ședințe de judecată.

(5) La cererea întemeiată a persoanei afectată de măsurile de asigurare provizorii instanța poate amâna ședința menționată la alin.2. Instanța, printr-o încheiere nemotivată, va extinde termenul pentru care au fost aplicate măsurile de asigurare provizorii până la următoarea ședință sau până la o altă dată indicată de instanță.

(6) Neprezentarea persoanei afectate de măsurile de asigurare sau a poziției acesteia cu privire la asigurarea acțiunii nu împiedică examinarea cererii de asigurare a acțiunii.

(7) După examinarea cererii de asigurare a acțiunii în contradictoriu, instanța va decide definitiv asupra asigurării acțiunii. Prin pronunțarea încheierii potrivit prezentului alineat, încheierea emisă în condițiile alin.1 își pierde de drept efectele."

Premise pentru instituirea mecanismului, propus *supra* cu titlu de *lege ferenda*, există deja în legislația actuală. De exemplu, în Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, care la art. 114 alin. 5 prevede că *"O revizuire, inclusiv dreptul de a fi audiat, are loc la cererea părților afectate pentru a se decide, în termen rezonabil, după notificarea măsurilor,* ***dacă acestea trebuie modificate, revocate sau confirmate****."*

Acest nou articol va satisface necesitățile sus expuse și va contribui maximum posibil la examinarea cât mai obiectivă a cererii privind asigurarea acțiunii, precum și la instituirea celor mai optime măsuri de asigurare care să satisfacă atât necesitățile acțiunii și interesele solicitantului, dar, în același timp, să nu reprezinte o ingerință nejustificată în drepturile celeilalte părți.

Circumstanțele importante pentru soluționarea cererii privind asigurarea acțiunii reprezintă acele circumstanțe pe care instanța trebuie să le abordeze și, după caz, să le confirme prin probe, pentru ca să decidă corect necesitatea instituirii măsurilor de asigurare a acțiunii.

Codul de Procedură Civilă prevede o singură circumstanță pe care judecătorul trebuie să o identifice, și anume: dacă neaplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii ar face imposibilă executarea unei hotărâri judecătorești (art. 174 alin. 1 CPC). Suplimentar, poate fi dedus că instanța va trebui să identifice dacă obiectul material al măsurilor de asigurare dispuse aparține părții asupra căreia se aplică măsura de asigurare sau, după caz, că este obiect material al cauzei. Practica relevantă a Curții Supreme de Justiție a statuat expres că aceasta este sarcina instanței de judecată. Astfel, chiar dacă părțile, eronat, consideră că anumite bunuri aparțin pârâtului, instanța, înainte de a aplica măsura de asigurare, va trebui să se convingă că aceste bunuri chiar aparțin pârâtului. În acest sens, instanța a motivat următoarele: *”În cazul dat, însă, vinovați în cauzarea prejudiciului nu sunt soții Bişir, deoarece nu ei au pus sechestrul pe bunuri. Ei doar au solicitat aplicarea măsurilor de asigurare, considerând, cu bună-credință, că bunurile din salonul de mariaj aparțineau soților Zgîrvaci. Ulterior, s-a constatat că convingerea lor era o eroare.*

Prejudiciul a fost cauzat în rezultatul unui sechestru nefondat, aplicat de instanță, care, fără a verifica cui aparțin bunurile cu drept de proprietate, a aplicat sechestrul doar în temeiul unor cerințe ale reclamanților. Eroarea comisă este a instanței de judecată, care, contrar prevederilor art. 174-175 CPC, a aplicat sechestru pe bunurile altei persoane.”[271]

Alte legi pot să prevadă și alte condiții, de exemplu, în art. 214 alin. 2 coroborat cu art. 172 alin. 2 Cod Administrativ:

”a) existența unor suspiciuni serioase și rezonabile privind legalitatea actului administrativ individual defavorabil;

b) existența pericolului iminent de producere a unor prejudicii ireparabile prin executarea în continuare a actului administrativ individual defavorabil.”

În mod similar se expune și art. 215 alin. 2 Cod Administrativ, instanța trebuie să examineze următoarele chestiuni:

”*a) în baza unei examinări sumare, ajunge la concluzia că pretenția revendicată de reclamant este întemeiată; și*

b) emiterea ordonanței este necesară pentru evitarea consecințelor grave și ireparabile pentru reclamant.”

Art. 11^1 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548 din 21.07.1995 prevede:

[271] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2ra-929/11 din 01.06.2011, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

”a) motivele invocate de reclamant în susținerea acțiunii sunt pertinente și bine întemeiate și este un caz prima facie împotriva legalității actului contestat;

b) reclamantul prezintă argumente care au o bază factologică precum că circumstanțele litigiului reclamă dispunerea urgentă a suspendării executării actului administrativ contestat pentru a evita prejudicierea gravă şi ireparabilă a intereselor reclamantului;

c) prejudiciul care ar putea fi cauzat reclamantului depășește interesul public urmărit prin emiterea actului administrativ contestat.”

Aceleași condiții sunt prevăzute și în art. 33 alin. 1^2 Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului nr.308/2017.

Din conținutul legilor din domeniul proprietății intelectuale rezultă și următoarele condiții:

”*a) încălcarea sau iminența încălcării drepturilor prevăzute de prezenta lege;*

b)existența temeiurilor de a crede că anumite bunuri (care încalcă dreptul de autor sau cele conexe) vor fi răspândite în circuitul comercial;

c) faptul că încălcările comise sunt la scară comercială.”

Legea insolvabilității nr.149/2012 prevede alte circumstanțe și aspecte importante în funcție de măsurile de asigurare ce vor fi aplicate. De exemplu, pentru ridicarea dreptului de administrare a debitorului conform art. 25 alin. 2, instanța trebuie să stabilească*”pierderile continue din patrimoniul acestuia (n.a. – debitorului) sau lipsa probabilității de realizare a unui plan rațional de activitate a întreprinderii și/sau eschivarea acestuia de la executarea atribuțiilor sale”*.

Interdicția de a părăsi localitatea sau țara, conform art. 84 din Legea insolvabilității nr.149/2012, se aplică atunci când ”*există dovezi că acesta (n.a. – organele de conducere a debitorului) ar putea să se ascundă ori să se eschiveze de la participarea la procedură*.”

Alte legi speciale pot să prevadă și alte condiții necesare a fi întrunite pentru aplicarea măsurilor de asigurare, astfel încât instanța va trebui să țină cont de acestea atunci când examinează chestiunea asigurării acțiunii în anumite litigii specifice.

În pct. 32 din Hotărârea explicativă a plenului Curții Supreme de Justiție nr. 32 din 24.10.2003 se confirmă cele sus expuse precum că temeiurile asigurării acțiunii nu sunt enumerate expres în art. 174 CPC și se recomandă ca judecătorul să stabilească necesitatea aplicării măsurilor de asigurare ținând cont de următoarele:

1) *raționalitatea și temeinicia cerințelor solicitantului despre aplicarea măsurilor de asigurare;*

2) *probabilitatea cauzării unui prejudiciu solicitantului în cazul neaplicării măsurilor asiguratorii;*

3) *dacă există periculum in mora (pericol de dispariție, degradare, înstrăinare, risipire a bunului sau proastă administrare);*

4) *asigurarea unui echilibru între interesele părților cointeresate;*

5) *preîntâmpinarea atingerii intereselor publice sau a intereselor unor terți în cazul aplicării măsurilor de asigurare;*

6) *în ce măsură modalitatea de asigurare a acțiunii solicitate este în corelație cu obiectul acțiunii înaintate și dacă aceasta va asigura realizarea de facto a scopului măsurilor de asigurare.*

Aceste criterii, propuse de CSJ, se referă atât la necesitatea în principiu a asigurării acțiunii, cât și la alegerea unei măsuri anumite de asigurare a acțiunii. Prima condiție, propusă de CSJ, a fost întâlnită atât în Codul Administrativ, cât și în Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr.548/1995 și poate fi exprimată prin ”temeinicia *prima facie* a acțiunii”. Suntem ferm convinși că această condiție trebuie de fiecare dată să fie una dintre principalele pe care judecătorul le va avea în considerație atunci când va decide asupra asigurării acțiunii. În unul dintre studiile efectuate[272] am argumentat necesitatea acestei condiții ca fiind una esențială.

Suntem de părerea că procesul intelectual al unui judecător, atunci când examinează o cerere de asigurare a acțiunii, inevitabil, va include și reflecții, cel puțin sumare, asupra temeiniciei în fond a acțiunii și bineînțeles concluziile lăuntrice cu privire la fondul pretențiilor vor determina, într-o anumită măsură, admiterea sau respingerea solicitării de aplicare a măsurilor de asigurare a acțiunii civile. Din acest motiv, considerăm că un asemenea criteriu este unul firesc și care nu poate să dăuneze examinarea acțiunii în fond, or, independent de textul normativ sau recomandările de interpretare a acestuia, abordarea sumară a temeiniciei unei acțiuni este un proces natural și firesc pentru persoana care are în față o asemenea sarcină. Din acest motiv, limitarea formală a judecătorului de a se expune cu privire la temeinicia *prima facie* a acțiunii în încheierea pe care o emite cu privire la examinarea asigurării acțiunii nu elimină procesul intelectual lăuntric a unui judecător atunci când se expune referitor la o anumită chestiune pe marginea cauzei pe care o examinează.

În opinia noastră, art. 174 CPC, deși nu prevede expres această condiție pentru a dispune măsuri de asigurare, lasă, totuși, loc pentru aplicarea ei. Astfel, potrivit art. 174 alin. 1 CPC, asigurarea acțiuni civile se face atunci când *”...neaplicarea măsurilor de asigurare a acţiunii ar*

[272] BOTNARI Veaceslav. Temeinicia prima facie a acțiunii – condiție a aplicării măsurilor de asigurare a acțiunii civile. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Științe juridice și economice*: Rezumatele comunicărilor, 7-8 noiembrie 2020. Chișinău: USM, 2020, vol. 2, pp. 111-114. ISBN 978-9975-152-52-5, pag.111-114.

face imposibilă executarea hotărârii judecătoreşti.” Executarea hotărârii judecătorești poate fi pusă în discuție doar atunci când acțiunea, cel puțin parțial, se admite, respectiv, este necesar ca, cel puțin la prima vedere, acțiunea să fie întemeiată. În caz contrar, atunci când la prima vedere acțiunea este vădit neîntemeiată, în mod rezonabil trebuie să acceptăm că nu va exista o hotărâre care să fie executată și cu atât mai mult nu va exista situația de ”*imposibilitate a executării*”.

Ținem să menționăm că existența, cel puțin *prima facie,* a unui drept încălcat în contextul examinării cererii de asigurare a acțiunii a fost abordată în jurisprudența *common law* încă în anii ‘70 ai secolului trecut. Astfel, în cauza Mareva Compania Naviera SA v International Bulkcarriers SA[273], Curtea de Apel a Marii Britanii a notată că: *”...Curtea nu va dispune o măsură pentru a apăra o persoană care nu are un drept prevăzut de lege sau care i se cuvine în mod echitabil...”, ”atunci când există un drept care poate fi pretins conform legii sau în mod echitabil, ...instanța poate să dispună, atunci când este cazul, măsuri de asigurare care să protejeze acest drept”, ”în opinia noastră (n.a. – a judecătorilor), solicitanții au acțiunea foarte temeinică pe fond... În aceste circumstanțe, până partea adversă nu va prezenta o poziție contrară, măsurile de asigurare trebuie să existe*”.

Mai nou, Decizia Curții de Apel a Angliei și Wales din 13.03.2019, în cauza Forse & Ors v Secarma Ltd & Ors[274], respinge contestația depusă de pârâți împotriva actului primei instanțe prin care s-au admis măsurile de asigurare solicitate de reclamanți și, printre altele, menționează: *”...cauza American Cyanamid este sursa cea mai importantă cu privire la condițiile de aplicare a măsurilor de asigurare.... care, sumar, prevede că... (1) Instanța trebuie să fie satisfăcută că acțiunea nu este una frivolă și lipsită de șanse, că aceasta ridică chestiuni serioase spre examinare. Dacă instanța găsește întrunită această condiție, atunci urmează a fi examinată balanța de inconveniențe ce pot apărea dacă se vor dispune sau nu măsuri de asigurare.”*

În lumina celor expuse mai sus, ne exprimăm convingerea că temeinicia prima facie a acțiunii reprezintă, de fapt, condiția de bază în admiterea unei măsuri de asigurare. În caz contrar, când instanța are în față o acțiune vădit neîntemeiată și, în același timp, dispune aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii doar pentru întrunirea formală a condițiilor ”măsura să corespundă cu obiectul cauzei” și ipotetic ”neaplicarea măsurii ar face imposibil executarea hotărârii judecătorești”, pe care instanța, înțelege din start, că nu o va admite, atunci instanța se face complice la o acțiune abuzivă a reclamantului, indiferent dacă ultimul înțelege sau nu aceasta.

[273] Mareva Compania Naviera SA v International Bulkcarriers SA [1980] 1 All ER 213, accesat la 15.08.2017 pe: http://www.uniset.ca/other/cs4/19801AER213.html

[274] Forse & Ors v Secarma Ltd & Ors [2019] EWCA Civ 215 (13 March 2019) [citat 10.02.2023] Disponibil: https://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2019/215.html

Un exemplu clar care justifică argumentarea de mai sus se referă la următoarea situație: reclamantul, care a avut dreptul de preemțiune pentru cumpărarea unui bun și care nu a dorit să procure bunul la prețul propus, absolut abuziv înaintează cerere privind revendicarea bunului respectiv. Concomitent cu depunerea acțiunii, reclamantul cere asigurarea acțiunii și prezintă anunțul prin care pârâtul intenționează să înstrăineze bunul. Toate cu scopul de a crea impedimente proprietarului să vândă bunul la prețul dorit și să îl determine la vânzarea în condiții preferențiale în schimbul renunțării la acțiune. Formal, condiția prevăzută de art. 174 alin. 1 CPC este întrunită: dacă judecătorul nu aplică măsură de asigurare, atunci pârâtul vinde bunul, iar reclamantul nu îl va putea primi de la pârât în cazul în care acțiunea se admite. Totuși, acțiunea este vădit neîntemeiată, iar judecătorul asta înțelege, și, în opinia noastră, nu trebuie să dispună aplicarea unor măsuri de asigurare a acțiunii.

Această condiție ar putea stârni critică sub aspectul că judecătorul, apreciind temeinicia acțiunii la această etapă, ar fi lipsit de imparțialitate pentru viitor, întrucât deja și-a format și expus o opinie asupra temeiniciei acțiunii. Considerăm că asemenea critici nu sunt întemeiate. În primul rând, judecătorul, la această etapă, efectuează doar o examinare sumară a acțiunii și probelor prezentate, precum și a poziției pârâtului, dacă aceasta a fost prezentată. Astfel încât, în principiu, este suficient pentru judecător să stabilească dacă reclamantul, cel puțin aparent, deține dreptul pe care îl apără, dacă el cel puțin aparent este încălcat și dacă această încălcare pare să fi fost făcută de pârât. În al doilea rând, instanța nu va fi obligată să prezinte argumentele care au făcut-o să ajungă la această concluzie, astfel încât nu va fi legată de nici o argumentare atunci când va fi ținută să examineze fondul cauzei. În al treilea rând, concluzia pe care a formulat-o vis-a-vis de temeinicia acțiunii la această etapă, fiind bazată pe examinarea sumară a cauzei va fi subiect al unor numeroase revizuiri interne în conștiința judecătorului, urmare a examinării în detaliu a pozițiilor participanților la proces, la fel cum este posibil și faptul ca pârâtul să prezinte și alte probe sau argumente, mai ales dacă ele nici nu au fost prezentate la acea etapă. În fine, existența acestei condiții în legile sus citate nu a provocat nici-un disconfort notabil care să fi bulversat examinarea cauzelor în contencios administrativ.

În condițiile sus expuse, venim cu propunerea *de lege ferenda* ca în art. 174 alin. 1 CPC să fie prevăzută expres această condiție prin completarea celei de-a doua propoziții cu următoarea sintagmă: ”*prima facie acțiunea este întemeiată, iar*”. În acest fel, norma va avea următorul conținut: ”*Asigurarea se admite în orice fază a procesului până la etapa în care hotărârea judecătorească devine definitivă, în cazul în care prima facie acțiunea este întemeiată, iar*

neaplicarea măsurilor de asigurare a acţiunii ar face imposibilă executarea hotărârii judecătoreşti."

Examinând în continuare condițiile expuse în hotărârea explicativă a plenului CSJ, putem observa că ele, în mare parte, se referă la "balanța de inconvenience" amintită în practica engleză.

Astfel:

A) *Periculum in mora* (pericol de dispariție, degradare, înstrăinare, risipire a bunului sau proastă administrare)[275] se referă la probabilitatea cauzării unui prejudiciu solicitantului în cazul neaplicării măsurilor asiguratorii[276].

B) Preîntâmpinarea atingerii intereselor publice sau a intereselor unor terți în cazul aplicării măsurilor de asigurare[277], pe care o coroborăm cu preîntâmpinarea creării unor prejudicii inutile pentru cealaltă parte – se referă la prejudiciile aduse părții adverse sau altor părți interesate.

C) Coroborarea categoriilor A și B de mai sus se referă la asigurarea unui echilibru între interesele părților cointeresate[278].

Așadar, rămânem cu ultima condiție propusă de CSJ (condiția 6) – măsura în care modalitatea de asigurare a acțiunii solicitate este în corelație cu obiectul acțiunii înaintate și dacă aceasta va asigura realizarea de facto a scopului măsurilor de asigurare. Despre această condiție am scris în paragraful 1.3 din prezenta lucrare și considerăm că abordările expuse *supra* sunt suficiente.

În cele ce urmează vom ilustra un exemplu de abordare a condițiilor sus expuse. În situația în care reclamantul revendică de la pârât un automobil concret, aparent litigiul vizează un bun individualizat și este justificată aplicarea sechestrului. Totuși, dacă reclamantul, cu ocazia executării acestei măsuri de asigurare, nu va accepta ca bunul să rămână în posesia pârâtului, iar bunul va fi transmis reclamantului sau unui administrator, atunci ingerința cauzată pârâtului va fi una semnificativă. Din contra, automobilul este un bun care este supus înregistrării de stat și, respectiv, o eventuală interdicție de înstrăinare poate fi suficientă pentru atingerea scopului propus (a nu admite înstrăinarea lui și, eventual, revenirea în proprietatea reclamantului dacă va avea succes în instanță). Sechestrul, însă, va fi justificat atunci când pârâtul ar putea să recurgă la un comportament fraudulos sau chiar infracțional și să distrugă automobilul (*periculum in mora*) în pofida interdicției sau să îl ascundă sau într-un alt fel să facă imposibilă executarea.

[275] Condiția 3 din pct.32 din Hotărârea explicativă a plenului Curții Supreme de Justiție nr. 32 din 24.10.2003
[276] Condiția 2 din pct.32 din Hotărârea explicativă a plenului Curții Supreme de Justiție nr. 32 din 24.10.2003
[277] Condiția 5 din pct.32 din Hotărârea explicativă a plenului Curții Supreme de Justiție nr. 32 din 24.10.2003
[278] Condiția 4 din pct.32 din Hotărârea explicativă a plenului Curții Supreme de Justiție nr. 32 din 24.10.2003

După cum am menționat în paragraful 1.3. din prezenta lucrare, instituția asigurării acțiunii civile este una excepțională, care se aplică doar atunci când sunt probate anumite circumstanțe care confirmă condițiile prevăzute de lege pentru aplicarea acesteia. Astfel, pentru a admite solicitarea participantului și a aplica măsura de asigurare, instanța urmează să verifice dacă sunt suficiente probe și argumente că aplicarea măsurilor de asigurare corespund scopului prevăzut de lege, că măsura solicitată este în concordanță cu obiectul acțiunii și că aceasta asigură un echilibru just între interesele părților vizate. În cazul neprezentării unor argumente sau probe, fie în cazul insuficienței acestora, instanța va respinge cererea de asigurare a acțiunii sau va dispune o măsură mai puțin invazivă.

Sarcina probațiunii cu privire la instituția asigurării acțiunii nu este reglementată distinct în Codul de Procedură Civilă. În unele legi speciale sus - citate[279], norma evidențiază expres obligația solicitantului de a argumenta anumite circumstanțe. De fapt, obligația de a argumenta și proba circumstanțele pe care se bazează solicitarea de asigurare a acțiunii oricum ar fi revenit solicitantului, având în vedere regulile generale de probațiune în procesul civil. În acest sens, este potrivit să cităm art. 118 alin. 1 CPC: *"Fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel."* Astfel, solicitantul va trebuie să prezintă în cerere toate argumentele pe care le are și să anexeze toate probele care confirmă circumstanțele descrise în cererea privind asigurarea acțiunii. La rândul său, cealaltă parte, dacă chestiunea se examinează în ședință, va putea să facă trimitere la orice probe care se conțin în dosar. În susținerea cererii pot fi prezentate orice mijloace de probă. În același timp, considerăm că nici-o parte nu va putea cere efectuarea expertizei sau concursul instanței pentru obținerea unor alte probe anume în scopul asigurării acțiunii. Această concluzie rezultă din conținutul art. 177 alin. 2 CPC, care constrânge instanța să examineze cererea în ziua depunerii. Astfel, dobândirea oricăror alte probe prin concursul instanței va face imposibilă respectarea acestui termen.

În urma examinării cererii de asigurare a acțiunii civile, **instanța emite o încheiere motivată**, fapt care rezultă expres din conținutul art. 177 alin. 3 CPC. Prin această încheiere judecătorul poate să admită sau să respingă cererea de asigurare. În ambele cazuri, instanța va pronunța o încheiere.

[279] Art. 25 alin.1 din Legea insolvabilității nr.149/2012; Art. 11^1 alin. 2 lit. b) din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr.548 din 21.07.1995

Considerăm oportun să cercetăm dacă în privința cererii de asigurare a acțiunii formulate în cererea de chemare în judecată instanța se va expune printr-o încheiere separată sau o poate face prin încheierea de acceptare a cererii de chemare în judecată.

Legea nu indică expres că instanța se va expune printr-o încheiere separată. Autorii Manualului Judecătorului pentru cauzele civile menționează că „*Judecătorul sau instanța, ca urmare a cererii de asigurare a acțiunii, va emite o încheiere separată motivată de asigurare sau neasigurare a acțiunii.*" În acest context, menționăm că susținem părerea respectivă, cu rezerva că aceasta nu este o condiție de valabilitate. Este cunoscut faptul că judecătorii, în mare parte, cumulează încheierea privind acceptarea spre examinare a cauzei și privind pregătirea cauzei pentru dezbateri judiciare într-un singur act. Adăugarea chestiunii privind asigurarea acțiunii în același document ar putea crea dificultăți în rândurile justițiabililor cu privire la perceperea corectă a conținutului acestui act, precum și o serie de explicații suplimentare ale judecătorului cu privire la modul de contestare. În opinia noastră, emiterea încheierii cu privire la asigurarea acțiunii într-un act separat crește, în mod subiectiv, atitudinea și diligența cu care se atârnă judecătorul atunci când întocmește acest act concret. Totodată se poate observa că atunci când mai multe chestiuni sunt discutate împreună, deși aparent, cumulativ, ele au avut un volum suficient de argumentare, dar fiecare dintre acestea luate în parte s-a bucurat de o atenție redusă. Astfel, suntem de părere că prin emitere separată a acestei categorii de încheieri, calitatea lor va crește.

Forma și conținutul încheierilor emise de instanță sunt prevăzute în capitolul XX din CPC, care se aplică corespunzător. Dat fiind faptul că asigurarea acțiunii reprezintă o acțiune importantă, care îngrădește drepturile anumitor participanți la proces și care poate fi contestată cu recurs, reiterăm poziția că aceasta urmează a fi emisă doar separat în condițiile art. 269 alin. 1 și 270 alin. 1 CPC.

Având în vedere că încheierea este motivată, instanța va trebui să argumenteze motivele pentru care a admis cererea, la aceasta raportându-se și toate circumstanțele importante ce au fost evidențiate mai sus în prezentul compartiment.

Cu excepția temeiniciei *prima facie* a acțiunii, condițiile enunțate vor trebui luate în considerație de instanță și argumentate corespunzător. Judecătorul nu este ținut să intre în cele mai mici detalii pentru a argumenta fiecare dintre condiții, dar, în același timp, nu se poate limita doar la copierea lor în încheierea emisă. Observațiile avocaților intervievați a arătat că instanțele adesea se rezumă la numirea în abstract a condițiilor sus numite și la faptul că acestea sunt sau nu întrunite, dar fără o argumentare veridică, măcar și sumară. În același timp, au recunoscut că de cele mai multe ori încheierile emise reflectă argumentarea solicitării care și ea este relativ sumară și

argumentată pe presupuneri. Practica judiciară, care a fost citată pe parcursul prezentei lucrări, la fel, a arătat că de cele mai multe ori instanțele se rezumă la o motivare foarte sumară asupra fondului solicitărilor, care presupune citarea unor norme și mențiunea că speța subscrie sau nu acestor norme.

În continuare concretizăm că atunci când judecătorul admite cererea de asigurare a acțiunii, trebuie să indice expres în dispozitiv măsurile aplicate, bunurile (dacă se cunosc) și/sau persoanele (dacă este cazul) care vor fi afectate, caracterul imediat al executării acesteia, precum și modul și termenul de contestare a acestei încheieri.

Prima întrebare care apare în legătură cu aceste aspecte se referă la dreptul instanței de a dispune alte măsuri de asigurare decât cea care a fost solicitată. Legea nu oferă un răspuns direct la această întrebare și nici literatura de specialitate nu a abordat acest subiect. În opinia noastră, instanța va putea aplica alte măsuri de asigurare decât cele solicitate, doar cu condiția că aceste măsuri vor constitui o ingerință mai mică în drepturile celeilalte părți decât măsura inițial solicitată. Premisele unei asemenea abordări se regăsesc în conținutul art. 175^1 alin. 4 CPC potrivit căruia ”*Instanţa de judecată va dispune notarea acţiunii, dar nu va dispune aplicarea sechestrului sau a interdicţiei asupra dreptului înregistrat într-un registru de publicitate prevăzut de lege dacă notarea acţiunii constituie o măsură de asigurare suficientă pentru a proteja interesele legitime ale reclamantului.”*

Din norma citată rezultă că în situația în care solicitantul cere aplicarea sechestrului sau a interdicției de înstrăinare, judecătorul poate dispune notarea acțiunii dacă aceasta este suficientă. De fapt, judecătorul, de fiecare dată, trebuie să aplice acea măsură care este minim invazivă, dar care va fi suficientă pentru atingerea scopului propus. În acest sens, aplicarea unei măsuri mai puțin invazive decât cea inițial solicitate ar fi echivalentul unei admiteri parțiale a cererii.

O altă normă care este apropiată ca esență de întrebarea discutată este art. 176 alin. 1 CPC, care prevede ordinea aplicării sechestrului asupra bunurilor. Dacă solicitantul a cerut aplicarea sechestrului asupra unui bun fără prioritate, atunci judecătorul din oficiu ar trebuie să dispună aplicarea sechestrului pe un bun cu prioritate superioară din lista celor prevăzute la art. 176 alin. 1 CPC, aceasta constituind o ingerință redusă în activitatea întreprinzătorului. În acest fel, am identificat dacă instanța are dreptul să aplice măsura cerută, dar asupra unui alt bun. Menționăm că instanța nu este în drept să schimbe obiectul măsurii de asigurare, dacă acest obiect este și obiectul individual determinat al acțiunii.

Cu privire la aplicarea unei alte măsuri decât cea care a fost cerută, suntem de părere că instanța nu va putea aplica o măsură care constituie o ingerință mai mare în drepturile celeilalte

persoane decât cea care a fost indicată în cerere. În cazul anterior, am ajuns la concluzia că o ingerință mai redusă ar echivala cu admiterea parțială a cererii inițiale, în acest caz, însă, aceasta ar constitui o depășire a limitelor cererii, precum și încălcarea drepturilor celeilalte părți exclusiv din inițiativa instanței.

Concomitent cu aplicarea măsurii de asigurare care vizează bunuri, instanța trebuie să se expună asupra bunurilor care vor fi afectate, dacă prin cerere și materialele existente se poate stabili care sunt bunurile pe care pot fi aplicate măsurile de asigurare. În caz contrar, instanța poate să admită aplicarea sechestrului, interdicțiilor, notării pe bunurile unei părți fără a le individualiza. Sarcina identificării lor va reveni executorului judecătoresc. Aceeași părere este expusă și în pct.3 din Hotărârea explicativă a plenului Curții Supreme de Justiție nr. 32 din 24.10.2003.

Anticipând ordinea expusă în cuprins, trebuie să remarcăm că încheierile privind asigurarea acțiunii sunt concomitent și documente executorii. Astfel, aceste încheieri trebuie să satisfacă exigențele de conținut prevăzute de art. 14 din Codul de Executare al RM.

3.3. Executarea măsurii de asigurare a acțiunii civile

Modul de executare a măsurilor de asigurare a acțiunii este determinat expres în art. 178 alin. 1 CPC, care prevede că încheierea de asigurare a acțiunii se execută imediat, în ordinea stabilită pentru executarea actelor judecătorești. Până a continua cercetarea, considerăm necesar să remarcăm că utilizarea cuvântului ”actelor” în conținutul art. 178 alin.1 CPC nu este tocmai reușită. Conform art. 14 alin. 1 CPC, încheierea deja este act judecătoresc, astfel încât expunerea din această normă pare a fi un pleonasm. Considerăm că, de fapt, legiuitorul a intenționat să spună ”hotărârilor” judecătorești. Într-o altă ordine de idei, trebuie să remarcăm că potrivit art. 11 lit. b) din Codul de executare, încheierile instanțelor judecătorești, întotdeauna, constituie documente executorii. Suntem de părere că mențiunea ”*în ordinea stabilită pentru executarea actelor judecătorești*.” din art. 178 alin. 1 CPC nu aduce nici o modificare în modul de executare a încheierii privind asigurarea acțiunii. Astfel încât considerăm că soluția optimă este excluderea acestei sintagme.

Într-o analiză istorică constatăm că, anterior, potrivit alin. 2 din art. 178 CPC, instanța elibera titlul executoriu concomitent cu emiterea încheierii privind asigurarea acțiunii[280]. Prin Legea nr.17 din 05.04.2018, în vigoare din 01 iunie a aceluiași an, obligația de eliberare a titlului executoriu a fost exclusă.

[280] Dosarul civil nr.2-603/19, Judecătoria Strășeni. Iinstanța, în pofida modificărilor deja intrate în vigoare a eliberat conform prevederilor vechi, abrogate, titlu executoriu în baza încheierii privind asigurarea acțiunii.

Totodată, evidențiem că prin ”*Încheierea de asigurare a acțiunii se execută imediat…*” din art. 178 alin. 1 CPC nu se are în vedere că ele se vor pune în executare imediat *ex-oficio*. Art. 15 alin. 2 Cod de Executare prevede limitativ cazurile în care documentul executoriu va putea fi pus în executare de însăși instanța de judecată, iar încheierile privind asigurarea acțiunii nu se regăsesc în această listă. Prin ”*imediat*”, în contextul sus menționat, trebuie înțeles că măsurile de asigurare pot fi puse în executare imediat, dacă persoana interesată va dori.

Astfel, executarea încheierilor privind asigurarea acțiunii se subordonează pe deplin principiului disponibilității care este un principiu caracteristic procesului civil. În această ordine de idei, concluzionăm că executarea măsurilor de asigurare a acțiunii va fi realizată doar dacă partea interesată va cere acest lucru în condițiile Codului de Executare, care prevede expres la art. 15 alin. 1 că: ”*Documentul executoriu se prezintă spre executare de către creditor.”* Opinia sus expusă este susținută în literatura de specialitate[281].

Potrivit art. 21 alin. 1 Cod de Executare, executorul judecătoresc este unica persoană autorizată să efectueze executarea silită a documentelor executorii. Astfel, unica persoană în drept să execute silit măsurile de asigurare dispuse de instanță este executorul judecătoresc. În acest context, ar putea să apară întrebarea referitor la posibilitatea și necesitatea de a oferi persoanei vizate de măsurile de asigurare timp pentru a executa benevol încheierea instanței. Partea asupra căreia se răsfrâng măsurile de asigurare este obligată să respecte măsurile dispuse în privința sa și a bunurilor sale, indiferent dacă acest fapt i-a fost comunicat de executorul judecătoresc sau de o altă persoană. În același timp, amintim că măsurile de asigurare se dispun atunci când solicitantul demonstrează rea-credința celeilalte părți și că aceasta intenționează să împiedice executarea unei viitoare hotărâri judecătorești. În acest context, oferirea unui răgaz celeilalte părți ar anula eforturile instanței de a soluționa urgent această chestiune și va oferi posibilitate unui participant de rea-credință să ducă la bun sfârșit intențiile sale. În cumulul acestor observații, răspunsul la întrebarea formulată este negativ. Această concluzie este susținută de conținutul art. 178 alin. 1 CPC și art. 27 alin.1 Cod de Executare, care spun clar că executarea ar trebui să fie imediată. O clarificare mai directă în acest sens se conține în art. 27 alin. 4^1 Cod de Executare care prevede că ”*Măsurile de asigurare se aduc la îndeplinire imediat, fără a fi necesară înștiințarea părților*.”

Acțiunile executorului judecătoresc cu privire la executarea măsurilor de asigurare sunt reglementate de Codul de Executare în coroborare cu Codul de Procedură Civilă, dar ținând cont de unele excepții prevăzute în art. 27 Cod de Executare.

[281] Belei Elena, Budăi Nelea, Stratulat Gheorghe. Comentariul Codului de Executare al Republicii Moldova, 2021, pag. 87.

Astfel, odată cu prezentarea spre executare a unui titlu executoriu privind aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii civile, executorul judecătoresc va realiza întregul set de acțiuni procedurale caracteristice unei proceduri de executare a oricărui alt document executoriu cu excepțiile stabilite în art. 27 Cod de Executare[282] și ținând cont de normele relevante din CPC.

Specific procedurii de executare a măsurilor de asigurare este faptul că, în virtutea executării imediate a acestora, executorul judecătoresc va îndeplini imediat toate acțiunile posibile, fără a aștepta executarea benevolă din partea debitorului, așa cum este expres prevăzut în art. 27 alin. 4^1 Cod de Executare. Astfel, dacă pentru executarea documentelor executorii emise în baza unor hotărâri definitive, executorul judecătoresc va propune debitorului un termen de executare benevolă, atunci un asemenea termen nu va fi propus în cazul executării asigurării acțiunii. Este evident faptul că abordările privind executarea benevolă sunt dificile în cazul asigurării acțiunii, or, măsurile de asigurare a acțiunii civile nu neapărat au caracterul unor acțiuni palpabile din partea debitorului. Spre exemplu, aplicarea sechestrului pe anumite bunuri nu presupune careva acțiuni din partea debitorului, dar, mai curând, inacțiunea sa (să nu distrugă sau ascundă bunul vizat)[283]. La fel este situația și cu aplicarea altor măsuri de asigurare prevăzute la art. 175 alin. 1 CPC.

Dat fiind faptul că una dintre cele mai utilizate măsuri de asigurare a acțiunii este aplicarea sechestrului pe bunurile pârâtului, precum și efectele inechitabile ce le-ar putea avea aplicarea acestei măsuri de asigurare în cazul aplicării incorecte, legiuitorul a stabilit, în art. 176 alin. 1 CPC, ordinea aplicării acestei măsuri pe diverse bunuri ale pârâtului-debitor.

Astfel, potrivit acestui articol, aplicarea sechestrului pe bunurile organizației sau ale persoanei fizice cu statut de întreprinzător, în cazul asigurării acțiunii, se efectuează în următoarea ordine:

a) în primul rând, pe bunurile care nu participă nemijlocit în producție: valori mobiliare, mijloace bănești (în monedă națională și în valută străină, inclusiv în numerar), autoturisme, obiecte de design din oficii și alte bunuri;

b) în al doilea rând, pe produsele finite (mărfuri), precum și pe alte bunuri materiale care nu participă nemijlocit în procesul de producție și care nu sunt destinate utilizării nemijlocite în producție;

[282] Art. 27 alin. 5 din Cod de Executare al RM - Executarea încheierilor de asigurare a acțiunii, se face conform Codului de Executare şi Codului de procedură civilă, cu derogările stabilite de art. 27.

[283] Totuşi, dacă bunul pe care s-a aplicat sechestru este lăsat la păstrare debitorului, acesta este obligat să asigure integritatea bunului.

c) în al treilea rând, pe bunurile imobiliare, precum și pe materia primă, materiale, mașini, unelte, utilaje, instalații, echipamente și alte mijloace fixe, destinate utilizării nemijlocite în producție;

d) în al patrulea rând, pe bunurile predate unor alte persoane.

Este esențial să observăm că această ordine este obligatorie doar în cazul aplicării sechestrului pe bunurile unei persoane juridice sau a unei persoane fizice cu statut de întreprinzător, cum ar fi, gospodăria țărănească sau întreprinzătorul individual. În situația aplicării sechestrului pe bunurile unei persoane fizice fără statut de întreprinzător norma în cauză nu este aplicabilă.

Important este să constatăm că măsurile de asigurare a acțiunii au un caracter, mai curând, excepțional, decât ordinar. Ele se aplică doar în cazurile când în fața instanței au fost aduse suficiente argumente care să răstoarne prezumția de bună-credință a pârâtului. Doar în această situație, drepturile și libertățile sale vor fi limitate înainte ca instanța să stabilească definitiv asupra pretinsului drept încălcat al reclamantului. Ţinând cont de aceste limitări ale drepturilor pârâtului, instanța, dar și executorul judecătoresc, urmează să nu realizeze o ingerință mai mare decât este nevoie. Din aceste considerente, legiuitorul în art. 176 alin. 2 CPC și 27 alin. 4 Cod de Executare a indicat expres asupra faptului că sechestrul asupra bunurilor se va face în limita revendicărilor din acțiune, adică valoarea bunurilor asupra cărora se aplică sechestru nu poate depăși valoarea acțiunii dedusă examinării în fața instanței.

La această etapă urmează să stabilim și asupra faptului că legea exclude anumite bunuri de la urmărirea silită, aceste bunuri fiind excluse și de la aplicarea asupra lor a măsurilor de asigurare. Lista bunurilor respective este expusă în art. 89 Cod de Executare.

Există, însă, situații în care nici solicitantul măsurii de asigurare și nici instanța nu cunosc ce bunuri se află în proprietatea pârâtului sau nu cunosc valoarea acestora. Într-o asemenea situație, instanța va aplica sechestru asupra bunurilor pârâtului fără a le indica, lăsând în sarcina executorului judecătoresc identificarea bunurilor pasibile de plasare sub sechestru și valoarea acestora, astfel încât ingerința în drepturile pârâtului să nu fie exagerată și să fie conformă art. 176 alin. 2 CPC și 27 alin. 4 Cod de Executare. Acest ultim articol descrie acțiunile pe care le va face executorul judecătoresc într-o asemenea situație, și anume: „*În cazul în care instanța de judecată nu indică expres bunurile pe care se aplică măsurile de asigurare ori măsurile ce urmează a fi întreprinse, executorul judecătoresc este în drept să aplice interdicții sau sechestre tuturor bunurilor pârâtului, ținând cont de prevederile art. 176 din Codul de procedură civilă. La cererea pârâtului, în cazul când acesta demonstrează documentar că valoarea bunurilor sechestrate*

depășește esențial valoarea acțiunii, se mențin sub sechestru doar bunurile a căror valoare acoperă valoarea acțiunii." Aceeași explicație se oferă și în Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a RM nr.32 din 24.10.2003 (cu modificările ulterioare), care la punctul 3 indică: „*Instanțele vor reține că solicitările privind aplicarea sechestrului pe bunurile imobile sau mobile, fără a le individualiza sau indica exact, pot fi admise de instanță întrucât asemenea formulări pot fi justificate de faptul că, deși solicitantul a depus toată diligența, nu a reușit să afle informația necesară.*

În asemenea cazuri, judecătorul sau instanța va emite titluri executorii, accentuând sarcina executorilor judecătorești de a evalua bunurile imobile pe care se aplică sechestrul, de a identifica sumele de bani disponibile în conturile debitorului în oricare din băncile din RM și de a nu depăși valoarea acțiunii."

Întru executarea asigurării acțiunii, executorul judecătoresc va realiza acele acțiuni prevăzute de Codul de Executare care se vor potrivi mai bine pentru executarea cât mai rapidă a documentului executoriu.

Astfel, dacă este vorba despre aplicarea sechestrului sau a unei alte interdicții în privința unui bun supus înregistrării, atunci executorul va obliga persoana care ține registrul să înregistreze interdicția respectivă și, ulterior, va înștiința și debitorul despre intentarea procedurii de executare și obligarea de a se conforma măsurii de asigurare.

Dacă interdicția vizează bunuri care nu se supun înregistrării, atunci executorul judecătoresc va ieși la locul aflării bunurilor și va întocmi un proces verbal privind aplicarea sechestrului cu indicarea persoanei căreia i-au fost încredințate spre păstrare, care se preîntâmpină de răspunderea penală potrivit art. 251 Cod Penal în cazul însușirii, înstrăinării, substituirii sau tăinuirii bunurilor sechestrate.

Însă, în cazul în care interdicția vizează un anumit comportament al debitorului, atunci executorul judecătoresc îl va soma pe acesta la respectarea acelei conduite.

După realizarea acestor acțiuni de către executorul judecătoresc, debitorul ar putea, totuși, încerca să se eschiveze de la executarea măsurii de asigurare. În cazul bunurilor supuse înregistrării, acțiunile sale vor fi imposibile datorită interdicției care este notată în registrul respectiv, astfel încât nici-o tranzacție nu va putea fi înregistrată.

În celelalte cazuri, debitorul va fi obligat la executarea măsurii de asigurare prin aplicarea pedepsei contravenționale în baza art. 318-319 Cod Contravențional, sau penale potrivit art. 320 Cod Penal fie, dacă este cazul, potrivit art. 251 Cod Penal. Astfel, prin supunerea la răspundere contravențională sau penală are loc obligarea persoanelor la executarea dispozițiilor instanței

privind asigurarea acțiunii. Nu trebuie să uităm nici de sancțiunile civile ale acțiunilor contrare măsurilor de asigurare. Astfel, Codul Civil al RM[284] prevede expres la art. 344 că ”*Actul juridic prin care s-a dispus de un bun referitor la care, prin lege sau de instanța de judecată, sau de un alt organ abilitat, este instituită în favoarea unor persoane, o interdicție cu privire la dispoziție poate fi declarat nul de instanța de judecată la cererea persoanelor în favoarea cărora este instituită interdicția.*”

Potrivit art. 27 alin. 6 Cod de Executare, ”*Măsurile de asigurare a acţiunii aduse la îndeplinire de executorul judecătoresc îşi păstrează efectul până la executarea hotărârii judecătoreşti asigurate sau până la anularea încheierii în al cărei temei acestea au fost aplicate*”.

Concomitent, alineatul 8 din același articol prevede că *”În temeiul hotărârii judecătorești definitive privind anularea măsurilor de asigurare a acțiunii, executorul judecătoresc dispune anularea acestor măsuri.”* Această completare face să înțelegem că anularea măsurilor de asigurare în cadrul dosarului judiciar nu va duce automat la anularea de facto a acestora la fel cum nici instituirea lor de instanță nu a dus automat la executarea lor. Efectele măsurilor de asigurare vor înceta după ce executorul judecătoresc va dispune anularea lor, iar dacă este vorba despre notări făcute în registre de publicitate atunci este necesar ca actele executorului judecătoresc privind anularea măsurilor de asigurare să fie executate de autoritatea care ține registrul de publicitate respectiv.

Cazurile în care executorul judecătoresc va fi îndreptățit să anuleze măsurile de asigurare a acțiunii se deduc din prevederile Capitolului XIII CPC și sunt următoarele:

a) măsura de asigurare a fost anulată în urma exercitării căilor de atac – art. 83 lit. E) Cod de Executare prevede că procedura de executare încetează în cazul în care: hotărârea, decizia sau încheierea în al cărei temei a fost eliberat documentul executoriu a fost anulată printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă.

Totuși, o situație mai deosebită o întâlnim atunci când instanța de recurs aplică împuternicirea prevăzută la art. 427 lit. B) CPC și după casarea încheierii privind aplicarea măsurilor de asigurare nu soluționează fondul acestei chestiuni, ci transmite cauza la rejudecare. Asemenea situații sunt întâlnite în practica judiciară[285]/[286]/[287]. Aparent, asemenea acte judecătorești corespund exigențelor art. 27 alin. 6 și 8 Cod de Executare.

[284] Codul Civil al Republicii Moldova, adoptat prin legea nr.1107 din 06.06.2002. Modernizat la 01.03.2019.
[285] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2r-230/19 din 17.04.2019, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
[286] Decizia Curții Supreme de Justiție nr.2rc-607/16 din 29.06.2016, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
[287] Decizia Curții Supreme de Justiție nr.2rc-761/16 din 05.10.2016, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

Totuși, potrivit art. 78 alin.1 lit. f) Cod de Executare, executorul judecătoresc este obligat să suspende executarea documentului executoriu în cazul anulării hotărârii în a cărei bază a fost emis titlul executoriu, cu remiterea cauzei la rejudecare – până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești. Actele normative urmează a fi interpretate în sistem și în sensul producerii efectelor juridice. Astfel, dacă am admite că procedura de executare a unei măsuri de asigurare încetează întotdeauna când printr-un act judecătoresc irevocabil se anulează încheierea instanței de aplicare a măsurilor de asigurare cu transmiterea la rejudecare, atunci art. 78 alin.1 lit. f) Cod de Executare ar fi inaplicabil. În așa situație, considerăm că atunci când este întrunită situația prevăzută la art. 78 alin.1 lit. f) Cod de Executare, aceasta se va aplica cu prioritate față de art. 83 lit. e) Cod de Executare, iar procedura de executare urmează a fi suspendată și nu încetată. Cu regret, executorii judecătorești, dar și instanțele aplică eronat aceste articole și admit încetarea procedurii de asigurare a acțiunii imediat ce a fost pronunțată o decizie irevocabilă de anulare a măsurii de asigurare cu transmiterea la reexaminare, sau intentează o procedură de executare distinctă cu privire la anularea măsurilor de asigurare[288].

b) măsura de asigurare a fost anulată din oficiu de instanță – în aceste cazuri trebuie să atragem atenția că anularea măsurii de asigurare se execută când devine definitivă așa cum prevede art. 27 alin. 3 Cod de Executare. Mai mult ca atât, potrivit art. 181 alin. 3 CPC, contestarea încheierii de anulare a măsurilor de asigurare și de substituire a măsurilor de asigurare suspendă executarea acesteia. Astfel, în cazul emiterii unei încheieri de anulare a măsurilor de asigurare, procedura de executare va înceta doar după ce aceasta va rămâne definitivă prin neatacare sau prin menținerea de către instanța ierarhic superioară.

c) Măsura de asigurare a fost substituită cu o altă măsură de asigurare. În privința acestei situații vom face trimite la art. 181 alin. 3 CPC expus mai sus. Însă, spre deosebire de anularea măsurilor de asigurare, încheierea de substituire a măsurilor de asigurare reprezintă prin sine o încheiere prin care se anulează anumite măsuri de asigurare și se instituie altele. Astfel, aceasta se execută imediat în afară de situația în care este contestată. Emiterea unei încheieri privind substituirea măsurii de asigurare va determina executorul judecătoresc să anuleze măsurile de asigurare aplicate în temeiul vechii încheieri de asigurare a acțiunii și să aplice măsuri care să fie conforme cu încheierea privind instituirea noilor măsuri de asigurare.

d) A fost emisă o hotărâre judecătorească definitivă de respingere a acțiunii – modalitate prevăzută la art. 180 alin. 3 CPC. Menționăm că, în acest caz, executorul judecătoresc nu va anula măsurile aduse la îndeplinire la cererea persoanei interesate, chiar dacă se prezintă

[288] Cauza civilă nr. 41-2-1183-28012016, Jud. s. Rîșcani din m.Chișinău,

dovada întrunirii acestei condiții (hotărâre definitivă de respingere a acțiunii). Art. 27 Cod de Executare nu prevede o asemenea posibilitate, respectiv executorul judecătoresc va insista asupra prezentării unei hotărâri definitive cu privire la anularea măsurilor de asigurare. Anume din acest considerent a fost introdus alin. 2^1 din art. 180 CPC, potrivit căruia, instanța dispune anularea măsurilor de asigurare concomitent cu pronunțarea unei hotărâri de respingere a acțiunii. Această dispoziție va fi, însă, executorie după ce va deveni definitivă. Această situație, din contra, va subscrie perfect exigențelor art. 27 alin. 8 Cod de executare.

e) A fost executată hotărârea judecătorească pentru asigurarea căreia a fost emisă măsura de asigurare – art. 180 alin. 3 CPC. Din momentul intervenirii acestei situații, măsura de asigurare este anulată de drept, iar executorul judecătoresc va fi în drept să dispună anularea măsurilor de asigurare îndeplinite fără să obțină un act judecătoresc definitiv privind anularea măsurilor de asigurare. O asemenea concluzie rezultă din interpretarea art. 27 alin. 6 Cod de Executare care prevede această situație ca fiind alternativă celei de anulare prin act judecătoresc definitiv[289], respectiv, permite ridicarea măsurilor de asigurare, fără a fi necesară anularea separată a măsurilor de asigurare de către instanța de judecată.

f) Ridicarea sechestrului în ordinea art. 164 Cod de Executare este aplicabil atunci când instanța a aplicat în mod eronat sechestru pe bunurile terței persoane care nu este participant la procesul de judecată. În acest caz, terța persoană afectată prin sechestrul aplicat pe bunurile sale este în drept să intenteze o procedură contencioasă contra creditorului și debitorului prin care să solicite ridicarea sechestrului de pe bunurile sale.

g) Încetarea procedurii de executare silită a documentului executoriu emis cu privire la fondul cauzei în care s-au dispus măsurile de asigurare în baza art. 83 alin.1 lit. a)-c), f) și g) Cod de Executare. În acest caz, executorul judecătoresc va dispune anularea măsurilor de asigurare din oficiu. A se vedea și art. 180 alin. $3/^1$ CPC.

h) Încetarea procedurii de executare silită a documentului executoriu emis cu privire la fondul cauzei în care s-au dispus măsurile de asigurare în baza art. 83 alin.1 lit. d) și e) Cod de Executare, dacă partea interesată o cere. A se vedea și art. 180 alin. $3/^1$ CPC.

În legătură cu executarea silită a măsurilor de asigurare a acțiunii civile pot să apară anumite situații atipice condiționate, pe de o parte, de specificul procedurii de executare silită, iar, pe de altă parte, de faptele sau evenimentele care survin. În ceea ce urmează vom examina modul de încadrare juridică a unor situații.

---

[289] Art. 27 alin. 6 Cod de executare - Măsurile de asigurare a acţiunii aduse la îndeplinire de executorul judecătoresc îşi păstrează efectul pînă la (A) executarea hotărîrii judecătoreşti asigurate **SAU** pînă la (B) anularea încheierii în al cărei temei acestea au fost aplicate.

Pentru elucidarea ipotezelor posibile vom examina conținutul art. 83 și 86 Cod de Executare, raportat la prevederile art. 27 din același cod. Potrivit Codului de Procedură Civilă, încheierile privind asigurarea acțiunii se execută la fel ca și alte acte judecătorești. De asemenea, după cum s-a reținut supra, alin. 5 din art. 27 Cod de executare statuează expres că prevederile Codului de executare se aplică și pentru executarea măsurilor de asigurare cu condiția de a respecta derogările prevăzute în art. 27 care sunt prioritare față de prevederile altor norme din același cod atunci când este vorba despre executarea măsurilor de asigurare a acțiunii. Respectiv, este de înțeles că executorul judecătoresc, la executarea măsurilor de asigurare a acțiunii, va fi ținut să îndeplinească aceleași acțiuni ca și în cazul executării unui alt act judecătoresc, dar cu respectarea derogărilor art. 27 Cod de Executare, de ex., fără notificarea părților procedurii de executare.

Din interpretarea coroborată a prevederilor din alineatele 6 și 8 ale art. 27 Cod de executare, măsurile **aduse la îndeplinire** se vor menține fie până la executarea hotărârii judecătorești asigurate, fie până la rămânerea definitivă a încheierii de anulare a încheierii în baza căreia au fost aplicate măsurile de asigurare în baza cărora executorul judecătoresc va dispune anularea măsurilor. Din aceste prevederi se pot extrage două concluzii importante care vor facilita cercetarea ulterioară: a) anularea măsurilor de asigurare deja îndeplinite se va realiza tot de executorul judecătoresc în baza (I) unui act judecătoresc definitiv privind anularea lor (adică avem un dublu grad de verificare, atunci când are loc anularea măsurilor de asigurare) sau (II) atunci când constată că hotărârea emisă în baza acțiunii asigurate a fost executată; b) doar măsurile de asigurare care au fost efectiv îndeplinite de executor se vor menține până la anularea lor sau până la executarea hotărârii.

Prima concluzie permite să afirmăm că măsurile de asigurare, deja îndeplinite de executorul judecătoresc, vor continua să producă efecte chiar dacă a fost dispusă anularea lor de instanța de judecată până când tot executorul judecătoresc le va anula.

Din cea de-a doua concluzie expusă supra rezultă că la aplicarea art. 83 și 86 Cod de executare[290], nu vor fi afectate în nici-un fel măsurile de asigurare deja îndeplinite până la întrunirea condițiilor sus expuse.

În acest context, este just să observăm că nu toate temeiurile prevăzute la art. 83 și 86 Cod de executare pot fi aplicate *ad literam* în aceste situații[291], iar altele nu pot fi aplicate de loc[292]. Este important să nu confundăm cele discutate mai sus cu norma de la art. 180 alin. 3^1 CPC. În

[290] De ex: art. 83 alin.1 lit. c) Cod de Executare, permite executorului să înceteze procedura de executare a interdicției aplicate potrivit art. 84 din Legea insolvabilității nr.149/2012.
[291] De ex: art. 83 alin.1 lit. a) Cod de executare poate fi interpretat în sensul că toate acțiunile au fost îndeplinite.
[292] De ex: art. 86 lit. c) sau art. 83 alin. 1 lit. d) Cod de Executare.

acest articol, anularea măsurilor de asigurare este condiționată de modul de încetare a executării documentului executoriu emis asupra fondului cauzei, noi, însă, am discutat despre încetarea sau restituirea documentului executoriu privind asigurarea acțiunii.

O categorie aparte de măsuri de asigurare sub aspectul executării lor sunt acele dispuse de instanța de insolvabilitate în privința debitorului insolvabil.

Astfel, aceste măsuri de asigurare sunt aduse la îndeplinire de către administratorul provizoriu. Această concluzie rezultă cert din conținutul art. 27 alin. 1 din Legea insolvabilității, care prevede că ”*După desemnare, administratorul provizoriu întocmește și prezintă instanței de insolvabilitate, în termenul stabilit de aceasta, care nu va putea depăși 45 de zile lucrătoare de la desemnarea sa, un raport cu privire la executarea măsurilor de asigurare*”.

Analizând cele expuse mai sus, putem conchide că executarea măsurilor de asigurare a acțiunii este destul de asemănătoare cu executarea altor documente executorii și cu măsurile de asigurare a executării documentului executoriu, diferențele fiind abordate mai sus.

O altă concluzie este că simpla aplicare a măsurii de asigurare de către instanță nu este suficientă, or caracterul efectiv se obține doar prin executarea de facto a măsurii de asigurare, această etapă fiind una indispensabilă în procesul de apărare a drepturilor și libertăților persoanei.

3.4. Asigurarea acțiunii civile în diferite categorii de cauze civile

În paragraful precedent am descris procedura asigurării acțiunii civile prevăzută de Codul de Procedură Civilă și aplicabilă pentru cea mai mare parte a cauzelor civile. În același timp, există o serie de litigii a căror soluționare și procedură de examinare, inclusiv referitor la asigurarea acțiunii, este prevăzută și de alte legi speciale, și care, în anumite aspecte, diferă de procedura generală prevăzută de Codul de Procedură Civilă. Drept exemple pot servi cauzele în procedura de insolvabilitate, soluționarea cauzelor în procedură de arbitraj, cauzele cu privire la libertatea de exprimare, cauzele privind protecția proprietății intelectuale, cauzele în contencios administrativ, care vor servi subiect de cercetare în prezentul paragraf.

a) Procedura de asigurare a acțiunii în cauzele privind declararea insolvabilității este esențial diferită de acțiunea civilă, întrucât are scopuri deosebite de procedura contencioasă clasică în acțiune civilă. Trebuie să constatăm că *procedura de declarare a insolvabilității este una specifică, preponderent necontencioasă în care lipsește litigiul de drept*[293]. Examinarea cauzelor în această procedură nu urmărește scopul adjudecării unui drept, ci *satisfacerea echitabilă*

[293] BARBĂ Valeriu, MACOVEI Gheorghe, op.cit., pag. 225.

a creanțelor incontestabile validate în cadrul desfășurării procesului[294]. În acest fel, putem afirma că măsurile de asigurare a acțiunii sunt, de regulă, aplicate în interesul tuturor părților interesate. În același timp, art. 356 CPC prevede că *cererea de declarare a insolvabilității se judecă în instanță conform normelor generale din prezentul cod, cu excepțiile și completările stabilite de legislația insolvabilității*. Adică, în cadrul procedurii de declarare a insolvabilității vor putea fi utilizate aceleași instrumente de contestare și apărare a drepturilor participanților pe care le prevede CPC pentru acțiunea civilă, inclusiv și în privința măsurilor de asigurare.

După cum am analizat în paragraful 2.1. din prezenta lucrare, Legea insolvabilității prevede o serie de măsuri de asigurare specifice procedurii de declarare a insolvabilității. Majoritatea măsurilor de asigurare (numirea unui administrator provizoriu și obligarea debitorului ca în perioada de observație deciziile privind gestionarea patrimoniului să fie luate doar cu acordul prealabil al administratorului provizoriu; înlăturarea debitorului de la gestionarea patrimoniului; aplicarea sechestrului asupra bunurilor debitorului și a corespondenței comerciale; suspendarea urmăririlor individuale ale creditorilor și executării silite asupra bunurilor debitorului, precum și a curgerii prescripției dreptului de a cere executarea silită a creanțelor acestora contra debitorului; interdicția înstrăinării de către debitor a bunurilor sale ori înstrăinarea doar cu învoirea expresă a administratorului provizoriu), prevăzute de legea insolvabilității, se iau din oficiu de către instanță. Astfel, dacă în cadrul acțiunii civile regula este că măsurile de asigurare se aplică doar la cererea persoanei interesate, atunci în cadrul procedurii de declarare a insolvabilității regula este că instanța aplică din oficiu măsurile de asigurare. Legea insolvabilității prevede doar două măsuri de asigurare care nu pot fi aplicate din oficiu de către instanță: 1. Ridicarea totală sau parțială a dreptului debitorului de a administra întreprinderea – care se aplică doar la solicitarea creditorilor care au înaintat cerere introductivă sau la cererea administratorului provizoriu și 2. Suspendarea curgerii dobânzilor, a majorărilor sau a penalităților de orice fel sau a oricăror alte cheltuieli aferente creanțelor născute anterior perioadei de observație – care va putea fi dispusă doar la solicitarea debitorului.

De menționat, că diferită este și perioada de viață a măsurilor de asigurare care, conform art. 24 alin. 6 din Legea insolvabilității nr.149/2012, în cadrul procedurii de declarare a insolvabilității, încetează de drept la data intentării procedurii de insolvabilitate; la data respingerii cererii introductive sau la data încheierii unei tranzacții. Astfel, dacă în cadrul acțiunii civile în caz de admitere a acțiunii, măsurile de asigurare se mențin până la executare, atunci în procedura de

[294] Ibidem.

declarare a insolvabilității acestea se mențin până la intentare, or, din acest moment, conform art. 74 alin. 2 din Legea insolvabilității nr.149/2012, toate drepturile de administrare a patrimoniului debitorului trec la administratorul insolvabilității, care, ar fi în imposibilitate să îl vândă în cazul prezenței măsurilor de asigurare. A doua situație – dacă în cazul respingerii acțiunii civile măsurile de asigurare se mențin până când hotărârea este definitivă, atunci, la fel și în cazul procedurii de declarare a insolvabilității, măsurile se mențin până la emiterea unei hotărâri de respingere a cererii sau până la încheierea tranzacției[295], care se încuviințează, la fel, printr-o încheiere definitivă. O asemenea soluție este logică și conformă cu scopul procedurii insolvabilității.

b) Procedura de asigurare a acțiunii în arbitraj se realizează în baza art. 10 și 23 din Legea cu privire la arbitraj. Doctrina autohtonă constată că, în Republica Moldova, la arbitraj se recurge extrem de rar, motiv din care lipsește o practică judiciară referitoare la aceste prevederi.[296] Alți cercetători autohtoni nu au examinat aspectele asigurării acțiunii în legătură cu cauzele care se soluționează în arbitraj. Astfel, ne revine un rol destul de dificil de a aprecia posibilitatea și modalitatea aplicării prevederilor legale respective.

Dorim din start să atragem atenția asupra formulării deficitare a denumirii art. 23 din Legea cu privire la arbitraj nr.23/2008 – „*Măsuri de asigurare a obiectului litigiului*". După cum am menționat, în cazul acțiunii civile se asigură însăși acțiunea, adică posibilitatea executării unei hotărâri emise în urma examinării acțiunii înaintate. Într-un mod similar ar trebui aplicate și prevederile cu privire la asigurare în procedura arbitrajului. Art. 21 din Legea cu privire la arbitraj nr.23/2008, deși este intitulat „*Măsurile de asigurare a procedurii arbitrale",* reglementează, de fapt, anumite chestiuni tehnice de examinare a arbitrajului, astfel denumirea articolului și conținutul acestuia sunt neconforme.

Revenind la procedura de asigurare a arbitrajului în sensul pe care îl conferă CPC, art. 10 din Lega cu privire la arbitraj nr.23/2008 oferă competența de a aplica măsuri de asigurare instanței de judecată, care examinează cererile respective potrivit regulilor din CPC. Totuși, dacă am aplica doar această normă, atunci o asemenea cerere ar trebui respinsă, or, CPC prevede că asigurarea se admite în scopul asigurării executării unei hotărâri judecătorești, iar în cazul cererii noastre niciodată nu va exista o asemenea hotărâre. Astfel, considerăm că art. 10 din Legea cu privire la arbitraj nr.23/2008 urmează a fi aplicat în coroborare cu art.23 din aceeași lege.

[295] Pentru ca măsurile de asigurare să înceteze în temeiul încheierii unei tranzacții este necesar ca aceasta să fie încheiată în perioada de observație. În caz contrar măsurile de asigurare vor înceta fie în temeiul hotărârii de intentare, fie în temeiul hotărârii de respingere a cererii introductive.
[296] FILINCOVA Svetlana., BELEI Elena, op.cit., pag.170.

La alin.1 din art. 23 a Legii cu privire la arbitraj nr.23/2008 se indică că măsuri asiguratorii asupra obiectului litigiului pot fi aplicate atât pe parcursul arbitrajului, cât și înaintea acestuia. Același alineat prevede că cererea urmează a fi înaintată către instanța de judecată competentă, fără a indica care instanță ar fi competentă. Nici articolul 10 din Legea cu privire la arbitraj nr.23/2008 nu prevede care anume instanță este competentă. Există două posibilități pe care le considerăm rezonabile, ca: 1. Judecătoria de la sediul instituției de arbitraj; sau 2. Judecătoria care, în lipsa unei convenții de arbitraj, ar urma să examineze pricina în fond. În lipsa unor prevederi exprese, urmează a se aplica regulile generale de determinare a competenței jurisdicționale, care vor valida a doua variantă propusă mai sus.

Dacă procedura în arbitraj deja a început, atunci, potrivit alin. 4 din art. 23 din Legea cu privire la arbitraj nr.23/2008, cererea de asigurare a obiectului litigiului ar putea fi înaintată și către instanța de arbitraj.

Conform art. 23 alin. 2 din Legea cu privire la arbitraj nr.23/2008, la cererea de asigurare a acțiunii depuse în instanța de judecată în legătură cu o cauză care va fi sau este examinată în arbitraj, trebuie să fie anexate în copie cererea de arbitraj sau, dacă vorbim despre asigurarea anterior inițierii unor proceduri arbitrale, atunci copia convenției de arbitraj și dovada notificării părții adverse, în conformitate cu art. 12 alin. 3 din Legea cu privire la arbitraj nr.23/2008, despre necesitatea alegerii unui arbitru. Totuși, în acest ultim caz, nu este clar ce fel de notificare ar trebui să anexeze solicitantul măsurii de asigurare, dacă contrar art. 12 alin. 3 din Legea cu privire la arbitraj nr.23/2008, arbitrii au fost deja stabiliți prin convenția de arbitraj. La interpretarea *ad literam* art. 23 alin. 2 din Legea cu privire la arbitraj nr.23/2008 atunci, în situația prezentată, partea nu va putea să solicite asigurarea obiectului litigiului, întrucât nu poate anexa o notificare care nici nu trebuie făcută. În opinia noastră, însă, instanța ar trebui să accepte examinarea cererii de arbitraj depuse în condițiile art. 23 alin. 2 în situația anterior descrisă.

În continuare, art. 23 alin. 4 art. 23 alin. 2 din Legea cu privire la arbitraj nr.23/2008 menționează că, în cursul arbitrajului, măsurile asiguratorii se dispun de instituția de arbitraj, însă, în caz de neacceptare, executarea acestor măsuri o dispune instanța de judecată. Observăm că în cazul aplicării măsurilor de asigurare de către instituția de arbitraj, acestea pot să nu fie acceptate. În acest caz, partea interesată se adresează instanței de judecată pentru ca aceasta să dispună executarea silită a acestor măsuri. Practica judiciară la acest aspect este puțină și neuniformă. Astfel, într-o cauză[297] instanța a refuzat în primirea cererii de eliberare a titlului executoriu în temeiul încheierii instanței de arbitraj prin care s-au aplicat măsuri de asigurare. În motivarea

[297] Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru nr.2-1495/18 din 18.06.2018

acestei soluții, instanța de judecată a reținut că din art. 178 alin. 2 CPC au fost excluse prevederile care permiteau instanței de judecată să elibereze titlu executoriu în legătură cu asigurarea acțiunii.

Într-o altă cauză instanța a eliberat titlu executoriu în temeiul încheierii instanței de arbitraj privind asigurarea acțiunii. Este adevărat, însă, că la această dată erau încă în vigoare prevederile art. 178 alin. 2 CPC, prin care instanța de judecată poate elibera titlu executoriu în temeiul încheierii privind asigurarea acțiunii.

În opinia noastră, în prezent, cererile menționate la art. 23 alin. 4 din Legea cu privire la arbitraj nr.23/2008 urmează a fi soluționate în conformitate cu prevederile Capitolului XLIV CPC – Procedura în cauzele de eliberare a titlurilor de executare silită a hotărârilor arbitrale. În acest sens, considerăm că actul prin care s-a dispus aplicarea măsurilor de asigurare în arbitraj poate fi asimilat hotărârilor arbitrale.

În concluzie, constatăm existența unor vădite omisiuni și imperfecțiuni în Legea cu privire la arbitraj nr.23/2008, cel puțin în partea referitoare la asigurarea acțiunii în procedura arbitrajului.

c) Procedura de asigurare a acțiunii în baza Legii cu privire la libertatea de exprimare este una specifică datorită faptului că pârâtul are acces la publicul larg, prin aceasta prejudiciul cauzat ar putea crește într-o progresie geometrică și, în fine, ar fi irecuperabil. Pe de altă parte, după cum menționează M.Poalelungi și Vitalie Pârlog[298], *jurnaliștii se bucură de cel mai înalt grad de protecție* sub aspectul libertății de exprimare. Este vital să remarcăm că libertatea de exprimare este un drept esențial apărat inclusiv în Constituția RM la art. 32 și în Convenția Europeană a Drepturilor Omului la art. 10, de aceea oricare ingerință asupra acestui drept trebuie efectuată inclusiv în conformitate cu prevederile constituționale și cu jurisprudența relevantă a CtEDO.

Legea privind libertatea de exprimare prevede câteva măsuri de asigurare a acțiunii specifice acestor categorii de cauze. Cu toate că litigiile privind libertatea de exprimare reprezintă o categorie specifică, acestea se examinează potrivit regulilor în procedura acțiunii civile, respectiv nu poate fi exclusă aplicarea și a altor măsuri de asigurare prevăzute de CPC, cu excepțiile stabilite în art. 22 alin. 5 din Legea privind libertatea de exprimare nr.64/2010. Această normă indică că pentru asigurarea acțiunii privind compensarea prejudiciului moral nu poate fi aplicat sechestru pe bunurile, inclusiv contul bancar al pârâtului. În cele ce urmează, însă, vom analiza aspectele distincte ale asigurării acțiunii în aceste categorii de litigii, de procedura asigurării acțiunii doar în baza CPC.

---

[298] POALELUNGI Mihai şi PÂRLOG Vitalie, Libertatea de exprimare. În: POALELUNGI, M., et al. *Manualul judecătorului pentru cauzele civile*. Chişinău: [s. n.], 2013, pp. 955-974. ISBN 978-9975-53-197-9, pag. 962.

În paragraful 2.1.[299] din prezenta lucrare am expus și analizat cele trei măsuri de asigurare pe care le prevede Legea cu privire la libertatea de exprimare nr.64/2010, de aceea nu vom relua acest subiect și ne vom rezuma doar la enumerarea respectivelor măsuri de asigurare: 1. Interdicția de a răspândi informația contestată; 2. Aplicarea sechestrului pe tirajul care conține informația contestată; 3. Interdicția de a distruge înregistrările audio și video.

Potrivit art. 22 alin. 1 din Legea privind libertatea de exprimare nr.64/2010, reclamantul are posibilitatea de a solicita aplicarea măsurilor de asigurare concomitent cu depunerea cererii prealabile către instituția mass-media. Adică, în această categorie de cauze, pot fi instituite măsuri de asigurare și fără a exista o acțiune pe rol. Aceeași normă prevede și un alt scop necesar de a fi probat pentru a aplica măsurile de asigurare. Astfel, dacă potrivit normelor CPC, scopul este de a asigura executarea unei hotărâri judecătorești definitive, atunci, potrivit normei analizate, scopul este prevenirea unei pagube iminente. În acest sens, măsura de asigurare ar putea, după efect, să fie asemănătoare cu o hotărâre de admitere a acțiunii, ceea ce în legislațiile altor țări a fost întâlnit sub denumirea *interim relief*, deosebindu-se doar prin caracterul temporar. Cu ocazia examinării acestor aspecte ne-am expus că asemenea măsuri sunt justificate atunci când repunerea în drepturi a reclamantului sau repararea eventualelor pagube nu ar mai putea fi realizată printr-o hotărâre judecătorească. Această condiție este expusă și în art. 22 alin. 4 din Legea discutată.

La fel, este relevant de a specifica că pentru a înainta o solicitare de aplicare a măsurilor de asigurare nu este obligatoriu să fie confirmată recepționarea cererii prealabile de instituția mass-media, ci este suficient ca cererea prealabilă să fi fost expediată în adresa acesteia.

Pentru a admite cererea de aplicare a măsurilor prevăzute la art. 22 alin. 3 lit. a) și b) din Legea privind libertatea de exprimare nr.64/2010, *reclamantul va trebui să probeze că ar putea suporta prejudicii care nu ar putea fi compensate prin despăgubirile ulterioare și că măsura de asigurare a acțiunii depășește interesul public de a cunoaște această informație.* La această etapă este important să realizăm că aplicarea măsurilor de asigurare, de rând cu emiterea unei hotărâri de admitere a acțiunii, reprezintă o ingerință în libertatea de exprimare. Pentru ca o ingerință în acest drept să nu constituie o violare a art. 10 CEDO, este necesar ca ingerința să fie conformă așa „triplul-test" instituit de CtEDO. Potrivit acestui mecanism, pentru ca o îngrădire a libertății de exprimare să nu reprezinte o violare a CEDO, aceasta trebuie: 1. Să fie efectuată în baza legii; 2. Să urmărească un scop legitim; și 3. Să fie necesară într-un stat democratic. La aplicarea măsurilor de asigurare în aceste categorii de cauze, prima condiție se respectă, întrucât măsurile de asigurare se aplică în baza Legii cu privire la libertatea de exprimare. A doua condiție este respectată,

[299] A se vedea paragraful 2.1. lit. o), p) și q).

deoarece scopul este apărarea drepturilor altor persoane – scop menționat expres în alin. 2 din art. 10 al CEDO. Astfel, călcâiul lui Ahile în aplicarea măsurilor de asigurare, precum și în examinarea în general a acestor cauze îl reprezintă determinarea faptului dacă ingerința în libertatea de exprimare este necesară într-un stat democratic. Cu alte cuvinte, citând art. 22 alin. 4 urmează a se determina dacă „*măsura de asigurare a acțiunii depășește interesul public de a cunoaște această informație”.* Cu privire la acest aspect, nici CtEDO și nici legislația națională nu oferă temeiuri exprese, intima convingere a judecătorului fiind determinantă și bazată pe circumstanțele specifice ale unei cauze concrete. În același timp, CtEDO, în jurisprudența sa, a relevat, deși cazuistic, o serie de reguli cu privire la determinarea necesității ingerinței într-un stat democratic. În ceea ce ne privește, considerăm important de a menționa următoarea: *ingerința trebuie să fie considerată ca fiind mult mai severă și necesită o justificare mai convingătoare când acționează ca o interdicție prealabilă privind exprimarea; în special atunci când este implicată mass-media, întrucât interzicerea difuzării de știri o poate priva de valoarea și de interesul publicului.*[300] Astfel, ajungem la concluzia că pentru a aplica o măsură de asigurare, instanța urmează să stabilească cu certitudine faptul că interesul reclamantului în nedivulgarea informației este superior interesului publicului de a cunoaște această informație.

Odată aplicate, potrivit alin. 1 din art. 22, măsurile de asigurare își vor menține efectul în condițiile expuse de CPC, cu excepția indicată în alin. 6, potrivit căreia măsurile de asigurare a acțiunii își vor pierde de drept efectele dacă nu a fost depusă acțiune în instanță în timp de 30 de zile de la momentul înaintării cererii prealabile sau de la momentul primirii unui refuz la aceasta. Deși această normă pare clară, în practică pot să apară dificultăți. Este vorba, în principal, despre faptul dacă încetarea de drept a efectelor măsurii de asigurare operează de plin drept sau trebuie confirmată de instanța care le-a dispus. Dacă admitem prima variantă, care ar părea logică după lecturarea textului de lege vizat, am putea ajunge în situația în care reclamantul depune prin intermediul serviciului poștal cererea de chemare în judecată în ultima zi a termenului. Potențialul pârât și nici instanța de judecată, nu are cum să cunoască despre acest fapt dacă nu au fost notificați de reclamant. Mai mult ca atât, practica judiciară arată că pârâții află despre această calitate, de regulă, într-un termen de 20-45[301] de zile din data depunerii cererii de chemare în judecată. Astfel,

[300] POALELUNGI Mihai şi PÂRLOG Vitalie, op.cit, pag. 971.

[301] În 24 ore din ziua depunerii, cererea de chemare în judecată este repartizată, după care judecătorul decide intentarea procesului în termen de 5 zile. După această perioadă urmează pregătirea cauzei pentru dezbateri în cadrul căreia este comunicat pârâtului despre depunerea acțiunii. Întocmirea citațiilor și transmiterea spre expediere mai durează în cel mai bun caz câteva zile. Serviciile poștale livrează scrisoarea la fel în cel puțin 3 zile. Astfel, adăugând zilele de odihnă, obținem un termen teoretic minim de 15 zile, dar care în situații reale este mai mare.

ipotetic atât potențialul pârât, cât și instanța care a dispus măsura de asigurare ar putea considera ca fiind anulate măsurile de asigurare, deși reclamantul a satisfăcut condiția prevăzută de lege.

În opinia noastră, anularea măsurilor de asigurare nu poate opera doar prin efectul legii. Ele se anulează întotdeauna de instanța de judecată sau, dacă legea prevede, de executorul judecătoresc. Sintagma "*își pierde efectele*" trebuie înțeleasă în sensul că instanța de judecată, sesizată cu cerere privind anularea acestor măsuri, nu va mai decide asupra oportunității menținerii măsurilor de asigurare, dar se va rezuma la verificarea întrunirii condiției expuse în art. 23 alin. 6 din Legea privind libertatea de exprimare nr.64/2010. Făcând o analogie, Codul de Procedură Civilă prevede că măsurile de asigurare se mențin până rămâne definitivă hotărârea de respingere a acțiunii. Totuși, această condiție nu duce la anularea de drept a măsurilor de asigurare, ci doar atunci când instanța constată întrunirea condiției și dispune prin act anularea măsurilor.

Mai mult ca atât, în mod similar cu modul de restituire a cauțiunii conform art. 182 CPC, cererea de anulare a măsurilor în acest caz, la fel, nu poate fi soluționată *ex parte*, instanța fiind obligată să înștiințeze cealaltă parte despre parvenirea unei asemenea solicitări. Solicitantul nu poate să prezinte nici-o probă directă a faptului că împotriva sa nu a fost depusă o acțiune. Respectiv, este necesar pentru ca judecătorul să se poată convinge de acest fapt să ofere posibilitate celeilalte părți să prezinte proba faptului contrariu. În fine, pentru a evita situații confuze, este recomandabil ca potențialul reclamant să înștiințeze din proprie inițiativă instanța, precum și partea adversă despre depunerea acțiunii.

Libertatea de exprimare, ca parte integrantă a ansamblului de drepturi și libertăți fundamentale inerente ființei umane, constituie una din prerogativele principale recunoscute individului în virtutea dreptului natural[302], de aceea ingerințele asupra acestuia, implicit aplicarea oricăror măsuri asiguratorii, trebuie făcută cu o deosebită atenție și doar ținând cont de coraportul dintre interesul individual al reclamantului și interesul public.

d) Asigurarea acțiunii în litigiile privind apărarea dreptului asupra proprietății intelectuale. Măsurile de asigurare a acțiunii, caracteristice acestor litigii și prevăzute în legile speciale respective, au fost examinate în paragraful 2.1. din prezenta lucrare, astfel încât nu vom reveni la analiza acestora și la prezentarea sediului juridic. Trebuie să constatăm că prevederile legale, referitoare la aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii în diferite legi speciale[303] din

[302] Ibidem, pag. 955.
[303] A se vedea:
art. 64 din Lege privind protecţia desenelor şi modelelor industriale, nr.161 din 12.07.2007;
art. 68 din Lege privind protecţia mărcilor nr.38 din 29.02.2008;
art. 78 din Lege privind protecţia soiurilor de plante, nr.39 din 29.02.2008;
art. 80 din Lege privind protecţia invenţiilor nr.50 din 07.03.2008;

domeniul proprietății intelectuale, sunt, în mare măsură, identice, cu excepția legii privind dreptul de autor și drepturile conexe, motiv din care prevederile acestei ultime legi vor fi abordate separat de celelalte.

Legislația privind protecția proprietății intelectuale indică două condiții ce se cer a fi îndeplinite pentru a putea aplica măsuri de asigurare: 1. Existența cererii și 2. Să fie stabilit faptul încălcării dreptului sau iminența încălcării dreptului[304], sau imposibilitatea recuperării prejudiciilor. Ne vom referi asupra celei de-a doua condiție, întrucât prima este identică și pentru procedura prevăzută de CPC. În cauzele privind apărarea proprietății intelectuale, legea nu indică un scop anume, ci prevede necesitatea constatării anumitor fapte: faptul încălcării dreptului sau iminența încălcării. Cu această ocazie, cu trimitere la motivarea pe care am oferit-o în paragraful 1.2., vom afirma că această condiție se referă la stabilirea temeiniciei *prima facie* a acțiunii, adică instanța va trebui să identifice, cel puțin sumar, că reclamantul ar putea avea un drept și că acest drept aparent este sau va fi încălcat de pârât.

Potrivit reglementărilor din Legile speciale referitoare la proprietatea intelectuală, măsurile de asigurare *pot fi stabilite fără audierea pârâtului dacă orice întârziere poate cauza o daună ireparabilă titularului de drepturi*. Această normă lasă de înțeles că instanța, de regulă, va examina cererea privind asigurarea acțiunii cu înștiințarea pârâtului și, doar atunci când solicitantul motivează condiția sus expusă, cererea va fi examinată *ex parte*. O asemenea practică derogă de la regula expusă în CPC, dar, în același timp, se aseamănă cu practica altor state, unde, la fel, măsurile de asigurare se iau, de regulă, după notificarea părții adverse și doar ca excepție – *ex parte*.

Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe mai prevede la alin. 5 din art. 114 că ”*O revizuire, inclusiv dreptul de a fi audiat, are loc la cererea părților afectate pentru a se decide, în termen rezonabil, după notificarea măsurilor, dacă acestea trebuie modificate, revocate sau confirmate.”* În principiu, considerăm că această normă este una oportună, și în prezenta lucrare am propus instituirea unui mecanism similar în CPC, pentru ca instanța să poată lua măsuri provizorii imediat, iar ulterior să revină asupra lor împreună cu participanții și să poată stabili necesitatea lor, precum și cea mai optimă măsură de asigurare necesară.

Specific pentru asigurarea acțiunii în cauzele privind proprietatea intelectuală este posibilitatea acordată de legiuitor instanței de a-i permite pârâtului să continue pretinsele încălcări

art. 54 din Lege privind protecţia indicaţiilor geografice, denumirilor de origine şi specialităţilor tradiţionale garantate nr.66 din 27.03.2008.

[304] alin.1 Ibidem.

cu condiția depunerii cauțiunii[305] sau oferirii unor garanții [306] care vor permite despăgubirea reclamantului. Atragem atenția că în această situație cauțiunea are o natură diferită de cea prevăzută de CPC la art. 182. În CPC, cauțiunea se depunea de reclamant pentru a putea despăgubi prejudiciile aduse pârâtului prin asigurarea acțiunii; în acest caz, însă, cauțiunea se depune de pârât pentru a i se permite continuarea acțiunilor, care, potrivit reclamantului, lezează dreptul apărat. Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe la art. 114 alin. 8 stabilește expres că măsurile de asigurare de la alin.1 și 3 din același articol vor fi aplicate doar după ce reclamantul va depune o cauțiune care ar putea asigura despăgubirea pârâtului pentru prejudiciile cauzate prin asigurarea acțiunii – procedură similară celei prevăzute de art. 182 alin. 1 CPC. Cauțiunea depusă, conform normei menționate, trebuie privită în tandem cu posibilitatea pârâtului de a primi despăgubiri conform alin.7 din art. 114 al Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe nr.230/2022 care menționează că atunci când măsurile prevăzute la alin. (1) sunt anulate sau încetează din cauza oricărui act sau omisiuni ale reclamantului ori dacă, ulterior, se constată inexistența încălcării sau a iminenței de încălcare a dreptului de autor, a drepturilor conexe sau a altor drepturi protejate de prezenta lege, instanța de judecată poate obliga reclamantul, la cererea pârâtului, să achite acestuia o despăgubire corespunzătoare prejudiciului cauzat.

Conform alin. 6 din același articol, *Măsurile de asigurare sunt anulate, la cererea pârâtului, care își păstrează dreptul de a cere despăgubiri sau încetează să producă efecte dacă reclamantul nu intentează o acțiune pe fond în termen de 20 de zile lucrătoare de la data pronunțării încheierii de asigurare a probelor.* Referitor la chestiunea anulării măsurilor de asigurare au fost prezentate suficiente explicații în prezenta lucrare, iar norma citată nu ridică alte chestiuni care să necesite explicații. Totuși, această normă permite să stabilim că în cazul apărării unui drept prevăzut în Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe măsurile de asigurare a acțiunii pot fi solicitate și până la depunerea acțiunii.

e) Asigurarea acțiunii în litigiile de contencios administrativ

Modul de asigurare a acțiunii în asemenea cauze este reglementat, în special, de art. 214215 și 172 alin. 2 din Codul Administrativ, de Legile speciale enumerate la art. 214 Cod Administrativ și art. 174 alin. 2 CPC și subsidiar se aplică prevederile Codului de Procedură Civilă în măsura în care aplicarea lor nu este exclusă de legile speciale.

[305] Ibidem.

[306] Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe la art. 114 alin .8 operează cu noțiunea de „garanții", dar care în prezentul caz are conținut identic cu noțiunea de „cauțiune".

Codul Administrativ prevede în calitate de măsură de asigurare, în principal, suspendarea actului administrativ individual defavorabil (art. 214 Cod Administrativ), despre care s-a discutat detaliat în paragraful 2.1. din prezenta lucrare. Pe lângă aceasta se permite aplicarea altor măsuri prin intermediul ordonanței provizorii (art. 215 Cod Administrativ), inclusiv cele prevăzute de Codul de Procedură Civilă.

Un exemplu poate fi considerată speța în care SA ”S” înaintează cerere de chemare în judecată către Consiliul Local pentru a anula Decizia ultimului de privatizare a unui teren în favoarea intervenientului accesoriu – C.V. În calitate de măsură de asigurare a fost solicitată aplicarea sechestrului pe terenul vizat, măsură care a fost admisă de instanță. În cauza prezentată, aplicarea sechestrului a fost contestată de intervenientul C.V., dar recursul său a fost respins de Curtea de Apel Chișinău[307]. Deși exemplul oferit a fost examinat prin prisma Legii contenciosului administrativ care deja este abrogată, el rămâne a fi actual și în condițiile reglementărilor în vigoare.

Suspendarea executării actului administrativ de către instanța de judecată are loc doar la cerere. Spre deosebire de măsurile de asigurare aplicate conform Codului de Procedură Civilă, conform art. 214 alin. 1 Cod Administrativ, potențialul reclamant poate să depună o cerere de suspendare și înainte de depunerea cererii de chemare în judecată dacă cererea sa de suspendare, depusă conform art. 172 Cod Administrativ, a fost respinsă de autoritatea publică sau dacă ea nu s-a expus în termenul prevăzut de lege. În cazul în care autoritatea a respins cererea de suspendare a actului administrativ, în mod evident persoana este interesată să continue demersul său în instanța de judecată. Alta este, în opinia noastră, situația când autoritatea publică nu s-a expus în termenul prevăzut de lege. Or, așa cum am constatat mai sus, actul administrativ nu va fi executat atât timp cât autoritatea publică nu s-a expus asupra cererii de suspendare a actului administrativ, și atunci, de facto, actul administrativ este suspendat fără a fi nevoie de eforturi suplimentare din partea celui interesat.[308] La fel, suntem de părere că trebuie reglementată expres consecința nedepunerii acțiunii în instanță și anume anularea măsurii de asigurare dispuse. O asemenea reglementare este necesară și în alte legi, astfel încât o formulă concretă a normei propuse va fi prezentată în Concluziile acestui capitol.

Asupra cererii de suspendare, instanța de judecată se expune printr-o încheiere ce poate fi contestată cu recurs. În contrast cu prevederile Codului de Procedură Civilă, instanța de judecată,

[307] Cauza civilă nr.3-205/14, Judecătoria s. Centru din m.Chișinău

[308] BOTNARI Veaceslav. Suspendarea actului administrativ. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Științe juridice și economice*: conf. șt. națională cu participare intern.: rezumatele comunicărilor, 7-8 noiembrie 2019. Chişinău: USM, 2019, pp. 107-111. ISBN 978-9975-149-46-4, pag. 110.

la examinarea cererii de suspendare a actului administrativ, nu are un termen expres de examinare a cererii respective, fiind limitată doar de principiul celerității. La fel, conform art. 214 alin. 4 Cod Administrativ, instanța poate decide asupra cererii atât în absența părților, cât și după o examinare în ședință publică cu citarea părților interesate.

În calitate de noutate, constatăm că instanța de contencios administrativ poate limita în timp suspendarea actului administrativ, poate condiționa suspendarea actului de anumite condiții sau dacă acesta a fost total sau parțial executat la momentul dispunerii suspendării, instanța poate dispune întoarcerea executării lui (a se vedea art. 214 alin. 5 și 6 Cod Administrativ). Asemenea prerogative nu existau până la intrarea în vigoare a Codului Administrativ și nici nu există în alte legi. La fel, anumite acte administrative, enumerate la art. 214 alin. 8 Cod Administrativ, nu pot fi suspendate. De altfel, aceleași acte sunt expuse și în art. 174 alin. 2 CPC, însă nu direct, ci prin trimitere la Legile speciale care reglementează activitatea sectorului financiar-bancar și nebancar.

În condițiile art. 214 alin. 3-5 Cod Administrativ se vor examina și oricare alte cereri de suspendare a actelor administrative care nu corespund criteriilor de la alin. 1-2 al aceluiași articol. Această concluzie poate fi făcută din analiza art. 215 Cod Administrativ. Totuși, trebuie să remarcăm că alin. 2 din art. 214 este într-o altă formulare expus și în alin. 2 din art. 215. Deci, prevederile art. 215 – Ordonanța provizorie – vor fi aplicabile atunci când solicitarea reclamantului vizează un alt act decât cel indicat în art. 214 alin.1 Cod Administrativ sau atunci când solicitantul cere aplicarea unei alte măsuri decât suspendarea actului administrativ individual defavorabil contestat, precum a fost situația unei spețe[309] din practica judiciară deja menționată în această lucrare. În acel caz, pârâtul a fost obligat să emită actul permisiv pentru desfășurarea activității de întreprinzător.

Cu această ocazie considerăm oportun să reiterăm condițiile necesare pentru a admite asigurarea acțiunii în contencios administrativ. Astfel, potrivit art. 214 alin. 2 din Codul Administrativ, *”Instanța de judecată poate dispune suspendarea executării actului administrativ individual din motivele prevăzute la art. 172 alin. (2).”* Art.172 alin.2 prevede următoarele motive: *”a) existența unor suspiciuni serioase și rezonabile privind legalitatea actului administrativ individual defavorabil; b) existența pericolului iminent de producere a unor prejudicii ireparabile prin executarea în continuare a actului administrativ individual defavorabil.”* Cea de-a doua dintre condițiile enunțate este prevăzută analogic și în legile speciale care reglementează domeniul proprietății intelectuale. Prima condiție, prin interpretarea oferită de autor, la fel poate fi întâlnită în aceleași legi, însă de această dată legiuitorul a pus expres în sarcina instanței să aprecieze

[309] Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani nr.3-69/2021 din 13.04.2021

temeinicia *prima facie* a acțiunii. Considerăm benefică această condiție și am susținut reglementarea ei și în Codul de Procedură Civilă.

Concluzii la capitolul 3

În capitolul III a fost examinată, prin prisma reglementărilor aplicabile și a jurisprudenței, modalitatea de solicitare a măsurilor de asigurare a acțiunii, modul de examinare a cererilor de asigurare a acțiunii și executarea măsurilor de asigurare a acțiunii.

În conținutul articolului a fost elucidat modul corect de interpretare a diverselor norme aplicabile, astfel încât instituția asigurării acțiunii să fie aplicată conform intenției legiuitorului și a sensului veridic al legii.

Din conținutul cercetărilor efectuate în prezentul capitol au fost deduse o serie de neconcordanțe legislative, care, în opinia autorului, necesită intervenție, astfel încât se propune operarea următoarelor modificări a legislației:

1. A înlocui în art. 174 alin. 1 din CPC, sintagma ”*la proces*” cu cuvântul ”*interesați*”.

2. A expune în art. 174 alin. 1 propoziția a doua într-o nouă redacție după cum urmează: ”*Asigurarea se admite în orice fază a procesului până la etapa în care hotărârea judecătorească devine definitivă, în cazul în care prima facie acțiunea pare întemeiată, iar neaplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii ar face imposibilă executarea hotărârii judecătorești*”.

3. A expune art. 258 CPC în redacție nouă:

”(1) După pronunțarea hotărârii și până la expirarea termenului de declarare a apelului sau, după caz, până a transmite dosarul către instanța de apel, instanța poate, la cererea persoanei interesate, să aplice măsuri de asigurare a executării hotărârii în condițiile Capitolului XIII.

(2) După pronunțarea deciziei și până a transmite dosarul către instanța de fond, instanța de apel poate, la cererea persoanei interesate, să aplice măsuri de asigurare a executării hotărârii în condițiile Capitolului XIII.

(3) Încheierile emise, potrivit prezentului articol, se contestă doar o dată cu fondul cauzei.”

4. A exclude în art.177 alin.2 sintagma ”pârâtului și a”.

5. A introducerea un articol nou în Codul de Procedură Civilă cu următorul conținut:

*”**Articolul 177[1]** Aplicarea provizorie a măsurilor de asigurare”*

(1) În dependență de circumstanțele cauzei, instanța, printr-o încheiere motivată, poate aplica măsuri de asigurare în condițiile prezentului capitol sau prin coroborare cu legile speciale aplicabile, pentru o perioadă determinată de timp sau până la prima înfățișare a părților, dacă aceasta este preconizată în mai puțin decât 30 de zile de la emiterea încheierii conform prezentului alineat. Încheierea emisă, potrivit prezentului alineat, se execută în condițiile art.178.

(2) În situația de la alin.1, instanța va acorda pârâtului un termen rezonabil pentru prezentarea poziției sale cu privire la chestiunea asigurării acțiunii, care nu va fi mai mare decât cel prevăzut la alin.1.

(3) La prima înfățișare a părților sau într-o ședință specială, fixată în interiorul termenului prevăzut la alin.1, anume pentru examinarea acestei chestiuni, instanța și părțile vor putea pune în discuție, în contradictoriu, chestiunea asigurării acțiunii, precum și aplicarea art.176,179 și 182 alin.(1) - (11) din prezentul cod.

(4) Cu ocazia examinării chestiunilor din prezentul articol, instanța poate dispune citarea părților, chiar și în ședințele care se examinează, de regulă, în absența părților sau poate dispune examinarea în formă scrisă. Dacă instanța decide de a soluționa chestiunea expusă la alin.2 în formă scrisă, nu este necesară fixarea unei ședințe de judecată.

(5) La cererea întemeiată a persoanei afectate de aplicarea măsurilor de asigurare conform prezentului articol, instanța poate amâna ședința menționată la alin.2. Instanța printr-o încheiere nemotivată va extinde termenul pentru care au fost aplicate măsurile de asigurare până la următoarea ședință sau până la o altă dată indicată de instanță.

(6) Neprezentarea persoanei afectate de măsurile de asigurare sau a poziție acesteia cu privire la asigurarea acțiunii nu împiedică examinarea cererii de asigurare a acțiunii.

(7) După examinarea cererii de asigurare a acțiunii în contradictoriu, instanța va decide definitiv asupra asigurării acțiunii și concomitent va anula măsurile de asigurare provizorii."

Considerăm că toate legile care permit persoanei să ceară măsuri de asigurare a acțiunii înainte de depunerea acțiunii în instanță trebuie să reglementeze expres un termen restrâns pentru depunerea acesteia și consecința neîndeplinirii. La fel, considerăm necesar de a pune în sarcina solicitantului să prezinte până la expirarea termenului acordat dovada depunerii acțiunii, sub sancțiunea anulării din oficiu a măsurilor de asigurare. Această normă este necesară cel puțin în Codul Administrativ nr.116/2018 și Legea privind libertatea de exprimare nr.64/2010.

"*Dacă instanța a aplicat măsuri de asigurare a acțiunii înainte de depunerea acesteia, reclamantul trebuie, în termen de 15 zile, să depună acțiunea și să prezinte proba acestui fapt instanței care a dispus măsurile de asigurare. În caz contrar, instanța imediat, din oficiu sau la cerere, va anula măsurile de asigurare. Depunerea acțiunii după termenul indicat, dar până la anularea măsurilor de asigurare, nu înlătură obligația instanței de a anula măsurile de asigurare*."

Deși legea privind dreptul de autor și drepturile conexe conține o normă asemănătoare, considerăm că redacția propusă mai sus este mai potrivită pentru atingerea scopurilor necesare.

4. MIJLOACE DE APĂRARE A PĂRȚII AFECTATE DE MĂSURILE DE ASIGURARE

4.1. Substituirea măsurilor de asigurare a acțiunii civile

Pe parcursul examinării cauzei anumite circumstanțe se pot schimba, ceea ce va determina ca măsurile de asigurare a acțiunii dispuse inițial să fie inoperante (de ex., s-a aplicat sechestru asupra mijloacelor bănești din conturile bancare, dar pârâtul nu are conturi bancare), nepotrivite scopului (s-a aplicat sechestru asupra unui bun, când de facto litigiul privește alt bun) sau necorespunzătoare cu art. 176 CPC (s-a aplicat sechestru asupra unui imobil, dar ulterior s-a stabilit că există conturi bancare cu suficiente mijloace bănești). Concomitent, necesitatea aplicării măsurilor de asigurare nu a dispărut.

Pentru aceste cazuri, legea a prevăzut, la art. 179 CPC, posibilitatea substituirii măsurilor de asigurare a acțiunii.

Primul element necesar pentru a declanșa aplicarea acestui instrument juridic este cererea participanților la proces. Deci, instanța nu poate din oficiu să substituie o măsură de asigurare cu alta. Într-o altă ordine de idei, noțiunea de participanți, folosită în art. 179, alin. 1 al CPC, trebuie înțeleasă prin prisma argumentărilor oferite în paragraful 3.1, unde am examinat aceiași noțiune, dar cu ocazia cererii privind aplicarea măsurilor de asigurare. La acea etapă am stabilit că unul dintre elementele esențiale care determină apariția dreptului subiectiv de a cerere asigurarea asigurării acțiunii este interesul. Astfel, aceeași categorie juridică trebuie aplicată și în prezenta situație. În opinia noastră, interes în substituirea măsurilor de asigurare deja aplicate, poate avea doar acel participant, care a cerut aplicarea inițială a acestora sau participantul care este afectat de măsurile deja instituite. O asemenea poziție este consecventă cu argumentările anterioare și se explică prin următoarele: măsurile de asigurare au fost dispuse la cererea unui participant, care, așa cum am menționat, și-a exercitat dreptul în vederea apărării propriilor interese. Respectiv, măsurile au fost aplicate în vederea apărării intereselor solicitantului și, atât timp cât, satisfac acest interes. Ineficacitatea acestor măsuri afectează doar interesul acestei persoane. Alte persoane, care doresc să își apere interesele, o pot face prin solicitarea aplicării altor măsuri de asigurare cu prezentarea motivelor unei asemenea cereri, dar nu pot interveni în măsurile aplicate pentru solicitantul inițial. Excepție de la această regulă o poate constitui doar coparticipanții obligatorii, atunci când, inevitabil, măsura de asigurare apără sau nu interesele tuturor coparticipanților obligatorii. Cât privește cealaltă parte, este evident că măsurile de asigurare sunt dispuse, fie cu privire la o persoană concretă, fie cu privire la bunurile care aparțin unei persoane. Respectiv, anume această persoană este îndreptățită să pună în discuție substituirea măsurilor de asigurare,

prezentând argumente suficiente în acest sens, unul dintre care a fost oferit chiar în debutul prezentului paragraf.

În continuare, legea operează cu sintagma ”*substituirea unei forme de asigurare a acţiunii printr-o altă formă*”. În opinia noastră, această formulă trebuie interpretată *lato sensu* și va include nu doar substituirea formelor de asigurare (măsurilor de asigurare), ci și obiectul material afectat de măsura de asigurare anterior dispusă.

Astfel, dacă de către instanță a fost aplicat sechestru asupra unui bun, iar ulterior acesta a pierit, va fi necesară modificarea obiectului asupra căruia se aplică măsura de asigurare, fără modificarea propriu-zisă a măsurii existente. Un exemplu în acest sens este următoarea speță[310] în care Curtea de Apel într-o cauză de încasare a sumei, a aplicat inițial sechestru asupra mijloacelor bănești din contul bancar în limita acțiunii. Ulterior, pârâtul (terțul poprit în proces de insolvabilitate), care a susținut că această măsură îi blochează activitatea, a cerut substituirea măsurii de asigurare dispuse prin aplicarea sechestrului asupra unui bun mobil. Curtea de Apel a admis această solicitare și a dispus substituirea sechestrului aplicat asupra mijloacelor bănești din contul bancar cu aplicarea sechestrului pe un bun mobil, dar aparent cu valoare de bilanț mai mare decât valoarea acțiunii. Curtea Supremă de Justiție a casat această încheiere, motivând în principal că solicitantul nu a argumentat perturbarea activității sale, iar instanța nu a verificat valoarea acestui bun și nici dacă este liber de alte grevări și obligați. În ceea ce ne privește, suntem de părere că substituirea, în speță, este, în primul rând, contrară art. 176 CPC.

Într-o altă speță[311], în care reclamantul a cerut nulitatea unui contract de vânzare-cumpărare cu repunerea părților în situație inițială, instanța a aplicat mai întâi sechestru asupra bunurilor care fac obiectul contractului, iar dacă aceste bunuri nu vor putea fi găsite la pârât, atunci sechestrul se aplică pe mijloacele bănești din contul bancar al pârâtului în limita valorii bunurilor respective. Pârâtul a cerut anularea parțială a măsurii dispuse cu aplicarea sechestrului pe unul dintre imobilele care îi aparțin, indicând numerele cadastrale și valoarea acestora (net superioară valorii acțiunii). (n.a. – deși pârâtul a operat cu termenul de anulare, în esență s-a avut în vedere substituirea măsurilor de asigurare). Această solicitare a fost argumentată prin faptul că pârâtul este gestionar al unor blocuri locative, iar sechestrul asupra mijloacelor bănești din conturile bancare ar putea face imposibilă achitarea serviciilor comunale între prestatori și beneficiari. Instanța de fond a respins această solicitare. Pentru a hotărî astfel, instanța de fond a aplicat prevederile art. 174 alin. (1), 175 alin. (1), 176, 179 alin. (1) CPC, concluzionând că, substituirea sechestrului aplicat asupra

[310] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2rc-517/15 din 24.06.2015, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
[311] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2rc-779/15 din 18.11.2015, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

mijloacelor bănești prin instituirea sechestrului asupra bunului imobil, contravine cadrului legal citat și scopului instituit. La fel, a constatat că bunurile imobile propuse pentru substituire sunt grevate de drepturile terților, inclusiv prin intermediul locațiunii, iar vânzarea unui asemenea bun imobil poate fi împiedicată sau tergiversată de titularii acestor drepturi. Considerăm această argumentare întemeiată, inclusiv și trimiterea la art. 176 CPC. Curtea Supremă de Justiție, în ordine de recurs, a casat Încheierea instanței inferioare și a admis solicitarea reținând argumentele solicitantului.

Totuși, în anumite situații este necesară substituirea măsurii dispuse cu o alta, de exemplu, în situații când după aplicarea sechestrului asupra unui bun imobil al întreprinderii s-a depistat existența unui cont bancar pe care sunt suficiente mijloace bănești pentru a asigura acțiunea. În acest caz, substituirea măsurii de asigurare se impune atât prin prisma prevederilor art. 176, cât și din perspectiva comodității și simplificării ulterioarei executări a hotărârii judecătorești or, mijloacele bănești sunt lichide în comparație cu bunurile imobile.

Una dintre modalitățile de substituire a măsurilor de asigurare prevăzute expres de lege este substituirea măsurii de asigurare cu o cauțiune în mărimea valorii acțiunii pe care o depune pârâtul la contul instanței în cauzele cu privire la încasarea sumei. Menționăm că, oportunitatea substituirii în această situație nu trebuie pusă în discuție, instanța rezumându-se la verificarea faptului dacă într-adevăr a fost depusă cauțiunea în modul stabilit.

Un caz interesant din practica judiciară a constituit situația în care pârâtul a prezentat o garanție bancară. Instanța de fond a respins cererea de substituire, însă, prin Decizia Curții de Apel, încheierea prin care s-a respins cererea de substituire a fost casată, iar solicitarea a fost admisă cu substituirea măsurii de asigurare din sechestru în garanție bancară.[312] Deși legea nu echivalează garanția bancară cu cauțiunea, ignorarea acesteia nu pare rezonabilă. În speța propusă, instanța a dispus înlocuirea măsurii anterioare prin garanție bancară, în acest fel, creând o iluzie că garanția bancară ar fi o măsură de asigurare. Caracteristic măsurilor de asigurare este faptul că ele instituie un *status quo* pentru a păstra patrimoniul debitorului în scopul stingerii obligației ce va fi dispusă prin viitoarea hotărâre. La caz, garanția unui terț nu este asemănătoare, dar, în același timp, constituie un mecanism care să ofere reclamantului suficientă certitudine că o eventuală hotărâre judecătorească favorabilă va fi efectiv executată, indiferent dacă asta va fi din contul pârâtului sau din contul garantului. Având în vedere aceste constatări, suntem de părere că prezentarea unor

[312] Decizia Curții de Apel Chișinău nr.2c-569/12 din 20.12.2012, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md

asemenea garanții nu poate duce la substituirea măsurilor de asigurare, ci la anularea celor existente, or, dispar riscurile care trebuie să existe pentru a institui măsuri de asigurare.

Conform art. 179 alin. 2 CPC, substituirea măsurilor de asigurare se soluționează de către instanța în a cărei procedură se află cauza, într-o ședință de judecată, cu citarea părților, dar a căror neprezentare nu împiedică examinarea cererii.

În toate cazurile de substituire a măsurilor de asigurare, instanța va emite o încheiere separată, care poate fi atacată cu recurs, conform art. 179 alin. 2^1 CPC. În acest context, este de menționat că pot fi contestate cu recurs atât încheierile prin care s-a admis cererea de substituire a măsurii de asigurare cât și cele prin care s-a respins o asemenea cerere [313]/[314].

Potrivit pct. 39 din Hotărârea Plenului CSJ nr.32 din 24.10.2003, substituirea unei forme de asigurare a acțiunii printr-o altă formă se examinează de aceeași instanță de judecată care a aplicat prima formă. Totuși, susținem opinia expusă, că substituirea se va face de instanța în a cărei gestiune se află cauza. Pentru a justifica această opinie, aducem drept exemplu situația în care necesitatea substituirii măsurii de asigurare aplicate de judecătorie apare în procedura de examinare a apelului. În acest caz, instanța de apel nu va fi obligată să transmită dosarul către judecătorie pentru ca aceasta să examineze cererea de substituire, ci va examina ea însăși cererea de substituire, emițând încheierea corespunzătoare. O asemenea soluție este în corespundere cu caracterul urgent al măsurilor de asigurare.

Din cele abordate mai sus putem constata că substituirea măsurii de asigurare are un dublu efect: 1. Anularea unei măsuri de asigurare; 2. Instituirea unei noi măsuri de asigurare.

În această ordine de idei este neclară deosebirea încheierii privind substituirea măsurii de asigurare de încheierea prin care se anulează măsura ineficientă și se dispune o nouă măsură, fie cu alt obiect. Executarea ultimei încheieri se va realiza, potrivit regulilor discutate mai sus, și anume: măsurile instituite se execută imediat, iar anularea măsurilor – doar după ce actul judecătoresc respectiv devine definitiv.

Un asemenea mecanism este, în opinia noastră, mai rațional deoarece contestarea încheierii privind substituirea măsurii de asigurare suspendă executarea ei. Astfel, dacă, de exemplu, obiectul asupra căruia s-a aplicat măsura anterioară a pierit, atunci chiar și o substituire promptă a obiectului nu ar satisface exigențele caracterului urgent al măsurilor de asigurare, or, pârâtul o va contesta și va obține suficient răgaz pentru a înstrăina obiectul vizat în măsurile de asigurare.

[313] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2rc-517/15 din 24.06.2015, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
[314] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2rc-779/15 din 18.11.2015, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

În același timp, dacă acceptăm modul expus *supra*, încheierea în partea prin care se anulează măsura anterioară va intra în vigoare când rămâne definitivă, adică cel mai târziu după examinarea recursului, pe când în partea privind instituirea noilor măsuri de asigurare se va executa imediat, contribuind astfel la apărarea drepturilor părții interesate.

În opinia noastră, utilizarea termenului ”substituire” doar creează aparența unui confort psihologic că măsurile de asigurare nu se anulează, pe când, de fapt, anume acesta este efectul în privința măsurilor inițial dispuse. Totodată, reglementarea actuală blochează executarea imediată a măsurilor noi dispuse. În același timp, judecătorul nu trebuie să fie victima unor abordări sentimentale, ci trebuie să privească lucrurile în esență.

Considerăm că soluția optimă este de a abroga integral art. 179 CPC, iar, conținutul alin. 3 din acest articol, poate fi cu ușurință introdus în existentul articol 180 CPC. De altfel, depunerea cauțiunii determină anume anularea măsurilor de asigurare, dar nu substituirea lor, astfel încât norma discutată se va regăsi la locul său logic și corect.

În ipoteza în care legiuitorul va accepta o asemenea intervenție, suntem de părere că instanța ar trebui, pentru claritate, să indice expres în conținutul încheierii prin care ”substituie” o măsură cu alta modul de executare a fiecărei părți din încheiere. La fel, cererile justițiabililor necunoscători în care se va folosi noțiunea de substituire vor fi examinate ca fiind două cereri distincte: 1. de anulare a unor măsuri și 2. de instituire a altor măsuri. În fine, aceste detalii organizatorice pot fi clarificate prin opinii consultative ale CSJ sau prin explicații compilate în hotărârile plenului CSJ.

Menționăm că, în conformitate cu art. 180 CPC, anularea măsurilor de asigurare a acțiunii poate fi dispusă și din oficiu de către instanță, fără să existe o cerere în acest sens. Un exemplu în acest sens poate servi situația când instanța a constatat că a dispus aplicarea sechestrului asupra unui bun, în privința căruia nu există probe că ar aparține pârâtului.

O dată stabilite măsurile de asigurare a acțiunii, acestea urmează a fi executate, după cum menționează art. 178 CPC – în ordinea stabilită pentru executarea actelor judecătorești, adică în baza unui titlu executoriu, prin intermediul executorului judecătoresc și în conformitate cu Codul de executare.

4.2. Încetarea efectelor măsurilor de asigurare a acțiunii

Având în vedere caracterul temporar al măsurilor de asigurare, devine o chestiune absolut certă că acestea urmează să își înceteze efectele. Mai mult ca atât, fără a prejudicia scopul pentru care au fost aplicate, este preferabil ca acestea să înceteze cât mai curând posibil, pentru ca, pe de

o parte să nu provoace ingerințe inutile în drepturile părții afectate prin aceste măsuri, iar, pe de altă parte, să reducă la minim starea de incertitudine creată prin inexistența unei hotărâri asupra fondului cauzei.

De regulă, măsurile de asigurare a acțiunii produc efecte până la pronunțarea unei hotărâri definitive asupra fondului cauzei în situația respingerii acțiunii, sau, până la executarea hotărârii, în cazul admiterii acțiunii.

Există însă și situații când măsurile de asigurare încetează până la realizarea condițiilor sus expuse. Aceste situații sunt:[315]: a) anularea măsurilor de asigurare de către instanța care le-a pronunțat; b) anularea măsurilor de asigurare în legătură cu casarea încheierii prin care au fost aplicate prin exercitarea căilor de atac; c) ridicarea sechestrului în privința bunurilor unei terțe persoane care nu este parte la proces.

O situație similară observăm și în cazul substituirii măsurilor de asigurare. Totuși, am decis că, în virtutea reglementărilor existente, substituirea poate fi abordată ca o categorie separată, deoarece prin operarea ei, acțiunea rămâne a fi asigurată, iar în cazul instituiților discutate în prezentul paragraf situația este distinctă.

4.2.1. Anularea măsurilor de asigurare a acțiunii civile

Situațiile, în care este posibilă anularea măsurii de asigurare și modul de examinare a unei cereri privind anularea măsurilor de asigurare sunt reglementate în art. 180 CPC.

În acest articol nu se indică temeiurile care pot servi pentru anularea măsurilor de asigurare. În același timp, în alin. 2^1, 3^1 și 5 se reglementează anumite situații la survenirea cărora instanța va fi obligată să anuleze măsurile de asigurare. Asemenea situații mai sunt prezente și la art. 182 alin. 1^1 și 390 alin. 3^1 CPC.

Astfel, anularea măsurilor de asigurare, pe lângă cazurile reglementate expres în CPC, mai poate fi cerută și pentru (1) schimbarea situației,[316] sau pentru (2) ilegalitatea sau netemeinicia încheierii. În acest context, se poate afirma că în cea de-a doua situație instituția anulării se aseamănă cu contestarea în ordine de recurs, cu excepția instanței competente. În prima situație însă, anularea se aseamănă mai curând cu o revizuire a soluției anterioare în virtutea unor noi circumstanțe. Argumentele părților pot fi variate și depind, exclusiv, de circumstanțele concrete ale cauzei. Legile speciale reglementează și alte temeiuri prin care se anulează măsurile de

[315] BOTNARI, Veaceslav. Contestarea, anularea și substituirea măsurilor de asigurare a acțiunii civile. In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale*), 2021, nr. 11, pp. 130-135. ISSN 1814-3199, pag.131
[316] A se vedea pct.37 din Hotărârea Plenului CSJ nr. 32 din 24.10.2003.

asigurare, cum ar fi nedepunerea acțiunii atunci când măsurile se dispun înainte de depunerea cererii de chemare în judecată.[317]

Potrivit alin. 1 din art. 180 CPC, măsurile de asigurare pot fi anulate ”*la cererea pârâtului de către instanța care a ordonat măsura de asigurare ori de instanța în a cărei procedură se află cauza”*. Această normă prevede cel puțin trei aspecte importante pe care trebuie să le examinăm. Primul se referă la faptul că anularea operează doar la cerere. Aparent exclusivitatea acestei prerogative este dictată de principiul disponibilității. Totuși, avem rezerve față de această limitare. În opinia noastră, instanța trebuie să aibă dreptul de a ridica măsurile aplicate, în tot sau în parte, din oficiu. În susținerea acestei opinii vine, în primul rând, faptul că măsurile anterioare, chiar dacă au fost cerute de un anumit participant, au fost dispuse de instanță. Această instanță avea obligația de a se asigura că instituirea măsurii, precum și măsura concretă, și întinderea este legală și întemeiată. Astfel, ingerința în drepturile și libertățile unui participant sau terț s-a realizat prin actul de dispoziție a instanței. Aceasta nu trebuie să aibă un rol pasiv, ci unul diriguitor, adică să reacționeze atunci când aceasta o cere situația. Respectiv, atunci când măsurile de asigurare au fost aplicate eronat (deoarece instanța nu a cunoscut anumite circumstanțe sau nu a fost suficient de diligentă) sau când circumstanțele importante pentru aplicarea anterioară a măsurilor de asigurare s-au schimbat, instanța trebuie să aibă posibilitatea de a anula în tot sau în parte măsurile anterior dispuse. Această opinie este susținută și de autorul autohton Alexandru Prisac[318]. De altfel, legea deja prevede temeiuri când instanța poate anula din oficiu măsurile de asigurare dispuse cum ar fi: alin. 2^1 din art. 180 CPC, alin. 3^1 art. 390 CPC, alin. 5 art. 180 CPC.

Un exemplu poate servi situația în care, după aplicarea sechestrului pe mijloacele bănești aflate pe contul bancar al pârâtului în valoarea acțiunii, reclamantul a renunțat la o parte din acțiune. În acest caz, instanța ar trebui să poată anula măsura anterioară în partea în care s-a redus acțiunea. Nu găsim nici-un argument de ce instanța ar trebui să rămână pasivă și să nu ajusteze propriile acte la situația care s-a schimbat. O altă situație poate fi atunci când instanța, aplicând măsuri de asigurare asupra unor bunuri, constată ulterior că ele nu sunt ale participanților la proces. Găsim injust ca instanța, văzând acest lucru, să rămân pasivă și să aștepte ca terțul afectat să depună eforturi pentru a corecta situația creată anume din vina instanței. Vorbind în termeni penali, inițial instanța poate fi acuzată cel mult pentru lipsa diligenței în stabilirea proprietarului, însă ulterior, ea va fi complice sau direct responsabilă de ingerința creată. O speță similară a fost expusă mai

[317] Legea cu privire la libertatea de exprimare, nr.64/2010 (art. 22 alin. 1 și 6; art. 17 alin. 1), Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe nr.230/2022 (art. 114 alin.1 și 6), Codului Administrativ nr.116/2018 (art. 214 alin.1 și 215 alin.1).

[318] PRISAC Alexandru, *Drept Procesual Civil - Partea generală*. Chișinău: Cartier, 2013. ISBN 978-973-664-653-9, pag. 309.

sus,[319] conform căreia Curtea Supremă de Justiție a găsit că prejudiciul cauzat prin aplicarea sechestrului asupra bunurilor care nu sunt proprietatea unui terț, nu urmează a fi reparată de solicitantul măsurii, întrucât era sarcina instanței să se convingă cui aparțin bunurile, respectiv această omisiune aparține instanței, dar nu solicitantului măsurilor.

În acest context, propunem ca în art. 180 alin. 1 CPC, cuvântul ”pârâtului” să fie introdusă sintagma *”sau din oficiu”*. Considerăm că posibilitatea acordată instanței de a reveni din oficiu asupra măsurilor de asigurare, nu afectează iremediabil persoanele interesate, or, anularea va produce efecte după ce rămâne definitivă. Respectiv, partea interesată va putea exercita calea de atac corespunzătoare și să demonstreze că instanța eronat a decis anularea măsurilor anterior dispuse.

Un alt aspect important prevăzut la art. 180 alin. 1 CPC este acela că, autorul cererii de anulare a măsurilor de asigurare poate fi doar pârâtul. În opinia noastră, persoana în drept să depună cerere de anulare trebuie determinată, așa cum a fost abordat în paragraful 3.1. supra. Respectiv, ar fi corect să permitem anularea măsurilor tuturor participanților care pot argumenta un interes. Drept exemplu poate fi adusă situația când se cere nulitatea unui contract de vânzare-cumpărare, în care pârâtul a fost cumpărătorul, cu repunerea părților în situația inițială. Instanța, la cererea pârâtului, a aplicat interdicții asupra bunurilor reclamantului, motivând, că efect al nulității contractului, pârâtul-cumpărător va trebui să restituie bunul, iar vânzătorul – prețul și există dovezi că ultimul ar putea irosi sau ascunde activele sale în dauna cumpărătorului. În acest caz, interesat să ceară anularea măsurilor de asigurare este reclamantul. Urmare a acestei abordări, considerăm oportună înlocuirea în art. 180 alin. 1 CPC a cuvântului ”Pârâtului” cu ”*participanților interesați*”.

Următorul aspect important este determinarea **instanței competente**. După cum se observă, la art. 180 alin. 1 CPC sunt prezentate două criterii pentru determinarea instanței competente: instanța care a ordonat măsura de asigurare și instanța în a cărei procedură se află cauza.

Aplicând metoda logică ajungem la concluzia că, atunci când cauza se află în procedura unei instanțe – anularea o face acea instanță, indiferent dacă măsura a fost dispusă de o altă instanță. Dacă însă cauza nu se află în examinare la nici-o instanță, atunci competentă să examineze cererea de anulare este instanța care a aplicat-o.

Pentru elucidarea situațiilor posibile vom examina următoarele etape în soluționarea unei cauze:

[319] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2ra-929/11 din 01.06.2011, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

1) **Înainte de acceptarea spre examinare a cererii de chemare în judecată**, dacă măsurile au fost aplicate înainte de depunerea acțiunii în baza prevederilor din legi speciale menționate mai sus, competentă este instanța care le-a aplicat.
2) **După acceptarea spre examinare a cererii de chemare în judecată și până când dosarul se transmite către Curtea de Apel în scopul soluționării apelului** – competentă este instanța care are cauza în procedură - judecătoria.
3) **După transmiterea cauzei la Curtea de Apel și până la restituirea dosarului către instanța de fond** – competentă este instanța care are cauza în procedură – Curtea de Apel.[320]/[321]/[322]
4) **După revenirea dosarului în Judecătorie și până la expedierea către Curtea Supremă de Justiție,** în scopul examinării recursului împotriva Deciziei Curții de Apel – competentă este instanța care le-a dispus (poate fi după caz Judecătoria sau Curtea de Apel).
5) **Când dosarul se află în ordine de recurs la Curtea Supremă de Justiție** – competentă este instanța care are cauza în procedură – Curtea Supremă de Justiție.[323]
6) **Când există o soluție irevocabilă -** hotărâre irevocabilă asupra fondului cauzei sau o încheiere irevocabilă privind încetarea procesului sau scoaterea de pe rol a cererii -

[320] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2r-290/17 din 12.05.2017, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md– instanța de apel, după ce a dispus restituirea ca tardiv a apelului, a dispus și anularea măsurilor aplicate de instanța de fond. Curtea Supremă de Justiție a casat încheierea prin care s-au anulat aceste măsuri motivând că instanța de apel neacceptând spre examinare apelul nu ar fi avut în procedură cauza.
[321] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2rc-136/17 din 15.02.2017, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md. Curtea Supremă de Justiție a menținut Încheierea Curții de Apel prin care s-au aplicat măsuri de asigurare, în perioada de până la acceptarea spre examinare a apelului (în interiorul termenului acordat apelantului pentru a înlătura neajunsurile cererii de apel).
[322] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2r-75/19 din 30.01.2019, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md– Prin Decizia Curții de Apel din 19.12.17 s-a respins acțiunea. La 22.12.17 a fost depusă cerere privind anularea măsurilor de asigurare. Prin încheierea din 03.04.18 s-au ridicat unele măsuri de asigurare. Prin cererea din 16.10.18 s-a solicitat anularea tuturor măsurilor de asigurare aplicate. Prin încheierea din 11.12.18 cererea a fost admisă integral. Astfel, la peste un an de când s-a pronunțat asupra fondului, Curtea de Apel continua să se expună asupra măsurilor de asigurare. CSJ a menținut această Încheiere.
[323] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2ds-14/17 din 10.03.2017, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md– Curtea Supremă de Justiție a emis decizie suplimentară în ordinea art.250 alin.1 și 180 CPC prin care în legătură cu pronunțarea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii a anulat măsurile de asigurare dispuse de judecătorie. În acest sens CSJ a argumentat că are în procedură cauza, chiar dacă deja s-a pronunțat asupra fondului cauzei.

competentă este instanța care le-a dispus, indiferent care a fost aceasta (judecătorie sau Curte de Apel).[324]/[325]

Chestiunea privind anularea măsurilor de asigurare, conform art. 180 alin. 2 CPC – *"se soluționează în ședință de judecată. Participanților la proces li se comunică locul, data și ora ședinței. Neprezentarea lor repetată însă nu împiedică examinarea problemei."*

Regula expusă în norma sus citată nu implică dificultăți de înțelegere, deși nu întotdeauna este aplicată coerent de instanțele de judecată. Astfel, spre exemplu, Curtea Supremă de Justiție a casat Încheierea Curții de Apel prin care s-au anulat măsurile de asigurare, reținând că"*au fost examinate cu încălcarea prevederilor legale enunţate, deoarece, după cum atestă materialele cauzei, în situaţia dată, nu a fost convocată şedinţa de judecată, aşa după cum stabileşte dispoziţiile alin. (2) al art. 180 CPC. Aceasta rezultă din conţinutul încheierii instanţei de apel din 09.02.2016, în care nu este indicată menţiunea despre grefier, la aceasta indică şi lipsa procesului-verbal al şedinţei de judecată, ţinând cont de faptul că convocarea şedinţei de judecată, în sensul art. 273 CPC, întotdeauna prezumă şi întocmirea procesului-verbal. Or, lipsa procesului-verbal al şedinţei de judecată indică nemijlocit asupra la faptul că instanţa de apel a examinat pricina cu încălcarea normelor de drept procedural."*[326] Într-un mod similar, dar completat și cu alte argumente, CSJ s-a expus și într-o altă cauză.[327]

Totuși, considerăm că aplicarea art. 180 alin. 2 CPC trebuie însoțită și de o interpretare istorică, în care vom explica contextul existent la momentul adoptării, raportat la situația din prezent.

Astfel, atunci când a fost adoptată această normă, acțiunile civile, apelurile și recursurile se examinau doar în ședințe publice. Respectiv, condiția examinării "*În ședință de judecată*" prevăzută la art. 180 alin. 2 CPC este o antiteză față de modul prevăzut la art. 177 alin. 2 CPC *"fără înștiințarea pârâtului și a celorlalți participanți la proces"*. Deci, în esență, legiuitorul a dorit să spună că problema anulării măsurilor de asigurare nu poate fi realizată *ex parte*. În prezent, avem o serie de cauze care se examinează, de regulă, fără ședință de judecată, cum ar fi: cauzele

[324] Încheierea Curții Supreme de Justiție nr. 2ac-109/16 din 06.07.2016 , [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md– Măsurile de asigurare au fost aplicate de Curtea de Apel Bălți. Cauza a fost scoasă de pe rol prin Încheierea Judecătoriei Bălți. Cererea de ridicare a măsurilor de asigurare a fost depusă la Judecătorie, care a strămutat această cerere pentru a fi examinată de Curtea de Apel. Curtea de Apel a ridicat conflict negativ de competență. CSJ a decis că atunci când în privința cauzei există o soluție irevocabilă, competentă este instanța care a aplicat măsurile, la caz – Curtea de Apel Bălți.

[325] Încheierea Curții Supreme de Justiție nr. 2ds-34/22 din 09.11.2022, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md – CSJ a indicat că nu mai are în procedură cauza și că cererea privind anularea măsurilor de asigurare trebuie dispusă de instanța care le-a aplicat. La caz – Judecătoria.

[326] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 3r-198/16 din 26.10.2016, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

[327] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2r-290/17 din 12.05.2017, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

în procedura cu valoare redusă atât în fond, cât și în apel, precum și cauzele în ordine de recurs. Pentru aceste situații, când procesul se desfășoară fără ședință publică, nu pare logică invitarea participanților în ședință doar pentru a decide asupra anulării măsurilor de asigurare. Astfel, într-o interpretare contemporană, ar trebui să admitem că problema anulării măsurilor de asigurare a acțiunii ar putea fi soluționată și în procedură scrisă, atunci când cauza în fond se soluționează în scris, dar cu respectarea rigorilor de înștiințare a celorlalți participanți cu oferirea posibilității de a depune în scris poziția referitor la aspectul discutat.

Pentru a ajusta intenția legiuitorului de la momentul adoptării acestei norme la realitățile contemporane și pentru a înlătura dubiile de interpretare și contestațiile nedorite în aceste sens, considerăm oportun de a modifica art. 180 alin. 2 CPC, după cum urmează: *"Anularea măsurii anterioare de asigurare a acțiunii se soluționează în modul prevăzut pentru examinarea fondului cauzei în care au fost aplicate aceste măsuri."*

O asemenea reglementare va permite instanței să examineze chestiunea anulării măsurilor de asigurare în unul dintre următoarele moduri: (A) în formă scrisă, dacă cauza se examinează în formă scrisă; (B) în ședință publică, dacă cauza se examinează în formă scrisă, însă instanța a considerat necesară ședință publică; (C) în ședință publică, dacă cauza se examinează în acest fel. Aceste posibilități corespund pe deplin evoluției Codului de Procedură Civilă și necesităților justiției.

Ultima propoziție a alineatului 2 este, în opinia noastră, incorect plasată în acest articol și ar fi oportună strămutarea ei în art. 181 CPC, fapt despre care vom vorbi în următorul subparagraf.

Reieșind din cele relatate mai sus, art. 180 alin. 2^1 CPC prevede expres un temei de anulare a măsurilor de asigurare, care este în esență o modalitate de aplicare a art. 180 alin. 3 CPC. După cum am menționat, acesta este un temei când instanța va anula din oficiu măsurile de asigurare dispuse. În continuare, prevederi similare se regăsesc și în conținutul art. 390 alin. 3^1 CPC, specificul cărora va fi examinat imediat după acest temei.

Examinând cu atenție prima propoziție din art. 180 alin. 2^1 din CPC, putem constata că legea nu determină instanța să anuleze măsurile de asigurare prin hotărâre, dar nu prin încheiere. În aceste sens, suntem de părere că, întreaga sintagmă " *odată cu pronunțarea asupra fondului printr-o hotărâre de respingere a acțiunii"* exprimă condiția care poate declanșa "*Anularea măsurilor de asigurare a acțiunii*". În esență, condiția sus menționată poate fi exprimată mult mai scurt prin "*odată cu respingerea acțiunii*", or respingerea acțiunii constituie fondul cauzei și se soluționează inevitabil prin hotărâre. Este de menționat că în alin.3 din același articol a fost

suficientă sintagma ”*în cazul respingerii acțiunii*”. Considerăm că, pentru a fi evitate interpretări nedorite, aceeași sintagmă trebuie utilizată și în alin. 2^1 din art. 180 CPC.

Practica judiciară este relativ constantă și, atunci când instanța anulează măsurile de asigurare a acțiunii, conform art. 180 alin. 2^1 CPC, o face anume în dispozitivul hotărârii. Considerăm că aceasta nu înlătură faptul că dispoziția prin care se anulează măsurile de asigurare constituie o încheiere, chiar dacă este inserată în textul hotărârii. În susținerea acestei concluzii, vom face referire la prevederile art. 14 alin. 1 și 2 CPC care, fără echivoc, statuează asupra faptului că prin hotărâre se emite dispoziția asupra fondului cauzei, iar prin încheiere - dispoziția asupra altor chestiuni care nu soluționează fondul cauzei.

În același context, putem afirma că vor fi corecte și acțiunile de anulare a măsurilor de asigurare în baza acestui temei printr-o încheiere.

Trebuie să remarcăm că, în acest caz, indiferent dacă anularea măsurii de asigurare se face printr-o încheiere separată sau în dispozitivul hotărârii, această dispoziție devine definitivă atunci când hotărârea prin care s-a soluționat fondul cauzei va fi definitivă. Această constatare ridică întrebarea dacă dispoziția privind anularea măsurilor de asigurare în această situație este pasibilă de a fi contestată cu recurs. În opinia noastră, legea nu exclude această posibilitate. Un exemplu elocvent este situația când judecătorul dispune anularea măsurilor de asigurare prin hotărârea adoptată asupra fondului, însă această hotărâre este de admitere parțială a acțiunii. În opinia noastră, reclamantul va fi în drept, fără a contesta fondul cauzei, să conteste cu recurs separat dispoziția cu privire la anularea măsurilor de asigurare. Dacă recursul se admite, atunci măsurile rămân în vigoare. Aparent, măsurile ar rămâne în vigoare chiar și atunci când recursul s-ar respinge, or, așa cum am menționat, anularea măsurilor de asigurare prin acest procedeu, va fi definitivă atunci când devine definitivă hotărârea, iar examinarea recursului nu afectează caracterul definitiv sau nu al hotărârii. Totuși, dacă hotărârea nu va fi contestată, sau dacă, în urma apelului declarat de pârât, hotărârea se menține, atunci ea va deveni definitivă la fel ca și dispozițiile privind anularea măsurilor de asigurare. În acest caz, deși reclamantului i-a fost admisă o anumită parte din acțiune, măsurile de asigurare se vor anula de către executorul judecătoresc, deoarece așa a decis instanța.

O altă dilemă legată de acest aspect, se referă la faptul dacă apelul declarat împotriva hotărârii se consideră declarat și în privința dispoziției privind anularea măsurilor de asigurare. Prin prisma reglementărilor existente, considerăm că răspunsul este negativ. Așa cum am constatat mai sus, anularea măsurii de asigurare se dispune prin încheiere, indiferent dacă ea este inserată în

hotărâre sau sub formă de act separat intitulat încheiere[328]. Potrivit art. 180, alin. 2 CPC, ”*Încheierea judecătorească privind anularea măsurilor de asigurare a acțiunii poate fi atacată cu recurs*”. Potrivit art. 359 alin. 1 CPC *”Încheierile emise în primă instanță nu pot fi atacate cu apel decât o dată cu hotărârea, cu excepția încheierilor care pot fi atacate cu recurs, separat de hotărâre, în cazurile specificate la art .423.”* Conform art. 423 CPC, ”*Încheierea dată în primă instanță poate fi atacată cu recurs, separat de hotărâre, ...în cazurile prevăzute de prezentul cod și de alte legi...*” Prin coroborarea acestor norme stabilim că apelul declarat împotriva hotărârii nu se consideră declarat și împotriva încheierii privind anularea măsurii de asigurare(art. 359 CPC), deoarece aceasta, conform legii (art. 180 alin. 2 CPC), se contestă separat cu recurs (art. 423 CPC).

În lumina concluziilor efectuate, prin prisma legislației existente, evidențiem că, indiferent de intențiile legate de fondul cauzei, participanții la proces care au interes în legătură cu anularea măsurilor de asigurare trebuie să conteste această dispoziție prin recurs separat.

Într-o altă ordine de idei, se poate discuta și despre oportunitatea menținerii unui asemenea mod de contestare în situația aplicării art. 180 alin. 2^1 CPC. În opinia noastră, mult mai rezonabilă ar fi preluarea mecanismului expus în art. 163 alin. 3 din CPC, cu ajustările de rigoare.

În acest context, optăm pentru reglementarea expresă în art. 181 CPC, care este dedicat contestării încheierilor privind asigurarea acțiunii, a modului de contestare a dispoziției de anulare a măsurilor de asigurare a acțiunii emisă în baza art. 180 alin. 2^1 CPC,: *”Dispoziția privind anularea măsurilor de asigurare, emisă conform prezentului alineat, se contestă odată cu fondul cauzei, iar dacă persoana interesată nu contestă fondul cauzei, atunci va depune recurs separat în ordine generală”.*

Încă un moment important care necesită abordare în legătură cu acest temei este faptul dacă instanței îi poate fi cerut să se expună în ordinea art. 180 alin. 2^1 CPC prin aplicarea art. 250 CPC. În alte cuvinte ar putea fi oare îndreptățită instanța, după pronunțarea hotărârii, să dispună anularea măsurilor de asigurare după trecerea unei perioade de timp. În opinia noastră art. 250 CPC nu este

[328] Emiterea încheierilor sub forma unor alte acte constituie o practică obișnuită a instanțelor de apel sau recurs atunci când prin decizie casează actele de dispoziție emise de instanțele inferioare asupra fondului și scot cererea de pe rol sau încetează procesul conform art.265/267 CPC. În acest caz, încheierea privind scoaterea de pe rol sau încetare a procesului este inserată în decizia emisă.

aplicabil în acest caz[329]/[330]/[331], dar în același timp, instanța de fond poate dispune anularea măsurilor de asigurare oricând după pronunțarea unei hotărâri de respingere a acțiunii. Doar că atunci, când hotărârea de respingere este nedefinitivă, instanța le anulează în virtutea art. 180 alin. 2^1 CPC, iar această dispoziție va deveni definitivă și executorie atunci când și hotărârea va devenit definitivă.

O normă similară este prevăzută și pentru instanța de apel – art. 390 alin. $3/^1$ CPC – *" În cazul casării sau modificării hotărârii primei instanțe, instanța de apel se expune asupra măsurilor de asigurare a acțiunii aplicate, precum și, după caz, asupra întoarcerii executării."*

După cum observăm, în această normă nu se indică expres că instanța de apel va anula măsurile de asigurare, ci se operează cu sintagma *"se expune asupra măsurilor de asigurare a acțiunii aplicate",* însă, prin metoda deducției, se poate afirma că instanța de apel trebuie să se expună anume asupra anulării măsurilor de asigurare. Această concluzie rezultă din faptul că instanța de apel se va expune asupra măsurilor de asigurare care deja au fost aplicate. Respectiv, se exclude varianta ca instanța de apel să aplice măsuri de asigurare, iar altă soluție rămâne doar anularea măsurilor de asigurare. Un alt argument, în acest context, este acela că ipoteza normei se referă la "*casarea sau modificarea hotărârii*". Dacă această hotărâre ar fi fost de respingere, atunci măsurile de asigurare, în virtutea art. 180 alin. 2^1 CPC, ar fi fost anulate încă de instanța de fond. În consecință, hotărârea primei instanțe a fost de admitere a acțiunii (integrală sau parțială). În acest sens, măsurile de asigurare sunt în vigoare. Instanța de apel, casând o hotărâre de admitere a acțiunii și emițând o hotărâre nouă de respingere a acțiunii, va trebui să dispună și anularea măsurilor de asigurare. În acest caz, trimiterile la art. 180 alin. 2^1 CPC ar fi fost inoportune, or anularea nu era definitivă după cum nu era nici hotărârea, iar în cazul instanței de apel, hotărârea este definitivă și la fel va fi și anularea măsurilor de asigurare.

Următorul temei în care instanța va anula măsurile de asigurare este reglementat de art. 180 alin. 3^1 CPC. Această normă se referă la cazurile când într-o anumită cauză au fost aplicate măsuri de asigurare care au rămas în vigoare până la executarea hotărârii, or prin aceasta, acțiunea a fost

---

[329] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2r-18/22 din 26.01.2022, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md – Curtea de Apel a respins cererea de emitere a unei decizii suplimentare conform art.250 CPC prin care să se expună asupra măsurilor de asigurare. CSJ a menținut această decizie.

[330] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2rc-49/22 din 01.06.2022, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md– Curtea de Apel a casat hotărârea primei instanței și a pronunțat hotărâre nouă de respingere a pretențiilor. Prin Încheiere a respins cererea apelantului de a se expune asupra măsurilor de asigurare deoarece această situație nu cade sub incidența art.250 CPC. CSJ tacit a acceptat că art.250 nu este aplicabil, dar a menționat că instanța de apel trebuia să se expună în virtutea art.390 alin.3^1, 180 alin.2^1și alin.3 CPC. Cu excepția aplicării art. 180 alin.2^1 CPC, susținem soluția CSJ.

[331] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2ds-14/17 din 10.03.2017, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md – Curtea Supremă de Justiție a emis decizie suplimentară în ordinea art.250 alin.1 și 180 CPC prin care în legătură cu pronunțarea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii a anulat măsurile de asigurare dispuse de judecătorie.

admisă. Astfel, atunci când procedura de executarea a hotărârii încetează în temeiul prevăzut de art. 83 alin.1 lit. d) și e) Cod de Executare, măsurile de asigurare a acțiunii inițial aplicate vor fi ridicate la cererea părții interesate.

În același timp, încetarea procedurii de executare pe celelalte temeiuri nu servesc temei pentru ca măsurile de asigurare să fie anulate de instanță, această fiind prerogativa executorului judecătoresc.

În aceste context, reiterăm că, în contextul acestui alineat, prin procedură de executare se are în vedere a hotărârii judecătorești, dar nu a încheierii prin care s-au aplicat măsurile de asigurare. Ultima am studiat-o detaliat în paragraful 3.3. supra.

O altă situație, expres prevăzută, care determină instanța să anuleze măsurile de asigurare aplicate, este reglementată în alin. 5 din art. 180 CPC. Potrivit acestuia, *"Măsurile de asigurare a acțiunii aplicate asupra bunului care a fost vândut/transmis în contul achitării datoriei, în modul și condițiile stabilite de Codul de executare, se anulează de către instanța de judecată concomitent cu confirmarea vânzării/transmiterii acestuia."* Din conținutul acestei norme putem deduce că măsurile de asigurare a acțiunii aplicate asupra unui bun și care sunt în vigoare până la executarea hotărârii, vor fi ridicate de către o altă instanță decât cea care le-a aplicat atunci când bunul care face obiectul măsurilor de asigurare a acțiunii a fost vândut sau transmis în contul datoriei, în condițiile Codului de Executare, pentru executarea hotărârii respective. Norma discutată prevede, în acest sens, că măsurile de asigurare vor putea fi ridicate de instanța care exercită controlul judiciar asupra procedurii de executare silită, care va confirma acțiunea de executare sub forma vânzării sau transmiterii bunului.

În final, ultimul temei prevăzut în Codul de Procedură Civilă pentru anularea măsurilor de asigurare este reglementat de art. 182 alin. 1^1 CPC și relatează că "*În cazul în care reclamantul nu depune cauțiunea în termenul stabilit de instanță, aceasta din urmă emite o încheiere de anulare a măsurilor de asigurare a acțiunii, care se execută imediat."* În opinia noastră, aplicarea acestei norme nu ridică întrebări, dar constatăm că aplicarea acestui temei este extrem de rară, fapt determinat de neutilizarea, în general, a cauțiunii, conform art. 182 din CPC.

Este necesar să atragem atenția asupra altor aspecte legate de formularea acestei norme. În primul rând, așa cum am stabilit supra, nu doar reclamantul poate să ceară măsuri de asigurare. Astfel, considerăm că nu este coerentă menționarea doar a reclamantului , și că ar fi mai corectă înlocuirea cuvântul *reclamantul* din art. 182 alin. 1^1 CPC, cu sintagma "*solicitantul măsurii de asigurare*" . Această modificare va înlătura și eventualele interpretări eronate referitor la

imposibilitatea aplicării cauțiunii și, respectiv a prezentului temei de anulare a măsurii de asigurare la examinarea în ordine de apel, unde nu mai este întâlnită calitatea de reclamant.

4.2.2. Contestarea măsurilor de asigurare a acțiunii civile

Dat fiind prezența factorului uman, dar și al intereselor contradictorii în cauzele judiciare, se poate întâmpla ca instanța de judecată, fie din cauza lipsei de diligență sau cauza că a fost dusă în eroare de solicitant, aplică, contrar normelor legale, anumite măsuri de asigurare. În acest caz, participantul interesat, de regulă persoana în privința căreia a fost aplicată măsura de asigurare, este în drept să o conteste cu recurs, în conformitate cu art. 181 alin. 1 CPC.

Forma cererii de recurs, temeiurile înaintării recursului și procedura de examinare a acestuia sunt prevăzute în secțiunea respectivă a Codului de Procedură Civilă și nu constituie obiect al prezentului studiu. Ne propunem, în acest compartiment al tezei, să analizăm doar elementele specifice contestării încheierilor de asigurare a acțiunii și efectele acestei proceduri asupra asigurării acțiunii.

Astfel, trebuie să pornim de la premisa că pentru a contesta cu recurs trebuie să existe o încheiere a instanței de judecată. După cum menționează CSJ în pct.39 a Hotărârii Plenului nr.32 din 24.10.2003, această încheiere poate fi: de admitere a cererii de asigurare a acțiunii; de respingere a cererii de asigurare a acțiunii; de anulare a măsurilor de asigurare a acțiunii; de substituire a unei forme de asigurare a acțiunii cu alta. Așa cum reiese din Hotărârea citată, dar și din Recomandarea CSJ, nr.35 din 19 martie 2013,[332], toate aceste încheieri pot fi atacate cu recurs.

În opinia noastră, lista poate fi completată cu încheierile prin care se respinge substituirea și prin care se respinge anularea măsurilor de asigurare a acțiunii. Practica judiciară, în acest sens, a fost expusă mai sus[333]/[334]. Astfel, putem afirma că toate încheierile cu privire la aplicarea, substituirea sau anularea măsurilor de asigurare a acțiunii sunt pasibile de contestare separată cu recurs. Observăm că normele care reglementează posibilitatea contestării separată cu recurs a încheierilor emise, potrivit Capitolului XIII CPC, sunt plasate la diferite articole (art. 179 alin. 2^1, art. 180 alin. 2 și 181 alin. 1 CPC) din acest capitol, în pofida faptului că există un articol dedicat contestării cu recurs în același capitol.

În acest sens, pentru a asigura accesibilitatea legii pentru justițiabilii neprofesioniști, considerăm optim ca toate încheierile care sunt pasibile de a fi contestate cu recurs să fie indicate

[332] Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr.35 din 19 martie 2013, [citat 30.10.2021] Disponibil http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=53
[333] Decizia Curții Supreme de Justiție nr.2rc-49/2022 din 01.06.2022, , [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
[334] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 3r-198/16 din 26.10.2016, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

în articolul dedicat acestui aspect. Astfel, propunem să fie modificat art. 181 alin. 1 CPC după cum urmează: *"Toate încheierile emise, conform normelor prezentului capitol, pot fi atacate cu recurs, cu excepțiile stabilite în prezentul capitol."*

Concomitent, urmează a fi abrogate prevederile cu privire la exercitarea recursului care se conțin în art. 179 alin. 2^1 și 180 alin. 2 CPC.

Este adevărat că, într-o asemenea formulare, vor fi pasibile de contestare încheierile privind obligarea la depunerea cauțiunii, conform art. 182 alin. 1 CPC. Găsim oportun acest fapt, întrucât depunerea cauțiunii constituie un echivalent benevol al asigurării unei viitoare acțiunii pe de o parte, iar omisiunea de a se conforma va duce, inevitabil, la anularea măsurilor de asigurare, pe de altă parte. În fine practica judiciară admite contestarea încheierilor cu privire la stabilirea cauțiunii.[335]

Competentă să examineze recursul asupra încheierilor menționate este instanța ierarhic superioară celei ce a emis încheierea.

Potrivit regulii generale expusă la art. 425 CPC, "T*ermenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la comunicarea încheierii"*. Menționăm un aspect important, prevăzut la art. 181 alin. 2 CPC, unde se menționează că în privința *încheierii de asigurare a acțiunii emisă fără știrea recurentului, termenul de depunere a recursului se calculează din ziua în care persoana interesată a aflat despre pronunțarea încheierii*. Este evident faptul că această ultimă normă este specială în raport cu cea de la art. 425 CPC, fiind instituită pentru contestarea încheierilor de asigurare a acțiunii și se va aplica, cu precădere, față de regula generală. Considerăm inoportună identificarea exhaustivă a diferențelor dintre aceste două norme și optăm pentru excluderea art. 182 alin. 2 CPC din considerentul că la momentul adoptării acestei norme, termenul general stabilit pentru contestarea încheierilor era calculat din ziua pronunțării[336]. Astfel, intenția legiuitorului a fost, ca prin derogarea expusă în norma specială de la art.182 alin. 2 CPC, să instituie o garanție favorabilă pentru participanții afectați de măsurile de asigurare prin faptul că termenul se va calcula nu de la pronunțarea încheierii, ci din ziua când vor afla despre aceasta. În esență, s-a creat o situație mai favorabilă pentru participanții care doresc să conteste încheierile care privesc asigurarea acțiunii. Între timp, art. 425 CPC a fost modificat prin Legea nr. 191 din 23.09.2016, în vigoare din 28.04.2017, conform căreia termenul general de declarare a recursului se calculează din ziua comunicării încheierii. Aparent, "*aflarea despre încheiere*" înseamnă a cunoaște despre emiterea ei, dar nu neapărat despre conținut, iar comunicarea încheierii ar însemna

[335] Decizia Curții de Apel Chișinău nr.2r-1736/16 din 18.11.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md

[336] Art. 425 CPC în redacția de până la 28.04.2017 când a intrat în vigoare Legea nr. 191 din 23.09.2016.

transmiterea conținutului încheierii. La prima vedere, art. 181 alin. 2 CPC creează o situație mai puțin favorabilă decât cea din regula generală. Chiar și dacă termenul determinat, conform art. 181 alin. 2 CPC, ar fi identic cu cel calculat, conform normelor generale de declarare a recursului, constatăm că intenția pe care a avut-o legiuitorul când a formulat art. 181 alin. 2 CPC nu mai este actuală. Această normă poate crea doar confuzii, astfel încât, nu există nici-o argumentare pentru a o menține din care motiv optăm pentru excluderea ei.

Conform art. 423 alin. 1^1 CPC, examinarea recursului suspendă executarea încheierii, cu excepțiile prevăzute de lege. În privința recursului asupra încheierii de anulare sau substituire a măsurilor de asigurare, această regulă este confirmată de ultima propoziție din art. 180 alin. 2 CPC. Situația este însă diferită în privința recursului asupra încheierii de admitere a cererii privind asigurarea acțiunii, pentru care legea prevede expres în alin. 3 din art. 181 CPC, că ”*Depunerea recursului împotriva încheierii de asigurare a acțiunii nu suspendă examinarea cauzei și executarea încheierii*.” Menționăm că intenția legiuitorului în această chestiune este de a menține măsurile de asigurare instituite până când nu va fi stabilită, printr-un act judecătoresc definitiv, necesitatea anulării sau modificării acestora. O asemenea abordare este binevenită, întrucât exclude posibilitatea folosirii căilor de atac cu rea-credință și este coerentă cu reglementările din Codul de Executare. Având în vedere propunerea de a centraliza aspectele referitoare la contestarea încheierilor cu privire la asigurarea acțiunii în art. 181 CPC, este necesar ca norma din ultima propoziție a art. 180 alin. 2 CPC să fie strămutată în art. 181, locul cel mai potrivit fiind la alin. 2, în locul prevederilor abrogate, conform propunerilor de mai sus.

Un aspect important constituie faptul că, examinarea recursului se realizează în baza copiei certificate de pe dosar sau a dosarului din Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor și nu afectează continuitatea examinării cauzei până la pledoarii. Acest fapt este dublu reglementat, mai întâi în normele generale cu privire la recurs (art. 423 alin. 2 CPC), apoi - în art. 181 alin. 4 CPC. În acest context, optăm pentru abrogarea alin. 4 CPC. Având în vedere că recursul se examinează în baza copiei de pe dosar, examinarea cauzei în fond continuă.

4.2.3. Ridicarea sechestrului

După cum am menționat mai sus, participantul la proces, care consideră că neargumentat sau ilegal au fost aplicate măsuri de asigurare a acțiunii, poate ataca cu recurs încheierea de asigurare a acțiunii. Este diferită însă situația persoanei care nu este participant în cauza respectivă, dar în privința bunului căreia a fost aplicat sechestru. În acest caz, persoana nu poate înainta recurs și nici cerere de anulare a măsurilor de asigurare, întrucât nu este participant în procesul respectiv

și nu se încadrează în categoriile de subiecți indicați la art. 423 CPC. În cursul obișnuit al unui proces, persoana care a cerut aplicarea sechestrului, dacă află că el a fost aplicat pe bunurile unei alte persoane decât participanții la proces, va fi interesată să ridice măsurile aplicate asupra acestor bunuri și să le aplice asupra bunurilor participanților respectivi în proces. Aceste acțiuni sunt necesare, întrucât în ipoteza admiterii acțiunii, hotărârea urmează să fie executată de părțile procesului și, respectiv, trebuie să ne asigurăm că anume acestea vor avea suficiente active, iar măsura dispusă în privința terțului nu contribuie cu nimic la atingerea acestui obiectiv.

Totuși, terții afectați de sechestrul aplicat într-un proces de judecată între alte persoane, au un mijloc distinct de apărare, reglementat în art. 164 Codul de executare.

Denumirea art. 164 - Apărarea drepturilor unor alte persoane –lăsă să se înțeleagă că, în continuare, va fi prezentat un mecanism prin care terții procedurii de executare să își poată apăra drepturile încălcate. Totuși, acest instrument este foarte limitat și se rezumă doar la ridicarea măsurii de asigurare sub formă de sechestru.

Astfel, potrivit art. 164 alin. 1 din Codul de executare, *"Dacă o altă persoană consideră că sechestrul a fost aplicat pe bunurile ce îi aparțin cu titlu de proprietate, ea poate intenta în procedură contencioasă o acțiune de ridicare a sechestrului."* Este de înțeles că acest instrument nu reprezintă o contestație, ci o acțiune distinctă în apărarea drepturilor sale, care se va examina conform regulilor generale ale acțiunii civile, cu excepția de a se supune unei singure căi de atac – apelul, așa cum prevede expres ultima propoziție din art. 164 alin. 4 Cod de Executare.

Acțiunea privind ridicarea sechestrului este înaintată împotriva creditorului și a debitorului procedurii de executare. Cât privește executorul judecătoresc, suntem de părere că acesta poate fi atras în proces în calitate de intervenient accesoriu. O asemenea poziție poate fi necesară în eventualitatea în care, ulterior, vor fi cerute și prejudicii.

Conform art. 164 alin. 2 Cod de Executare, prejudiciile cauzate terțului, prin aplicarea sechestrului, vor fi cerute de la solicitantul acestei măsuri de asigurare, cu excepția situației când sechestrul a fost aplicat în baza declarațiilor debitorului, conform art. 44 alin. 3 Cod de Executare, caz în care prejudiciile se vor cere de la debitor. Ca și în acțiunea privind ridicarea sechestrului, la examinarea chestiunii privind încasarea prejudiciilor, executorul judecătoresc poate fi atras ca intervenient accesoriu. O asemenea opinie se justifică în situația în care creditorul-reclamant a solicitat aplicarea sechestrului pe bunurile debitorului în limita valorii acțiunii, fără a le enumera expres. Aceeași măsură a fost dispusă de instanța de judecată și a fost prezentată de reclamant spre exercitare. La executarea acestei măsuri de asigurare, executorul judecătoresc nu a identificat corect proprietarul bunurilor pe care a aplicat sechestru, crezând eronat că ele aparțin debitorului.

În această situație, atât instanța, cât și creditorul au cerut aplicarea sechestrului pe bunurile debitorului, dar nu ale terțului. Astfel, deși terțul va fi în drept să încaseze prejudiciile sale de la creditor, ultimul va fi în drept să ceară compensarea acestui prejudiciu în ordine de regres de la executorul judecătoresc. Mai mult, dacă admitem că sechestrul a fost aplicat eronat pe bunurile unui terț datorită culpei băncii (în cazul mijloacelor bănești de la contul bancar), atunci executorul va putea atrage în proces și banca.

O situație diferită o au sechestrele aplicate asupra bunurilor, dreptul asupra cărora este supus înregistrării în registrele de publicitate. Regulile menționate în alineatul precedent pentru determinarea pârâtului în acțiunea de încasare a prejudiciului cauzat, prin aplicarea sechestrului pe bunurile terților, nu sunt aplicabile în privința dreptului supus înregistrării în registrele de publicitate. Legea (art. 164 alin. 2 Cod de Executare), deși exceptează această situație, nu prescrie o altă modalitate de determinare a pârâtului în aceste cauze. Suntem de părere, că, atunci când dreptul asupra bunului este înscris în registrul de publicitate, aplicarea eronată a sechestrului se poate datora doar celui care efectiv întreprinde această acțiune și care putea și trebuia să înțeleagă că îl aplică asupra unui terț. Respectiv, prejudiciile vor fi solicitate de la executorul judecătoresc, care a aplicat eronat această măsură în privința terțului. Dacă acțiunile executorului judecătoresc au fost determinate de informația eronată a autorității care ține registrul, atunci aceasta din urmă poate fi subiect al acțiunii în regres și trebuie atrasă în proces ca intervenient de partea executorului judecătoresc.

Totodată, este necesar să evidențiem că art. 164, Cod de Executare se referă doar la sechestru. Aplicarea eronată a altor măsuri de asigurare în privința unui terț nu sunt acoperite prin dispozițiile art. 164 Cod de Executare. În opinia noastră, aceasta este o omisiune legislativă, care necesită a fi înlăturată.

În final, suntem de părere că este injustă obligarea terțului afectat pe nedrept de o măsură de asigurare, să depună o acțiune separată, care trebuie să parcurgă toate etapele procesului civil. În opinia noastră, ar fi oportun să permitem terțului adresarea directă a unei cereri către instanța care a dispus măsura de asigurare. Chiar dacă terțul nu este participant la proces, acesta nici nu pretinde că ar trebui să fie, ci doar faptul că este afectat de anumite acțiuni procesuale și nu de fondul cauzei. Respectiv, instanța ar putea examina cererea terțului afectat în același proces în care a dispus măsura de asigurare.

4.3. Repararea prejudiciului cauzat prin asigurarea acțiunii civile

După cum am menționat, aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii creează un anumit disconfort, iar uneori chiar și grave limitări în exercitarea drepturilor pârâtului. Nu este exclusă

situația folosirii cu rea-credință a dreptului de a solicita asigurarea acțiunii cu scopul de a crea prejudicii pârâtului. Asemenea situații pot fi diverse – de la concurența comercială neloială și atacuri raider până la banale litigii de familie, în care foștii soți doresc, mai curând, ca celălalt să nu obțină nimic, decât, el însuși, să obțină ce i se cuvine.

Pentru asemenea cazuri din partea unor reclamanți de rea-credință, legea, la art. 182 CPC, permite, în mod expres, pârâtului să solicite repararea prejudiciului cauzat prin asigurarea acțiunii.

Conform art. 182 alin. 2 CPC *"Dacă hotărârea de respingere a acţiunii reclamantului a devenit irevocabilă, pîrîtul este în drept să intenteze împotriva lui acţiune în reparaţie a prejudiciului cauzat prin măsurile de asigurare a acţiunii, luate la cererea acestuia, indiferent de vinovăţia reclamantului."*

Până la elucidarea sensului acestei norme, remarcăm că ea operează cu noțiunile de *pârât* și *reclamant*. Totuși, așa cum am au arătat cercetările de mai sus, măsurile de asigurare nu întotdeauna sunt cerute de reclamant și nu întotdeauna sunt aplicate împotriva pârâtului. Astfel, în opinia noastră, ar fi corect să se opereze cu noțiunile de "*solicitantul măsurii de asigurare*" și "*persoana în privința căreia s-au aplicat măsurile de asigurare*". Cercetările noastre au arătat că măsurile de asigurare, chiar dacă sunt cerute de un alt participant decât reclamantul, sunt luate tot în scopul asigurării acțiunii.

Autorii E.Belei și S.Filincova, în Manualul Judecătorului pentru cauzele civile[337], au constatat existența a patru condiții în care poate fi intentată o acțiune pentru repararea prejudiciului cauzat prin asigurarea acțiunii:

1. Admiterea de către instanță a cererii privind aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii împotriva pârâtului și menținerea acesteia pe parcursul examinării cauzei până hotărârea devine definitivă;

2. Existența legăturii cauză-efect între aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii și prejudiciul survenit prin aplicarea lor;

3. Respingerea pretențiilor reclamantului din cererea principală prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești;

4. Devenirea irevocabilă a hotărârii judecătorești.

În opinia noastră, din norma prezentată rezultă următoarele condiții pentru înaintarea unei acțiuni privind repararea prejudiciului cauzat prin asigurarea acțiunii:

[337] FILINCOVA Svetlana, BELEI Elena, op.cit, pag.173

a) **Să existe o hotărâre irevocabilă de respingere a acțiunii reclamantului.** Deci, dreptul părții afectate de a înainta o acțiune în repararea prejudiciului apare abia după existența unei hotărâri irevocabile privind respingerea acțiunii reclamantului.

În explicațiile sale, plenul Curții Supreme de Justiție[338] a menționat că ”*respingerea acţiunii poate fi atât integrală, cât şi parţială. Astfel, dacă pe contul pîrîtului a fost aplicat sechestru pe o sumă de 50 mii lei, iar acţiunea s-a admis parţial, în mărime de 30 mii lei, atunci în privinţa sechestrării a 20 mii de lei se va putea pune întrebarea privind recuperarea prejudiciului.*”

Cu referire la acest subiect, practica judiciară a Curții Supreme de Justiție a adoptat o altă poziție, explicând expres că *” prevederile art. 182 alin. (2) din Codul de procedură civilă nu sunt aplicabile speței, or în sensul normei menționate* ***este întemeiată pretenția în cazul în care acțiunea reclamantului este respinsă integral****, pe când pretențiile recurentului au fost admise parțial, fapt ce denotă temeinicia acțiunii înaintate și demonstrează bună credință în exercitarea dreptului de asigurare a acțiunii.”*[339] În legătură cu aceasta, CSJ a respins integral acțiunea.

În prealabil remarcăm că, cele expuse în pct.41 din explicațiile Plenului CSJ, coincid cu opinia noastră sub aspect de oportunitate.

Cât privește legalitatea, în condițiile reglementărilor existente, vom aborda această dilemă din câteva perspective, detaliate mai jos.

În primul rând, putem stabili cu titlu de axiomă că, atunci când ”acțiunea a fost *respinsă* parțial” înțelegem că în cealaltă partea a fost admisă, adică, concomitent, ”acțiunea este *admisă* parțial”. Textul art. 182 alin. 2 CPC utilizează sintagma ”*hotărîrea de respingere a acţiunii”.* În opinia noastră, printr-o hotărâre de respingere a acțiunii nu se poate avea în vedere concomitent și admiterea parțială a acesteia, pentru a putea subscrie expresiei ”respingere parțială”.

În continuare, examinarea practicii judiciare a permis să stabilim că, atunci când instanța se expune asupra fondului cauzei, ea nu utilizează noțiunea ”*a respinge parțial acțiunea*”, ci ”*a admite parţial acţiunea…*” urmată de ”*în rest acțiunea se respinge*”, adică cuvântul ”a respinge” se răsfrânge asupra la tot ceea la ce se referă chiar și fără a fi însoțit de cuvântul ”*integral*”. Pe de altă parte, atunci când acțiunea se respinge, sunt folosite ambele expresii: ”*se respinge acțiunea…*” sau ”*se respinge integral acțiunea…*”, adică, în sensul practicii judiciare, ”*acțiunea se respinge*” este sinonim cu ”*acțiunea se respinge integral*”.

[338] Hotărârea Plenului CSJ nr. 32 din 24.10.2003, pct. 41.
[339] Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2ra-2028/14 din 16.07.2014, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

Aceste argumente ne permit să afirmăm că textul art. 182 alin. 2 CPC se referă doar la situațiile de respingere integrală a acțiunii.

Astfel, considerăm oportun, cu condiția unor modificări legislative, ca să poată fi angajată răspundere pentru prejudiciile cauzate prin aplicarea măsurilor de asigurare chiar și atunci când acțiunea este admisă sau respinsă parțial. Trebuie să remarcăm că, pârâtul poate fi obligat să repare prejudiciile cauzate în legătură cu exercitarea necorespunzătoare a obligațiilor sale civile prin încasarea prejudiciilor respective (venit ratat, penalități, dobânzi etc). De cealaltă parte, reclamantul, care înaintează o acțiune vădit mai mare decât ceea la ce poate pretinde și insistă asupra aplicării măsurilor de asigurare a acțiunii, poate crea un real prejudiciu pârâtului pentru niște pretinse obligații pe care acesta niciodată nu le-a avut. Astfel, considerăm echitabil ca un asemenea reclamant să poată fi atras la răspundere pentru prejudiciile pe care le cauzează prin comportamentul său nechibzuit sau de rea-credință.

Un alt aspect care trebuie elucidat în contextul acestei condiții este mențiunea făcută în art. 182 alin. 3 CPC cu privire la scoatere de pe rol a cererii de chemare în judecată și cu privire la încetarea procesului. Conținutul acestei norme lasă să se înțeleagă că persoana care se consideră prejudiciată, prin măsurile de asigurare a acțiunii, poate să înainteze o cerere de reparare a prejudiciilor nu doar atunci când acțiunea a fost respinsă, ci și atunci când ea a fost scoasă de pe rol sau încetată. Considerăm că aceste două situații la fel pot permite persoanei afectate să depună cerere privind repararea prejudiciului cauzat prin asigurarea acțiunii, or, de regulă, aceste două sancțiuni rezultă din nerespectarea premiselor și condițiilor dreptului la acțiune, iar în măsura în care solicitantul nu a avut dreptul la acțiune, nu a avut dreptul nici la asigurarea ei, cauzând astfel un prejudiciu nejustificat celeilalte părți, fără a apăra efectiv un drept.

b) **Să fi existat măsuri de asigurare a acțiunii, dispuse la cererea reclamantului**. Legea nu prevede durata acestor măsuri de asigurare, de aceea considerăm că existența lor, chiar și pentru o durată relativ scurtă, este suficientă pentru a înainta o pretenție în temeiul acestei norme dacă există prejudiciu corelativ. Unii autori consideră că măsurile trebuie să fie menținute pe întreaga durată a procesului, până când hotărârea de respingere devine definitivă. Examinarea art.182 CPC nu a relevat existența unui suport normativ pentru a fundamenta o asemenea cerință. De altfel, nici CPC al Federației Ruse[340], care, în mare parte, a inspirat și reglementările naționale, nu conține o asemenea condiție.

[340] Codul de procedură civilă al Federației Ruse adoptat la 30.10.2002, [citat 10.02.2023] Disponibil https://rulaws.ru/gpk-rf/Razdel-II/Glava-13/Statya-139/

c) **Să existe prejudiciu cauzat pârâtului prin aplicarea măsurilor de asigurare a acțiuni,** este, de fapt, condiția primară, în lipsa căreia nu este posibilă înaintarea acțiunii discutate și conține două componente:

- Existența *per se* a prejudiciului, constă în efectul nefavorabil asupra patrimoniului persoanei în privința căreia au fost aplicate măsurile de asigurare a acțiunii,
- Existența unei legături cauzale între măsurile aplicate și prejudiciul invocat, care urmează a fi înțeleasă în sensul că prejudiciul cauzat se datorează anume măsurilor de asigurare aplicate. Existența legăturii cauzale este esențială, or în măsura în care pretinsul prejudiciu se datorează unor alte circumstanțe decât măsura de asigurare, atunci acțiunea privind repararea prejudiciului trebuie, în mod evident, respinsă.

Este interesantă, din această perspectivă, următoarea speță[341]: SRL ”T” a depus cerere de chemare în judecată către SRL ”B”, privind încasarea datoriei în mărime de 81 milioane lei, solicitând, concomitent, asigurarea acțiunii prin aplicarea sechestrului pe bunurile pârâtului în limita valorii acțiunii. În aceeași zi, 11.02.2011, instanța a admis cererea de asigurare a acțiunii, iar executorul a intentat procedură de executare și a aplicat sechestru pe mijloacele bănești de la conturile bancare ale SRL ”B”, dar suma din cont era insuficientă. În legătură cu aceasta, SRL ”B”, pentru a putea efectua operațiuni la acel cont, a luat împrumut de la un nerezident în sumă de 6,8 milioane Euro (aproximativ 84 milioane lei la acel moment) la o dobândă de 10% anual și a suplinit contul la care era aplicată măsura de asigurare. Împrumutul de la nerezident a fost notificat corespunzător la BNM. Prin Decizia CSJ a fost admisă acțiunea doar în partea sumei de 3,2 milioane lei (aproximativ 3,9% din acțiune).

SRL ”B” a depus cerere de chemare în judecată către SRL ”T” privind încasarea prejudiciului cauzat prin aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii în partea sumei în care acțiunea a fost respinsă (78 milioane lei), invocând un prejudiciu de aproximativ 7,5 milioane lei – constituit din dobânzi achitate pentru împrumutul menționat. Prima instanță a respins acțiunea. Curtea de Apel a casat hotărârea și a admis integral acțiunea. Curtea Supremă de Justiție a considerat că contractarea unui asemenea împrumut nu era necesară pentru SRL ”B”, întrucât acesta nu era obligat să aibă suficiente mijloace în cont pentru satisfacerea măsurii de asigurare din cauza inițială. S-a constatat că împrumutătorul este unicul asociat al SRL ”B”. În acest fel, atât acordarea, cât și primirea împrumutului sunt niște acțiuni nerezonabile din perspectiva unei afaceri, or, atât SRL ”B”, cât și asociatul unic al acesteia erau conștienți că împrumutul respectiv, dacă va fi plasat la contul asupra căruia este aplicat sechestru, va însemna de facto înghețarea acestor bani pe durata

[341] Decizia CSJ nr. 2rac-275/13 din 12.06.2013, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

litigiului, dar totuși în mod deliberat au procedat anume în așa mod. Din aceste considerente, plata dobânzilor nu poate fi calificată ca fiind un prejudiciu real și efectiv. A mai explicat CSJ că SRL ”B” *”nu a prezentat careva probe admisibile și pertinente care să demonstreze că împrumutul extern contractat urma să se utilizeze în alte scopuri decât cel indicat expres de suplinire a conturilor bancare pentru executarea încheierilor judecătorești de aplicare a măsurii de sechestrare, precum: efectuarea de plăți, achitarea de facturi, achiziționare de bunuri, în lipsa surselor financiare SRL ”B”, fiind în imposibilitate de a-și executa careva obligațiuni asumate și suferind, în consecință, un prejudiciu pecuniar real, astfel fiind absentă legătura de cauzalitate între împrumutul extern obținut și cauzarea de careva daune materiale.”* În lumina acestor constatări, CSJ a casat decizia Curții de Apel și a menținut hotărârea primei instanțe, prin care acțiunea a fost respinsă integral.

Potrivit reglementărilor actuale pentru ca acest mecanism să fie operant este necesar ca măsurile de asigurare să fi fost solicitate de reclamant și să fi fost dispuse împotriva pârâtului. În caz contrar, nu sunt întrunite condițiile normei de la art. 182 alin. 2 CPC.

O situația elocventă, în acest sens, a fost expusă într-o speță din practica judiciară, care poate fi rezumată după cum urmează: într-o acțiune privind încasarea datoriei, reclamanții au cerut aplicarea sechestrului pe bunurile pârâților, indicând expres o listă de bunuri individual determinate care se află pe o adresă concretă. Instanța a admis demersul în modul formulat. Ulterior, o persoană juridică a invocat că, de fapt, este subdiviziunea sa la această adresă și că bunurile aparțin persoanei juridice, dar nu pârâților care, deși activează în cadrul persoanei juridice respective, nu sunt proprietari ai bunurilor. Persoana juridică, respectiv și pârâții, au contestat cu recurs măsura de asigurare, aceasta fiind menținută. Într-un final, acțiunea privind încasarea datoriei a fost admisă parțial. Ulterior, persoana juridică a înaintat acțiune către reclamanți, prin care a cerut repararea prejudiciului cauzat prin asigurarea acțiunii. Instanța de fond și de apel au admis acțiunea în virtutea normelor civile privind răspunderea delictuală. Curtea Supremă de Justiție a reținut că nu există nici - un temei de răspundere delictuală, precum și faptul că reclamanții în acțiunea inițială au cerut aplicarea sechestrului pe bunurile pârâților, dar nu ale terțului, crezând sincer că bunurile prezentate sunt ale pârâților. CSJ menționează că a fost obligația instanței să se convingă că bunurile aparțin pârâților. Mai menționează și că ar fi fost aplicabil art. 182 alin. 2 CPC, dacă persoana juridică afectată ar fi fost pârât., însă în lipsa acestei calități nu poate fi aplicată norma menționată. În legătură cu aceasta, hotărârea și decizia existentă au fost casate, fiind pronunțată o nouă hotărâre de respingere a acțiunii.[342]

[342] Decizia CSJ nr. 2ra-929/11 din 01.06.2011, [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

În acest context, dat fiind faptul că măsurile de asigurare pot fi cerute de alți participanți decât reclamantul și pot viza alți participanți decât pârâtul, considerăm că este oportun de a înlocui noțiunea de reclamant și pârât din art. 182 cu ”*solicitantul măsurii de asigurare*” și, respectiv ”*persoana afectată de măsura de asigurare*”.

O privire sumară asupra prevederilor art. 182 alin. 2 CPC denotă lipsa mențiunii cu privire la vinovăția în cauzarea prejudiciilor. În acest sens, legea, prevede expres că vinovăția reclamantului nu este necesară. În esență, putem spune că vinovăția reclamantului s-a manifestat deja prin două acțiuni preliminare: 1) înaintarea unei acțiuni neîntemeiate și, 2) înaintarea unei cereri privind asigurarea acțiunii.

Un alt aspect aflat într-o strânsă corelare cu despăgubirea pârâtului pentru prejudiciul cauzat prin asigurarea acțiunii este posibilitatea instanței de a solicita, în conformitate cu art. 182 alin. 1 CPC, depunerea unei cauțiuni de către reclamant în contul prejudiciilor ce i-ar putea fi cauzate pârâtului prin aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii. Considerăm că această măsură este similară instituției asigurării acțiunii, doar că este vorba despre garantarea posibilității de executare a unei viitoare acțiuni ce va fi înaintată de pârât pentru a solicita repararea prejudiciului cauzat prin asigurarea acțiunii.

S-ar părea că lipsa unor temeiuri reglementate în care instanța poate sau trebuie să solicite această cauțiune, poate determina aplicarea arbitrară a acestui instrument.

CSJ, în Hotărârea Plenului nr.32 din 24.10.2013, pct.41 menționează că: *instanțele urmează să interpreteze restrictiv aceste prevederi (n.a. – referitor la cauțiune) și să le aplice doar unde acest lucru este menționat de legea specială (spre exemplu, în cazul legilor speciale privind proprietatea intelectuală cauțiunea este obligatori*[343]*); în restul cazurilor, instanțele nu sunt obligate să ceară cauțiune, iar aplicarea discreționară a acestui aspect procesual, doar în unele cazuri, ar putea crea bănuieli în lipsa de imparțialitate a instanței.*

În rezultatul cercetărilor efectuate concluzionăm că, discreția de care se bucură instanța la acest aspect nu a generat aplicarea arbitrară a acestuia. Din contra, practica este foarte reticentă în utilizarea acestui mecanism. În urma studierii practicii judiciare a fost identificată o singură cauză civilă în care a fost dispusă cauțiune conform art. 182 alin. 1 CPC. În speță, a fost vorba despre aplicarea sechestrului asupra unei case de locuit, care făcea obiectul unei acțiuni în revendicare, inclusiv cu solicitarea nulității contractelor de înstrăinare a acestei case (de două ori). Ultimul

[343] Art. 59 alin. 5 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, nr.139 din 02.07.2010. Alte referiri la cauțiune în legile speciale privind proprietatea intelectuală au un conținut distinct. Spre exemplu, termenul de „cauțiune” din art. 80 alin. 1 lit. a) din Legea privind protecția invențiilor nr.50/2008 este similar cu posibilitatea menționată în art. 179 alin. 3CPC și nicidecum cu termenul de cauțiune din art. 182 CPC, respectiv, nu poate fi considerată cauțiune în sensul abordat de CSJ.

proprietar, deși avea calitatea de intervenient accesoriu, era afectat de măsurile aplicate și a cerut obligarea reclamantului să depună cauțiune în mărime de 20 mii euro, argumentând această sumă ca fiind un potențial prejudiciu care ar putea rezulta din imposibilitatea vânzării casei și, prezentând, în acest sens, un act de constituire a arvunei în mărime de 10 mii euro în scopul vânzării acestei case. Instanța de fond[344] a respins instituirea cauțiunii în principal, deoarece solicitantul nu este pârât.

Curtea de Apel a explicat că intervenientul accesoriu are aceleași drepturi și obligații ca și partea la care se alătură (în speță pârâtului) și că acesta nu este un drept special al pârâtului. Astfel, a admis recursul, încheierea primei instanțe a fost casată cu admiterea demersului. Reclamantul a fost obligat ca, în termen de 30 zile, să depună cauțiune în mărime de 20 mii euro, în caz contrar vor fi anulate măsurile de asigurare a acțiunii.[345]

Odată depusă, așa cum prevede art. 182 alin. 4 CPC, cauțiunea va putea fi restituită doar dacă pârâtul nu a depus o acțiune de recuperare a prejudiciilor cauzate prin asigurarea acțiunii în timp de două luni de la finalizarea cauzei în care a fost depusă cauțiunea.

Restituirea cauțiunii se va realizat în temeiul dispoziției instanței, la cererea persoanei interesate. În opinia noastră, această chestiune nu poate fi soluționată *ex parte*, iar instanța va fi obligată să înștiințeze cealaltă parte despre parvenirea unei asemenea solicitări. Solicitantul nu poate să prezinte nici - o probă directă a faptului că împotriva sa nu a fost depusă o acțiune. Respectiv, este necesar, pentru ca judecătorul să se poată convinge de acest fapt, prin oferirea posibilității celeilalte părți să prezinte proba faptului contrar. Așa dar, pentru a evita situații confuze, este recomandabil ca potențialul reclamant (pârâtul în acțiunea inițială) să înștiințeze, din proprie inițiativă, instanța despre depunerea acțiunii.

Dificultatea practică în utilizarea instituției reglementate în art. 182 alin. 1 CPC constă în aprecierea cuantumului acesteia[346]. Cauțiunea este menită să acopere prejudiciile pe care îl va suporta pârâtul ca urmare a aplicării măsurii de asigurare. Cel mai simplu exemplu ar fi aplicarea sechestrului asupra unei sume de bani – 100 mii lei aflați la contul curent al pârâtului. Indisponibilizarea acestei sume pe contul curent, exclude, în cel mai simplu caz, posibilitatea fructificării prin depunerea la un cont de depozit. Adică, pârâtul pierde dobânda bancară, pe care ar fi putut să o obțină, respectiv cauțiunea trebuie să reflecte dobânda pe care o pierde pârâtul. Totuși, pentru a aprecia suma cauțiunii trebuie să cunoaștem durata pentru care calculăm dobânda

[344] Încheierea Judecătoriei Buiucani nr.2-730/16 din 13.06.2016
[345] Decizia Curții de Apel Chișinău nr. 2r-1736/16 din 18.11.2016
[346] COBAN Igor, Repararea prejudiciului cauzat pârâtului prin asigurarea acțiunii potrivit legislației Republicii Moldova, în *Lucrările Prezentate la Simpozionul "Universul Științelor"* ediția a v-a din 07 septembrie 2014, Ed. Pim, Iași 2014, ISSN 2285-8407, pag.139

și rata dobânzii, care poate fi flotantă. Astfel, avem o ecuație (cauțiunea = 100 mii lei * rata dobânzii * perioada de timp) cu trei necunoscute, care cel puțin matematic, nu poate fi rezolvată. În situații mai complexe, când este vorba de o afacere, situația este mult mai complicată.

În același timp, trebuie, pe bună dreptate, să acceptăm că cauțiunea nu este un element indispensabil în procesul civil. Aplicarea acestuia, dacă legea nu o consideră obligatorie, este lăsată la discreția judecătorului. Astfel, instanța poate obliga solicitantul măsurii de asigurare să depună cauțiune doar atunci când cealaltă parte aduce argumente și probe convingătoare, cel puțin cu privire la faptul că, prin asigurarea acțiunii îi vor fi create, în mod inevitabil, prejudicii, mărimea acestor prejudicii și că solicitantul măsurii de asigurare ar fi pus în dificultate să compenseze, ulterior, aceste prejudicii.

Este cazul să accentuăm că, practica judiciară engleză consideră cauțiunea ca o condiție standard[347] pentru a admite asigurarea acțiunii prin așa numitul ordin Mareva, care, în esență, reprezintă o interdicție de a dispune de bunuri, inclusiv de mijloace bănești din conturi bancare. Aceeași sursă explică faptul că în cuantumul cauțiunii trebuie să ia în considerație doar prejudiciile rezonabile. Dacă pârâtul poate reduce prejudiciile prin luarea unor măsuri rezonabile, atunci este de obligația acestui să le ia.

În cauza Third Chandris Shipping Corporation vs Unimarine SA, judecătorul, optând pentru aplicarea măsurii de asigurare, a explicat inclusiv că ”*Reclamantul trebuie, desigur, să prezinte garanții privind repararea prejudiciului în cazul în care acțiunea este respinsă sau dacă se dovedește că măsura a fost nejustificată. De regulă, aceasta trebuie însoțită de o cauțiune, și, doar după depunerea acesteia, măsura de asigurare va fi dispusă...*”[348]

În această ordine de idei, considerăm că evoluția procesual civilă va determina aplicarea mai frecventă a acestei instituții în R. Moldova. Deși, legea prevede o marjă largă de apreciere pentru judecător și nu introduce criterii exprese pentru a cere cauțiune, și nici criterii pentru determinarea cuantumului acesteia, considerăm că aceasta nu trebuie să descurajeze participanții și nici instanța în aplicarea acestui instrument. Considerăm că, punerea în aplicare a acestei instituții este în sarcina persoanei interesate, de regulă a pârâtului, care trebuie să prezinte argumente și probe temeinice pentru a convinge instanța, atât cu privire la necesitatea dispunerii cauțiunii, cât și cu privire la cuantumul acesteia.

[347] HARTLEY Trevor C., op.cit., pag. 410.
[348] Ibidem, pag. 405.

Concluzii la capitolul 4

În capitolul IV au fost examinate, prin prisma reglementărilor aplicabile și a jurisprudenței, modalitățile prevăzute de lege pentru apărarea persoanelor afectate de măsurile asiguratorii. În acest sens, a fost examinat modul de solicitare și examinare referitor la substituirea măsurilor de asigurare, anularea măsurilor de asigurare, contestarea acestora, ridicarea sechestrului și repararea prejudiciului cauzat prin aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii.

În conținutul capitolului a fost elucidat modul corect de interpretare a diverselor norme aplicabile, astfel încât, mijloacele de apărare a persoanelor afectate de măsurile asiguratorii să fie aplicate conform intenției legiuitorului și al sensului veridic a legii.

În rezultatul cercetărilor efectuate în prezentul capitol au fost deduse o serie de neconcordanțe legislative, care în opinia autorului necesită intervenție, astfel încât se propune operarea următoarelor modificări ale legislației:

1. A abroga art. 179 CPC;
2. A înlocui în art.180 alin.1 cuvântul ”*pârâtului*” cu sintagma” *participanților interesați sau din oficiu*”;
3. A expune art. 180 alin.2 în redacție nouă cu următorul conținut:

”*Anularea măsurii anterioare de asigurare a acțiunii se soluționează în modul prevăzut pentru examinarea fondului cauzei în care au fost aplicate aceste măsuri*”;

4. A exclude din art.180 alin. 21 sintagma ” *pronunţarea asupra fondului printr-o hotărâre de*”;
5. A completa art. 180 cu două alineate noi cu următorul conținut:

”(6) În cazul asigurării acțiunii prin care se cere plata unei sume, pârâtul este în drept ca, în locul măsurilor de asigurare luate, să depună pe contul de depozit al instanței suma cerută de reclamant. În alte categorii de cauze, instanța poate anula măsurile de asigurare în legătură cu depunerea cauțiunii, doar dacă consideră just astfel.

(7) Atunci când o persoană nu este participant la proces, dar în privința sa sau a bunurilor sale au fost aplicate măsuri de asigurare a acțiunii, ea poate depune o cerere către instanța care a dispus măsurile de asigurare a acțiunii sau care are cauza în procedură pentru a fi anulate măsurile dispuse în privința sa. Această cerere se soluționează cu prioritate în modul în care se examinează fondul cauzei. Dacă cererea terțului afectat este respinsă, acesta este în drept să înainteze o acțiune de ridicare a măsurilor de asigurare în procedură contencioasă.”;

6. A expune art.181 în redacție nouă cu următorul conținut:

”(1) Toate încheierile emise conform normelor prezentului capitol pot fi atacate cu recurs, cu excepţiile stabilite de prezentul Cod.

(2) Dispoziţia privind anularea măsurilor de asigurare, emisă conform art.180 alin.2[1] CPC şi 390 alin.3[1] CPC, se contestă odată cu fondul cauzei, iar dacă persoana interesată nu contestă fondul cauzei atunci va depune recurs separat în ordine generală.

(3) Recursul împotriva dispoziţiilor prin care se dispun măsuri de asigurare nu suspendă executarea acestor dispoziţii, iar Recursul împotriva dispoziţiilor prin care se anulează măsuri de asigurare suspendă executarea acestora.”;

7. A înlocui în conţinutul art. 182 alin.1 şi alin.1[1] cuvântul ”*pârâtului*” cu sintagma ”*persoanei afectate de măsura de asigurare*”, iar cuvântul ”*reclamantului*” cu sintagma ”*solicitantului măsurii de asigurare*” la forma gramaticală corespunzătoare după caz;

8. A expune art. 182 alin.2 în redacţie nouă cu următorul conţinut:

”*Dacă hotărârea de respingere a acţiunii a devenit irevocabilă, persoana afectată de măsura de asigurare este în drept să intenteze împotriva solicitantului măsurii de asigurare acţiune în reparaţie a prejudiciului cauzat prin măsurile de asigurare a acţiunii, luate la cererea acestuia, indiferent de vinovăţia sa.*”;

CONCLUZII GENERALE ŞI RECOMANDĂRI

Instituția asigurării acțiunii civile este esențială în desfășurarea actului de justiție și contribuie la realizarea efectivă a drepturilor persoanei.

Practica judiciară demonstrează că asigurarea acțiunii civile este un instrument activ, utilizat în procesul civil. Popularitatea acestui instrument este justificată de eficiența lui, simplitatea utilizării, lipsa unor cheltuieli imediate pentru solicitant etc. Considerăm că aceste caracteristici sunt prielnice pentru ca instituția în cauză să cunoască și în continuare o aplicare deosebit de frecventă.

Aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii însă afectează drepturile unor participanți la proces, iar uneori chiar și a terților, astfel încât aplicarea acestora trebuie să fie realizată cu prudență și doar în baza necesității argumentate și probate, pentru instituirea lor.

În cadrul prezentei cercetări, instituția asigurării acțiunii a fost supusă examinării minuțioase prin prisma abordărilor doctrinare și reglementărilor normative, fiind însoțită și de studierea sub aspect de drept comparat care au permis obținerea unor rezultate care să soluționeze problema științifică.

1. În teză, au fost identificate și descrise caracterele juridice ale măsurilor de asigurare a acțiunii civile care erau recunoscute pe plan național (sunt urgente, au caracter temporar, au drept scop asigurarea executării efective a unei hotărâri judecătorești și este în concordanță cu obiectul acțiunii). Totodată, autorul a propus și argumentat necesitatea acceptării și altor caractere juridice (sunt obligatorii și executorii; sunt aplicate în exclusivitate de către instanța de judecată; sunt măsuri excepționale; sunt accesorii în raport cu acțiunea principală) care descriu natura juridică a instituției cercetate. (Capitolul 1, paragraful 1.3.)

Acestea, au permis concretizarea și fundamentarea naturii juridice a măsurilor de asigurare a acțiunii civile prin formularea unor elemente definitorii, care permit deosebirea măsurilor de asigurare a acțiunii civile de alte instituții asemănătoare, pot servi drept fundament pentru evoluții ulterioare ale cercetărilor în domeniu sau ale unor măsuri asiguratorii noi și care pot fundamenta anumite soluții interpretative pentru practicieni.

2. Cumulul examinărilor conceptuale și identificarea caracterelor juridice al măsurilor de asigurare au permis autorului să dezvolte și să propună o definiție complexă a asigurării acțiunii, care, în opinia noastră, redă mai deplin esența instituției cercetate. Astfel asigurarea acțiunii civile s-a definit ca fiind *instituția de drept procesual civil care constă dintr-o serie de măsuri silite temporare și urgente, ce pot fi aplicate de instanță, la cererea persoanei interesate, cu scopul de*

a asigura executarea efectivă a unei hotărâri judecătorești definitive. (Capitolul 1, paragraful 1.1.) Această definiție propusă de autor contribuie la extinderea conceptului existent referitor la instituția cercetată.

3. Simbioza cercetărilor doctrinare și a jurisprudenței au permis compilarea unui număr considerabil de măsuri de asigurare a acțiunii care au fost examinate prin prisma reglementărilor, studiilor teoretice (atunci când acestea existau) și a aplicării în practica națională sau internațională. Cercetarea efectuată a permis autorului să definească fiecare dintre măsurile de asigurare identificate și să determine sensul autentic al acestora, realizând o analiză complexă a conținutului măsurilor de asigurare abordate (Capitolul 2, paragraful 2.1. și 2.2.). O atenție deosebită în descrierea măsurilor de asigurare a fost acordată sechestrului, care este cea mai utilizată măsură de asigurare în procesele civile, dar care de cele mai multe ori este percepută incorect. Aceste rezultate contribuie pe de o parte la crearea unei baze teoretice pentru studierea măsurilor de asigurare, iar pe de altă parte fundamentează teoretic aplicarea unor măsuri asiguratorii care deși sunt prevăzute de lege, însă nu sunt definite sau nu sunt prevăzute de loc în lege, dar au găsit aplicare practică. Cercetările autorului cu privire la măsurile de asigurare aplicabile în procesul civil au fost anterior materializate și într-o serie de publicații.[349]

Tot în contextul cercetării măsurilor de asigurare a acțiunii autorul a propus introducerea unei instituții noi care poartă caracteristicile unei măsuri de asigurare – Garanții pentru cheltuielile de judecată, pentru care a formulat și o propunere de *lege ferenda* care se va expune mai jos.

4. Prezentul studiul științific a acordat o atenție minuțioasă cercetării etapelor și aspectelor din procedura de aplicare a măsurilor de asigurare a acțiunii, fiind determinate, structurate și examinate toate etapele procedurale și elementele relevante ale acestor etape, printre care: subiecții

---

[349] BOTNARI, Nadejda, TIMUȘ, Angela, BOTNARI, Veaceslav. Insolvabilitatea întreprinderii: implicații economice și juridice. *Economie și Sociologie*. 2014, nr. 4, pp. 16-25. ISSN 1857-4130.

BOTNARI, Veaceslav. Varietățile măsurilor de asigurare a acțiunii civile și efectele acestora. *Studia Universitatis Moldaviae.* 2015, nr. 8 (88), pp. 81-89. ISSN 1814-3199.

BOTNARI, Veaceslav. Practici netradiționale ale altor state în asigurarea acțiunii civile. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Ştiinţe juridice*, ed. 1, 8-9 noiembrie 2018. Chişinău: USM, 2018, pp. 322-327. ISBN 978-9975-142-50-2.

BOTNARI, Veaceslav. Suspendarea actului administrativ. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Științe juridice și economice*: conf. șt. națională cu participare intern.: rezumatele comunicărilor, 7-8 noiembrie 2019. Chişinău: USM, 2019, pp. 107-111. ISBN 978-9975-149-46-4.

BOTNARI, Veaceslav. Sechestrul – reglementare insuficientă sau aplicare incorectă în practica judiciară procesual civilă. În: Integrare prin cercetare si inovare. Științe juridice și economice, 10-11 noiembrie 2021. Chişinău: USM, 2021, pp. 356-358. ISBN 978-9975-158-56-5.

BOTNARI, Veaceslav. Asigurarea acțiunii civile în litigii privind proprietatea intelectuală. In: Integrare prin cercetare și inovare.: Științe juridice, 9-10 noiembrie 2017, Chișinău, Republica Moldova: CEP USM, 2017, R, SJ, pp. 104-107. ISBN 978-9975-71-924-7.

care au dreptul de a depune o asemenea cerere, condițiile de formă și conținut ale solicitării privind asigurarea acțiunii, limitele de timp când poate fi adresată o cerere privind asigurarea acțiunii civile, instanța competentă să examineze cererile de asigurare a acțiunii, termenul în care trebuie examinată cererea, circumstanțele importante pentru soluționarea cererii, modul de executare a măsurilor de asigurare etc. (Capitolul 3, paragraful 3.1. - 3.3., precum și publicațiile autorului[350]) Aceasta a rezultat în dezvoltarea unei structuri coerente de etape și elemente, descrise și explicate, astfel încât pot servi ca suport teoretic și ca îndrumar practic. La fel, autorul a creat și argumentat necesitatea instituirii unei noi modalități de aplicare a măsurilor de asigurare pentru o perioadă provizorie, care va contribui la eficientizarea aplicării măsurilor de asigurare și la diminuarea cazurilor de încălcare a drepturilor persoanelor afectate prin aplicarea lor.

Concomitent, această componentă a cercetării a permis identificarea dificultăților de interpretare sau reglementare referitor la diversele etape parcurse de justițiabili și instanță în scopul aplicării măsurilor de asigurare și care au determinat autorul să vină cu o serie de recomandări interpretative sau de *lege ferenda* pentru depășirea lor.

5. Au fost identificate și descrise mijloacele procedurale de apărare a persoanelor afectate prin aplicarea măsurilor de asigurare, fiind examinate instrumente precum: substituirea măsurilor de asigurare, anularea măsurilor de asigurare, contestarea acestora, ridicarea sechestrului de pe bunurile terțului, precum și repararea prejudiciului cauzat prin asigurarea acțiunii. Cercetarea acestor elemente a permis autorului să dezvolte un model restructurat de reglementare care să optimizeze și eficientizeze utilizarea practică a mijloacelor de apărare a persoanelor afectate de măsurile de asigurare a acțiunii civile. Investigațiile la acest subiect, precum și rezultatul obținut se regăsesc în capitolul 4 al tezei, fiind anterior abordate și în publicația autorului în Revista Studia Universitatis Moldaviae[351].

Rezultatele obținute demonstrează atingerea obiectivelor stabilite și au contribuit la soluționarea problemei științifice importante prin *elaborarea cadrului conceptual* pentru definirea și descrierea asigurării acțiunii și ale măsurilor de asigurare a acțiunii aplicabile în procesul civil precum și a tuturor elementelor procedurale în utilizarea acestui instrument, *fapt care va contribui la dezvoltarea* cunoștințelor teoretice *și la orientarea practicienilor* în utilizarea acestei instituții juridice.

[350] BOTNARI, Veaceslav. Executarea măsurilor de asigurare a acțiuni. In: Procesul Civil și Executarea Silită – Teorie și Practică. Conferință Internațională, 25-27 august 2016, Tîrgu Mureș, România: Universul Juridic, București, 2016, pp. 345-351. ISBN 978- 606-673-900-9

[351] BOTNARI, Veaceslav. Contestarea, anularea și substituirea măsurilor de asigurare a acțiunii civile. Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale). 2021, nr. 11, pp. 130-135. ISSN 1814-3199

În același timp, exercițiul demarat în prezenta lucrare pentru identificarea exhaustivă a măsurilor de asigurare a acțiunii a permis să concluzionăm că prezentul studiu nu este și nu poate satisface acest indicator, din considerentul că instanțele de judecată pot să dispună orice măsură de asigurare care contribuie la atingerea scopului prevăzut de lege. În acest fel, diversitatea raporturilor juridice existente, deopotrivă cu evoluția socială și tehnologică pot determina ca persoanele interesate să recurgă la măsuri de asigurare care nu pot fi anticipate în realitățile actuale. Asemenea evoluții lasă loc pentru noi cercetări.

La expunerea concluziilor intermediare au fost formulate diverse propuneri de ajustare, de înlăturare a omisiunilor legislative sau de completare a legii cu instrumente principial noi care să determine aplicarea corectă și să eficientizeze utilizarea acestui instrument. Printre acestea menționăm, cu titlu exemplificativ: Aplicarea provizorie a măsurilor de asigurare și Garantarea cheltuielilor de judecată. Recomandările autorului privind intervențiile legislative au fost numeroase, astfel încât ele au fost compilate și a fost simulată integrarea în conținutul reglementărilor actuale, fiind reflectate în volumul lor integral în Anexa nr.1 la prezenta lucrare. Această anexă face parte din recomandărilor autorului în urma studiului efectuat.

Din practica judiciară rezultă, că asigurarea acțiunii, nu rareori, este întrebuințată contrar destinației sale. Uneori, participanții la proces încearcă să folosească această instituție pentru a crea prejudicii și inconveniențe oponenților săi, iar, instanțele nu întotdeauna reacționează prompt la aceste acțiuni. După cum am menționat, instanțele și părțile trebuie să argumenteze concret cum neaplicarea măsurilor de asigurare ar putea influența posibilitatea executării hotărârii pe viitor. Este adevărat că legea nu oferă anumiți parametri cuantificabili care ar putea determina aprecieri exacte și indubitabile, dar, în același timp, trebuie să recunoaștem că legea nu poate și nici nu trebuie să ofere dispoziții obiective, măsurabile și rigide, întrucât nu pot exista criterii obiective expres stabilite și egal aplicabile oricărei situații. Practica unificată de CSJ, dar și sursele doctrinare propun o serie de criterii și circumstanțe prin prisma cărora trebuie examinată o cerere privind asigurarea acțiunii, însă, adesea, instanța se rezumă la enumerarea acestor criterii și mențiunea despre întrunirea lor fără o motivare asupra unor asemenea concluzii. Considerăm că acest aspect al aplicării este deosebit de important în a preveni abuzurile procesuale ale unor participanți de rea-credință, și, în viitorul nu foarte îndepărtat, instanțele și participanții la proces vor utiliza mult mai atent instituția asigurării acțiunii, motivând exhaustiv necesitatea aplicării ei.

Un element pentru echilibrarea apetitului de asigurare a acțiunii civile este cauțiunea ce poate fi solicitată de persoana afectată pentru a-i fi acoperite pagubele create prin aplicarea

măsurilor de asigurare a acțiunii. În special, practica engleză și a Statelor Unite ale Americii recunosc cauțiunea ca o componentă standard în procesul de apropare a unor măsuri de asigurare a acțiunii care pot crea prejudicii. Este adevărat că practica judiciară cercetată se referă la cauze între mari corporații și companii internaționale, unde aplicarea unor măsuri pot crea prejudicii considerabile. Totuși, aceasta nu înseamnă că aceleași raționamente nu pot fi folosite și între justițiabilii cu active mai modeste, la rândul lor și garanțiile prezentate vor fi mai modeste.

Dezvoltarea instituției asigurării acțiunii civile trebuie însoțită de perfecționarea cadrului legal, dar și de promovarea interpretării corecte a normelor aplicabile. S-a constatat că cea mai vulnerabilă, sub aspect de aplicare raportat la reglementări, este măsura de asigurare sub formă de sechestru. Participanții la proces și instanțele judecătorești, aplicând măsura de asigurare sub formă de sechestru, au în vedere cu totul alte efecte decât cele pe care le incubă prevederile legale. În prezentul studiu am propus o definiție a sechestrului în calitate de măsură de asigurare, care reiese din legislația existentă. La fel, am propus unele ajustări ale normelor de procedură care să pună în evidență unul dintre elementele esențiale ale acestei măsuri și care va duce, în opina noastră, la reducerea cazurilor de aplicare inoportună a sechestrului.

Pentru dezvoltarea acestui instrument este necesară, în primul rând, detașarea participanților la proces și, în special, a instanței de stereotipurile existente privind asigurarea acțiunii. Unul dintre acestea este că sechestrul este mijlocul panacee pentru majoritatea situațiilor. Altul este că măsurile de asigurare trebuie aplicate sec asupra unui bun sau a unui participant, iar ulterior la această întrebare nu se mai revine. Legea permite, în principiu, ca măsurile de asigurare a acțiunii să fie dispuse într-un mod mai flexibil. În special, această problemă este pusă în situația unor cereri de chemare în judecată cu mai multe solicitări, unele patrimoniale, altele nu. Astfel, instanța ar trebui să explice pentru care anume solicitare se aplică măsura de asigurare, astfel încât dacă acest capăt de cerere este executat benevol pe parcurs, măsura de asigurare să fie pasibilă de ridicare.

În continuare, pe parcursul lucrării a fost explicat faptul că examinarea *ex parte* a asigurării acțiunii, deși prezintă efecte pozitive, nu neapărat rezultă în soluționarea corectă a acesteia. Astfel, am elaborat un mecanism nou prin care judecătorul să poată decide aplicarea *ex parte* provizorie a unor măsuri, ca mai apoi să ofere părților posibilitatea dezbaterii în contradictoriu a cererii de asigurare. Este posibil ca în cadrul unor asemenea dezbateri să fie propusă, de partea vizată, o anumită garanție sau aplicarea interdicției pe un anumit bun concret, care, pe de o parte, să satisfacă interesele solicitantului, iar, pe de altă parte, să nu afecteze grav activitatea celeilalte părți. Asemenea practici sunt obișnuite în alte state. În dreptul englez și american, examinarea ex-parte

este excepția, dar nu regula. În acest context, considerăm că în Republica Moldova, chiar dacă nu schimbăm regula, putem, cel puțin, să oferim o alternativă care să fie folosită de instanță atunci când situația o cere.

În urma tuturor abordărilor și constatărilor efectuate pe parcursul prezentei teze, se propun următoarele recomandări de intervenții cu titlu de *lege ferenda*:

În Codul de Procedură Civilă:

1. A înlocui în art.174 alin.1 prima propoziție sintagma ”*la proces*” cu cuvântul ”*interesați*”;

2. A expune art.174 alin.1 a doua propoziție în redacție nouă cu următorul conținut:

”Asigurarea se admite în orice fază a procesului până la etapa în care hotărârea judecătorească devine definitivă, în cazul în care prima facie acțiunea pare întemeiată, iar neaplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii ar face imposibilă executarea hotărârii judecătorești”.;

3. A completa art. 175 alin.1 lit.a) după cuvântul ”bunurile” cu sintagma ”aflate în litigiu”;

4. A înlocui în art. 175^{1} alin.1 numărul ”283^{27}” cu ”*435*”;

5. A înlocui în titlul și conținutul art. 176 cuvântul ”*sechestrului*” cu sintagma” ”*măsurilor de asigurare a acțiunii*” la forma gramaticală corespunzătoare după caz;

6. A completa art. 176 cu un alineat nou cu următorul conținut:

”*Ordinea prevăzută la alin.1 nu se aplică dacă acțiunea vizează un bun individual determinat*.”;

7. A introduce un articol nou cu următorul conținut:

”Articolul 177[1] *Aplicarea provizorie a măsurilor de asigurare*

(1) În dependență de circumstanțele cauzei, instanța, printr-o încheiere motivată, poate aplica măsuri de asigurare în condițiile prezentului capitol sau prin coroborare cu legile speciale aplicabile, pentru o perioadă determinată de timp sau până la prima înfățișare a părților, dacă aceasta este preconizată în mai puțin decât 30 de zile de la emiterea încheierii conform prezentului alineat. Încheierea emisă, potrivit prezentului alineat, se execută în condițiile art.178.

(2) În situația de la alin.1 instanța va acorda pârâtului un termen rezonabil pentru prezentarea poziției sale cu privire la chestiunea asigurării acțiunii, care nu va fi mai mare decât cel prevăzut la alin.1.

(3) La prima înfățișare a părților sau într-o ședință specială, fixată în interiorul termenului prevăzut la alin.1, anume pentru examinarea acestei chestiuni, instanța și părțile vor putea pune în discuție în contradictoriu, chestiunea asigurării acțiunii precum și aplicarea art.176,179 și 182 alin.(1) - (11) din prezentul cod.

(4) Cu ocazia examinării chestiunilor din prezentul articol, instanța poate dispune citarea părților chiar și în ședințele care se examinează de regulă în absența părților sau poate dispune examinarea în formă scrisă. Dacă instanța decide de a soluționa chestiunea expusă la alin.2 în formă scrisă, nu este necesară fixarea unei ședințe de judecată.

(5) La cererea întemeiată a persoanei afectate de aplicarea măsurilor de asigurare conform prezentului articol, instanța poate amâna ședința menționată la alin.2. Instanța, printr-o încheiere nemotivată, va extinde termenul pentru care au fost aplicate măsurile de asigurare până la următoarea ședință sau până la o altă dată indicată de instanță.

(6) Neprezentarea persoanei afectate de măsurile de asigurare sau a poziției acesteia cu privire la asigurarea acțiunii nu împiedică examinarea cererii de asigurare a acțiunii.

(7) După examinarea cererii de asigurare a acțiunii în contradictoriu, instanța va decide definitiv asupra asigurării acțiunii și concomitent va anula măsurile de asigurare provizorii.";

8. Se abrogă art. 179;

9. A înlocui în art.180 alin.1 cuvântul "*pârâtului*" cu sintagma" *participanților interesați sau din oficiu*";

10. A expune art. 180 alin.2 în redacție nouă cu următorul conținut:

"Anularea măsurii anterioare de asigurare a acțiunii se soluționează în modul prevăzut pentru examinarea fondului cauzei în care au fost aplicate aceste măsuri";

11. A exclude din art.180 alin. 2^1 sintagma " *pronunţarea asupra fondului printr-o hotărâre de";*

12. A completa art. 180 cu două alineate noi cu următorul conținut:

"(6) În cazul asigurării acțiunii prin care se cere plata unei sume, pârâtul este în drept ca, în locul măsurilor de asigurare luate, să depună pe contul de depozit al instanței suma cerută de reclamant. În alte categorii de cauze, instanța poate anula măsurile de asigurare în legătură cu depunerea cauțiunii, doar dacă consideră just astfel.

(7) Atunci când o persoană nu este participant la proces, dar în privința sa sau a bunurilor sale au fost aplicate măsuri de asigurare a acțiunii, ea poate depune o cerere către instanța care a dispus măsurile de asigurare a acțiunii sau care are cauza în procedură pentru a fi anulate măsurile dispuse în privința sa. Această cerere se soluționează cu prioritate în modul în care se examinează fondul cauzei. Dacă cererea terțului afectat este respinsă, acesta este în drept să înainteze o acțiune de ridicare a măsurilor de asigurare în procedură contencioasă.";

13. A expune art.181 în redacție nouă cu următorul conținut:

"(1) Toate încheierile emise conform normelor prezentului capitol pot fi atacate cu recurs, cu excepțiile stabilite de prezentul Cod.

(2) Dispoziția privind anularea măsurilor de asigurare, emisă conform art.180 alin.2[1] CPC și 390 alin.3[1] CPC, se contestă odată cu fondul cauzei, iar dacă persoana interesată nu contestă fondul cauzei atunci va depune recurs separat în ordine generală.

(3) Recursul împotriva dispozițiilor prin care se dispun măsuri de asigurare nu suspendă executarea acestor dispoziții, iar Recursul împotriva dispozițiilor prin care se anulează măsuri de asigurare suspendă executarea acestora.";

14. A înlocui în conținutul art. 182 alin.1 și alin.1[1] cuvântul "*pârâtului*" cu sintagma "*persoanei afectate de măsura de asigurare*", iar cuvântul "*reclamantului*" cu sintagma "*solicitantului măsurii de asigurare*" la forma gramaticală corespunzătoare după caz;

15. A expune art. 182 alin.2 în redacție nouă cu următorul conținut:

"Dacă hotărârea de respingere a acţiunii a devenit irevocabilă, persoana afectată de măsura de asigurare este în drept să intenteze împotriva solicitantului măsurii de asigurare acţiune în reparaţie a prejudiciului cauzat prin măsurile de asigurare a acţiunii, luate la cererea acestuia, indiferent de vinovăția sa.";

16. A introduce un articol nou cu următorul conținut:

" ***Articolul 182[1]***. *Garanții pentru cheltuielile de judecată*

(1) Pârâtul și orice participant care s-a alăturat acestuia în proces poate cere reclamantului, în condițiile art.174-176 și/sau 182 alin.(1) - (11) din prezentul cod, instituirea unor măsuri de asigurare asupra reclamantului cu privire la cheltuielile de judecată ce vor fi suportate în proces, dacă există riscul că reclamantul nu va putea compensa în termeni rezonabili cheltuielile de judecată ce vor fi adjudecate în cazul în care acțiunea va fi respinsă. În scopul prezentului alineat pot fi luate în considerație cheltuielile totale efectuate sau prognozate de toți solicitanții.

(2) Cererea adresată în condițiile alin.1 se examinează în contradictoriu, iar instanța decide asupra acesteia la intima convingere reieșind din argumentele și probele participanților

la proces, apreciind prima facie rezonabilitatea cheltuielilor invocate, precum și circumstanțele specifice ale cauzei.

(3) Instanța admite cererea menționată la alin.1 printr-o încheiere motivată care poate fi contestată separat cu recurs și dispune aplicarea față de reclamant a unei sau mai multor măsuri de asigurare a acțiunii cu indicarea limitelor aplicării lor, dar nu mai mult decât valoarea indicată de solicitant. Se aplică mutatis mundis prevederile art.174-176,178,179,180,182 alin.2 și 3 din prezentul cod.";

17. A expune art. 182 alin.2 în redacție nouă cu următorul conținut:

*"**Articolul 258.** Asigurarea executării hotărârii*

(1) După pronunțarea hotărârii și până la expirarea termenului de declarare a apelului sau, după caz, până a transmite dosarul către instanța de apel, instanța poate, la cererea persoanei interesate, să aplice măsuri de asigurare a executării hotărârii în condițiile Capitolului XIII.

(2) După pronunțarea deciziei și până a transmite dosarul către instanța de fond, instanța de apel poate, la cererea persoanei interesate, să aplice măsuri de asigurare a executării hotărârii în condițiile Capitolului XIII.

(3) Încheierile emise potrivit prezentului articol se contestă doar odată cu fondul cauzei.";

În legea insolvabilității:

18. A completa art. 84 alin.2 lit.d) după cuvântul "*prescripției*" cu sintagma "*extinctive și a*";

19. A înlocui în art.84 alin.1 sintagma "*debitorul sau reprezentantul organelor lui de conducere*" cu sintagma "*membrii organelor de conducere a debitorului*";

Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe

20. A exclude din art.114 alin.1 lit.b) sintagma "*sau confiscare*";

21. A exclude din art.114 alin.3 propoziția întâi sintagmele "*mobile și imobile ale*" și *", inclusiv blocarea conturilor sale bancare și a altor active ale acesteia*";

22. A expune art.114 alin.6 în redacție nouă cu următorul conținut:

"Dacă instanța a aplicat măsuri de asigurare a acțiunii înainte de depunerea acesteia, reclamantul trebuie, în termen de 15 zile, să depună acțiunea și să prezinte proba acestui fapt instanței care a dispus măsurile de asigurare. În caz contrar, instanța imediat, din oficiu sau la cerere, va anula măsurile de asigurare. Depunerea acțiunii după termenul indicat, dar până la anularea măsurilor de asigurare, nu înlătură obligația instanței de a anula măsurile de asigurare.";

23. A expune art. 64 alin.1 lit.c) din Legea privind protecția desenelor și modelelor industriale în redacție nouă cu următorul conținut:

”c) să aplice sechestru pe bunurile pârâtului. În acest scop, instanța de judecată poate obliga pârâtul să prezinte documentele bancare, financiare, comerciale sau altă informație relevantă.”;

24. A expune art. 68 alin.1 lit.c) din Legea privind protecția mărcilor în redacție nouă cu următorul conținut:

”c) să aplice sechestru pe bunurile pârâtului. În acest scop, instanța de judecată poate obliga pârâtul să prezinte documentele bancare, financiare, comerciale sau altă informație relevantă.”;

25. A expune art. 78 alin.1 lit.c) din Legea privind protecția soiurilor de plante în redacție nouă cu următorul conținut:

”c) să aplice sechestru pe bunurile pârâtului. În acest scop, instanța de judecată poate obliga pârâtul să prezinte documentele bancare, financiare, comerciale sau altă informație relevantă.”;

26. A expune art. 80 alin.1 lit.c) din Legea privind protecția invențiilor în redacție nouă cu următorul conținut:

”c) să aplice sechestru pe bunurile pârâtului. În acest scop, instanța de judecată poate obliga pârâtul să prezinte documentele bancare, financiare, comerciale sau altă informație relevantă.”;

27. A expune art. 54 alin.1 lit.c) din Lege privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate în redacție nouă cu următorul conținut:

”c) să aplice sechestru pe bunurile pârâtului. În acest scop, instanța de judecată poate obliga pârâtul să prezinte documentele bancare, financiare, comerciale sau altă informație relevantă.”;

28. A exclude din art.22 alin.5 din Legea privind libertatea de exprimare sintagma *”, inclusiv pe contul bancar,”;*

29. A expune art.22 alin.6 din Legea privind libertatea de exprimare în redacție nouă cu următorul conținut:

”Dacă instanța a aplicat măsuri de asigurare a acțiunii înainte de depunerea acesteia, reclamantul trebuie în termen de 15 zile să depună acțiunea și să prezinte proba acestui fapt instanței care a dispus măsurile de asigurare. În caz contrar, instanța imediat, din oficiu sau la cerere, va anula măsurile de asigurare. Depunerea acțiunii după termenul

indicat, dar până la anularea măsurilor de asigurare nu înlătură obligația instanței de a anula măsurile de asigurare.";

30. A completa art. 214 Cod Administrativ cu un alineat nou cu următorul conținut:

"(7) Dacă instanța a aplicat măsuri de asigurare a acțiunii înainte de depunerea acesteia, reclamantul trebuie, în termen de 15 zile, să depună acțiunea și să prezinte proba acestui fapt instanței care a dispus măsurile de asigurare. În caz contrar, instanța imediat, din oficiu sau la cerere, va anula măsurile de asigurare. Depunerea acțiunii după termenul indicat, dar până la anularea măsurilor de asigurare, nu înlătură obligația instanței de a anula măsurile de asigurare.".

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în repetate rânduri, a indicat în hotărârile sale că practica judiciară trebuie să fie uniformă. Pentru cauze similare nu trebuie să existe soluții diferite. Neconformarea acestei cerințe ar rezulta în încălcarea art.6 al CEDO. Cu regret, s-a stabilit că adesea instanțele oferă soluții diferite pentru situații similare. Fără îndoială, viitorul jurisprudenței autohtone va rezulta într-o practică judiciară bine-definită și unitară. Sarcina realizării acestui scop este pusă, în special, în seama Curții Supreme de Justiție al Republicii Moldova, care trebuie să centralizeze practica judiciară, să o raporteze la cercetările științifice în domeniu și să propună instanțelor inferioare recomandări de aplicare corectă a instituțiilor juridice. Totuși, recomandările CSJ, adesea, sunt mult prea generaliste și nu oferă răspunsuri la întrebările practice care survin, iar uneori nu sunt însoțite de o argumentare suficientă pentru a convinge despre justețea lor, astfel încât chiar și completele CSJ derogă de la recomandările plenului CSJ la examinarea unor cauze concrete. Într-o altă ordine de idei, crearea unei practici uniforme se află și în sarcina Curților de Apel care, la examinarea căilor de atac, trebuie să țină cont de acest deziderat.

Având în vedere perspectivele integraționiste ale Republicii Moldova în spațiul european, ar fi injust să omitem posibilitatea aderării la Convenția de la Bruxelles, care va oferi posibilitatea de a aplica măsuri de asigurare într-o cauză intentată într-un alt stat semnatar. La fel, va deveni posibilă și executarea pe teritoriul RM a unor măsuri de asigurare luate de un alt stat parte la convenția sus-numită pe marginea unui proces pendinte în RM. Această perspectivă va deschide noi oportunități, dar și noi provocări atât pentru legiuitor cât și pentru practicieni.

BIBLIOGRAFIE

Literatură de specialitate

În limba română

1. BARBĂ, Valeriu, MACOVEI, Gheorghe. Procedura de declarare a insolvabilităţii. În: POALELUNGI, M., et al. *Manualul judecătorului pentru cauzele civile.* Chişinău, 2013, pp. 223-255. ISBN 978-9975-53-197-9.
2. BELEI, Elena. Probleme de reglementare și aplicare a normelor procesuale privind asigurare acțiunii civile. *Revista Institutului Național al Justiției*. 2013, nr. 2, pp. 29-34. ISSN 1857-2405.
3. BÎCU, Adelina. Instituţia măsurilor de asigurare a acţiunii civile în contextul reglementărilor actuale. *Legea şi viaţa.* 2012, nr. 11, pp. 26-30. ISSN 1810-309X.
4. BÎCU, Adelina. *Drept Procesual Civil. Partea generală*: Curs universitar. Chişinău: [s. n.], 2013. ISBN 978-9975-56-094-8.
5. BÎCU, Adelina. Măsurile de asigurare în procesul civil englez. *30 Years of Economic Reforms in the Republic of Moldova: Economic Progress via Innovation and Competitiveness* [online]: Intern. Scientific Conf., September 24th-25th 2021. Chișinău, 2022, vol. 2, pp. 273-279. ISBN 978-9975-155-64-9 [citat 11.03.2023]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/156401
6. BOROI, Gabriel, STANCU, Mirela. *Drept Procesual Civil.* Ed. a 5-a. Iaşi: Hamangiu, 2020. ISBN 978-606-27-1428-4.
7. **BOTNARI, Nadejda, TIMUŞ, Angela, BOTNARI, Veaceslav. Insolvabilitatea întreprinderii: implicații economice și juridice. *Economie şi Sociologie*. 2014, nr. 4, pp. 16-25. ISSN 1857-4130.**
8. **BOTNARI, Veaceslav. Asigurarea acțiunii civile în litigii privind proprietatea intelectuală. In: *Integrare prin cercetare și inovare.: Științe juridice*, 9-10 noiembrie 2017, Chișinău, Republica Moldova: CEP USM, 2017, R, SJ, pp. 104-107. ISBN 978-9975-71-924-7.**
9. **BOTNARI, Veaceslav. Executarea măsurilor de asigurare a acțiuni. In: *Procesul Civil și Executarea Silită – Teorie și Practică. Conferință Internațională*, 25-27 august 2016, Tîrgu Mureș, România: Universul Juridic, București, 2016, pp. 345-351. ISBN 978-606-673-900-9**

10. **BOTNARI, Veaceslav. Varietățile măsurilor de asigurare a acțiunii civile și efectele acestora. *Studia Universitatis Moldaviae.* 2015, nr. 8 (88), pp. 81-89. ISSN 1814-3199.**
11. **BOTNARI, Veaceslav. Practici netradiționale ale altor state în asigurarea acțiunii civile. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Ştiinţe juridice,* ed. 1, 8-9 noiembrie 2018. Chişinău: USM, 2018, pp. 322-327. ISBN 978-9975-142-50-2.**
12. **BOTNARI, Veaceslav. Suspendarea actului administrativ. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Științe juridice și economice*: conf. șt. națională cu participare intern.: rezumatele comunicărilor, 7-8 noiembrie 2019. Chişinău: USM, 2019, pp. 107-111. ISBN 978-9975-149-46-4.**
13. **BOTNARI, Veaceslav. Temeinicia prima facie a acțiunii – condiție a aplicării măsurilor de asigurare a acțiunii civile. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Științe juridice și economice:* Rezumatele comunicărilor, 7-8 noiembrie 2020. Chişinău: USM, 2020, vol. 2, pp. 111-114. ISBN 978-9975-152-52-5.**
14. **BOTNARI, Veaceslav. Sechestrul – reglementare insuficientă sau aplicare incorectă în practica judiciară procesual civilă. În: *Integrare prin cercetare si inovare. Științe juridice și economice,* 10-11 noiembrie 2021. Chișinău: USM, 2021, pp. 356-358. ISBN 978-9975-158-56-5.**
15. **BOTNARI, Veaceslav. Contestarea, anularea și substituirea măsurilor de asigurare a acțiunii civile. *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*. 2021, nr. 11, pp. 130-135. ISSN 1814-3199.**
16. BOROI, Gabriel, RĂDUCAN, Gabriela. *Codul de procedură civilă (Adnotat).* Bucureşti: AllBeck, 2000. ISBN 973-9435-90-4.
17. CHIBAC Gheorghe, BĂIEȘU Aurel, ROTARI, Alexandru. *Drept Civil. Contracte și succesiuni*. Ed. a 3-a, revăzută și completată. Chişinău: Cartier, 2010, vol. 3, pp. 292-293. ISBN 978-9975-79-620-0.
18. CIOBANU, Viorel Mihai. *Tratat teoretic și practic de procedură civilă.* Bucureşti: Național, 1997, vol. 2, pp. 60-61. ISBN 973-97574-1-3.
19. CIUTACU, Florin. *Codul de procedură civilă Român: adnotat*. Bucureşti: Sigma, 2001. ISBN 973-649-031-9.
20. CLEMENTS, Luke, MOLE, Nuala, SIMMONS, Alan. *Drepturile Europene ale Omului: înaintarea unei cauze pe baza convenţiei.* Chişinău: Cartier, 2005. ISBN 9975-79-367-3.

21. COBAN, Igor. Repararea prejudiciului cauzat pârâtului prin asigurarea acțiunii potrivit legislației Republicii Moldova, În: *Universul Științelor*: simp. intern., ed. a 5-a, 07 septembrie 2014. Iași: Pim, 2014. ISSN 2285-8407.
22. CRIȘU, Constantin. *Ghidul Juristului*. Ed. a 4-a. Bucureşti: Juris Argessis, 2001. ISBN 973-99578-9-7.
23. DASCĂLU, Mihai. Aspecte noi referitoare la regimul juridic al sechestrului. *Revista Naţională de Drept*. 2003, nr. 9, pp. 21-30. ISSN 1811-0770.
24. DASCĂLU Mihai. Natura juridică a a institutului de sechestru în reflecţia legislaţiei contravenţionale. *Revista Naţională de Drept* 2002, nr.8, ISSN 1811-0770.
25. DASCĂLU, Mihai. Sinteză de practică bibliografică în definitivarea noţiunii de sechestru. *Revista Naţională de Drept.* 2003, nr. 12, pp. 25-31. ISSN 1811-0770.
26. DELEANU, Ion. *Tratat de procedură civilă*. Bucureşti: Servo-Sat, 2000, 316 p. ISBN 973-9442-11-0.
27. DOLEA, Igor. *Cod de procedură penală al Republicii Moldova*: (comentariu aplicativ). Chişinău: Cartea Juridică, 2016. ISBN 978-9975-3111-3-7.
28. DORFMAN, Ina. *Drept procesual civil*: (note de curs). Chișinău: [s. n.], 2003. ISBN 9975-9511-5-5.
29. DRAGOMIR, Eduard, PALIȚĂ, Roxana. *Drept procesual civil: sinteze pentru pregătirea examenului de admitere și definitivare în profesia de avocat*. Bucureşti: Nomina Lex, 2009. ISBN 978-973-88153-7-7.
30. *Drept Procesual Civil. Partea Generală:* manual. Coord. Elena BELEI. Chișinău: Lexon Plus, 2014. ISBN 978-9975-4188-5-0.
31. *Drept Procesual Civil. Partea Generală:* manual. Coord. Elena BELEI. Chișinău: [s. n.], 2016. ISBN 978-9975-4072-9-8.
32. FILINCOVA, Svetlana, BELEI, Elena. Asigurarea acţiunii. În: POALELUNGI, M., et al. *Manualul judecătorului pentru cauzele civile*. Chișinău: [s. n.], 2013, pp. 164-174. ISBN 978-9975-53-197-9.
33. GRUŞCA, Ion. *Dicţionar de drept procesual civil*. Chișinău: Reclama, 2003. ISBN 9975-932-47-9.
34. HANGA, Vladimir. *Mic Dicţionar Juridic*. Ed. a 2-a. Bucureşti: Lumina Lex, 2005. ISBN 973-588-895-5.
35. HOMOTESCU, Gabriel. *Litigii Patrimoniale: soluționarea pe calea arbitrajului.* Bucureşti: Lumina Lex, 2000. ISBN 973-588-128-4.

36. MACINSKAIA, Vera, NOVAC, Svetlana. Asigurarea acţiunii. În: ŞTERBEŢ, V., et al. *Manualul judecătorului la examinarea pricinilor civile.* Chişinău: Cartier juridic, 2006, pp. 140-149. ISBN 978-9975-79-412-1.
37. *Noul Cod de procedură civilă: comentat și adnotat.* Vol. 2. Coord. CIOBANU Viorel Mihai, MARIAN Nicolae. București: Universul Juridic, 2016. ISBN 978-606-673-309-0.
38. JAKOTA, Mihai Vasile. *Dreptul Roman.* Vol. 1. Iaşi: Editura Fundației Chemarea, 1993.
39. LEȘ, Ioan. *Tratat de drept procesual civil.* Ed. a 2-a. Bucureşti: AllBeck, 2002. ISBN-973-655-233-0.
40. LEȘ, Ioan. *Principii şi instituţii de drept procesual civil.* Vol. 1. Bucureşti: Lumina Lex, 1998. ISBN 973-588-073-3.
41. LEȘ, Ioan, et al. *Tratat de drept procesual civil.* Vol. 2. Ed. a 2-a. București: Universul Juridic, 2020. ISBN 978-606-39-0723-4.
42. MĂGUREANU, Florea. *Drept Procesual Român*. Vol. I. Bucureşti: Lumina Lex, 1997. ISBN 973-588-036-9.
43. MĂGUREANU, Florea. *Drept Procesual Civil*. Ed. a 4-a. București: Allbeck, 2001. ISBN 973-655-114-8.
44. MOTICA, Radu I., NEGRESCU, Dan. *Lexicon Juridic: latin – român*. Bucureşti: Lumina Lex, 2001. ISBN 973-588-359-7.
45. LONGINESCU, Gheorghe Ștefan. *Istoria Dreptului Roman*. Bucureşti: Litografia Scrisul Studențesc, 1927.
46. PISARENCO, Olga. *Drept procesual civil:* (note de curs). Chișinău: Tehnica-Info, 2012. ISBN 978-9975-45-180-2.
47. PÎRVU, Liviu Narcis. *Elemente de procedură civilă și contencios administrativ*. Bucureşti: Lumina Lex, 2003. ISBN 973-588-613-8.
48. POALELUNGI, Mihai, PÂRLOG, Vitalie. Libertatea de exprimare. În: POALELUNGI, M., et al. *Manualul judecătorului pentru cauzele civile*. Chişinău: [s. n.], 2013, pp. 955-974. ISBN 978-9975-53-197-9.
49. PRISAC, Alexandru. *Comentariul Codului de procedură civilă al Republicii Moldova*. Chișinău: Cartea Juridică, 2019. ISBN 978-9975-139-79-3.
50. PRISAC, Alexandru. *Drept Procesual Civil - Partea generală*. Chișinău: Cartier, 2013. ISBN 978-973-664-653-9.
51. RADU, Dumitru, DURAC, Gherghe. *Drept Procesual Civil*. Iași: Junimea, 2001. ISBN 973-37-0581-0.

52. RĂDUCAN, Gabriela. *Drept Procesual Civil*. Bucureşti: AllBeck, 2005. ISBN 973-665-558-5.

În limba rusă

53. *Арбитражный процесс.* Отв. ред. В. В ЯРКОВА. 2-е изд. Москва: Волтерс Клувер, 2005. ISBN 5-466-00003-5.
54. *Большой юридический словарь.* Под. ред. А. Я. СУХАРЕВА, В. Е. КРУТСКИХ. Москва: Инфра-М, 2004. ISBN 5-16-000169-7.
55. ВАСЬКОВСКИЙ, Евгений. *Учебник гражданского процесса.* Москва: Зерцало, 2003. ISBN 5-8078-009-7.
56. ВЛАСОВ, Андрей. *Гражданское процессуальное право*: учебник. Москва: ТК Велби, 2005. ISBN 5-98032-357-0.
57. *Гражданский процесс:* учебник. Отв. ред. В. В. ЯРКОВ. 5-е изд. Москва: Волтерс Клувер, 2004. ISBN 5-466-00016-7.
58. *Гражданский процесс*: учебник. Отв. ред. В. В. ЯРКОВ. Москва: Издательство Бек, 2000. ISBN 5-85639-264-7.
59. *Гражданский процесс*: учебник. Под ред. М. К. ТРЕУШНИКОВА. 3-е изд. Москва: Издательский дом «Городец», 2000. ISBN 078-5-906815-71-2.
60. *Гражданское процессуальное право*: учебник. Под ред. М. С. ШАКАРЯН. Москва: Проспект, 2005. ISBN 5-482-0073-7.
61. ДОБРОВОЛЬСКИЙ, Андрей. *Основные проблемы исковой формы защиты права*. Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1979.
62. ЗАЙКОВ, Андрей. *Римское частное право в систематическом изложении:* учебник. Москва: Русский Фонд Содействия Образованию и Науке, 2012. ISBN 978-5-91244-089-2.
63. *Коментарий к Гражданскому процессуальному кодексу РСФСР.* Под ред. М. К. ТРЕУШНИКОВА. Москва: Спарк, 1997. ISBN 5-88914-029-9.
64. *Краткий юридический словарь.* Под. ред. М. Е. ВОЛОСОВА. Москва: Инфра-М, 2000. ISBN 978-5-16-002606-0.
65. МАМУЛЯН, Алексей., КАШКИН, Сергей. *Англо-русский полный юридический словарь, первое издание.* Москва: Рэббит, 1993. ISBN 5-87465-001-6.

66. АРГУНОВ, Владимир. et al. *Научно-практический коментарий к Гражданскому процессуальному кодексу РСФСР.* Москва: Изд. дом «Городец», 2000. ISBN 978-5-00156-135-4.
67. ОСОКИНА, Галина. *Гражданский процесс. Общая часть.* Москва: Юристь, 2004. ISBN 5-7975-0636-X.
68. *Римское Частное Право* [online]: учебник. Под ред. И. Б. НОВИЦКОГО, И. С. ПЕРЕТЕРСКОГО. Москва: Юриспруденция, 2000, ISBN 978-5-9916-3728-2. [citat 25.07.2022]. Disponibil: http://www.bibliotekar.ru/rimskoe-pravo-2/76.htm
69. *Советский гражданский процесс.* Под. ред. К. И. КОМИСАРОВА, В. М. СЕМЕНОВА. Москва: Юридическая литература, 1978.

În limba engleză:

70. HARTLEY, Trevor C. *International Commercial Litigation*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. ISBN 978-0-521-86807-5.
71. KENNETT, Wendy. *The Enforcement of Judgments in Europe*. Oxford: Oxford University Press, 2000. ISBN 0-19-829819-6.
72. ROSENTHAL, Lee H., LEVI, David F., RABIEJ, John K. *Federal Civil Procedure Manual* [online]. New-York: Juris Publishing, 2015, p. 411 [citat 05.04.2023]. Disponibil: https://www.google.md/books/edition/Federal_Civil_Procedure_Manual/KpPsCQAAQBAJ?hl=ro&gbpv=1
73. LOUGHLIN, Paula, GERLIS, Stephen. *Civil procedure.* 2nd ed. London: Cavendish Pub., 2004. ISBN 1-85941-775-2.
74. PARDEY, Luke. *The court of appeal grants rare anti-enforcement injunction* [online] [citat 10.02.2023]. Disponibil: http://theinjunctionsblog.com/the-court-of-appeal-grants-rare-anti-enforcement-injunction/
75. CLEMENTS, Richard, ABASS, Ademola. *Equity and Trusts* [online]. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 571 [citat 11.01.2018]. ISBN 978-0-19-872624-1. Disponibil: https://books.google.md/books?id=XTpICgAAQBAJ&pg=PT615&lpg=PT615&dq=Lister+%26+Co+vs+Stubbs+(1890)+injunction&source=bl&ots=nW5R2abPVP&sig=SinfTt2GMEW7V0h8Hsdf3OUtjWI&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwiCipjT7s_YAhWUh6YKHdIEBgAQ6AEITDAE#v=onepage&q=Lister%20%26%20Co%20vs%20Stubbs%20(1890)%20injunction&f=false

76. GRANT, Thompson Isaac. *Provisional Remedies* [online]. New York: Diossy&Cockcroft, 1867 [citat 10.02.2023]. Disponibil: https://www.google.md/books/edition/The_Law_and_Practice_of_Provisional_Reme/GqZXAAAAcAAJ?hl=ru&gbpv=1&dq=Thompson+Isaac+Grant&printsec=frontcover

Acte normative:

Republica Moldova:

77. Codul Administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132907&lang=ro
78. Codul Civil al Republicii Moldova: nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112573&lang=ro
79. Codul de Executare al Republicii Moldova: nr. 443 din 24.12.2004. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122067&lang=ro
80. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova: nr. 225 din 30.05.2003. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110220&lang=ro
81. *Codul de procedură civilă al RSSM*. Chișinău: Cartea Moldovenească., 1983.
82. Codul de procedură penală al RM: nr. 122 din 14.03.2003. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113967&lang=ro
83. Codul Penal al RM: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118807&lang=ro
84. Codul Serviciilor Media Audiovizuale al Republicii Moldova: nr. 174 din 08.11.2018. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=33713&lang=ro
85. Legea cadastrului bunurilor imobile: nr. 1543 din 25.02.1998. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123251&lang=ro

86. Legea cu privire la arbitraj: nr. 23 din 22.02.2008. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=24336&lang=ro
87. Legea cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă a transportatorilor față de călători: nr. 1553 din 25.02.1998. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128795&lang=ro
88. Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei: nr. 548 din 21 iulie 1995. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=66550&lang=ro
89. Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului: nr. 308 din 22.12.2017. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125309&lang=ro
90. Legea insolvabilității: nr. 149 din 29.06.2012. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123197&lang=ro
91. Legea privind activitatea băncilor: nr. 202 din 06.10.2017. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121176&lang=ro
92. Legea privind activitatea de asigurare sau de reasigurare: nr. 92 din 07.04.2022. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131064&lang=ro
93. Legea privind administrația publică locală: nr. 436 din 28.12.2006. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=17373&lang=ro
94. Legea privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto pentru pagube produse de autovehicule: nr. 106 din 21.04.2022. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131075&lang=ro
95. Legea privind asigurarea subvenționată în agricultură: nr. 183 din 11.09.2020. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131075&lang=ro

96. Legea privind Comisia Națională a Pieței Financiare: nr. 192 din 12 noiembrie 1998. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128124&lang=ro
97. Legea privind cooperația de consum: nr. 1252 din 28.09.2000. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=65050&lang=ro
98. Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe: nr. 230 din 28.07.2022. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133204&lang=ro
99. Legea privind libertatea de exprimare: nr. 64 din 23.04.2010. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=83916&lang=ro
100. Legea privind protecția desenelor și modelelor industriale: nr. 161 din 12.07.2007. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=93462&lang=ro
101. Legea privind protecția indicațiilor geografice, denumiri de origine și specialităților tradiționale garantate: nr. 66 din 27.03.2008. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=107008&lang=ro
102. Legea privind protecția invențiilor: nr. 50 din 07.03.2008. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=107070&lang=ro
103. Legea privind protecția mărcilor: nr. 38 din 29.02.2008. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=93464&lang=ro;
104. Legea privind protecția soiurilor de plante: nr. 39 din 29.02.2008. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=93465&lang=ro

Internaționale:

105. *Convenția de la Lugano din 21.12.2007 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială* [online]. [citat 11.03.2023]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22007A1221(03)&from=RO

106. UNCITRAL. *Arbitration Rules* [online]. Vienna, 2021 [citat 11.03.2023]. Disponibil: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/21-07996_expedited-arbitration-e-ebook.pdf
107. UNCITRAL. *Model Law on International Commercial Arbitration (United Nations document A/40/17 annex 1) as adopted by the United Nations Commission on International Trade Law on 21.06.1985* [online]. [citat 10.02.2023]. Disponibil: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/06-54671_ebook.pdf
108. UNCITRAL. *Model Law on International Commercial Arbitration 1985 with the amendments as adopted in 2006* [online]. [citat 10.02.2023]. Disponibil: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-09955_e_ebook.pdf
109. *Regulamentul (CE) privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială* [online]: nr. 44/2001 al Consiliului din 22.12.2000 [citat 11.03.2023]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:02001R0044-20130709&from=SK
110. *Regulamentul Curţii Europene a Drepturilor Omului* [online]. [citat 15.08.2017]. Disponibil: http://echr.coe.int/Documents/Rules_Court_ENG.pdf
111. *Rezoluția Adunării Generale a ONU* [online]: nr. 40/72 din 11.12.1985 [citat 12.02.2023]. Disponibil: https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/477/79/IMG/NR047779.pdf?OpenElement

Elveția

112. *Codul de Procedură Civilă al Elveției* [online]. [citat 15.05.2023]. Disponibil: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2010/262/en

Federația Rusă:

113. *Codul de procedură civilă al Federației Ruse* [online]: adoptat la 30.10.2002. [citat 21.03.2023]. Disponibil: https://rulaws.ru/gpk-rf/Razdel-II/Glava-13/Statya-139/

Germania

114. *Codul de procedură civilă a Germaniei* [online]. [citat 20.04.2023]. Disponibil: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/englisch_zpo.pdf

India

115. *Codul de procedură civilă al Indiei* [online]: nr. 5 din 1908 [citat 10.02.2023]. Disponibil: https://www.ma-law.org.pk/pdflaw/CODE%20OF%20CIVIL%20PROCEDURE%201908.pdf

Muntenegru

116. *Law on enforcement and securing of claims* [online]. [citat 15.04.2023]. Disponibil: https://wipolex-res.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/me/me031en.html

România

117. *Codul de Procedură civilă al României* [online]. [citat 10.02.2023]. Disponibil: http://www.avocatura.com/ll490-noul-cod-de-procedura-civila.html
118. *Codul de Procedură Civilă al României* [online]. 1865 [citat 15.08.2017]. Disponibil: https://lege5.ro/Gratuit/heztqnju/codul-de-procedura-civila-din-1865-al-romaniei/18

SUA

119. *Federal Rules of Civil Procedure*. New York: Lexis Nexis, 2004. ISBN 978-0820561271.

Regatul Unit al Marii Britanii

120. *Regulile de Procedură Civilă a Marii Britanii* [online]. [citat 10.02.2023]. Disponibil: https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part25

Practica judiciară:

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO). Hotărâri, ghiduri de aplicare.

121. *Instrucţiunea practică cu privire la măsurile provizorii* [online]. [citat 15.08.2017]. Disponibil: http://echr.coe.int/Documents/PD_interim_measures_ENG.pdf
122. *Hotărârea CtEDO din 09.10.1979 în cauza Airey v. Irlanda* [online]: cererea nr. 6289/73 [citat 22.02.2023]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/?library=ECHR&id=001-57420&filename=CASE%20OF%20AIREY%20v.%20IRELAND.docx&logEvent=False

123. *Hotărârea CtEDO din 05.05.1995 în cauza Air Canada v. the United Kingdom* [online]: cererea nr. 18465/91 [citat 14.01.2023]. Disponibil: http://hudoc.echr.coe.int/?i=001-57939

124. *Hotărârea CtEDO din 02.07.2002 în cauza Markass Car Hire Ltd v. Cyprus (dec)* [online]: cererea nr. 51591/99 [citat 18.03.2023]. Disponibil: http://hudoc.echr.coe.int/?i=001-60557

125. *Hotărârea CtEDO din 15 iunie 2006 în cauza Zlínsat, spol. s r.o. v. Bulgaria* [online]: cerea nr. 57785/00 [citat 20.05.2023]. Disponibil: http://hrlibrary.umn.edu/research/bulgaria/Zlinsat_en.pdf

126. *Hotărârea CtEDO din 18.09.2006în cauza Mohammad Yassin DOGMOCH vs Germany* [online]: cererea nr. 26315/03 [citat 10.02.2023]. Disponibil: https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/2015/06/DOGMOCH-v.-GERMANY.pdf

127. *Hotărârea CtEDO din 04.11.2014 în cauza Tocarenco c. Republica Moldova* [online]: cererea nr. 769/13 [citat 18.03.2023]. Disponibil: file:///C:/Users/User/Downloads/CASE%20OF%20TOCARENCO%20v.%20THE%20REPUBLIC%20OF%20MOLDOVA%20-%20[Romanian%20Translation]%20by%20the%20P.A.%20_Lawyers%20for%20Human%20Rights_.pdf

Hotărâri și acte ale instanțelor judecătorești din Republica Moldova

Curtea Constituțională

128. *Hotărârea Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate a articolului 84 din Legea insolvabilității nr. 149 din 29 iunie 2012* [online]: nr. 21 din 04.08.2020. Disponibil: https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=742&l=ro

Judecătorii:

129. *Hotărârea Judecătoriei Botanica* [online]: nr. 2-3074/12 din 18.05.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md

130. *Dosarul:* nr. 3ca-992/13. Judecătoria Centru.

131. *Dosarul*: nr. 3ca-1095/13. Judecătoria Centru.

132. *Încheierea Judecătoriei Botanica* [online]: nr. 2e-965/13 din 19.08.2014 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md

133. *Încheierea Judecătoriei Buiucani*: nr. 2-730/16 din 1.06.2016.

134. *Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru* [online]: nr. 25c-114/17 din 20.07.2017 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
135. *Încheierea Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni*: nr. 2-362/18 din 25.04.2018.
136. *Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Central* [online]: nr. 2-1495/18 din 18.06.2018 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
137. *Încheierea Judecătoriei Strășeni, sediul Central*: nr. 2-603/2019 din 04.02.2019.
138. *Încheierea Judecătoriei Ungheni*: nr. 2-2199/2019 din 26.12.2019.
139. *Cauza Civilă*: nr. 2-839/18. Judecătoria Cimișlia.
140. *Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru*: nr. 2-25870/19 din 22.01.2020.
141. *Încheierea Judecătoriei Orhei, sediul Central*: nr. 2-447/20 din 11.03.2020.
142. *Încheierea Judecătoriei Edineț, sediul Central*: nr. 2-790/20 din 27.07.2020.
143. *Încheierea Judecătoriei Orhei, sediul Central:* nr. 2-456/20 din 15.09.2020.
144. *Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru:* nr. 2c-1747/20 din 10.02.2021.
145. *Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani:* nr. 3-69/2021 din 13.04.2021.
146. *Încheierea Judecătoriei Criuleni, sediul Central:* nr. 2-273/2021 din 25.05.2021.
147. *Încheierea Judecătoriei Edineț, sediul Central*: nr. 2-536/22 din 29.03.2022.
148. *Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru:* nr. 2-4815/22 din 24.05.2022.
149. *Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru:* nr. 2-10769/22 din 28.06.2022.
150. *Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru*: nr. 2c-1478/22 din 30.06.2022.
151. *Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru*: nr. 2-20467/22 din 09.12.2022.
152. *Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru*: nr. 2c-505/2023 din 06.03.2023.

Curți de Apel

153. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2r-71/11 din 18.01.2011 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
154. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2r-1400/11 din 12.07.2011 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
155. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr-1565/11 din 20.09.2011 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
156. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2r-2541/11 din 06.12.2011 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
157. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2r-446/2012 din 22.03.2012 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md

158. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2r-390/12 din 05.04.2012 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
159. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2c-569/12 din 20.12.2012 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
160. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2rc-4/13 din 12.02.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
161. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2r-230/13 din 21.03.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
162. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2rc-137/13 din 04.04.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
163. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 3r-147/13 din 22.04.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
164. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2r-653/13 din 23.04.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
165. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2r-742/13 din 25.04.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
166. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2r-765/13 din 20.05.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
167. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 3r-166/13 din 23.05.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
168. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 3r-245/13 din 04.06.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
169. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2r-1017/13 din 11.06.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
170. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 3r-268/13 din 25.06.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
171. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2r-1396/13 din 02.07.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
172. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 3r-245/13 din 04.07.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
173. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2a-2712/13 din 23.10.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md

174. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 3r-709/15 din 19.05.2015 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
175. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2r-762/16 din 18.04.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
176. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2r-1736/16 din 18.11.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
177. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2r-2430/18 din 07.02.2019 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
178. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2ds-23/19 din 24.07.2019 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
179. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2rc-161/20 din 02.07.2020 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md
180. *Decizia Curții de Apel Chișinău* [online]: nr. 2r-1543/22 din 28.06.2022 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.instante.justice.md

Curtea Supremă de Justiție

181. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2re-91/2006 din 23.02.2006 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
182. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2re-202/2007 din 17.05.2007 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
183. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2re-29/2008 din 07.02.2008 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
184. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2re-195/2008 din 12.06.2008 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
185. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-347/09 din 23.12.2009 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
186. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-210/10 din 20.01.2010 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
187. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-601/10 din 24.03.2010 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
188. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-925/10 din 14.04.2010 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

189. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-107/10 din 28.04.2010 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
190. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-164/10 din 26.05.2010 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
191. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-210/10 din 20.10.2010 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
192. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2re-73/12 din 07.02.2011 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
193. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-485/11 din 02.03.2011 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
194. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2re-125/11 din 28.04.2011 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
195. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2ra-929/11 din 01.06.2011 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
196. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-1031/11 din 09.06.2011 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
197. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2re-95/12 din 16.02.2012 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
198. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-983/12 din 11.04.2012 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
199. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-2016/12 din 04.10.2012 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
200. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-2410/12 din 05.12.2012 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
201. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-2816/12 din 26.12.2012 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
202. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. nr.2re-73/12 din 07.02.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
203. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2re-423/13 din 13.02.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
204. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-69/13 din 13.02.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

205. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-145/13 din 27.03.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
206. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-98/19 din 28.03.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
207. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-169/13 din 08.05.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
208. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rac-275/13 din 12.06.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
209. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2ra-1790/13 din 11.09.2013 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
210. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-65/14 din 12.02.2014 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
211. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2ra-717/16 din 20.04.2014 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
212. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2ra-2028/14 din 16.07.2014 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
213. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-700/14 din 20.08.2014 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
214. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-517/15 din 24.06.2015 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
215. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-240/15 din 04.11.2015 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
216. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-779/15 din 18.11.2015 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
217. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-990/15 din 23.12.2015 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
218. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-67/16 din 27.01.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
219. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-213/16 din 02.03.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
220. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-395/16 din 18.05.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

221. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-607/16 din 29.06.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
222. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-157/16 din 20.07.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
223. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-707/16 din 27.07.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
224. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-771/16 din 14.09.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
225. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-163/16 din 14.09.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
226. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-790/16 din 21.09.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
227. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-761/16 din 05.10.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
228. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-198/16 din 26.10.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
229. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-917/16 din 02.11.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
230. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-897/16 din 23.11.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
231. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2ac-197/16 din 23.11.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
232. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-38/17 din 11.01.2017 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
233. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-1/17 din 25.01.2017 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
234. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-27/17 din 25.01.2017 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
235. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-43/17 din 25.01.2017 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
236. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2ra-186/17 din 08.02.2017 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

237. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-95/17 din 08.02.2017 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
238. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-136/17 din 15.02.2017 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
239. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2ds-14/17 din 10.03.2017 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
240. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-198/17 din 15.03.2017 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
241. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-290/17 din 12.05.2017 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
242. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-412/17 din 24.05.2017 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
243. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-509/17 din 12.07.2017 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
244. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-14/18 din 18.04.2018 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
245. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-552/18 din 30.10.2018 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
246. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-75/19 din 30.01.2019 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
247. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-230/19 din 17.04.2019 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
248. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-676/20 din 07.05.2020 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
249. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-18/22 din 26.01.2022 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
250. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-7/22 din 02.02.2022 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
251. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-129/22 din 06.04.2022 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
252. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-249/22 din 18.05.2022 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md

253. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-49/22 din 01.06.2022 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
254. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-94/22 din 01.06.2022 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
255. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-303/22 din 15.06.2022 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
256. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-354/22 din 27.07.2022 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
257. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-380/22 din 07.09.2022 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
258. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2r-375/22 din 14.09.2022 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
259. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2rc-95/22 din 14.09.2022 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
260. *Decizia Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 3r-331/2022 din 02.11.2022 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
261. *Încheierea Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2ac-109/16 din 06.07.2016 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
262. *Încheierea Curții Supreme de Justiție* [online]: nr. 2ds-34/22 din 09.11.2022 [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
263. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.32 din 24.10.2003 Cu privire la aplicarea de către instanţele judecătoreşti a legislaţiei ce reglementează asigurarea acţiunii la judecarea cauzelor civile [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
264. *Nota informativă a Curţii Supremă de Justiţie privind unele întrebări ce apar în practică la aplicarea de către instanţele judecătoreşti a măsurilor de asigurare* [online]. [citat 26.10.2017] Disponibil: http://www.csj.md/admin/public/uploads/Privind%20aplicarea%20m%C4%83surilor%20de%20asigurare.doc
265. *Recomandarea CSJ privind dreptul instanţei de judecată să suspende actul de concediere ca măsură asiguratorie* [online]: nr. 5 [citat 30.10.2021] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=20

Regatul Unit al Marii Britanii

266. *AB v CD [2014] EWCA Civ 229 (06 March 2014)* [online]. [citat 10.02.2023]. Disponibil: http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2014/229.html
267. *Mareva Compania Naviera SA v International Bulkcarriers SA [1980] 1 All ER 213* [online]. [citat 15.08.2017]. Disponibil: http://www.uniset.ca/other/cs4/19801AER213.html
268. *American Cyanamid Co (No 1) v Ethicon Ltd [1975] UKHL 1 (05 February 1975* [online]. [citat 10.02.2023]. Disponibil *http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/1975/1.html*
269. *Bank St Petersburg Ojsc & Anor v Arkhangelsky & Ors (Rev 1) [2014] EWCA Civ 593* [online]. 14 May 2014 [citat 16.06.2018]. Disponibil: http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2014/593.html
270. *Cartier International AG & Ors v British Sky Broadcasting Ltd & Ors [2014] EWHC 3354 (Ch)* [online]. 17 October 2014 [citat 10.10.2022]. Disponibil: *http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Ch/2003/3354.html*
271. *Forse & Ors v Secarma Ltd & Ors [2019] EWCA Civ 215* [online]. 13 March 2019 [citat 10.02.2023]. Disponibil: https://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2019/215.html
272. *Holyoake & Anor v Candy & Ors [2016] EWHC 970 (Ch)* [online]. 29 April 2016, paragraful 51 [citat 10.02.2023]. Disponibil *http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Ch/2016/970.html*
273. *Kerner v WX & Anor [2015] EWHC 1247 (QB)* [online]. 06 May 2015. [citat 16.06.2018]. Disponibil: http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/QB/2015/1247.html
274. *Kerner v WX & Anor [2015] EWHC 128 (QB)* [online]. 27 January 2015 [citat 16.06.2018]. Disponibil: http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/QB/2015/1247.html
275. *Mareva Compania Naviera SA v International Bulkcarriers SA [1980] 1 All ER 213* [online]. [accesat la 15.08.2017]. Disponibil: http://www.uniset.ca/other/cs4/19801AER213.html
276. *Norwich Pharmacal Co v Customs and Excise Commissioners [1973] UKHL 6* [online]. (6 June 1973 [citat 10.02.2023]. Disponibil: http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/1973/6.html

ANEXE

Anexa nr.1
Antologia propunerilor de lege ferenda
expuse în teză cu simularea integrării
acestora în conținutul legislației existente

Această anexă se prezintă ca parte integrantă a Concluziilor și recomandărilor generale.

Explicații:
Cu caractere îngroșate (Bold) au fost expuse articolele, normele, sintagmele sau cuvintele noi care se propun a fi introduse.
Textul din referințele de subsol reprezintă varianta actuală a legii.
Textul subliniat reprezintă cuvintele la care a fost modificată declinarea sau conjugarea (după caz).

În continuare vor fi expuse modificările pentru fiecare act normativ în parte:

Codul de Procedură Civilă

Articolul 174. Temeiurile asigurării acţiunii

(1) La cererea participanţilor [352]**interesați**, judecătorul sau instanţa dispune în aceeaşi zi aplicarea sau neaplicarea măsurilor de asigurare a acţiunii. **Asigurarea se admite în orice fază a procesului până la etapa în care hotărârea judecătorească devine definitivă, în cazul în care prima facie acțiunea pare întemeiată, iar neaplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii ar face imposibilă executarea hotărîrii judecătorești.**[353]

(2) La dispunerea măsurilor de asigurare a acţiunii în litigiile care pot viza competenţele Băncii Naţionale a Moldovei sau pe cele ale Comisiei Naţionale a Pieţei Financiare, instanţa de judecată aplică *mutatis mutandis* prevederile art. 11^1 alin. (2)–(5) şi (7) din Legea nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Naţională a Moldovei sau prevederile art. 23 alin. (2)–(8) şi (11) din Legea nr. 192-XIV din 12 noiembrie 1998 privind Comisia Naţională a Pieţei Financiare, după caz. În aceste litigii nu pot fi dispuse măsurile de asigurare a acţiunii prevăzute la art. 175 alin. (1) lit. b) şi c) şi alin. (2) din prezentul cod.

Articolul 175. Măsurile de asigurare a acţiunii

(1) În vederea asigurării acţiunii, judecătorul sau instanţa este în drept:

a) să pună sechestru pe bunurile **aflate în litigiu** sau pe sumele de bani ale pîrîtului, inclusiv pe cele care se află la alte persoane;

a^1) să noteze acţiunea, în registrele de publicitate prevăzute de lege, în raport cu drepturile pîrîtului;

b) să interzică pîrîtului săvîrşirea unor anumite acte;

c) să interzică altor persoane săvîrşirea unor anumite acte în privinţa obiectului în litigiu, inclusiv transmiterea de bunuri către pîrît sau îndeplinirea unor alte obligaţii faţă de el;

---

[352] la proces
[353] Asigurarea se admite în orice fază a procesului pînă la etapa în care hotărîrea judecătorească devine definitivă, în cazul în care neaplicarea măsurilor de asigurare a acţiunii ar face imposibilă executarea hotărîrii judecătoreşti

d) să suspende vînzarea bunurilor sechestrate în cazul intentării unei acţiuni de ridicare a sechestrului de pe ele (radierea din actul de inventar);

e) să suspende urmărirea, întemeiată pe un document executoriu, contestat de către debitor pe cale judiciară.

(2) Judecătorul sau instanţa dispune, la cererea participanţilor la proces, aplicarea și a altor măsuri de asigurare a acţiunii care să corespundă scopurilor specificate la art.174. Pot fi admise concomitent mai multe măsuri de asigurare a acţiunii dacă valoarea bunurilor sechestrate nu depăşeşte valoarea acţiunii.

(3) În cazul încălcării interdicţiilor specificate la alin.(1) lit.b) şi c), vinovaţilor se aplică o amendă de la 10 la 20 de unităţi convenţionale. Pe lîngă aceasta, reclamantul poate cere vinovaţilor reparaţia prejudiciilor cauzate prin neexecutarea încheierii judecătoreşti de asigurare a acţiunii.

(4) Sechestrul sau interdicţia aplicată în privinţa unui drept înregistrat într-un registru de publicitate prevăzut de lege nu împiedică titularul dreptului să încheie acte juridice de dispoziţie cu privire la drept, cu condiţia că actul juridic stipulează expres că este încheiat sub condiţia suspensivă a ridicării sechestrului sau interdicţiei. În acest caz, dreptul dobînditorului doar se înregistrează provizoriu.

(5) Nu pot fi puse sub sechestru, inclusiv în procesele de insolvabilitate, acțiunile emise de bănci, care cad sub incidența dispozițiilor art. 45 alin. (4), art. 46 alin. (4), art. 52 alin. (1) lit. b) și c), alin. (2), alin. (3), alin. (6) și art. 52^1 din Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor. În cazurile prevăzute de prezentul alineat, pot fi puse sub sechestru mijloacele bănești rezultante din înstrăinarea acestor acțiuni.

(6) Instanța de judecată nu poate dispune, inclusiv în procesele de insolvabilitate, măsuri de asigurare a acțiunii care au drept obiect sau efect interzicerea înstrăinării obligatorii a acțiunilor emise de bănci, care cad sub incidența dispozițiilor art. 45 alin. (4), art. 46 alin. (4), art. 52 alin. (1) lit. b) și c), alin. (2), alin. (3), alin. (6) și art. 52^1 din Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor.

Articolul 175^1. Notarea acțiunii în registrul de publicitate prevăzut de lege

(1) În cazurile prevăzute de art. **435**[354] din Codul civil și în alte cazuri prevăzute de lege, acțiunea este notată în registrul de publicitate prevăzut de lege la cererea reclamantului, fără intervenția instanței de judecată.

(2) Reclamantul poate cere instanței de judecată să dispună notarea acțiunii pentru alte cazuri decât cele prevăzute la alin.(1).

(3) Dacă legea nu prevede altfel, notarea acțiunii efectuate în raport cu un drept înregistrat în registrul de publicitate prevăzut de lege nu împiedică efectuarea înregistrărilor, înregistrărilor provizorii sau a notărilor în folosul terților fără consimțământul solicitantului sau al beneficiarului notării.

(4) Instanța de judecată va dispune notarea acțiunii, dar nu va dispune aplicarea sechestrului sau a interdicției asupra dreptului înregistrat într-un registru de publicitate prevăzut de lege dacă notarea acțiunii constituie o măsură de asigurare suficientă pentru a proteja interesele legitime ale reclamantului.

[354] 283^{27}

(5) Dispoziţiile art.176 privind ordinea aplicării sechestrului se aplică în mod corespunzător ordinii dispunerii notărilor [355]de către instanţa de judecată.

(6) Dacă acţiunea în privinţa căreia s-a dispus notarea se admite, reclamantul poate urmări dreptul înregistrat atît împotriva pîrîtului, cît şi împotriva oricărei persoane care l-a dobîndit ulterior.

Articolul 176. Modalitatea aplicării [356]**măsurilor de asigurare a acţiunii** pe bunuri

(1) Aplicarea [357]**măsurilor de asigurare a acţiunii** pe bunurile organizaţiei sau ale persoanei fizice cu statut de întreprinzător, în cazul asigurării acţiunii, se efectuează în următoarea ordine:

a) în primul rînd, pe bunurile care nu participă nemijlocit în producţie: valori mobiliare, mijloace băneşti (în monedă naţională şi în valută străină, inclusiv în numerar), autoturisme, obiecte de design din oficii şi alte bunuri;

b) în al doilea rînd, pe produsele finite (mărfuri), precum şi pe alte bunuri materiale care nu participă nemijlocit în procesul de producţie şi care nu sînt destinate utilizării nemijlocite în producţie;

c) în al treilea rînd, pe bunurile imobiliare, precum şi pe materia primă, materiale, maşini, unelte, utilaje, instalaţii, echipamente şi alte mijloace fixe, destinate utilizării nemijlocite în producţie;

d) în al patrulea rînd, pe bunurile predate unor alte persoane.

(2) [358]**Aplicarea măsurilor de asigurare asupra bunurilor** se efectuează în limita valorii revendicărilor din acţiune.

(3) În funcţie de măsura asiguratorie întreprinsă, judecătorul sau instanţa înştiinţează organul care înregistrează bunul sau dreptul asupra lui.

(4) Ordinea prevăzută la alin.1 nu se aplică dacă acţiunea vizează un bun individual determinat.

Articolul 177. Cuprinsul şi modul de soluţionare a cererii de asigurare a acţiunii

(1) În cererea de asigurare a acţiunii se indică motivele şi circumstanţele pentru care se solicită asigurarea acţiunii.

(2) Cererea de asigurare a acţiunii se soluţionează de către judecătorul care examinează cauza în ziua depunerii, fără înştiinţarea [359]celorlalţi participanţi la proces. Dacă cererea de asigurare a acţiunii este depusă concomitent cu cererea de chemare în judecată, aceasta se soluţionează în ziua emiterii încheierii privind acceptarea cererii de chemare în judecată, fără înştiinţarea pîrîtului şi a celorlalţi participanţi la proces.

(2^1) Dacă cererea de asigurare a acţiunii este formulată în timpul şedinţei de judecată, aceasta se soluţionează de către instanţă în şedinţa respectivă, indiferent de absenţa unor participanţi la proces.

(3) Judecătorul pronunţă o încheiere motivată privind asigurarea sau neasigurarea acţiunii.

---

[355] notării acţiunii
[356] sechestrului
[357] sechestrului
[358] Sechestrarea
[359] pîrîtului şi a

Articolul 177[1] Aplicarea provizorie a măsurilor de asigurare

(1) În dependență de circumstanțele cauzei, instanța printr-o încheiere motivată, poate aplica măsuri de asigurare în condițiile prezentului capitol sau prin coroborare cu legile speciale aplicabile, pentru o perioadă determinată de timp sau până la prima înfățișare a părților, dacă aceasta este preconizată în mai puțin decât 30 zile de la emiterea încheierii conform prezentului alineat. Încheierea emisă potrivit prezentului alineat se execută în condițiile art.178.

(2) În situația de la alin.1 instanța va acorda pârâtului un termen rezonabil pentru prezentarea poziție sale cu privire la chestiunea asigurării acțiunii, care nu va fi mai mare decât cel prevăzut la alin.1.

(3) La prima înfățișare a părților sau într-o ședință specială, fixată în interiorul termenului prevăzut la alin.1, anume pentru examinarea acestei chestiuni, instanța și părțile vor putea pune în discuție în contradictoriu, chestiunea asigurării acțiunii precum și aplicarea art.176,179 și 182 alin.(1) - (11) din prezentul cod.

(4) Cu ocazia examinării chestiunilor din prezentul articol, instanța poate dispune citarea părților, chiar și în ședințele care se examinează de regulă în absența părților sau poate dispune examinarea în formă scrisă. Dacă instanța decide de a soluționa chestiunea expusă la alin.2 în formă scrisă, nu este necesară fixarea unei ședințe de judecată.

(5) La cererea întemeiată a persoanei afectate de aplicarea măsurilor de asigurare conform prezentului articol, instanța poate amâna ședința menționată la alin.2. Instanța printr-o încheiere nemotivată va extinde termenul pentru care au fost aplicate măsurile de asigurare până la următoarea ședință sau până la o altă dată indicată de instanță.

(6) Neprezentarea persoanei afectate de măsurile de asigurare sau a poziție acesteia cu privire la asigurarea acțiunii nu împiedică examinarea cererii de asigurare a acțiunii.

(7) După examinarea cererii de asigurare a acțiunii în contradictoriu, instanța va decide definitiv asupra asigurării acțiunii și concomitent va anula măsurile de asigurare provizorii.

Articolul 178. Executarea încheierii de asigurare a acţiunii

(1) Încheierea de asigurare a acţiunii se execută imediat, în ordinea stabilită pentru executarea actelor judecătoreşti.

(2) Încheierea de asigurare a acţiunii se comunică de către instanță reclamantului, iar copia încheierii de asigurare a acţiunii – pîrîtului, inclusiv prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor.

Articolul 179 Substituirea unei forme de asigurare a acţiunii printr-o altă formă – aborgat. **360**

---

[360] **Articolul 179.** Substituirea unei forme de asigurare a acţiunii printr-o altă formă

(1) La cererea participanţilor la proces, se admite substituirea unei forme de asigurare a acţiunii printr-o altă formă.

(2) Substituirea unei forme de asigurare a acţiunii printr-o altă formă se soluţionează în şedinţă de judecată. Participanţilor la proces li se comunică locul, data şi ora şedinţei de judecată. Neprezentarea lor însă nu împiedică examinarea problemei.

(2[1]) Încheierea judecătorească privind substituirea unei forme de asigurare a acţiunii printr-o altă formă poate fi atacată cu recurs.

(3) În cazul asigurării acţiunii prin care se cere plata unei sume, pîrîtul este în drept ca, în locul măsurilor de asigurare luate, să depună pe contul de depozit al instanţei suma cerută de reclamant.

Articolul 180. Anularea măsurilor de asigurare a acţiunii

(1) Măsura anterioară de asigurare a acţiunii poate fi anulată la cererea [361]**participanților interesați sau din oficiu** de către instanţa care a ordonat măsura de asigurare ori de instanţa în a cărei procedură se află cauza.

(2) [362]**Anularea măsurii anterioare de asigurare a acțiunii se soluționează în modul prevăzut pentru examinarea fondului cauzei în care au fost aplicate aceste măsuri.**

(2^1) Anularea măsurilor de asigurare a acţiunii se dispune de instanţa de judecată odată cu [363]respingerea a acţiunii. Reglementările referitoare la caracterul definitiv al actului judecătoresc prin care se soluţionează fondul sînt aplicabile integral şi asupra prevederilor referitoare la măsurile de asigurare.

(3) În cazul respingerii acţiunii, măsurile anterioare de asigurare a acţiunii se menţin pînă cînd hotărîrea judecătorească devine definitivă. În cazul admiterii acţiunii, măsurile anterioare de asigurare îşi păstrează efectul pînă la executarea hotărîrii judecătoreşti.

(3^1) În cazul încetării procedurii de executare în conformitate cu prevederile art. 83 alin. (1) lit. d) şi e) din Codul de executare, instanţa de judecată care a emis documentul executoriu, la cererea părţii interesate, dispune printr-o încheiere imediat executorie anularea măsurilor de asigurare a acţiunii. În cazurile prevăzute la art. 83 alin. (1) lit. a)-c), f) şi g) din Codul de executare, anularea măsurilor de asigurare este dispusă de executorul judecătoresc prin încheiere.

(4) Despre anularea măsurilor de asigurare a acţiunii, instanţa înştiinţează, după caz, organul care înregistrează bunul sau dreptul asupra lui.

(5) Măsurile de asigurare a acţiunii aplicate asupra bunului care a fost vîndut/transmis în contul achitării datoriei, în modul şi condiţiile stabilite de Codul de executare, se anulează de către instanţa de judecată concomitent cu confirmarea vînzării/transmiterii acestuia.

(6) În cazul asigurării acțiunii prin care se cere plata unei sume, pârâtul este în drept ca, în locul măsurilor de asigurare luate, să depună pe contul de depozit al instanței suma cerută de reclamant. În alte categorii de cauze instanța poate anula măsurile de asigurare în legătură cu depunerea cauțiunii, doar dacă consideră just astfel.

(7) Atunci când o persoană nu este participant la proces, dar în privința sa sau a bunurilor sale au fost aplicate măsuri de asigurare a acțiunii, ea poate depune o cerere către instanța care a dispus măsurile de asigurare a acțiunii sau care are cauza în procedură, pentru a fi anulate măsurile dispuse în privința sa. Această cerere se soluționează cu prioritate, în modul în care se examinează fondul cauzei. Dacă cererea terțului afectat este respinsă, acesta este în drept să înainteze o acțiune de ridicare a măsurilor de asigurare în procedură contencioasă.

Articolul 181. Atacarea încheierii privind asigurarea sau neasigurarea acțiunii

---

[361] pîrîtului

[362] Anularea măsurii anterioare de asigurare a acţiunii se soluţionează în şedinţă de judecată. Participanţilor la proces li se comunică locul, data şi ora şedinţei. Neprezentarea lor repetată însă nu împiedică examinarea problemei. Încheierea judecătorească privind anularea măsurilor de asigurare a acţiunii poate fi atacată cu recurs. Recursul împotriva încheierii de anulare a măsurilor de asigurare a acţiunii sau de substituire a unei forme de asigurare cu o alta suspendă executarea încheierii.

[363] pronunţarea asupra fondului printr-o hotărîre de respingere

(1) [364]**Toate încheierile emise conform normelor prezentului capitol pot fi atacate cu recurs, cu excepțiile stabilite de prezentul Cod.**

(2) [365]**Dispoziția privind anularea măsurilor de asigurare emisă conform art.180 alin.2[1] CPC și 390 alin.3[1] CPC se contestă odată cu fondul cauzei, iar dacă persoana interesată nu contestă fondul cauzei atunci va depune recurs separat în ordine generală.**

(3) [366]**Recursul împotriva dispozițiilor prin care se dispun măsuri de asigurare nu suspendă executarea acestor dispoziții, iar Recursul împotriva dispozițiilor prin care se anulează măsuri de asigurare suspendă executarea acestora.**

(4) abrogat.[367]

Articolul 182. Reparaţia prejudiciului cauzat pîrîtului prin asigurarea acţiunii

(1) Acceptînd asigurarea acţiunii, judecătorul sau instanţa, la solicitarea motivată a [368]**persoanei afectate de măsura de asigurare**, cere [369]**solicitantului măsurii de asigurare** o cauţiune a prejudiciilor care ar putea fi cauzate pîrîtului.

(1[1]) În cazul în care [370]**solicitantul măsurii de asigurare** nu depune cauţiunea în termenul stabilit de instanţă, aceasta din urmă emite o încheiere de anulare a măsurilor de asigurare a acţiunii, care se execută imediat.

(2) Dacă hotărîrea de respingere a acţiunii [371]a devenit irevocabilă, [372]**persoana afectată de măsura de asigurare** este în drept să intenteze împotriva [373]**solicitantului măsurii de asigurare** acţiune în reparaţie a prejudiciului cauzat prin măsurile de asigurare a acţiunii, luate la cererea acestuia, indiferent de vinovăţia [374]**sa**.

(3) Persoana care a depus cauţiunea are dreptul să solicite restituirea acesteia în cazul în care partea care se consideră prejudiciată prin măsurile de asigurare a acţiunii nu depune o acţiune pentru compensarea prejudiciilor în termen de cel mult două luni de la data la care a rămas irevocabilă hotărîrea judecătorească prin care a fost soluţionată cauza ori s-a emis încheierea judecătorească irevocabilă prin care a fost încetat procesul sau prin care cererea a fost scoasă de pe rol.

Articolul 182[1]. Garanții pentru cheltuielile de judecată

(1) Pârâtul și orice participant care s-a alăturat acestuia în proces poate cere reclamantului, în condițiile art.174-176 și/sau 182 alin.(1) - (11) din prezentul cod, instituirea unor măsuri de asigurare asupra reclamantului cu privire la cheltuielile de judecată ce vor

---

[364] Încheierea privind asigurarea sau neasigurarea acțiunii poate fi atacată cu recurs.

[365] Dacă încheierea de asigurare a acţiunii a fost emisă fără ştirea recurentului, termenul de depunere a recursului se calculează din ziua în care persoana interesată a aflat despre pronunţarea încheierii.

[366] Depunerea recursului împotriva încheierii de asigurare a acţiunii nu suspendă examinarea cauzei și executarea încheierii.

[367] (4) Pentru soluţionarea recursului împotriva încheierii de asigurare a acţiunii sau de respingere a cererii de asigurare a acţiunii, instanţei de recurs i se expediază copia dosarului, certificată de instanţa care a emis încheierea respectivă, dacă comunicarea nu se face prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor.

[368] pîrîtului

[369] reclamantului

[370] reclamantul

[371] reclamantului

[372] pîrîtul

[373] lui

[374] reclamantului

fi suportate în proces, dacă există riscul ca reclamantul nu va putea compensa în termeni rezonabili cheltuielile de judecată ce vor fi adjudecate în cazul în care acțiunea va fi respinsă. În scopul prezentului alineat pot fi luate în considerație cheltuielile totale efectuate sau prognozate de toți solicitanții. Alternativ, dacă există riscul ca reclamantul nu va putea compensa în termeni rezonabili cheltuielile de judecată ce vor fi adjudecate în cazul în care acțiunea va fi respinsă.

(2) Cererea adresată în condițiile alin.1 se examinează în contradictoriu, iar instanța decide asupra acesteia la intima convingere reieșind din argumentele și probele participanților la proces, apreciind prima facie rezonabilitatea cheltuielilor invocate precum și circumstanțele specifice ale cauzei.

(3) Instanța admite cererea menționată la alin.1 printr-o încheiere motivată care poate fi contestată separat cu recurs și dispune aplicarea față de reclamant a unei sau mai multor măsuri de asigurare a acțiunii cu indicarea limitelor aplicării lor, dar nu mai mult decât valoarea indicată de solicitant. Se aplică mutatis mundis prevederile art.174-176,178,179,180,182 alin.2 și 3 din prezentul cod.

Articolul 258. Asigurarea executării hotărârii
[375]

(1) După pronunțarea hotărârii și până la expirarea termenului de declarare a apelului sau, după caz, până a transmite dosarul către instanța de apel, instanța poate, la cererea persoanei interesate să aplice măsuri de asigurare a executării hotărârii în condițiile Capitolului XIII.

(2) După pronunțarea deciziei și până a transmite dosarul către instanța de fond, instanța de apel poate, la cererea persoanei interesate, să aplice măsuri de asigurare a executării hotărârii în condițiile Capitolului XIII.

(3) Încheierile emise potrivit prezentului articol se contestă doar o dată cu fondul cauzei.

Legea insolvabilității

Articolul 24 Dispunerea măsurilor de asigurare

(2) Pe lîngă măsurile de asigurare prevăzute de Codul de procedură civilă, instanţa de insolvabilitate aplică următoarele măsuri de asigurare:

…

d) suspendă urmăririle individuale ale creditorilor şi executările silite asupra bunurilor debitorului, precum şi curgerea prescripției **extinctive și a** dreptului de a cere executarea silită a creanţelor acestora contra debitorului;

[375] Alineat unic - Concomitent cu pronunțarea unei hotărîri privind adjudecarea unor sume de bani, a unor bunuri sau a contravalorii lor, instanța, la cererea părții interesate, depusă cel tîrziu în timpul pledoariilor, este în drept să dispună în dispozitivul hotărîrii aplicarea măsurilor de asigurare, potrivit prevederilor capitolului XIII.

Articolul 84. Răspunderea procesuală a debitorului

(1) După intentarea procedurii de insolvabilitate, instanța de insolvabilitate, din oficiu sau la cererea administratorului/lichidatorului, poate obliga [376]**membrii organelor de conducere al debitorului** să nu părăsească teritoriul Republicii Moldova fără permisiunea sa expresă în cazul în care există dovezi că aceștia ar putea să se ascundă ori să se eschiveze de la participarea la procedură.

Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe

Articolul 114. Măsurile de asigurare a acțiunii privind încălcarea drepturilor

(1) ...

b) să dispună sechestrarea [377] bunurilor presupuse că încalcă un drept prevăzut de prezenta lege, în scop de prevenire a introducerii sau răspândirii acestora în circuitul comercial.

...

(3) În cazul unei încălcări comise la scară comercială, instanța de judecată competentă poate dispune, dacă partea vătămată demonstrează existența unor circumstanțe susceptibile să compromită compensarea prejudiciilor, asigurarea acțiunii prin sechestrarea bunurilor [378] persoanei care se presupune că a încălcat drepturile[379]. În acest scop, instanța de judecată competentă poate cere prezentarea documentelor bancare, financiare sau comerciale ori accesul la informația relevantă.

…

(6) Dacă instanța a aplicat măsuri de asigurare a acțiunii înainte de depunerea acesteia, reclamantul trebuie în termen de 15 zile să depună acțiunea și să prezinte proba acestui fapt instanței care a dispus măsurile de asigurare. În caz contrar, instanța imediat, din oficiu sau la cerere, va anula măsurile de asigurare. Depunerea acțiunii după termenul indicat, dar până la anularea măsurilor de asigurare nu înlătură obligația instanței de a anula măsurile de asigurare.

Legea privind protecția desenelor și modelelor industriale

Articolul 64. Măsurile de asigurare a acţiunii privind încălcarea drepturilor

(1) ...

c) [380]să aplice sechestru pe bunurile pârâtului. În acest scop, instanța de judecată poate obliga pârâtul să prezinte documentele bancare, financiare, comerciale sau altă informație relevantă.

[376] debitorul sau reprezentantul organelor lui de conducere

[377] sau confiscarea

[378] mobile și imobile ale

[379] , inclusiv blocarea conturilor sale bancare și a altor active ale acesteia

[380] să pună sechestru pe orice proprietate a contravenientului – blocarea conturilor bancare, prezentarea documentelor bancare, financiare sau comerciale, dacă încălcarea a fost comisă la scară comercială și există riscul de nerecuperare a prejudiciilor.

Legea privind protecția mărcilor

Articolul 68. Măsurile de asigurare a acţiunii privind încălcarea drepturilor

(1) ...

c) [381] să aplice sechestru pe bunurile pârâtului. În acest scop, instanța de judecată poate obliga pârâtul să prezinte documentele bancare, financiare, comerciale sau altă informație relevantă.

Legea privind protecția soiurilor de plante

Articolul 78. Măsurile de asigurare a acţiunii privind încălcarea drepturilor

(1) ...

c) [382]să aplice sechestru pe bunurile pârâtului. În acest scop, instanța de judecată poate obliga pârâtul să prezinte documentele bancare, financiare, comerciale sau altă informație relevantă.

Legea privind protecția invențiilor

Articolul 80. Măsurile de asigurare a acţiunii privind încălcarea drepturilor

(1) ...

c) [383]să aplice sechestru pe bunurile pârâtului. În acest scop, instanța de judecată poate obliga pârâtul să prezinte documentele bancare, financiare, comerciale sau altă informație relevantă.

Lege privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate

Articolul 54. Măsurile de asigurare a acţiunii privind încălcarea drepturilor

(1) ...

c) [384]să aplice sechestru pe bunurile pârâtului. În acest scop, instanța de judecată poate obliga pârâtul să prezinte documentele bancare, financiare, comerciale sau altă informație relevantă.

---

[381] să pună sechestru pe orice proprietate a contravenientului – blocarea conturilor bancare, prezentarea documentelor bancare, financiare sau comerciale, dacă încălcarea a fost comisă la scară comercială şi există riscul de nerecuperare a prejudiciilor.

[382] să pună sechestru pe orice proprietate a contravenientului – blocarea conturilor bancare, prezentarea documentelor bancare, financiare sau comerciale, dacă încălcarea a fost comisă la scară comercială şi există riscul de nerecuperare a prejudiciilor.

[383] să pună sechestru pe orice proprietate a contravenientului – blocarea conturilor bancare, prezentarea documentelor bancare, financiare sau comerciale, dacă încălcarea a fost comisă la scară comercială şi există riscul de nerecuperare a prejudiciilor.

[384] să pună sechestru pe orice proprietate a contravenientului – blocarea conturilor bancare, prezentarea documentelor bancare, financiare sau comerciale, dacă încălcarea a fost comisă la scară comercială şi există riscul de nerecuperare a prejudiciilor.

Legea privind libertatea de exprimare

Articolul 22. Asigurarea acţiunii

…

(5) Nu se admite aplicarea sechestrului pe bunurile pîrîtului [385] pentru asigurarea pretenţiilor privind compensarea prejudiciului moral

(6) [386]**Dacă instanța a aplicat măsuri de asigurare a acțiunii înainte de depunerea acesteia, reclamantul trebuie în termenul stabilit la art. 17 alin. (1) să depună acțiunea și să prezinte proba acestui fapt instanței care a dispus măsurile de asigurare. În caz contrar, instanța imediat, din oficiu sau la cerere, va anula măsurile de asigurare. Depunerea acțiunii după termenul indicat, dar până la anularea măsurilor de asigurare, nu înlătură obligația instanței de a anula măsurile de asigurare**

Codul Administrativ

Articolul 214. Suspendarea executării actului administrative individual contestat

Alineat nou **(7[1]) Dacă instanța a aplicat măsuri de asigurare a acțiunii înainte de depunerea acesteia, reclamantul trebuie în termen de 30 zile să depună acțiunea și să prezinte proba acestui fapt instanței care a dispus măsurile de asigurare. În caz contrar, instanța imediat, din oficiu sau la cerere, va anula măsurile de asigurare. Depunerea acțiunii după termenul indicat, dar până la anularea măsurilor de asigurare, nu înlătură obligația instanței de a anula măsurile de asigurare.**

[385] , inclusiv pe contul bancar,

[386] Dacă persoana nu a depus cerere de chemare în judecată în stabilit la art. 17 alin. (1), măsura de asigurare a acţiunii îşi pierde efectele.

DECLARAŢIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnatul, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări şi realizări ştiinţifice. Conştientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecinţele în conformitate cu legislaţia în vigoare.

Botnari Veaceslav

CV-UL AUTORULUI

INFORMAŢII PERSONALE

Botnari Veaceslav

04.07.1989 Moldovean

069697716 vbotnari@mail.ru

Căsătorit, un copil

EXPERIENŢA PROFESIONALĂ

Perioada	Locul	Funcţia
2015 - prezent	USM, Facultatea Drept, Departamentul Drept Procedural	Asist.univ./lector
2015 - prezent	**Cabinetul Avocatului "Veaceslav Botnari"**	**Avocat**
2019 - 2021	Membru al Colegiului Disciplinar al Executorilor Judecătorești	membru
2015 –2016	ASEM, Catedra Drept Privat	Asistent univ.
2013 – 2015	BAA „sect. Botanica"	Avocat stagiar
2013 – 2015	ASEM, Catedra Finanțe și Asigurări	Asistent univ.

EDUCAŢIE ŞI FORMARE

Anii de studii	Tipul studiilor	Instituţia de învățământ,facultatea,specialitatea
2014 - prezent	Doctorat	USM, Facultatea Drept, specializarea Drept Procesual Civil
2012 –2014	Ciclul II, Masterat	USM, Facultatea Drept, specializarea Proceduri Judiciare Civile, frecvenţă zi
2013	Curs Psihopedagogie	USM
2009 - 2012	Universitare, Ciclul I, Licenţă	ASEM, Facultatea Finanţe, frecvenţă redusă
2008 – 2012	Universitare, Ciclul I, Licenţă	USM, Facultatea Drept, frecvenţă zi
1996-2008	Liceale, absolvent	lic. Mihail Berezovschi, Chișinău

COMPETENTE PERSONALE

Limba maternă **Română**

Limbi străine cunoscute	INTELEGERE		VORBIRE		SCRIERE
	Ascultare	Citire	Participare la conversaţie	Discurs oral	
Rusă	C2	C2	C1	B2	B2
	Scrieţi denumirea certificatului. Scrieţi nivelul, dacă îl cunoaşteţi.				
Engleză	B2	C1	B2	B2	B1

PUBLICAȚII

Titlu	**Revista, Anul**
Aspecte ale examinării cererilor cu valoare redusă	Conferința științifică națională cu participarea internațională ”Integrare prin Cercetare și Inovare” dedicate Zilei internetionale a Științei pentru Pace și Dezvoltare 10-11 noiembrie 2022
Managementul riscurilor în sectorul asigurărilor. Risk management in the insurance sector. (coautor)	Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor şi a zonelor Transfrontaliere. Volumul XL Coord. Ciprian Ionel Alecu, Dumitru Tudor Jijie, Marilena Doncean Iași: Performantica, 2021 ISBN: 978-606-685-831-1
Sechestrul – reglementare insuficientă sau aplicare incorectă în practica Judiciară procesual civilă	„Integrare prin cercetare și inovare” – rezumatele comunicărilor, CEP, USM, Chișinău 2021
Contestarea, anularea și substituirea măsurilor de asigurare a acțiunii civile	Studia Universitatis Moldaviae, 2021 – nr.11
Temeinicia *prima facie* a acțiunii – condiție a aplicării măsurilor de asigurare a acțiunii civile	„Integrare prin cercetare și inovare” – rezumatele comunicărilor, CEP, USM, Chișinău 2020
Suspendarea actului administrativ	„Integrare prin cercetare și inovare” – rezumatele lucrărilor,CEP, USM, Chișinău 2019
Competența în materie de moștenire	Realități și perspective ale învățământului juridic național, Chișinău, CEP USM, 2019
Practici netradiționale ale altor state în asigurare acțiunii civile	„Integrare prin cercetare și inovare” – rezumatele lucrărilor,CEP, USM, Chișinău 2018
Asigurarea acțiunii civile în litigii privind proprietatea intelectuală	„Integrare prin cercetare și inovare” – rezumatele lucrărilor,CEP, USM, Chișinău 2017
Executarea măsurilor de asigurarea a acțiunii civile	”Procesul Civil și executarea silită – Teorie și practică” Conferință internațională. – Tîrgu Mureș 2016
Asigurarea acțiunii civile în cauzele de contencios administrativ	„Integrare prin cercetare și inovare” – rezumatele lucrărilor,CEP, USM, Chișinău 2016

Procedura de asigurare a acţiunii civile	Материалы Международной молодежной научно-практической конференции НАУКА В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ (Science in the modern world) – Chişinău, Ed. Liceul 2015
Varietăţile măsurilor de asigurare a acţiunii civile şi efectele acestora	Studia Universitatis Moldaviae, Seria Ştiinţe Sociale, nr.8 (88), CEP USM, Chişinău, 2015
Repararea prejudiciului cauzat pârâtului prin asigurarea acţiunii	”Integrare prin cercetare şi inovare”, conferinţă ştiinţifică naţională cu participare internaţională, CEP USM, Chişinău 2015
Insolvabilitatea întreprinderii: implicaţii economice și juridice (coautor)	Economie şi sociologie nr.4/2014, INCE, 2014
Asigurarea acţiunii civile – instrument esenţial în apărarea drepturilor civile	Analele ştiinţifice ale Universităţii de Stat din Moldova, vol. II, CEP USM, 2014
Procedura de judecare a pricinii în apel şi limitele judecării apelului	Simpozionul Ştiinţific al Tinerilor Cercetători - ASEM, ed. XI, 2013
Aprecierea termenului rezonabil – RM vs CtEDO	Sesiune naţională de comunicări ştiinţifice studenţeşti, CEP USM, 2013
Caracterele juridice ale hardship-ului şi diferenţierea de alte instituţii juridice	Simpozionul Ştiinţific al Tinerilor Cercetători - ASEM, ed. X, 2012
Părţile în contractul de mandat	Conferinţa Ştiinţifică – Politici Europene de cercetare şi inovare: cooperare, oameni şi capacitate, CEP USM, 2011
Consideraţii asupra acţiunii în revendicare	Revista Naţională de Drept nr.6-7, 2011
Clauza de Hardship – concept şi aplicare	Simpozionul Ştiinţific al Tinerilor Cercetători - ASEM, ed. IX, 2011
Uzucapiunea ca mod de dobândire a dreptului de proprietate –dificultăţi şi oportunităţi	Simpozionul Ştiinţific al Tinerilor Cercetători - ASEM, ed. VIII, 2010
Realizarea dreptului la informaţie – premise a dezvoltării unei societăţi democratice	Simpozionul Ştiinţific al Tinerilor Cercetători - ASEM, ed. VII, 2009

ALTE ACTIVITĂŢI, PARTICIPĂRI LA CONFERINŢE, SEMINARE, MESE ROTUNDE, TRAININGURI

10-11 noiembrie 2022	Conferinţa Ştiinţifică Naţională cu participare internaţională ”Integrare prin cercetare şi inovare”, Chişinău, USM
14 aprilie 2022	Conferința științifică internațională ”Codul administrativ al Republicii Moldova – 3 ani de la aplicare”
03 martie 2022	Medierea în contenciosul administrativ
Noiembrie, 2021	Conferinţa Ştiinţifică Naţională cu participare internaţională ”Integrare prin cercetare şi inovare”, Chişinău, USM
Noiembrie, 2020	Conferinţa Ştiinţifică Naţională cu participare internaţională ”Integrare prin cercetare şi inovare”, Chişinău, USM
08 octombrie 2020	Conferința Națională "Medierea Garantată de Stat"
30-31 august 2020	Participarea în calitate de formator în cadrul proiectului ”Tinerii împotriva torturii” – AO ”Pro Bono” cu suportul UE și Institutului pentru Democrație
7-8 noiembrie 2019	Conferinţa Ştiinţifică Naţională cu participare internaţională ”Integrare prin cercetare şi inovare”, Chişinău, USM
15-16 octombrie 2019	Conferinţa Naţională cu participare internaţională ”Medierea – abordare inegrativă a conflictului”, Chişinău
1-2 octombrie 2019	Conferinţa Ştiinţifică Naţională cu participare internaţională organizată cu ocazia a 60 ani de la înfiinţarea Facultăţii de Drept USM
07 iunie 2019	Masa rotundă ”Stagiile de practică – Realitatea și Necesitate”, USM
8-9 noiembrie 2018	Conferinţa Ştiinţifică Naţională cu participare internaţională ”Integrare prin cercetare şi inovare”, Chişinău, USM
24 noiembrie 2017	Masa rotundă ”Delictele financiare – pericol pentru securitatea economică a țării”, Chișinău, ASEM
9-10 noiembrie 2017	Conferinţa Ştiinţifică Naţională cu participare internaţională ”Integrare prin cercetare şi inovare”, Chişinău, USM
26 iunie 2017	Seminar ”Cercetarea probelor în ședințele de judecată”, Chișinău, UAM
28-29 septembrie 2016	Conferinţa Ştiinţifică Naţională cu participare internaţională ”Integrare prin cercetare şi inovare”, Chişinău, USM
25-27 august 2017	Conferința internațională ”Procesul civil și executarea silită, teorie și practică”, Tîrgu Mureș
27-28 noiembrie 2015	Conferința Științifică internațională ”Potențialul de finanțare a pieței financiare nebancare și perspectivele dezvoltării acesteia”
10 noiembrie 2015	Международная (заочной) молодежная научно-Практическая конференция «Наука в современном мире» (Science in the modern world)
10 – 11 noiembrie 2015	Conferinţa Ştiinţifică Naţională cu participare internaţională ”Integrare prin cercetare şi inovare”, Chişinău, USM
26 – 27 martie 2015	Seminar de instruire a avocaţilor stagiari „Standarde de performanţă a avocaţilor la etapele iniţiale ale urmăririi penale”, BAA „Avocaţii Publici”
Decembrie 2012	Premiant „Bursa de merit – 2012”, CIU sub egida consiliului rectorilor din RM